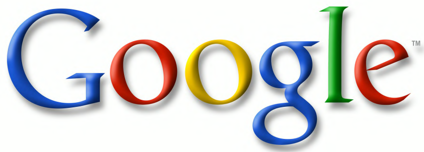
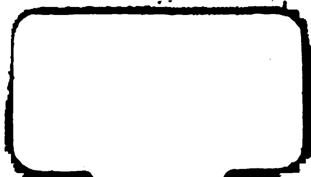

Karel z Žerotina

SNĚM

držaný léta 1612.

Ze zápisů Karla z Žerotina

vydal

V. BRANDL.

Pomocí slav. mor. zem. výboru.

V BRNĚ, 1864.

Nákladem knihkupectví Antonína Nitše.

Tiskem J. Šnaider-a (dříve V. Foustky) v Brně.

Panu

PETRU BILKOVI

v staré lásce a úctě

věnuje

spisovatel.

Úvod.

V bouřích husitských prožil národ náš veledůležitou dobu. Udatnost, kterouž porážel vojska téměř polovice Evropy, ujišťuje mu na věky slavné jméno a války husitské jsou ť věkem hrdinským Čechův a Moravanův. Výsledek těchto válek byl ale zcela jiný, než podnikatelé jich dosáhnouti chtěli. Ruch oněch bojův byl úplně demokratický; ale dlouholetým trváním jich zdivočely snahy Husitův: bojování a krve prolévání stalo se téměř denní potřebou přemrštěncův táborských, jež rozvážlivější považovali za metlu zemi úplnou záhubou hrozící. Bitva u Lipan dne 30. května 1434, v kteréž Menhart z Hradce Tábory potřel, rozhodla válku ve prospěch strany mírné. Šlechta, jejíž přičiněním zuřiví Táboři zničeni jsou, užila vítězství svého, aby moc svou upevnila a rozšířila; a byla v počínání svém tak šťastna, že na demokratické bouře následovalo panování šlechty, kteréž ale dokona národním rázem se vyznamenalo. Snaha Husitův po úplné rovnosti všech lidí byla zmařena, ale druhá stránka snah oněch: svoboda náboženská zvítězila, poněvádž páni a rytíři učení Husovu a vystrnadění živlu cizého přáli. Opakovalať se v našich dějinách, co v podobných poměrech i u jiných národův spatřujeme: když totiž celý téměř národ za socialnými a demokratickými snahami zbraní se chápe, stává se předce jen ona třída obyvatelstva

konečným vítězem, která nejvíce vzniku do sebe má. A to byla tehdáž šlechta. Jest věru podivuhodné, jak rychle restaurace vlády šlechtické v Čechách a na Moravě pokračovala; národ vida šlechtu náboženství bratrskému nakloněnou a nadvládě cizé odpornou, podrobil se a zůstavil jí zbudování státu na obnovených základech, které za času Jana Lucemburského Jindřich z Lipé byl položil. Svoboda náboženská upevněna za panování slavného krále Jiřího z Poděbrad a čemuž by on snad v politickém ohledu nebyl svoloval, to všechno dosáhla šlechta zvláště Moravská za panování Matyáše Uherského a krále Vladislava. Kniha pana Ctibora z Cimburka na Tovačově, podlé toho pak knihou Tovačovskou nazvána a na závěrku 15ho století sepsána, ukazuje nám zřejmě, že zřízení stavovské na základě moci šlechty úplně dokonáno bylo. Šlechta vykonala veliký čin osvobodivši vlast z ukrutenství Táborův a měla dosti síly v sobě i ovoce onoho činu sobě získati. Kdo pod ní stáli, města a sedláci, buď se neodvážili na ni anebo dobrovolně se jí podrobili; a ti, kdož nad ní stáli, panovníci totiž, uznávali ohromnou sílu šlechty a uznávajíce ji, nemohli jí odolati. Král sice skvěl se korunou, ale práva koruny nejvíce byla podílem šlechty čili vlastně několika starých rodů panských*). Král sice jmenoval nejvyšší úřadníky

*) Těchto starých rodů panských uvádí kniha Tovačovská 15: „Item najprvé rodům starodávním a od časův mnohých v panském řádu stojícím, kteřížto jsú: páni z Cimburka, páni z Lipého, páni z Lomnice, páni z Hradce, páni z Pernšteina, páni z Sternberka, páni z Lichtensteina, páni z Boskovic, páni z Kunstatu, páni z Lichtenberka, páni z Valdšteina, páni z Pezinku, páni z Vlašímě, páni z Sovince, páni z Krajku“. Kdo chtěl do stavu panského býti přijat, musel býti rytířem a když rod jeho po tři pokolení v stavu panském byl, mohl pak do starých rodů přijat býti. Nižší šlechta, v níž se na začátku rozvíjení stavovského života rozeznávali panoši, zemané, vládykové a rytíři, dělila se od závěrku věku 15ho ve vládyky a rytíře: rytíři sluli starší rodové mezi vládykami, ač titulování „slovútný panoš“ a zeman ještě trvá. Králi přislušelo právo na stav rytířský koho vyzdvihovati, kdežto přijmutí do stavu panského na svolení pánů záviselo.

zemské k návrhu stavův; ale tito úředníci byli vlastně úředníky země a této více než-li králi samému odpovědní. Neodvislost úředníků nejvyšších byla ještě větší tím, že Morava co do řízení zemského úplně byla neodvislá od kanceláře královské, ač tato, právům svým naproti markrabství průchodu zjednati usilovala; ovšem ale marně. Vzdálenost Moravy od střediště říše, Prahy, a živý cit pro samosprávu zemskou byly příčiny, že svobody korporační na Moravě byly rozsáhlejší, než-li v Čechách, kdež přítomnost krále rozkazům jeho nějakého důrazu dodávala. Důkaz toho máme zvláště v příčině náboženství. Ač král Vladislav vydal patenty proti kacířům, předce znal se na Moravě každý k náboženství svému, anoť povstalo množství rozličných sekt. Pravilo se tehdáž po celé Evropě, že na Moravě každý dle libosti Boha vyznávati a ctíti může. Protož utekli se Novokřesťenci a jiní sektáři, když z Německa vyhnáni byli, do Moravy, kdež také útulku u pánův z Lichtenšteina nalezli. Učení protestantské nalezlo mnoho stoupencův v městech poněmčilých na Moravě, zvláště v Brně, v Jihlavě, v Olomúci a ve Znojmě, kdežto ohromná většina šlechty a města slovanská jako: Uh. Hradiště, Přerov, Ivančice, Krumlov, Uh. Brod, Ostroh atd. pevně k učení bratrskému lnuly. Řád zemský chránil bratry před pronásledováním: neb svoboda náboženství považována též za částku svobod politických země a musela tedy od pánův stejnou měrou hájena býti. Podobalo se, jakoby víra katolická měla úplně z Moravy vypuzena býti; neb většina vyrozumívala tehdáž pod svobodou náboženství jen svobodu pro vyznání nekatolické a kdokoli katolicismu se rouhal, považován, jakož i za našich dob se to stává, za muže osvěty a pokroku. Této většině mezi stavy lze připočísti, že rozšiřování svobod zemských pokračovalo stejnou měrou s rozšiřováním se učení protestant. a bratrského: jedno bylo podmínkou a pákou druhého. Myšlénku tuto nesmíme nikdy pustiti mimo sebe, chceme-li

dobře rozuměti událostem, jichž konec osudná byla bitva na Bílé hoře.

Autonomie Moravy měla kořeny a podpory své v moci šlechtické; řád zemský ovšem šlechtě veliká propůjčoval práva: práva tato ale, jelikož v řízení zemském původ měla, nazvána jsou svobodami zemskými, odkudž pocházel onen pyšný výrok: Stavové jsou země. Práva šlechty ale byla spojena též s velikými povinnostmi k službám, na větším díle penězy neodměněným pro blaho vlasti. Země měla svobody, kterýchžto hájiti bylo právem a zároveň povinností šlechty. Kde za tehdejších časův nebyla mocná šlechta co stav, jako ve Španělích a ve Francouzsku, tam také nebylo svobody zemské, tamtě byl hnusný absolutismus. Žádný zajisté tvrditi nebude, že absolutismus, a buďsi sebe skvělejším, jest lepší, než-li takový řád státní, dle kteréhož účastenství ve vládě popřáno jest jisté třídě obyvatelstva, ať si ona jest málo četná. Obmezování absolutní moci vladařovy za oné doby nebylo jinak možno, leč řízením stavovským: neb toto řízení mělo kořen svůj v celém vývoji národa a vyhovělo potřebám časovým. Zemské řízení Moravské bylo nádhernou budovou a muselo jí býti; neb tato budova byla vystavěna od mocné šlechty starorodé, která v samosprávě země pýchu a slávu svou hledala. Jednotlivec ve státu stavovském měl platnost jen potuď, pokud byl členem jistého stavu; osobnost jeho o sobě neměla žádné přednosti. Duch korporační tak úplně pronikal tehdejší společnost, že každý stav členy své, když se ho stali nehodnými, sám ze sebe vyvrhoval. Jakož města se varovala živlů nevhodných upřením městského práva, taktéž šlechta měla prostředek proti šlechtickému proletariatu, proti tak zvané papírové čili listinné šlechtě, která povstala jmenováním panovníkův: stav panský a rytířský měly totiž toho vůli přijímati do středu svého, koho se jim líbilo a pokud nebyl do středu přijat, neměl také žádného vlivu na správu zemskou. Ač řízení zemské stav šlechtický v popředí správy

státní postavovalo, předce měl stav městský více samostatnosti a samosprávy než-li kdykoli v řízení států novověkých, a královská města byla od r. 1412 na sněmu zastoupena. Pán se pyšnil býti členem stavu šlechtického, ale i měšťan honosil se ještě stavem svým: abstraktní státní občan neodstrčil ještě živoucího sebevědomého měšťana. Venkovský lid ovšem vyloučen byl ze správy zemské. Ač společnost lidská, rozdělená ve více stavů, zdá se býti nemotorným a nepohyblivým tělesem; předce byla ústrojím, v němž kypěla životní síla bujná, obmezena ovšem na ony kruhy života, které obyvatele stejného rodu a zaměstnání spojovaly. Byrokratické nástroje moderního státu, které zde pod formou absolutismu, onde pod začitou liberalismu z organismu samosprávního učinily umělecké mechanismy, tehdáž byly zbytečné: společnost nežila pro stát, než stát byl k vůli společnosti. Každý žil, aby státu sloužil, ale nesloužil, aby žíti mohl. Kdo o starostavovském řízení státním spravedlivý chce pronésti úsudek, nesmí jej posuzovati podlé myšlenek, které po revoluci francouzské světem hýbají. Kdo do dějin dob minulých převádí myšlénky věku svého a hledě k přítomnosti své tvary minulosti pohrdává, tent jest jako onen faryzéus evangelia, jenž sobě chválořečil, že lepším jest lidí druhých. Samochvála přítomných činí je slepé pro dobré stránky minulosti a nespůsobné k pevným základům pro budoucnost. Duch národa to jest, který instituce jeho oživuje, ale instituce to nejsou, které ducha národa utvořují.

Stavovské řízení a v něm moc šlechty byly tedy mocnou ochranou svobody zemské, která jako každá svoboda měla základ svůj v zásadě odporu směřujícího proti všem překážkám, které jí se odkudkoli kladou. Jedna ale chyba v tomto řízení byla a to chyba podstatná, kteráž také příčinou se stala, že ústava stavovská vyvrácena byla: snaha totiž, moc panovníkovu dokona zničiti. Vladař panoval zemi jen dle jmena, v skutku to byla šlechta a sněm, kteří téměř

neobmezeně vládly. V státu monarchickém jest osoba panovníkova nejdůležitějším činitelem v ústrojí vlády; a na toho činitele nebrali stavové žádného ohledu. Krále chtěli míti, ale jen co skvostnou okrasu státního řízení; třpytící se bezmocnost krále měla jen zvýšovati svrchovanou moc stavův. Nemineme se s pravdou tvrdíce, že moc krále českého nebyla mnohem větší, než doga Benátského. Dopisování českých, moravských a uherských pánův mezi sebou a mužemi zahraničnými, které by dle nynějších pojmův bylo uražením majestátu a velezrádou, mělo se tehdáž za dovolené, alespoň se to se strany vlády nekáralo. Právo svolati a odročiti sněmy, kterým panovník na jevo dává, že všechna zákonodárná moc z něho vyplývá, upíralo se králi a stavové tvrdili, když poddaní jich bez dalšího povolení hromady své odbývají, že i oni bez svolení králova k sněmům sejíti se mohou.

A tato vada řízení stavovského stala se zkázou jeho: stavové zneužívali moci své a každé zneužívání moci jest bezprávím a chybou, která v životě politickém nikdy zlých následkův se nemine. Kdyby země české byly tvořily skutečně stavovskou republiku, nebyla by je dostihla pohroma Bělohorská; poněvadž ale stavové krále za hlavu státu alespoň dle jmena uznávali, pak mu měli také dopřáti práv jemu dlé ústavy příslušných; když mu je nedali, musel si je vzíti. Neb jen slabec nesahá po moci a právech z postavení svého vyplývajících. Bohužel, že rozbroje mezi králem a stavy krvavě rozhodnuty jsou a že vítěz Bělohorský se pak považoval za dobyvatele a ne za pána dědičného zemí českých! —

Roku 1526 byl po smrti krále Ludvíka na stolec český zvolen Ferdinand Habšpurský, aniž by Čechové Moravany k té volbě byli pozvali, což tito pak těžce nesli. Za jeho panování trvaly ustavičné rozbroje mezi mocí královou a stavovskou. Ont byl odhodlán zjednati králi onen vliv, jenž mu v státu monarchickém ovšem stavovskou ústavou obme-

zeném náležel. Prostředek k tomu poskytnul ruch náboženský. Král, věda že svoboda náboženská ubezpečena jest řízením zemským hleděl co katolík víře své zjednati dřívější samovládu, čímž by zároveň byl toto řízení seslabil. Katolicimus opravdu stal se zbraní, kterou králové svobody zemské obmeziti a vypáčiti chtěli. Náhledy tyto státnické, víry katolické zneužívati ku službám a choutkám absolutismu, pocházely ze Španělska a Francouzska. Králové Francouzští podporovali ve své zemi víru katolickou i násilnými prostředky, aby jí mocnou šlechtu, která na větším díle protestantská byla, sobě pokořiti mohli, v Německu ale a v zemích rodu Habšpurského podporovali zase protestanty. Nejhorlivější zastavatelé v tuto dobu víry katolické vycházeli z řádu jesuitův, který právě v tu dobu založen byl. Oni působili ve zpovědlnicích, ve školách, uměli sobě získati přístupu do rodin znamenitých, vlivu i na vladaře. Co král Ferdinand I. ve prospěch moci královy byl velikým namáháním učinil, to zmařeno za jeho nástupce Maxmiliana II., který přílišnou shovívavostí a ústupností moc stavovskou znovu upevniti a rozšiřovati se nechal. Nestálost povahy jeho považovali mnozí za smířlivé smýšlení u věcech náboženských. Hned zapověděl knihy nekatolické, hned zase povolil k tomu, aby v kostele sv. Jakuba v Jihlavě při jednom oltáři služby Boží se konaly katolické, při druhém protestantské. Z Brna chtěl Jesuity vyhnati a v Olomúci jim dovolil rozšířiti koleji a universitu založiti; on sám chodil do chrámu katolického a jeho kazatel byl ženat a kázal veřejně protestantsky. Španělsko nenáviděl a předce syna svého tam vychovati dal. Za jeho panování upevnilo se na Moravě učení bratrské a úplným uznáním svobody náboženské trvaly i svobody zemské neporušeny. Držitelé statků byli na panstvích svých téměř neobmezení vladaři majíce dle zasady „cujus regio illius et religio“ úplnou moc i nad svědomím poddaných svých. Tím lze snadně pochopiti, proč Moravští stavové dobu Maxmilianovu nazývali

zlatým věkem. Syn a nástupce jeho Rudolf II. byl ve Španělích vychován, kdež náhledy a snahy politiky španělské do sebe vssal. Povahu tohoto muže vylíčiti, jest téměř nemožné; nedostávalo se mu všech vlastností, kterých pro vladaře potřebí jest. Tělesný neduh nervů, kterým čím dále tím více se stal melancholickým, neďovoloval mu, aby po delší čas namahavým prací vladařským se věnoval. On se štítil každé práce a maje lidem rozličných snah politických a náboženských panovati vzdaloval se jich. Doba jeho vyžadovala muže neunaveného, hlubokého znalce povahy lidské, a on tázal se pomocí hvězdářů svých hvězd nebeských o radu, jak se na zemi chovati má. On uvalil mnoho neštěstí na země své; ale duch času se pomstil přísně na onom nešťastném a nemocném vladaři: a protož sluší historii, aby jeho neodsuzovala, nýbrž litovala.

Když císař Rudolf II. v země své se uvázal, doufali katolíci a obávali se protestanté. Bylo na bíledni, že vliv španělský, absolutismu totiž klestiti všudy cestu, nyní tím více se zmáhati bude, že víra katolická nyní důraznějším se stane prostředkem politiky, svobody zemské obmeziti. Spojení dvorů rakouského a španělského bylo příčinou, že mnozí páni Moravští zasnůbovali sobě slečny španělské a vlašské; tak Berka, Adam z Dietrichšteina, Vratislav z Pernšteina, Bedřich z Žerotína. S manželkami katolickými dostala i jich víra přístupu do domů nejvznešenějších rodin. Jesuité okolnosti této obratně užili; majíce dobré jméno pro učenost a vědomosti své přilákali do svých kolejí syny bohatých a mocných rodů. Uvedeni byli do Moravy 1558 panem Haukvicem, jehož syn Jachým u nich vychován byl; zároveň s ním odchováni jsou od jesuitů Václav, Bernart, Jan a Jiří z Vrbna, Jan Haukvic, Lev Rožmitál z Blatné a jiní. Jelikož držitel statku si osoboval právo nad svědomím poddaných svých, vyháněli pak páni katoličtí ze svých panství kazatele nekatolické. Adam z Dietrichšteina vypudil z Mikulova novokřestěnce a jiné sektáře, Zděnek

Beřka potlačil bratrství ve Velkém Meziříčí a Vratislav z Pernšteina odstranil na rozsáhlých statcích svých všechny kněze nekatolické a ustanovil na jich místě katolické. Totéž učinil pan Mikuláš z Hrádku. I v městech se zmáhalo učení katolické.

Přičiněním Jesuitův a biskupů Olomúckých, jmenovitě Stanislava Pavlovského utvořila se v šlechtě mocná strana katolická, ne tak počtem jak odhodlaností a neunaveno činností. Víra katolická měla stůj co stůj ve stará práva uvedena býti. Toť ale státi se nemohlo, leč zrušením řízení svobodného země; neb řád zemský chránil svobodu náboženskou. Cíl snah katolických a biskupských byl veľkocepý, ale cena, kterouž dosahnut byl, byla též vysoká: zrušení ústavy staré. Kdožby o vzájemnosti mezi snahami světskými a církevními pochyboval, tohož pochyby důkladně vyvrátí výpověd biskupa Stanislava: „Při drzém počínání si nekatolíkův jest úplná zkáza moci královské nevyhnutelná.“ Protož byla, hledíc k tehdejším poměrům, nesjednocenost u víře veľkým neštěstím pro Moravu; kdyby země byla katolickou byla, nebyloby bylo páčidla, kterým svobody zemské se vyrátiti daly a vývoj ústavního života v zemích českých byl by docela jiný, nežli pak následoval. Leží to v povaze katolicismu, jak již i jmeno jeho zvěstuje, že jeho obřady mají býti pro celý svět; nemůže tudíž vedle sebe trpěti náboženství jiného, kteroužto myšlenkou i ostatní náboženstva se řídí. Myšlénka tolerance jest politická a ujmula se teprv po krvavých bitvách třicetileté války. Před tím jen málo který byl tak osvícen, že pro náboženství na jiné násilně nenastupoval.

Za svrchu dotčenými příčinami povstaly na Moravě dvě strany: strana katolicko-císařská (od některých také španělsko-římská nazvaná) a strana protestantsko-stavovská. Strana tato byla u začátku silnější; ale postavení její stalo se čím dále tím více nesnadnější: neb přivrženci víry katolické se množili a na ujmu jí též bylo, že i protestantě mezi stavy českými neradi viděli ducha Moravského, který

více autonomie zemské si získati věděl než-li Cechové sami. V tom ale stavové byli podporováni, že císař Rudolf, když k nějakému kroku proti nekatolíkům pohnut byl, ihned se obával, že tím vliv Španělska na něj se sesilní a v nenávidění vlivu toho nedbal více, zdali rozkazy dotýčné se plní čili nic. Dvorská kancelář v Praze kladla se do záležitostí Moravských proti svobodám markrabství a stavové pokaždé proti tomu protestovali. Stavové nedovolovali, aby kdo se odvolal z rozsudku soudu zemského a učinil-li to kdo, přísně od nich kárán byl; za to pohnula dvorská kancelář a tajní radové císaře, že soudcův místa po dlouhé doby neobsazoval, čímž ovšem veliké nesnáze pro neodbývání soudu obyvatelům nastaly. Dvorská kancelář odesýlá z Prahy německé dopisy stavům Moravským, které tito buď nepřijímají anebo proti nim protestují. Nespokojenost na Moravě hluboce se zakořenila. Pokud žádné zevnější neštěstí zemím rakouským nehrozilo, lze bylo snadněji nečinnost a nevšímavost císaře snésti; jakmile ale bouře zevnější povstaly, musela všeobecná nespokojenost s vládou Rudolfovou vzniknouti. Když dvůr Španělský a Římský na Rudolfa, který dětí neměl, doléhaly, aby stran nástupce svého náležité opatření učinil, naplněn jest ještě větší nedůvěrou proti Španělku domýšleje se, že to jest prostředek, jej od vlády odstrčiti. Císař vida pak, že Španělsku velmi na tom záleží, aby katolicismus v zemích rakouských zvítězil, najednou ochladnul v horlení pro víru římskou, ano odvrátil se i od kardynála Dietrichšteina. Když Karel z Žerotína pro příliš svobodnou řeč, již v zemském soudu měl, do Prahy pohnán byl a nejvyšší kancléř Zdenko z Lobkovic velikou chuť měl, žalobu na něho vznésti a mu rozkázal, aby z Prahy neódcházel, pokudby pře jeho ukončena nebyla: tu se ukázal císař Žerotínovi „arcikacíři“ velmi milostivým, předložil mu sám obžalobu, dal v jeho prospěch spis vyhotoviti a nestala se více zmínka o této věci sporné!

Otázka stran nástupce, kteréž císař všemožně se vzda-

loval, rozhodla se nad očekávání pro císaře neštastně. Bližší okolnosti teto události dokazují zřejmě úplnou neschopnost Rudolfovu býti vladařem.

Válka Turecká, která roku 1591 vypukla a několik let od vojsk císařských šťastně vedena byla, obrátila se roku 1602 ve zlé vojskům císaře. Císař, který nikomu nedůvěřoval, měl i vojevůdce své v podezření a protož měnil častokráte nejvyšší velitele vojenské, což vedení války ovšem na ujmu býti muselo. Vojíni byli špatně placeni, aneb museli i několik měsícův na plat čekati; zásob potravných úplně se nedostávalo. Nelze se tedy diviti, že hladoví vojíni, dle tehdejšího spůsobu ze všech krajin a končin světa najati, jako draví vlci v krajinách řádili a nedostávajíce proviant, obyvatelstvo zemí, v kterých leželi, drancovali, mnohokráte hůře, než-li snad nepřítel sám. Markrabství Moravské chovalo tenkráte na útraty své v Uhřích 2000 jezdců a 3000 pěších a mimo to zřízena byla zemská hotovost, když nebezpečí se hranicím země blížilo. Roku 1599 vpadlo hejno Tatarův do Moravy a zpustošilo strašně celou krajinu mezi Hrozinkou a Uh. Brodem a vpády se opakovaly, když císař na oko se pokoušel, aby mír mezi ním a Turkem uzavřen byl. Turci rozhořčeni, že císař pokaždé sám vyjednání o mír přetrhuje, zuřili tím více. Aby neštětsí dovršeno bylo, nastal v Uhřích mor a hlad, který také požehnané Moravě pro ustavičné vyvážení potravy do Uher hroziti počal; tomuto vyvážení obilí sněm ovšem překážeti hleděl, ale proti morové ráně nebylo pomoci, kterážto metla Boží 1595, 1596, 1604, 1605 na Moravě na tisíce lidí usmrtila. Ale nejen že mor a nepřítel Moravu trýznil, i vojska císařská, jež Moravou do Uher anebo z Uher se odebírala, týrala Moravany. Tak jmenovitě pluk německý hraběte z Emdenu, který po 9 neděl krajinu od Nového Jičína až k hranicím uherským jako nějaká rota lotrův strašně plenil, kořistil, obývatele pobíjel a vraždil a zuřivěji si počínal, než Turek sám. Podobným spůsobem

zuřili divoši vojenští v okolí Brna, Jihlavy a Olomůce a to nejvíce proto, že — mzdy své nedostávali. Marné byly prosby obyvatelův a sněmů, aby daně, od zemí placené, se vynakládaly na zaplacení vojska; marně si stěžovali obyvatelé a sněm na ty lotry bezbožné: vidouce konečně, že stesky jich ničeho nepomáhají, srotili se venkované sedláci a kdež nějakou tlupu oněch plenićův dostíhli, pobili je do posledního muže. Císař v Praze nestaral se o nic. A když pak jako zázrakem nějakým k činnosti se povzbudil, byly myšlénky jeho nejnešťastnější: chtěl doby válečné užíti, aby restauraci katolicismu provésti mohl. Jako stavům na potupu jmenován jest ošemetník Berka hejtmanem zemským a roku 1603 nejvyšším moravského vojska v Uhřích; nemaje ale dosti udatnosti, zůstal doma a poslal na místě svém jiného do Uher. Strana katolická nyní si počínala odhodlaněji: Smil Osovský z Doubravic místosudí Moravský, horlivý bratr, propuštěn, v městech víra protestantská utlačena, biskup žádal úplnou exemcí kněží z moci zemského soudu u věcech hrdelných a sporných; ač tato žádost zpříma proti řízení zemskému byla, jí nadržoval předce císař. Řízení zemské vydané roku 1604 zvěstuje velké vítězství strany katolické.*) I když Berka pro zadržení peněz, které vojsku zaslány býti měly, z hejtmanství sesazen byl, stal se Karel z Lichtenšteina**), jenž od protestan-

*) Toto řízení zemské, vytištěné roku 1604, mělo býti obnovou řízení z roku 1535, kteréž 1562 tiskem vyšlo. Kdo jej ale porovná s původním, pozná veliký mezi oběma rozdíl. Svobody země byly prohlíženy od přívrženců vlády: Ladislava z Lobkovic, Viléma Zoubka a Václava Nekeše a pak teprv do řízení přijaty. Než-li však publikováno bylo, muselo se deset exemplářův dvorské kanceláři do Prahy zaslati. Lze tedy snadně pochopiti, proč stavové od r. 1608 ustavičně na opravu tohoto řízení doléhali.

**) Bohatý tento pán, jenž statky své ještě rozmnožil, když za manželku pojal jednu dceru po Šemberovi z Boskovic, posledním muži rodu svého, oslavil dům svůj valně. Radost nad jeho přestoupením k víře katolické byla tak veliká, že papež Klemens sám mu dopis

tismu k víře římské byl přestoupil, hejtmanem moravským. Nelze pochybovati, žeby dílo strany katolické již tehdáž se bylo podařilo, kdyby císař nebyl začal, také protestanty uherské násilím pronásledovati. Císařský general Basta dobyl Sedmihradska, dal mnoho pánův ze šlechty popraviti a poplenil zemi tak, že rolníci, nemajíce potahu, sami pluhy tahnouti museli, a jeznité dříve odtud vyhnaní, přistěhovali se pak do země zpustošené, aby víru katolickou šířili. Podobným způsobem řádil v Uhřích císařský general Barbian Belgiojoso, který v městech protestantské obřády zapovídal a držitele statků, jenž nekatolíky byli, statků zbavoval: jako Illyezhazy-mu, Zikmundu Ragoczy-mu, oběma Hommonaj-ům a jiným. Když uherští protestanté na sněmě 1604 žádali za dovoleni svobodného vyznání, odpověděl jim Rudolf oněmi XXII články, které o své moci bez ústavního dotazu stavův vydal.

V těchto článcích ohlášeny jsou znovu všechny nařízení dřívějších králův stran víry katolické, a zapovězeno stavům, aby na sněmích žádné stížnosti náboženské nevznášeli a kdožby to učinil, aby co buřič trestán byl. Mysleli-li rádcové císařští, že těmito články stranu katolickou v Uhřích si získají, byli na hrubém omylu: neb všichni magnatové, protestantští a katoličtí, hleděli jen k formálné straně oněch článků a tu nebylo lze nepoznati, že takovým svémocným nařízením krále ústava tvrdě uražena byla. Místo očekáva-

zaslal, v němž čín jeho schvaloval, praviv: „Novi gaudii materiam quotidie filii nobis offeres et occasionem praebes, ut crebro de tua conversione patri luminum gratias agamus.“ Zásluhy, které si získal o krále Matyáše, odměnil mu tento tím, že jej učinil vévodou Opavským, proti čemuž sněm Moravský roku 1614 rozhodně se opřel snešením: „Poněvádž to proti privilejím a svobodám stavův knížectví Opavského zjevně čelí, že J. M. pan Karel kníže a vladař domu Lichtenšteinského knížetem Opavským se píše a jmenuje: protož z příčin těch výš dotčených a jiných podstatných, kdyžby kdo v Markrabství tomto témuž pánu vladaři psáti měl, aby mu toho tytule, „knížeti Opavskému“ nedával.

ného rozbroje mezi katolíky a protestanty uherskými byl výsledek oněch ordonancí tuhý *politický* svazek těch, kteří *náboženstvím* rozdvojeni byli. Štěpan Bočkay shromáždil dosti četné vojsko, byl ale počátečně od spojených vojsk Basty a Belgiojosa poražen. Brzo ale utíkali vojíni císařští, poněvádž platu nedostávali, k Bočkay-ovi, jmenovitě bojovní Hejduci, a tak se Bočkay-ovi poštěstilo oba generaly ze Sedmihradska vypuditi, načež až do horních Uher a k hranicím Moravským se prodral. Odtud zaslal dopisy stavům nekatolickým do Moravy a Slezska, vyzývaje je, aby se s ním spojili s tou při tom výhrůžkou, že do Moravy vpadne, když toho neučiní. Stavové ale k tomu nepřistoupili; na opak žádali na císaři, aby rychle sněm svolal a jmenovitě nedovolil, by vojska císařská, jež z Uher na útěku byly, na Moravě bytem se nerozhostila. V Praze na dvoře císařském panoval postrach a úplný zmatek; radové císaře, kteří tak odhodlaní a smělí byli, když císaři radili k útokům na svobody zemské, pozbyli zdravého úsudku a rozšafnosti, když zemi nepřítelem ustrachované pomoci měli. Když tedy na opětné dopisy a žádosti hejtmana žádné odpovědi z Prahy nedocházelo, svolal hejtman o své ujmě pány a rytíře k sjezdu do města Uh. Hradiště na den 15. máje 1605, aby se společně o prostředky radili, kterak by neštěstí vlasti hrozící odvarováno býti mohlo? Snesli se, poněvádž již jednotlivé houfy Bočkay-ovy po Moravských hranicích plenily, co nejdříve zbranné vojsko najmouti. Ale vojska moravská nebyla s to, bojovným Maďarům a Tatarům odolati; ač general Hodic v několika bitvách nad Maďary zvítězil, nebyl předce s to, uvarovati, že celá krajina od Brumova až k Brnu úplně vydrancována byla. Nad to více plenili vojíni císařští plukovníka Teuffla, kteří plat nebyli dostali, podobným spůsobem, jako nepřátelé, ubohou zemi. Totéž činilo pomocné vojsko vévody Těšínského. Moravští vojevůdcové vrazili do Uher a plenili tam, jako Bočkay na Moravě. Bylať to válka podobnější

vlkům než-li lidem. Když pak zase morová rána zuřiti počala, zmocnila se všech vřelá touha po míru. Výbor stavovský, jenž o obranu země pečovati měl, uzavřel příměří s Bočkay-em na tři měsíce, a když císař konečně prosbám, kterými se ode všech stran na něho doléhalo, aby mír s nepřítelem učinil, odolati nemohl, splnomocnil arcikníže Matyáše, aby s Bočkayem vyjednával.

Arcikníže tento má o dynastii habšpurskou veliké zásluhy. Onť uznal, že všechny pohromy, které země rakouské v posledním pětiletí dostihly, příčinu svou mají v kolisavosti a nemocné mysli císaře, a byl přesvědčen z nebezpečí, které rodu habšpurskému z nespokojenosti království a zemí hrozilo. Totéž přesvědčení sdíleli s ním ostatní arciknížata; protož se sjeli již z jara roku 1605 v Linci, kdež se snesli na tom, aby společně do Prahy se vypravili, kdež císaři nebezpečí domu jejích hrozící představiti a k tomu ho domíti chtěli, aby v osobě arciknížete Matyáše místokrále pro země Uherské a arcknížectví Rakouské ustanovil. Dojedše do Prahy, neobdrželi ani přístupu ku císaři a museli se s nepořízenou zase navrátiti. Matyáš, jenž jen velmi obmezené plnomocenství u vyjednávání s Bočkayem měl, nemohl v nich mnoho prospívati; neb nedůvěřivý císař, jenž dobře věděl, že arciknížata Matyaše za nástupce Rudolfa vyhlášeného míti chtějí, v ničem ho nepodporoval a vyjednávání nemohlo tedy k žádnému konci přijíti. Veliká část Uherska byla pro císaře ztracena a Bočkay stal se vasallem vysoké porty v knížectví Sedmihradském. Když pak také přičiněním vévody Brunšvického nepokoje v říši německé nastaly, myslel Matyáš, že by teď císaře k nějakému rozhodnému kroku pohnouti mohl. Na začátku měsíce prosince odebral se tedy Matyáš s arciknížaty Maximilianem a Ferdinandem do Prahy; nebyvše ale k císaři připuštěni zanechali císaři krátký spis, v němž si stěžovali, že přístupu knížatům a arciknížatům k císaři dosíci nelze, leč když se komorník jeho uplatí. Dále žádali, aby císař stran nástupce

svého jisté opatření učinil a nejstaršímu arciknížeti, Matyáši, vládu v Uhřích a v Rakousích popustil, poněvádž nedbalost císařova země tyto u veliké nebezpečí uvalila. Císař ale nedal žádné odpovědi. Požádání, aby Matyáš obdržel Uhry a Rakousko, dosvědčuje, že jednal u srozumění s Bočkayem, kterýž mezi jinými výminkami míru i tuto byl položil. Neodhodlaností svou unavil konečně císař také přízeň Španělska, jehožto vyslanec zřejmě tvrdil, že císař nikdy na nějakém nástupci se neustanoví, a že tedy ničeho nezbývá, leč jej ssaditi a bez jeho svolení římského krále zvoliti. Matyáš oddal se nyní úplně Uhrům. Když arciknížata viděli, žeby neschopností císaře země koruny uherské konečně rodu habspurskému odňaty býti mohly, sjeli se ve Vídni, kdež dne 25. dubna 1606 smlouva mezi nimi učiněna jest, v níž praveno, že císař pro zádumčivost mysli k vládě schopen není, že proto Matyáše za hlavu rodu ustanovují, jemuž zůstaveno, všechna náležitá opatření činiti a konečně přislíbena ochrana všem poddaným, kteřížby ve prospěch smlouvy této pracovali.

Co věci tyto se dály, zuřilo ustavičně vojsko císařské pleněním a kořistěním na Moravě a císař nečinil ničeho, aby zemi nějaká úleva se stala. Domníváno se, že císař válku chce: tu najednou se rozhlásila zpráva, že mír mezi císařem a Bočkay-em uzavřen jest. Uhři obdrželi úplnou autonomii a svobodu náboženství. Mír tento potvrzen jest císařem dne 6. srpna 1606. Mezi Turky a císařem učiněn dne 11. listopadu téhož roku mír, kterýž sluje mír Sitva-Torocký a císaři velmi přízniv nebyl. Brzo ale potom ukázala se znovu nespolehlivost císařova: neb mnohé výminky míru nechtěl plniti, a velikou záští pronásledoval Matyáše co původce míru toho. Ač mír dne 9. pros. 1606 byl potvrdil, předce nevydal potvrzovací listinu, anoť pravil, že vynucený na něm mír povinen není zachovati. Konečně se poštěstilo Rakušanům a Moravanům, že císař potvrzovací listinu Matyášovi dne 7. máje 1607 zaslal; podařilo se jim to prý

uplacením komorníka císařova, zlopověstného Filipa Langa. Sotva ale že Matyáš potvrzovací listinu v rukou měl, došel jeho dopis císaře, v němž mu nařízeno, aby mu listinu vrátil. Matyáš spěchal do Prahy, aby císaře přemluvil, by slovo dané nerušil; ale marně! Císař se chystal k novému boji, nemaje ovšem peněz k tomu potřebných. Když Bočkay a Uhrové viděli, že císař na tom jest, slovo dané zrušiti, zmocnila se všech veliká rozhořčenost: Turkové vyhrůžovali, že vpád učiní do Rakous a Štýrska a Hejduci prohlásili Valentina Honnnonay-a za krále Horních Uher. Tu se odebral Matyáš ještě jednou do Prahy, aby císaře na lepší cestu uvedl: ale zase marně, neb císař mu odpověděl, aby země samy sobě pomohly, on že prý pomoci s to není.

Země to učinily. Hejduci se vzbouřili, uherští magnatové odebírali se se stížnostmi k pašeti Budínskému a celé království chystalo se k válečnému odporu: nestalo nebezpečí, že rod habšpurský nejskvělejší korunu ztratí. Tu věděl Matyáš, že rychle k činu odhodlati se musí, nemá-li rod jeho ve zkázu uvržen býti. Svolal bez prodlení sněm uherský a vyzval některé pány rakouské k poradám, aby žádoucí proměna u vládě se stala.

Ale nejen Uhry a Rakousko, nýbrž také Morava měla vši příčinu k nespokojenosti. Vláda v Praze pražská činila vše, co tuto nespokojenost podněcovati mohlo. Ona nenastupovala násilně, ale dráždila obyvatelstvo svévolnými útoky na svobody zemské. Tvrdé činy dají se snésti od vlády silné, dráždění ale vlády slabé a ocháblé stane se konečně nesnesitelným. Tehdejší stav věcí na Moravě líčí Karel z Žerotína trefně a pravdivě ve své apologii, již panu z Hodic byl zaslal, když tento jej z nečinnosti a nevšímavosti o blaho vlasti vinil: „Račte věděti, že jsme hrubě zašli: s jedné strany práva potřena, svobody v nic, obyčejové zhynuli, pořádkové z pameti vyšli, zřízení za koutem leží; knížka pana Tovačovského zpuchla, couchusiones baronum umřely, druzí muži platnější vyhynuli, cizo-

zemci do země se vloudili, nové mustry, praktiky, direkcie resolucie, traktacie, regalie, visy, avisy a jiné těm podobné potvory uvedli; obyvatelé zchudli, dluhové obecní náramně vzrostli, počty se nepřijímají, darové se bezpotřebně dávají, outraty se množí, hotovosti žádné v zemi není, a coť mám šířiti? od spolku nohy až do vrchu hlavy, ať slovy proroka Isaiáše náš nynější způsob vyznamenám, není místa celého, ale rána a zsinalost .... ; země zpustla, města vypálena ohněm, sami před očima našima cizozemci. Velkéť jsou to věci, velkých pomocí tuto potřebí; kdo se o ně má a můžé ujíti? A byť pak o to byl pokoj, ještě však jedno pozůstává, aneb raději dvoje: kde a jak? Tu věci uzel, ten rozviňme, aneb raději rozetněme, jako nodum Gordium Alexander. „Co se týče osoby císaře praví Žerotín takto:“ Když pak koho to štěstí potká, aby J. Mt. před sebe jej pustiti ráčil, jiná těžkost opět nastává v tom, že svou řeč co nejkratši zavříti, svou potřebu co nejskrovněji předložiti a svůj smysl ve slovu neb dvou vynesti a vysloviti musí. Kdyby nešlo než o vyprošení pštalunku, neb vyžádání ouřadu, zaplacení aneb přivětšení ňáké služby, mohlby se do toho vždy nějak, ač dosti obtížně trefiti: ale kde jde o zachování celé země, o řízení práva, o pokoj, svornost a vzdělání takového počtu lidí vzácných, kdežtě té moci, aby jednou neb druhou sentencí ve hromadu to pojato, ovšem pak vysvětleno býti mohlo? An zde tak mnoho se toho nashromáždilo, že ne hodiny, ne dnové, než měsícové a léta sotvaby postačily k vypravování zármutkův našich, nercili k napravení; a cožby se pak v jedné neb druhé minutě dobrého vyříditi mohlo? Přes to ještě i toto při J. Mti spatřili, kteří okolo JMti často neb ustavičně bývají, že nekaždá věc jest JMti k slyšení příjemná a jestli jakou těžkost s sebou nese, dokonce odporná; tak že ti, kteří nevyhnutedlně audiencí při JMti potřebovali a potřebují, té opatrnosti užívati musejí, aby věci tvrdější snadnějšími, protivné příjemnějšími osladčovali, tak aby ihned, jakby viděli,

že JMt. s nějakou těžkostí poslouchati jich ráčí, na poskoku něco jiného měli, k čemu náklonnost JMti obrácenou býti znají, čímžby zase JMti poobčerstviti a ku poslouchání sebe líbě nakloniti mohli. Naše pak věci jaké jsou? netoliko aby tesklivého posluchače probuditi, než aby i nejochotnějšího zkonturbovati a zkormoutiti mohly. Dotýkají se na díle náboženství: JMt nerád se do nich vloží. Dotýkají se svobod: JMt, protože nad svými regaliemi ruku držeti ráčí, nesnadně se do nich pustí. Dotýkají se také i osob: JMt, protože není pán kvapný, vždycky je odkládati bude. A což tu? zdaližby v takových příčinách lépe nebylo, vším o zem dáti, než něco bez užitku začíti, neb začaté nedokonati? A to ještě, chtělliby pžed sebe pustiti; nepustí-li pak a jinam ukáže, jakž to obyčejně dělá, budeliž lépe? Ukáže-li na tejné raddy, jsou — našich věcí nepovědomí; ukáže-li na České raddy, jsou — fedrovníci protivníkův našich, sokové země naší, odpůrcové náboženství našeho. Jakouž k takovým naději míti můžeme? Poručí-li jim nás vyslyšeti a sobě referovati, čím ubezpečeni budeme, že to věrně učiní? poněvádž příklady máme, jak v nejpotřebnějších věcech, v nejdůležitějších příčinách s ním nakládají. Pominu cizinců nyní tak; samy Čechy před sebe vezmu. Zdaliž oni nejsou, kteří nám svobod našich závidí? zdaliž oni nejsou, kteří nás opanovati a sobě podmaniti obmýšlejí, aby sami hlavou a my ocasem království zůstávali? Neb jakkoli se pěkně (staví), jakkoli lahodná slova od sebe dávají, jakkoli mnohým a upřímným přátelstvím se zakazují, nic není, já je znám a vím, že kdekoliv mohou a příčiny dostanou, všudy námi zadní kouty rádi vymítají. Zdaliž toho předkům našim týmž způsobem nečinili? Co učinili za krále Ladislava, když předkům našim manův nadali? Co za krále Jiřího, když nám syna jeho kněze Viktorina za hejtmana vsadili? Co za krále Vladislava, když soud o dávání hlasův k ouřadům připraviti chtěli? Co za krále Ferdinanda, když naše obce od společného volení krále odcizili? A kdyby

předkové naši nebyli zmužilejší než my, jižbychom my o svobodách našich nic více nevěděli, než-li oni vědí o našem podrobení. Poněvádž tehdy onino od starodávna o to usilovali, abychom nic neměli a ničímž nebyli: kterakž tito kteří znedávna na jejich místa nastoupili, totéž a více nemají učiniti?"

Z této apologie patrno, že Žerotín čekal na příležitost vhodnou, aby vlasti hájil a bránil. Když zemský hejtman Karel z Lichtenšteina byl v podezření, že se stal přívržencem Matyášovým, padl v nemilost a na jeho místo dosažen Berka, nejodpornější stavům osoba. (1607) V jeho jmenování viděli stavové starou nepřízen dvoru pražského naproti Moravě. Žádný z vlastencův více nepochyboval, že od císaře úlevy nějaké očekávati možné není. „Země ať si pomohou sami„ byl císař pravil, a země to učinily. Když Žerotín se přesvědčil, že arcikníže Matyáš odhodlanou myslí neštěstí od království a zemí odvrátiti usiluje, nemeškal v počínání jeho účastenství bráti a začal horlivě si dopisovati s předními stavy rakouskými a uherskými. Císař konal ustavičně přípravy válečné a podrýval ústavu ustanoviv Lva Buriana Berku za hejtmana zemského, muže násilného a uskočného. Kardynal vystupoval jistěji, než-li kdy dříve a plukovník Tilly blížil se s vojskem k Moravě, aby do Uher vrazil a sněm Prešpurský rozehnal. Matyáš měl se co obávati, že ona opatření také k jeho osobě se vztahují. Nesměl více váhati. Dne 1. února 1608 učiněna mezi ním a stavy Rakouskými a Uherskými smlouva, kterouž se zavázali k tomu pracovati, aby mír Vídenský a Sitva-Torocký ve skutek vešel. Císař sice rozkázal sněmu, aby se rozešel; sněm ale neuposlechnul. Stavové uherští vyzývali také pány moravské, aby s nimi se spojili. Mnozí z nich se sešli na konci února 1608 v Brně, aby se radili o obranu země, jelikož se pravilo, že Tilly něco násilného proti zemi obmýšlí. K tomu došla zpráva o plenění císařského vojska v Opavsku; Opavy dobyli, načež měšťané na víru katolickou

dáti se museli, a kdož se zdrahali, veřejně popraveni jsou. Při soudu zemském dne 7. března 1608 nespokojenost konečně vypukla. Karel z Lichtenšteina, maje více šedesáti ozbrojených pánův a rytířův s sebou činil Berkovi výčitky a výhrůžky, a tak se rozhorlil, že Berku jmenoval zrádcem země a bohaprázdným šelmou. Stavové sepsali žalobu, již Karel z Lichtenšteina Berkovi pak předčetl a na konci pravil, že takový člověk déle hejtmanem býti nemůže. Jelikož ale zpráva jich došla, že vojsko Tilly-ho okolo Brna se potuluje a Brno počínání pánův příznivo nebylo, odebrali se páni do Slavkova (9. března), kdež se snesli, na den 13. dubna v Ivančicích se sjeti; a na císaři žádati, aby jiného hejtmana ustanovil. Ač císař sjezd tento zapověděl a sám sněm položil na den 27. března, předce stavové na den určený do Ivančic se sjeli. Berka od nich sesazen a prozatímní vláda zřízena jest, na jejížto čele direktor stal, kterému veliké plnomocenství dáno. Direktorem stal se Karel z Lichtenšteina, ač duší celého ruchu byl Karel z Žerotína.

Prozatímní vláda obdržela právo, vojska najímati. Poslové arciknížete Matyáše, stavův uherských a rakouských přišli k sněmu, vyzývajíce Moravany, aby k smlouvě Prešpurské přistoupili, což tito také dne 19. dubna učinili. Císař nad tím nemálo se polekal; ale naleznul najednou podporu tam, kde to žádný neočekával: u Čechů samých, kteří to snésti nemohli, že svoboda jim má pomocí jiných dána býti. O ně se opíraje zamítnul císař všechny požádavky Matyáše a spojených zemí. Nezbývalo tedy ničeho, leč k poslednímu odhodlati se kroku. Válečným průvodem tahnul Matyáš Moravou do Čech, věda, že dobrovolně císař ničeho nepopustí. Konec všech těchto událostí byl, že císař smlouvu učiněnou dne 26. června 1608 arciknížeti Matyášovi Uhry, Rakousy a Moravu postoupil a čekancem koruny české jej učinil. Co se týče Moravy ustanoveno, že kdyby arcikníže dříve zemřel, než-li Rudolf, markrabství má míti

právo, zvoliti si pro dobu života Rudolfova markraběte z arciknížat habšpurských; pro tu dobu má Morava býti úplně od Čech naodvislá a nepovinna dopisy a rozkazy české kanceláře přijímati. Rudolf ztratil tři země, ale ztrátou pro něho byly rodu jeho zachovány!

Obrat štastný, kteréž věci na Moravě pro Matyáše měly, byl zásluhou Karla z Žerotína a stavové uznavše vděčně práce jeho zvolili jej na sněmu zemském v Olomúci za hejtmana Markrabství Moravského, kteréž novému markraběti svému dne 25. srpna 1608 v Brně holdovalo, načež arcikníže všechny svobody zemské potvrdil.

Doba od odstoupení tří zemí až k smrti jeho byla pro Rudolfa nejsmutnější v živobytí jeho. V neštěstí neměl síly na odpor se stavěti a svoliv pak k obmezení vlády své zuřil, že to učinil a hleděl všemožně toho, co vinou vlastní byl ztratil, zase nabyti. Neukojitelnou zlobou pronásledoval Matyáše; Čechové, jenž za meškání Matyáše v Čechách na císaře příliš nedoléhali, myslili, že císař k žádosti jich o svobodu náboženskou svolí: když to neučinil, vynutili na něm slovútný majestát (1609), jenž později takové důležitosti dosáhnul. Ač tedy císař ve všem jednání svém pokořen byl, žádal předce 1610 na Matyáši, aby mu vrátil země sobě 1608 odstoupené. Když Matyáš to učiniti nechtěl, povolal tajně vojsko pasovské, jejž přičiněním arciknížete Leopolda najato bylo, do Čech, kteréž pak Prahu (14. února 1611) obsadilo, kdež na Malé straně strašným způsobem řádilo. Všeobecná nevole vznikla proti císaři, jenž lstivě zde jednal; neb veřejně posýlal rozkazy, aby vojsko se rozešlo a vojevůdcové měli tajné rozkazy, aby divochy své k Praze vedli. Ukrutenství, kteréž spáchali, nelze popsati. Největší škoda z toho hrozila ale Rudolfovi, bat celému rodu habšpurskému; neb stavové čeští viděli v císaři nepřítele, jenž k strašnému plenění země a Prahy rozkazy dal. Mluveno tedy o sesazení Rudolfa a volbě nového krále, aniž se bral ohled na to, že Matyáš čekan-

cem koruny české byl. Tu ale se naskytnul muž, jenž jak Thurzo a Illychazy Uhersko, jak Žerotín Moravu nyní také Čechy rodu habšpurskému zachoval: Václav Kinský. Vlivem jeho se to stalo, že jak stavové tak i Pražané veřejně Matyáše za krále českého si žádali a Matyáše vyzvali, aby od Prahy dojel a je co budoucí král český v ochranu vzal. Matyáš k tomu konečně svolil. Dne 17. března 1611 překročil hranice české. Dojed do Prahy byl náramným jasotem uvítán. Stavové žádali na Rudolfovi, aby sněm na jistý den položil, na kterémžby „reforma vlády“ provésti se měla, dodavše, že, kdyžby císař to neučinil, oni to učiní sami. Císař položil sněm na den 11. dubna. Konec všeho rokování bylo, že císař i Čechy Matyáši odstoupil, jenž pak kardynálem Dietrichšteinem v pondělí svatodušní na krále českého korunován byl. Čechy a Morava měly zase jednoho panovníka. Listina, kterouž opětné spojení obou zemí, dána jest dne 26. máje 1611 na sněmu generálním v Praze, kdež co poslové sněmu Moravského přítomni byli mezi jinými páni: Karel z Žerotína, z Hodic, z Thurnu, kardynál.*)

Listinou touto jež třidcet artykulův obsahuje vešla Morava ve starý obvyklý svazek s Čechami autonomie Markrabství zračí se v ni úplně. Dvorská kancelář obmezena ve vlivu na záležitosti moravské a svoboda náboženství stavům jest bezpečně zaručena. Karel z Žerotína a Václav Kinský slavili veliké vítěství nad králem Rudolfem. Oněch třidcet článkův bylo v skutku Magna charta libertatum

*) Na sjezdu v Brně dne 19. dubna, kdež poslové k generalnímu sněmu se volili, v přípisu k stavům českým zřejmě udáno:“ tak aby dle našich společných kompaktat a smluv starých: nových toho všeho, cožby pro zachování slavného království českého a s ním spojených též také k zastavení všeho zlého a uvedení v lepší, bezpečnější i stálejší spůsob a nám všem k dobrému pokojí a užitečnému sloužilo a se vztahovalo vyhledávati, uvažovati a prostředků obírati skutečně a upřímně napomocní byli.“

stavův markrabství Moravského.**) Protož záleželo Žerotínovi horoucně na tom, aby smlouva ta také od krále Matyáše potvrzena byla. Když císař Rudolf hořem a bolestí nad neštěstím svým dne 20. ledna 1612 byl zemřel, obával se Karel z Žerotína, že vlády chtivý rádce Matyášův, kardinál Khlesel, zbaven strachu, že by císař země mu vyrvané nazpět žádati mohl, pánu svému zlé raddy dávati by mohl. Kardynál Khlesel byl jak každý muž, jenž z nízkého rodu ke vlivu a moci se vyšinul, vládychtivý a nenáviděl jmenovitě moc šlechty, ouhlavním jsa nepřítelem Karla z Lichtenšteina a Karla z Žerotína. Než-li Matyáš se byl stal markrabím Moravským a králem Českým, neštítil se Khlesel kacířův a dopisoval si s nimi horlivě, jen aby plány své provésti mohl: v srdci svém byl ale nejzuřivější absolutista. Proti stavům Rakouským přísně nastupoval, na Uhry ale se neodvážil. Velikými starostmi jej též naplňovala smlouva od 26. máje 1611, kterouž Čechy a Morava opět spojeny byly. Dal si vši práci, aby císaře přesvědčil, že touto smlouvou moc krále Českého úplně zničena jest a že potvrzení její se strany císaře byloby politickou samovraždou. Protož byl sněm, na kterémž ona smlouva měla od krále ratifikována býti, vždy odkládán a na dotýčné žádosti stavův udávaly se rozličné, ovšem liché příčiny, kteréž prý sejití sněmu překážejí. Když král Matyáš do Frankfurtu jel, jel mu Karel z Žerotína vstříc a žádal jej dne 2. máje ve Znojmě, aby sněm Moravský svolal. Král slíbil, že mu z Prahy odpověď písemnou dá. Konečně se ujal arcikníže Maximilian věci té a doléhal na krále, aby stavům sněm svolil. Když král již se ukazoval býti povolným, tu kardynál Khlesel podezříval jakousi křivou zprávou Žerotína u krále a arcivévody. Žerotín o tom byv zpraven ihned onu zprávu dokázal za ošemetnou lež a konečně tedy položil král stavům Moravským sněm na den 13. srpna 1612.

**) Podáme tuto smlouvu v úplném znění co dodatek, jelikož veledůležitou jest.

Arcivévoda Maximilián učiněn zástupcem císařovým a dáno mu náležité k tomu plnomocenství. Nehledíce k ostatním předmětům, o nichž se na tom sněmě rokovalo, byl již proto důležit, že při něm ona smlouva od arcikníže na místě a ve jméně císaře potvrzena byla. Jakou radost šlechetný Karel z Žerotína z toho měl, vysvítá z toho, že on tento sněm úplně sepsal, tak že téměř stenografický protokol o něm máme. Jakož célý jeho život byl věnován vlasti a boji pro svobody její, taktéž si přál, aby potomkové podobně neohroženi stáli a zmužilostí svou byli ochranou a obranou vlasti. Onen sněm byl také stavovský, ale kdož ho přečte, zajisté podivení své nad politickou moudrostí stavův v užívání a hájení svobod svých tajiti nebude. Jakoby to byl Žerotín tušil, že budoucnost onu nádhernou budovu zruší, na jejížto vystavení nejvýtečnější synové vlasti několik století pracovali, tak sice, žeby snad ani památka nezůstala „spůsobu a formy, které držán býval při sněmích“ sepsati dal zprávu onoho sněmu podlé dní, co v který den se mluvilo, jednalo a usneslo, „aby ho potomci následovati mohli a aby také vědíno bylo, jaký rozdíl jest mezi tím, co se při sněmě jedná a mezi tím, co se po zavření sněmu skrze tištění zjevné činí a publikuje.“ Codex psán jest od tajemníka Žerotínova a jen slova na první strance: „Tento sněm za tou příčinou ode mně sepsán jest atd. (viz. str. 1.) psána jsou rukou Žerotínovou, mimo některé menší poznámky, které v textu udány jsou. Duch, který v těchto zápisích vane, jest duch pravdy, který žádného umělectví a žádných ozdob nepotřebuje, aby hluboký dojem na čtenáře učinil. Podivuhodná ohybnost a vybroušenost naší řeči okouzluje nás tím líběji, jelikož v libozvuku jejím zjevují se nám myšlénky svobody, jíž naši předkové vším právem se honosili. Ze spisu toho ovívá nás duch života minulého a žádná sebe dokonalejší práce vědecká není s to nás poučiti důkladněji o shromáždění a rokování sněmů oné doby, jako spis tento, který bezprostředností svou minulost nám jako v

nějakém zrcadlu ukazuje. Ač Žerotín v spisu tomto nehleděl tak bedlivě k elegancii jazyka, kterouž ostatní jeho spisy se vyznamenávají; nicméně obdivovati se musíme čistotě a vytříbenosti řeči, kterouž více, než kdo jiný, v moci měl a v jejížto zvelebení všemožně pracoval a se vynasnažoval. Pokud mi známo, není podobného spisu v žádné literatuře, onť jest unicum v pravém slovu smyslu; protož neváhám, tiskem jej vydati, jsa přesvědčen, že každému milovníkovi dějin a literatury vlasti naší zavděk učiním.

Codex, v němž tento sněm obsažen, byl s několika jinými dříve v bibliotéce Hořovické; rytíř Petr Chlumecký, jenž důkladný životopis Karla z Žerotína vydal, věděl z Jungmanovy literatury, že v Hořovicích několik rukopisů Žerotínových se chová a připravuje se s doporučujícím psaním spanilomyslného hraběte Egberta Belkrediho opatřen k cestě tam, zpraven byl, že statek Hořovický prodati se má (1852). Dal ihned hraběti Zdenkovi z Žerotína návěští o tom a tento se odhodlal, ony spisy Hořovické zakoupiti, aby paměti slavného předka svého rodině zachovány byly. Všech těch zápisů užil zvěčnělý Chlumecký při sepisování díla svého. Nadlouho před smrtí svou mne upozornil na codex, jenž signaturu má A. a. 4. 22 a pod tím A. 7. b. Jest svazek in folio, čítaje 276 listů čili 552 stranek, načež následuje ještě 6 listů prázdných. Nadepsáno mu: „Druhá kniha o sněmovných věcech za ouřadu Jeho Milosti urozeného pána pana Karla Staršího z Žerotína na Dřevohosticích, Rosicích a hradě Přerově etc. hejtmana markrabství Moravského a J. M. krále Uherského a čekance království Českého etc. raddy a komorníka etc. založená léta Páně 1611.“

Mimo jiné paměti z nové doby obsahuje také onen důležitý sněm z roku 1612 od listu 102 b až 146 čili 87 stranek po celém archu psaných. Pak následuje co doklad „Týž sněm jak vytištěn jest“ od listu 147 — 158 čili 22 stranek obsahující, pak „snešení, kteráž nevešla do sněmu

tištěného než toliko do knih pamětních“ od listu 159—168 čili 81 stranek obsahujících. Uznav velikou důležitost onoho spisu, žádal a obdržel jsem od pana rytíře Chlumeckého dovolení k přepsání a vydání ho, jež ale teprvé nyní pro jiné práce, jimiž obhrnut jsem, ve skutku vejíti mohlo. Hodlám, dá-li Bůh zdraví a času, i jiné paměti důležité na světlo vydati, kteréby bez vlastenecké horlivosti Žerotínovy nikdy ve známost potomstva se nebyly dostaly. Mám za to, že kdokoli veledůležité, mimo války husitské nejdůležitější době v našich dějinách porozuměti chce, pilně musí čítati a študovati spisy Žerotínovy. Tak zároveň pozná i podivuhodnou bezúhonost jeho karakteru, hluboké jeho státnické vědy a klasickou vzdělanost. Kdybychom měli u nás Westminsterský chrám, náleželo by jemu první v něm místo. Smutné časy po bitvě Bělohorské setřely pamět na mnoho předních mužů z oné doby; ale postava Karla z Žerotína skví se v nezměnném lesku a nabývá tím více slávy, čím více věda historická zásluhy jeho na odiv postavuje. Nezbývá nám leč tuto vztahovati k němu krásná slova, která onen vážený Říman o jednom z nejpřednějších mužův věku svého pronesl: „Admiratione te potius et immortalibus laudibus et, si natura suppeditet, imitando colamus: is verus honos, ea conjunctissimi cuiusque pietas.“ (Tac. v. Agr. c. 46.)

Skládám konečně nejvroucnější díky slavnému výboru zemskému, který uděliv mi tak štědrou podporu mi možné učinil, abych spis tento tiskem vydal.

Téhož leta (1612) od 13. až do 30. dne měsíce srpna jinak Augusti jest držán sněm obecní v městě Brně u přítomnosti nejjasnějšího a nejdůstojnějšího knížete a pána, pana Maxmiliána Arcikněžete rakouského, administratora velikého mistrovství prusk'ho*) a vypraveného v poselství ke všem čtyřem stavům markrabství Moravského, od nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího knížete a pána, pana Matyáše římského císaře, uherského a českého krále, s plnomocenstvím k jednání a zavírání, což by potřeba, jakž J. M. C., tak také i stavův ukazovala, o němž tato níže psaná zpráva učiněna jest, ode mně Karla staršího z Žerotína, hejtmana markrabství Moravského. Fol. 102 b.

Tento sněm za tou příčinou ode mně sepsán jest, aby na budoucí čas paměť zůstávala spůsobu i formy, který držán býval při sněmích, a zvláště tak vzáctných, jako tento byl, tak aby ho potomci následovati mohli, a aby taky vedíno bylo, jaký rozdíl jest mezi tím, co se po zavření sněmu skrze tištění zjevné činí a publikuje. —

Sedmnáctého dne měsíce Julii došlo mně poručení J. M. císařské o rozepsání sněmu obecního do města Brna a při tom psaní J. M. Arciknížete Maximiliana s žádostí, aby d. 12. měsíce Augusti, jinak srpna, položen byl, což jest se ode mně ihned podle úřadu mého hejtmanství skrze patenty neb listy otevřené a po zemi rozeslané stalo, a ten pondělí po osmé neděli po svaté Trojici k držení takového sněmu pánům obyvatelům jest jmenován: ačpakkoli na

*) Arcikníže Maximilian byl čtvrtý syn císaře Maximiliana II. Narodil se 1558, stal 1585 koadiutórem a 1595 velikým mistrem řádu německého. Po smrti otcově byl zvolen 1587 od jedné strany polské za krále polského, čemuž Rudolf II. nadržoval, poslav tam biskupa Stanislava Olomúckého a Smila Osovského z Doubravic. Maximilian ale byv od protivné strany převálčen a zajat (14. ledna 1588, musel koruny polské se odříci, načež 1589 z vězení propuštěn. Zemřel dne 2. listopadu 1618. Po smrti Rudolfově byl nejstarším bratrem krále Matyáše.

tom bylo pozůstaveno, aby J. M. Arcikníže v neděli před tím do Brna přijeti a na zejtří v pondělí jmenem J. M. C. přednešení sněmovní učiniti ráčil, avšak změnilo se pod zástěrou žádosti páně kardinálovy, aby J. M. ráčil sobě v neděli na Niklšpurku odpočinouti, jakož se i stalo, ale v pravdě ne za jinou příčinou, než pro příjezd nejvyššího komorníka J. M. C. pana Leonharda Hellfryda z Mekau, který, jakž i já dokonale soudím, informovati měl Arcikníže, neb o nějakých obzvláštně pilných věcích, aneb aspoň, coby při tomto sněmu a jak dalece podle plnomocenství J. M. propůjčeného, svolováno býti mělo.

K zakrytí pak toho přikládaly se příjezdu jeho rozličné příčiny: pan kardinál mi psal, že proto přijel, aby Arciknížeti skrze něho v známost uvedeno bylo, že pohřeb nebožtíka císaře Rudolfa v pěti nedělích má vykonán býti; arcikníže mi pak sám pravil, že vypraven jest proto, aby J. M. namluvil, aby neráčil tak, jakž úmysl má, z Brna do Prahy jezditi, než aby do Vídně zase se navrátil a tam na J. M. očekával, poněvadž J. M. sám ráčí toho úmyslu býti, k sv. Václavu příštímu do Vídně se dostati. Ale pro to nebylo potřebí do Brna jezditi, nebo to oboje poselství mohlo se ve Vídni vyříditi, odkudž více a více v smyslu svém jsem utvrzen; avšak poněvadž na tom nemnoho záleží, o tom již dosti, anobrž proto trochu obšírněji mi se předložiti toto vidělo, aby se vyrozuměti mělo, k jakému cíli s od-
Fol. 103. ložením dne k sněmu uloženého jest směřováno a jak jsem i já se při tom zachoval. Když tedy J. M. arcikníže skrze psání své o proměnění oumyslu svého jest mi oznámil, nechal jsem toho při tom, znaje, že to s sebou nic nepřináší a stavům k žádné škodě býti nemůže, nýbrž i já pro služby Boží ku pohodlí sněmu toho jsem užil a v neděli až přes nešpor doma se zdržel, potom pak k večerou s zetěm svým panem Hynkem z Vrbna do Brna se dostal. Jak jsem přijel, skrze služebníky své J. Mti. nejvyšší pány ouředníky a soudce zemské přivítati jsem dal, ač při sněmích předešlí páni hejtmanové toho nezachovávali, jiným pak pánům obyvatelům skrze drabanty, aby k zejtřejšímu dni na horu do soudnice podle starobylého obyčeje se najíti dali, jsem v známost uvedl; a tu hned někteří z pánův soudcův i jiných obyvatelův ke mně jsou pro přivítání a pro uctivost přišli, z nichž některé jsem u sebe zdržel a k dalšímu jednání sněmovnímu připravoval, jiným pak toliko o mínění svém

že chci na zejtří k J. M. Arciknížeti na Židlochovice sjeti a na službu se postaviti, J. M. do Brna vyprovoditi jsem otevřel s návěstím, aby totéž učinili pro uctivost J. M., k čemuž jsou rádi povolili.

Pondělí, 13. srpna.

Ráno, dříve než kdo jiný, spraviv prvé své věci domácí, do soudnice jsem se najíti dal, nemaje při sobě jiného, než pana Voldřicha z Kounic.*) Nalezl jsem soudnici již připravenou ku přítomnosti arciknížete, obvěšenou až po šraňky čalouny a v prostředku nebesy zlatohlavovými blankytnými ozdobenou, kteréžto věci z Vídně přivezeny jsou. Nezdržel jsem se pak tu dlouho, nýbrž jak se okolo padesáti neb něco více osob z obyvatelův sešlo, krátce jsem k nim promluvil o příčinách odložení sněmu až do zejtřka, oznámil i také, coby jim dále předneseno býti mělo, že toho do téhož času odkládám, se ohlásil, a při tom pověděl jsem, že jsem té vůle k J. Mti. na Židlochovice sjeti a J. Mti. cestu do Brna ukázati a pokudžby kdo z nich tolikéž učiniti chtěl, že toho vůli míti bude. I přišlo jich předce tam na větším díle z stavu panského okolo dvaceti osob, kterýmiž Arcikníže, když přijeti ráčil, všem ruky podal a potom od nich až do pokoje doprovozen jest. Uveden jsa do obzvláštního pokojíku povolal mne k sobě a velmi přívětivě se maje o jedněch a druhých věcech zmínku se mnou učinil a na sobě to znáti dal, i slovy to taky pronesl, že sobě ten výjezd náš velmi oblibuje. Po obědě pak ještě více se mnou mluvil, i o sněmovních věcech, načež jsem odpovědi dával náležité, nejvíce k tomu řeč svou naměřuje, abych ho z omylu vyvedl, že naše věci tak tvrdě nepůjdou, jak snad na to od jiných uveden jest. O panu Maximilianovi Lvovi největší zmínka byla, a nemohl jsem rozuměti pilně na tvář i mluvení J. Mti šetře, aby se ho hrubě ujímati chtěl.**) Po tom rozmlouvání vyjel, my Moravci napřed a J. Mti dvůr za ním. Přijel do Brna mezi čtvrtou a pátou a v mém domě

*) Pan Oldřich z Kounic byl horlivý bratr a muž vřelého náboženského citu, jakž to dosvědčuje jeho: „Memorial potřebný ve správě synům mým Frydrychovi, Karlovi let svých již majícím, sepsaný leta 1613.“ Mimo tyto dva měl ještě tři syny Maximiliana, Oldřicha a Viléma z manželky Ludmily rozené z Roupova.

**) Jaká to věc byla, o tom dole šířeji se poví.

lošírován jest.*) Nedlouho sobě v pokoji po příjezdu svém odpočinul, nýbrž vyrozuměv tomu, že nejvyšší ouředníci a soudcové zemští přivítati jeho oumysl mají, hned je k sobě pustil a stoje a klobouk před nimi sejma (jakož i po dokonání řeči tolikéž učinil) audienci nám dal.

Promluvil jsem k J. Mti těmito slovy:

„Nejjasnější an ejdůstojnější Arcikníže Rakouský, Pane náš milostivý. Nejvyšší ouředníci**) a soudcové zemští Markrabství tohoto soudili jsou povinnosti svou býti, při šťastném V. A. Mti do města tohoto příjezdu ve vší ponížené služebnosti před V. A. M. se postaviti a že nad tím, že jest pán Bůh všemohoucí V. A. M. do této země, vlasti jejich, v dobrém spůsobu zdraví i jináč přivésti milostivě ráčil, obzvláštně potěšeni jsou, V. A. M. se ohlásiti, za tím pak s přednešením svých ponížených a vždycky poslušných služeb V. A. M. tuto náležitou poklonu se vší uctivostí učiniti. Majíce pak o tom jistou vědomost, že se V.
Fol. 103. b. A. M. k milostivé žádosti J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího k řízení a spravování a tudy držení tohoto obecního sněmu od J. M. C. položeného sem se mezi ně vypraviti ráčili, vděční jsouce té milostivé péče, kterou J. M. C. o všecky stavy, věrné své poddané, míti ráčí, vděční jsou také té milostivé lásky, kterou jste V. A. M. k nim ukázati ráčil v tom, že neohlédajíce se na žádnou nepříležitost ani obtížnost svou, ráčili jste tu práci na sebe vzíti a sem mezi ně za příčinou oznámenou přijíti. Nemajíce pak tímto časem takové vděčnosti své čím jiným nežli slovy prokázati, předně V. A. M. za to poníženě děkují, za tím pak V. A. M. se vší uctivostí vítají a pána Boha žádají, aby ráčil milostivě toto sněmovní jednání k dobrému cíli vésti, tak aby i J. M. C. věrnou povolnost nás poddaných svých poznati moci

*) Dům ten jest nynější dům Kounický na hrubém náměstí v Brně, kterýž rod Kounický 1649. od Žerotínův koupil. Tím se i vysvětluje, že Velen z Žerotína 1620 z výklenu téhož domu k Brňanům mluvil.

**) Nejvyšší úředníci tehda byli mimo hejtmana: Ladislav z Lobkovic místohejtman; Ladislav mladší z Lobkovic nejvyšší komorník; Maximilian Lev z Rožmitalu nejvyšší sudí; Karel Haukvic z Biskupic podkomoří; Bedřich Jakartovský nejvyšší sudí dvorský; Jan Čejka z Olbramovic nejvyšší písař; Jan Žalkovský místopisař; Zikmund Jankovský z Vlašími purkrabí.

ráčil i V. A. M. své obzvláštní zalíbení nad ní míti ráčili. Znajíce naposledy, že V. A. M. více odpočinutí než zaměstknání potřebovati ráčíte, nechtějí V. A. M. dalším mluvením zanášeti, nýbrž za to žádají, jako jste jich milostivým pánem vždycky býti ráčili, aby jste tím i napotom ráčili zůstávati a je sobě k milostivé lásce a paměti vždycky poručené ručené míti.“

Tyto věci s přestávkou musily se přednášeti a po každém periodu pan Ladislav z Lobkovic, nejvyšší komorník markrabství tohoto, co mluveno bylo, vykládal. Dal Arcikníže odpověď krátkou německou, poděkoval z přivítání a zakázav se ve všelijaké milosti, dotkl taky krátkými slovy, že té naděje jest, že stavové tak se císaři ukáží, aby měl příčinu, vší milostí jim to spomínati. Když jsme tak odpuštění vzali, odvedl se se mnou hrabě Trautsohn a Krenberg kanclíř na stranu a dotazovali se, má-li se na zejtří plnomocenství J. Mti Arciknížeti dané před proposicí čísti neb ne? Ale já nechtěl jsem nic determinovati, než na stavy jsem ukázal, rád jsem však srozuměl, že plnomocenství před rukama jest. S tím jsme odtud odešli, se mnou na větším díle páni soudcové k večeři. V tom přijel ke mně nejvyšší pan komorník a oznámil mi, že arcikníže s dnešním k J. Mti se ukázáním výborně spokojen býti ráčí; promluvil také se mnou stran listův, které se v takových příčinách od pánův země k předním obyvatelům dějí, ne k jinému intentu, než toliko k získání jejich affectii a náklonnosti při svolování pomocí žádaných.

Úterý, 14. srpna.

Spraviv ranním jitrem své některé domácí věci, když již blízko desíti bylo, k Arciknížeti na službu jsem se postavil, zdali by co poručiti chtíti ráčil; ale neráčil mi nic jiného obzvláštního připomenouti, než toliko, abych, když se k uvažování sněmovních artikulův přistoupí, jednání sněmovní fedroval, neb že J. M. velmi toho žádostiv býti ráčí, aby před skončením tohoto měsíce v Praze býti mohl. Za tím pak ale ráčil i toho doložiti, poněvadž včerejšího dne ode mne i jiných zpraven jest, že by stavové J. M. dnešního dne přivítati a do soudnice uvésti měli, že by to J. Mti nejpříležitěji připadlo, aby se to k druhé hodině z poledne stalo, nebo že by potom, kdyby se od přednešení sněmovního vracoval, rád k nešporu do kostela jel, v čemž

jsem se ihned J. Mti zakázal. Když jsem do soudnice přišel, drahně pánův obyvatelův ze všech stavův jsem tam nalezl a potom se jich více nahrnulo, tak že dosti pěkný a vzácný počet pospolu jich spatřín býti mohl. Asi hodina minula nám v rozličných rozprávkách, neb věda, že dříve druhé hodiny přístupu k J. Mti volného nebude, rozměřil jsem čas dle toho, což jsem na tuto chvíli dnešní mezi stavy činiti měl, což pak jeho zbývalo, to jsem stavům k rozprávkám aneb jinému jejich občerstvení mysli propůjčil. Když pak jedenácte udeřilo, povolal jsem stavův v místa jejich obyčejná, a když každý své podle starobylého pořádku jal, učinil jsem k nim toto promluvení:

Fol. 104. „V. Mti, urození páni, velební páni preláti, urození a stateční páni z rytířstva, moudří a opatrní páni vyslaní z měst, páni švagrové, ujcové, strejcové, bratří a páni a přátelé moji, zvláště milí! Od dávného času žádostiví jste toho býti i to také častým připomínáním prokazovati ráčili, jakož pak i nejednou při J. M. C., na onen čas královské, pánu našem nejmilostivějším vyhledávání toho se stalo, aby J. M. podlé mnohých příčin a potřeb obzvláštních ráčil V. M. a vám všem pánům stavům sněm obecní položiti, i přišlo jest z milosti Boží nyní již k tomu, že načež jste po tak dlouhý čas očekávati ráčili, již přítomně ráčili jste toho dojíti. Neb J. M. C. sám také jest toho i své vlastní důležité i mnohé zemské potřeby uznati, a tudy oumysl svůj a vůli císařskou s oumyslem a žádostí V. Mtí a vaší srovnati a tak V. Mtí a vám sněm tento obecní položiti jest ráčil. Nýbrž nemoha pro svá mnohá a pilná zaměstnání císařská sám osobně V. Mti a vás navštíviti, neráčil jest poslův a komisařův nějakých obecních aneb domácích V. Mtem a vám vypraviti, než ráčil jest poslati J. M. Arcikníže Maximiliana Rakouského, pána bratra svého nejmilejšího k tomu cíli, aby tento přítomný sněm na místě J. M. C. držeti a říditi ráčil dožádaného, čehož jakž V. M. a vám věrně přeji, tak taky spolu s J. M. a vámi nad tím obzvláštně potěšen a obveselen jsem. Že jste pak v tak vzáctném počtu za příčinou téhož sněmu sem se dostati a tudy k J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu povinného poslušenství a poddané povolnosti, k J. M. pak Arciknížeti náležité vážnosti a uctivosti dokázati ráčili, jsa toho od osoby své vděčen, poněvadž i na úřad můj hejtmanský v té příčině od V. M. a vás pozor dán jest, V. M. a vám z toho děkuji a neopo-

minu podlé povinnosti téhož ouřadu svého J. M. Císařské toho ve známost skrze psaní uvésti, nikoli nepochybuje, že J. M. ráčí to sobě milostivě oblíbiti a tudy vší milostí císařskou vynahraditi, nýbrž i J. M. Arcikníže týmž spůsobem také milostivě a vděčně od V. M. a vás přijíti.*) Poněvadž tedy k tomu již přichází, že sněm tento má se podle rozepsání mého držeti a při něm jakž nejedné J. M. C. tak také i zemské věci pilné a podstatné, vážné jednání a zavírání býti, ač dokážíce této pilnosti hned při začátku napomenutí obzvláštního potřebovati neráčíte, ovšem z té péče, kterouž podlé úřadu na mne vloženého o vlast svou, o obecné její věci a tudy o V. M. a vás všecky mám; nemohl jsem pominouti V. M. a vás všelijak přátelsky napomenouti a prositi, aby jste sobě to, cožby k zachování anobrž k většímu získání milosti J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího, též k zachování mezi námi stavy svornosti, lásky a obecného pokoje, též také zachování dobrého od předkův našich nám zanechaného řádu, práva, pořádku přislušilo a přináleželo, bedlivě ráčili k mysli a ku pamětem poručené míti, tak abychom při této příležitosti a příčině dosti učiníce milostivým J. M. C. žádostem k J. M. zalíbení, a postavíce věci své obecné na dobrém místě, mohli od J. M. C. poděkování dostati, sami pak z pilnosti a bedlivosti své užitek a pochvalu míti. Že pak to nemůže se státi bez pilného se scházení, bez bedlivého na ty věci myšlení a jich rozvažování, protož V. M. a vás týmž spůsobem prosím a napomínám, aby jste tu hodinu, o kterou se ráčíte snésti, pilně ostříhati, držeti, v místa V. M. a vám známá a obvyklá se scházeti a tak pilnosti své dokazovati skutečně ráčili. Proti tomu pak napomínám, zvláště mladších, aby jste neráčili v hospodách zůstávati a když my staří pracovati budeme, V. M. a vy sobě za tím kratochvíle ňaké zamejšliti, než abyste tolikéž spolu s námi těchto prací se dotýkali a

*) Četné dostavení se pánův ku sněmu vychvaluje hejtman proto, že mnohokráte jen velmi skrovný počet sněmovníkův se sjel, tak sice, že sněmové na to i pokuty ustanovovali, tak n. př. sněm roku 1603. Dotýčné snešení praví, že mnozí k sněmu se nesjíždějí, ani příčiny slušné svého nepříjezdu neoznamujíce, mnozí příjdouce v hospodách leží a do sněmu nechodí, jiní zase nevyčkajíce sněmovního zavření bez vědomí a dovolení hejtmana pryč odjíždějí: Takoví všichni mají od ouřadů zemských pokutování býti. (Pam. kn. sněm. IV. Fol. 165).

účastny jich činiti se ráčili, tak abyste budoucně dostanouce se na místa naše ráčili moci a uměti svou vlast zastávati a
Fol. 104 b. v podobných příčinách, jako jest nynější, místa a osoby naše zastupovati. Majíce pak u sebe jakž na hoře již dotčeno, ne komisaře nějaké a posly obecné a domácí, ač i těch pro toho, kterýž je poslal a kohož oni representují a pro práci, kterou k sobě přijali, slušně by vážiti a na ně pozor dáti by náleželo, než nejstarší Arcikníže Rakouské, pána bratra J. M. C. netoliko podle řádu a důstojenství, než také podlé moudrosti, zkušení, věku, známosti velice vznešeného pána, V. M. a vás velice prosím, abyste ráčili v takovém času a místě sebe na paměti míti, tak aby J. M. Arcikníže neráčil míti na čem se uraziti, ovšem pak čeho sobě stěžovati, nýbrž aby ráčil moci naši šetrnost, vážnost i sobě oblíbiti i také při J. M. C. schváliti. Protož žádám, aby jste troubení, střílení, s musikou po městě se projíždění a chození a to netoliko nočního než i denního na ten čas zůstati prázdni býti, při čeládkách svých to zastaviti a zapovídati a tak všelikou uctivost a náležitost na stav, na věk a povolání jednoho každého z V. M. a vás příslušející zachovati ráčili a zachovali. Vám pak pánům Brňanům z úřadu svého poroučím, abyste na toto mé napomenutí bedlivý pozor dali, a kdožby se proti němu čeho dopustil, mně jej v známost uvedli; chci podlé moci sobě dané k takovému, jakž náležeti bude, sám se míti a seč bych sám býti nemohl, sobě na pomoc J. M. nejvyšší pány úředníky a soudce zemské, a bude-li toho delší potřeba, i všecky pány stavy J. M. vzíti.“

Po učinění této řeči žádal jsem jich, ač s učiněním nemalé omluvy, poněvadž při snémích všecka práce, celého sněmu řízení na hejtmana a tudy na mně záleží, ode mně že i začátek, závírka ve všech věcech se děje, aby sobě jistou hodinu obrali a to pokudž možné by bylo, mezi 7 a 8, aneb něco později, v kterouž by ke mně v potřebách svých přicházeli, tak, abych já mohl chvíli míti na obecné věci mysliti, o ně se, pokudž by toho potřeba kdy okazovala, s nejvyššími pány úředníky a soudci zemskými poraditi ano i také co by ústně nemohlo předneseno býti, to v spis uvésti mohl, čeho bych jináč nemohl dovésti, kdybych skrze časté přestupování pánův obyvatelův z mysli vyražen a od prací svých odtrhován byl. Napomenul jsem jich také, aby o jistou hodinu se snesli, v kterou by se k uvažování

sněmovních věcí na horu scházeti mohli, jakož pak zvolili sobě desátou hodinu k scházení, čtvrtou k rozcházení, proto pak tak pozdě, aby mohli i Arciknížeti na služby se časem stavěti i taky dvořany jeho, chtěl-li by kdo to učiniti, uctiti. Dále jsem jich také žádal, anobrž z úřadu hejtmanského jim i poručil, abyse nikoli odtud nerozjížděli bez vědomí a dovolení mého, poněvadž netoliko povinnost jednoho každého to s sebou přináší, než také landfryd a zřízení zemské je k tomu zavazuje.

Když tyto všecky věci na místě postaveny byly a poledne již minulo, vypravili jsme se podlé starobylého obyčeje svého k J. M. Arcikn: osoby ze všech stavův, k dotázání se na J. Mti, kdyby J. Mti příjemné a příležité bylo, aby stavové k přivítání J. Mti se dostavili, z stavu panského šest osob, z stavu prelátského tři, z stavu rytířského šest a z stavu městského čtyry, jmenovitě: Pana Jiřího z Vrbna na Helfenšteině, p. Jana Jetřicha z Kunovic a na Ostroze, pana Jiřího Volfa Křineckého z Ronova a na Křížanově, pana Petra Sedlnického z Choltic a na Fryšově, pana Vilíma Frydrycha z Žerotína a na Starém Jičíně, Fol. 105.
pana Zygmunda z Tyffenbachu a na Jaroměřicích, opata Loučkého, opata Zabrdovského a převora S. Tůmského, pana Viléma Dubského z Třebomyslic a na Novém Městě, pana Václava Vaneckého z Jemničky a na Valči a čtyři jiní, o kterých se upamatovati nemohu, též taky čtyry osoby z každého hlavního města po jedné. Když odešli, přinešena jest od foryra komorního stolice po J. M. Arcikníže a postavena pod nebesa, ale nemnoho jí užívati ráčil, jakž se doleji oznámí. Když se k Arcik: dostali, dal jim J. M. za odpověd, že by J. Mti nebylo nepříležité, kdyby stavové o dvou hodinách k J. Mti se dostali; pročež když se mezi nás zase navrátili a nám tu odpověd zase přinesli, vyčkali jsme tu chvíli a mezi tím jakž kdo svou příležitost viděl, tak ji ztrávili. Něco potom před druhou vyšli jsme všickni spolu, já napřed a se mnou stav panský, za námi prelátský, potom rytířský a naposledy vyslaní z měst. Přijdouce do domu, vyslal proti nám J. M. Arcikníže pana Pavla Sixta Trautsona, hrabě z Falknšteinu, J. M. C. tejnou raddu a pana Caspara z Stadion, svého nejvyššího komorníka, kteří až přes polovici schodův k nám vyšli a nás jménem J. Mti přivítali a na horu uvedli: stál již Arcikníže čekaje u stolička v světnici, kde tabule se drživá, a když jsem tam

vkročil, sňal klobouk; když potom všickni jiní tam vešli, sňal po druhé.

Po učiněné pokloně promluvil jsem těmito slovy:

„Nejdůstojnější a nejjasnější Arcikníže Rakouský pane náš milostivý! Všickni čtyři stavové markrabství tohoto, zvěděvše o V. A. Mti šťastném do tohoto města příjezdu, nemohli jsou ano nechtěli pominouti, aby svou služebnou uctivost a náležitou povinnost neměli k V. A. M. vykonati osobami svými před V. A. M. se dostaviti a svou poníženou volnost a hotovost při svých poslušných a snížených službách k V. A. M. dokázati. Spatřujíce pak V. A. M. zdaru Pána Boha všemohoucího v mírném spůsobu zdraví postaveného, netoliko toho V. A. M. věrně přejí a nad tím potěšení jsou než taky Božské milosti za to žádati chtějí a žádají, aby V. A. M. při témž spůsobu zachovati, jej rozmnožiti a rozhojniti ano i budoucně za dlouhá a potěšená léta prodlíti ráčil. Když pak toto jistou zprávu jsou dostali, že J. M. C. pán náš nejmilostivější s V. A. M. na tom zůstati a snésti se ráčil, abyste jmínem a na místě J. M. sněm tento obecní držeti a pro J. M. dobré i také obecní potřeby zemské takovou práci podniknouti ráčili, jsouce nad tím obzvláštně potěšení, V. A. M. vítají, nic více nevinšujíc a sobě nežádajíce, než aby V. A. M všelijakou povinnou uctivostí předcházeti, svými poslušnými službami všelijak se k V. A. M. náležitě míti a sice ve všem tak se k V. A. M. zachovati, aby jste nad tím své milostivé zalíbení míti a s nimi ve všem milostivě a dobře spokojeni býti ráčili. A nemajíce žádné pochynosti, že jest J. M. C. v jistých věcech a potřebách J. Mti, kteréžby jim stavům přednešeny býti měly, V. A. M. se důvěřiti ráčil, V. A. M. pokorně prosí a žádají, aby jste neráčili sobě ztěžiti, do místa toho, kteréž od starodávna k sněmům a sjezdům obecním obráno jest a kdež slavní V. A. M. předkové, císařové římští a králové čeští, jakožto markrabové moravští osobami svými přicházeti ráčili a kdež i J. M. C. nynější pán
Fol. 105 b. náš nejmilostivější osobou svou býti ráčil, mezi ně přijíti a tu podle starobylého obyčeje což by tak jmínem a na místě J. M. C. předloženo býti mělo, milostivě přednésti poručiti ráčili, tak aby z toho milostivým žádostem J. Mti porozuměti a dále se potom k J. Mti jakožto věrní a poslušní podaní ukázati mohli, nejsouce na jiném než takové milosti kterouž jim tudy prokázati ráčíte, svými povolnými a hotovými službami každého času V. A. M. se odsluhovati.“

Tyto řeči podobně jako včerejšího dne s přestávkou per periodos mluveny byly a od pana z Lobkovic vykládány, však tak nevlastně, že jsem k večerou, když se Arcikníže domů navrátil, musil se J. M. v tom omluvena učiniti a oznámiti, že jest jináč ode mně všecko přednešeno, nežli od pana z Lobkovic vyloženo bylo, což taky J. M. velmi milostivě přijíti ráčil. Odpověd pak J. M. na mé promluvení dána byla krátkými slovy, ale velmi uctivými a přívětivými, jakož pak dvakráte ještě klobouk před stavy sňal a potom hned na koně vsedl a od stavův do soudnice doprovozen byl, tak že nižší stavové napřed, vyšší pak z zadu šli s přikrytými hlavami, po nich nejvyšší komorníci císařští a J. M. Arciknížete, za nimi edelknabi s odkrytými hlavami a potom Arcikníže na koni a okolo něho drabanti. Když do soudnice přišel a pod baldachyn se postavil, nesedl, než dokud jsem já mluvil i pan z Lobkovic po mně, stál a teprvé, když zmocnění a proposicí čteny byly na stolici tu postavenou zasedl. Mé mluvení krátké bylo, toliko jsem některým slovem propověděl, ráčil-li by míti J. M. co jménem J. M. C. stavům v známost uvésti, že jsou hotoví toho doslechnouti. Pan z Lobkovic pak obšírnou řeč učinil, kteréžto suma byla vypravování, proč a za jakými příčinami neráčil jest J. M. C. sám osobně k tomuto sněmu se dostati a proč jest ráčil J. M. Arciknížecí na místě svém k tomu se dožádati. Potom podal mi zmocnění a propositií, zmocnění na pergameně, proposicí na papíře napsanou, kteréžto oba kusy dal jsem místodržícímu nejvyššího písařství ku přečtění.

Zmocnění neboližto plnomocenství.

My Mathyáš z Boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, a uherský, dalmatský, český král, arcikníže Rakouské, markrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě atd. Známo činíme tímto listem všem vůbec, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, a zvláště tu, kdež náleží, že, uznávajíc toho veliké a nevyhnutedlné, jak naše vlastní tak také stavův markrabství Moravského, věrných našich milých, potřeby, pro něž sněm obecný v témž markrabství jsme rozepsáti dáti ráčili, kterémužto také rádi bychom osobně přítomni byli: poněvádž však pro veliké a znamenité svaté Římské říše i všeho kře-

síanstva potřeby do království našeho Českého na hrad pražský, tak abychom nedaleko od též svaté Římské říše zůstávali, se vypravujeme, ráčili jsme nejdůstojnějšího a nejjasnějšího knížete a pána, pana Maximiliana arciknížete Fol. 106. Rakouského, knížete Burgundského, administratora nejvyššího místrství v Prusích, Místra Německého řádu v říši a ve Vlaších, hraběte v Tyrolu atd. Jeho Lásku, aby jménem a na místě našem takový sněm držeti a jeho osobně přítomen býti ráčil se dožádati. I snášejíce v dobré paměti, že jsme při času přijímání nás za pána země tohoto markrabství týmž stavům se milostivě zakázati ráčili, pokudž bychme sami osobně k sněmu přijeti a dostačiti nemohli, že chceme k ním osoby a komisaře vzáctné na místě našem s dostatečným plnomocenstvím nařizovati,*) což také v této příčině činiti a vyš jmenovaného pána bratra našeho nejmilejšího tímto listem naším zmocňovati ráčíme, plnou moc J. L. dávajíce, to všeckno, což bychme my sami osobně při tomto sněmě činiti a říditi moci ráčili, aby J. L. touž plnou moc míti ráčil a cožby takkoliv od J. L. zjednáno a s stavy zavříno bylo, při tom zcela a do konce zanechati, sobě oblibiti a stavy řečeného markrabství Moravského při tom všem zanechati a chrániti a mocnou ruku nad tím držeti chceme a máme, nic jináče, než jako bychme to vše sami osobně s nimi zavřeli a urovnali. Tomu na svědomí pečeť naší císařskou k tomuto listu přivesti rozkázati jsme ráčili, jehož datum v městě Wirtzburku v sobotu po sv. Prokopu, léta šestnáctistého dvanáctého a království našich římského prvního, uherského čtvrtého a českého druhého.

Propositií aneb předložení sněmovní.

„Jeho milost římský císař a uherský, český etc. král, pán náš nejmilostivější, ráčí všechněm čtyrem stavům Mark-

*) Slib tento učinil král Matyáš v odpovědi na žádost sněmu z roku 1608, kterážto odpověď dána jest v Brně dne 30. srpna; dotýčné místo zní: „K sněmům, kteréžby z důležitých a nevyhnutelných potřeb pokládány a rozpisovány byly, ráčí J. M. K., pokudž nejvýše možné bude, sám osobně pro potěšení stavův, věrných milých svých, mezi ně jezditi, se všelijak o to přičiniti; kdyby pak nikterakž možné nebylo J. M. se mezi ně vypraviti, ráčí chtíti osoby vzácné českého jazyku povědomé s plnomocenstvím, jakž od starodávna bývalo, s nimiž nepochybně stavové spokojeni budou, mezi ně vysylávati.“

rabství Moravského poddaným svým věrným milým milost svou císařskou a královskou a všecko dobré vzkazovati a od nich jakožto věrných poddaných svých to, že jsou se k tomuto z poručení J. M. C. položenému a rozepsanému sněmu obecnému sem do města Brna poslušně a poddaně v tak vzácném počtu sjeli a najíti dali, vděčně a milostivě přijímati a při tom jim oznamovati: Že ačkoliv nic milejšího J. M. C. nebylo, než aby časové tito tak šťastní a pokojní byli, jakož pilná a otcovská péče J. M. C. posavád jest k tomu vždycky směřovala a jistá náděje vedla, že po spokojení s pomocí pána Boha všemohoucího různic uherských a pokoje s ouhlavním nepřítelem Turkem učínění, věci jiné všeho křesťanstva, obzvláště pak svaté římské říše, také k upokojení přijdou a v lepší regiment uvedeny jsouce, tudy království a země tyto J. M. C. v pěkném a rozkošném pokojí aspoň jednou odpočinouti moci budou a těch znamenitých posavád pocítěných outrat, nákladův a proto častého pokládání sněmův a sjezdův v zemích a královstvích J. M. C. že sejde. Však jaké čím dále vždy větší a nové případnosti, pokušení a neřesti a skrze to veliké a nesnesitedlné náklady a outraty jest nestálost světa tohoto z dopuštění Božího pro hříchy naše po tyto všecka leta přinesla, až právě J. M. C. na stolici království českého jest šťastně dosednouti ráčil, všem vůbec známé a vědomé jest; z kterýchžto znamenitých nevyhnutedlných příčin hned tehdáž jest toho jak J. M. C. tak také i země této potřeba ukazovala, aby sněm tento obecný v Markrabství Moravském rozepsán a jim stavům položen byl. Že pak hned po takovém šťastném korunování na království české J. M. C. cesta do horních i dolních Lužic a knížectví Slezských k přijímání těch zemí v holdy a poddanost, jest nastala a potom mimo náději se déle protáhla, tak že svadební veselí J. M. C. v městě Vídni i hned následovalo, kteréž ledvá vykonáno, hned smrt J. M. C. slavné paměti pána bratra J. M. C. nejmilejšího jest na to vkročila, tak že J. M. C. zanechájíc věcí svých všech ve Vídni, ráčila jest spěšně a stěžně do království Českého odjeti museti, kdež J. M. C. obeslání od J. M. kurfiršta Mohútského podlé zlaté bulle slavné paměti císaře Karla čtvrtého do města Frankfurtu k neděli Cantate k volení římského krále a potom římského císaře jest došlo. I znajíce J. M. C. podlé výsad a regalií svých jakožto král Český tu povinnost býti, neráčil

Fol. 106 b.

jest moci pominoutí se i hned, opatříce věci království a zemí svých, což tak na pospěch jest mohlo býti, nejlépe, tam vypraviti, kdež z požehnání Božího jest všecko J. M. C. se tak šťastně (k dobrému a užitečnému zemí a království těchto) posavád dálo a vedlo, že i J. M. za hlavu všeho křesťanstva a římského císaře volen býti ráčil. I poněvádž jednomu každému vědomé jest, jak veliké práce a zaneprázdnění na J. M. C. s takovým nejvyšším všeho křesťanstva důstojenstvím se svalily a nevymluvitedlná potřeba jest o spomožení všech posavád obmeškaných věcí se starati: pročež i říšský sněm stavům svaté římské říše co nejdřív rozepsán býti musí, ano tolikéž jaké preparací a zhotovení k takovému sněmu zapotřebí bude, zvláště nejsouc již v tak dlouhém času žádný sněm v svaté římské říši držán, snadně souditi jest. Z těch všech příčin J. M. C. žádného času, aby sám osobně (jakby pak nic milejšího J. M. nebylo) sněmu tohoto Markrabství Moravského podle milostivého zakázání svého přítomen býti mohl, nepozůstává; a protož nechtěje, aby oni stavové poddaní J. M. C. věrní milí, v potřebách svých a zemských škodlivě meškáni a zdržováni byli, ráčil jest na místě svém nejjasnějšího a nejdůstojnějšího knížete a pána, pana Maximiliana, Arcikníže Rakouské, kníže Burgundské, administratora nejvyššího mistrství v Prusích, mistra německého řádu v Říši a ve Vlaších, hrabě v Tyrolu, pána bratra svého nejmilejšího J. M. na tento sněm s dostatečným plnomocenstvím vypraviti, tak aby J. M. jménem a na místě J. M. C. potřeby a žádosti J. M. stavům přednésti a to všecko, co J. M. C. sám říditi, jednati a činiti moc míti ráčil. A protož předkem a nejprvé J. M. C. toto stavům Markrabství Moravského, věrným poddaným svým milostivě předkládati ráčí, že žádné pochybnosti o tom míti neráčí, že jím stavům z dávního a každodenního zkušení povědomé jest, kterak ten ouhlavní a krve křesťanské žíznivý nepřítel Turek, jsouce k tomu svým pohanským učením veden, a již z dávné zvyklosti nic obyčejnějšího nemá, jako víry a připovědi své křesta-
Fol. 107. nům nedržeti, ano to za obzvláštní služebnost Božskou drží, pokojem učiněným křesťany v bezpečnost uvésti a znenadála je, příliš jemu věřící, přepadnouti, anebo v času pokoje jednu pevnost za druhou i celé země opanovati, a z rukou jejich vymoci. Důvodové toho jsou tak pěkné pevnosti, které jest tím spůsobem v Uhřích, Charvátích, Dalmatské

a Slovanské zemi (ač se o jiných dalších zemích mlčí), které jest lstí svou a nedbánlivostí křesťanův*) dosáhl a podnes je k znamenitému nebezpečenství a zkáze všeho křesťanstva drží; ano jaké opět nové a škodlivé praktyky příčinou Sedmihradské země a horních Uher**) ano i vojenské zhotovení v těch nejblíže Markrabství Moravského příležitých zemích skrze lidi nepokojné, vojny a krve křesťanské prolití žádostivé, k intentu pak jeho velmi příhodné, před sebe bere, nepochybně také stavové dobře zpraveni jsou. K tomu také povážiti jest, v jakém nespůsobu a spuštění jest J. M. C. pevnosti království Uherského s postoupením téhož království od J. M. C. slavné paměti pána bratra svého nejmilejšího přijíti ráčil, tak že netoliko střelbou, municí a profianty do konce opuštěné, ale také na stavení samém padlé a pobořené, k tomu lid válečný na takových pevnostech zůstávající od mnoha času nezaplacený zůstává a jak těžko jest J. M. C. po ta všecka minulá léta přišlo, že (nemajíce království Českého, Slízka a Lužic ani z svaté římské říše a od jiných křesťanských potentatův pomocí žádných, kteréž jsou však vždycky předešle, a hned od toho času, jak jest jmenovaný nepřítel téhož království se ujal, znamenitými a podstatnými pomocmi na retuňk přispívali a nepříteli odporovali) zeměmi svými toliko takové nesnesitelné břemeno nésti jest musiti ráčil. Však nepostačujíce to všecko nic, ano každodenně k tomu vždycky nové a veliké jízdy, vydání, útraty a náklady J. M. C. nastávajíce, vše k tomu cíli, aby pokoj, dobrý řád, spravedlnost v svaté římské říši, zemích a královstvích J. M. i všemu křesťanstvu spůsobené býti a dlouho a stále trvati mohly, ano také že J. M. C. jsouce na takové důstojenství vyvyšen, pro náležitou slávu a vzácnost císařskou dvoru svého rozšířiti a tudy také i většího důkladu potřebovati ráčí. V jakých pak znameni-

*) Netoliko nedbanlivostí křesťanův, než hlavně proto, že vojáci nedostávajíce platu svého umluveného přístupnými se stali penězům tureckým, jimiž svedeni několik pevností nepříteli zradili.

**) V Sedmihradsku váleli proti sobě Báthory a Bethlen, Sassíci a Hejduci byli povstali; tím myslil císař že přišla příhodná doba, aby Sedmihradsko zase se svými zeměmi spojiti mohl, chtě válku Turkům opovědíti. Sněmy ale všech zemí byly proti tomu a jmenovitě Morava, která dle počtu Žerotínova za posledně uplynulých tří let přes $7\frac{1}{2}$ mill. zlatých na válečné potřeby císaři přispěla.

tých dluzích J. M. C. postaven býti ráčí, kterých jest však sám zdělati neráčil, než k lepšímu těchto zemí, od J. M. C. slavné paměti na sebe je jest přijíti musil a chtíce J. M. C. aby obyvatele Markrabství Moravského, kteří jsou se za J. M. C. slavné paměti v rukojemství stavěli a zvláště města J. M. C. tudy k dokonalé záhubě a zkáze přivedeni nebyli, nýbrž z takových 'těžkých rukojemství pomalu vycházeli a vyvozováni byli a tak tedy v zemi této víra, zdržení slov a opravdové a stálé upokojení a odpočinutí býti mohlo: Protož z těch a takových znamenitých příčin J. M. C. stavův často psaného Markrabství Moravského, věrných poddaných svých milých milostivě žádati ráčí, aby takové veliké potřeby J. M. C. království a zemí J. Mtí obzvláště pak své vlasti zdravě rozvážili, k srdcím svým připustili a J. M. Císařské předně těch osmdesát tisíc zlatých Moravských předešle na zaplacení dluhův svolených, ještě na tři léta pořád zběhlá, poněvadž to samým obyvatelům a městům Markrabství Moravského k dobrému přijde, svolili. Též mimo předešlá léta
Fol. 107 b. větší a podstatnější, tolikéž do tří let pořád zběhlých, k rukám a disposicí J. M. C. proti nepříteli Turku, pomoc učinili, aby ty již dávno dobývané zdi všeho křesťanstva, hranice království uherského zdržány a před nenadálým vpádem dobře opatřeny byly a J. M. C. v císařském a právě otcovském předsevzetí, kteréž, jakž výše dotčeno, o zachování zemí těchto a jich v dobrý řád a správu uvedení podlé povolání a povinnosti své nésti ráčí, pro mnohé nedostatky již oznámené k veliké škodě a záhubě zemí těchto obmeškán býti a od téhož předsevzetí svého opustiti museti neráčil a oni stavové skrze neplacení v zemi dluhův o statky své nepřicházeli.

Nebo J. M. C. i na tom býti ráčí, k takovým nevyhnutelným vysoce potřebným věcem, podobným spůsobem pomoci, jak od jiných zemí a království svých, tak také od svaté římské říše a křesťanských králův a potentátův, poněvadž dotčené království uherské nepříteli Turku brána jest do všeho křesťanstva a tudy se jich všech dotýče, žádati a pohledávati, což když J. M. C. podle jisté naděje své dosáhnouti ráčí, žádná pochybnost není, než že přiložíce zvyklou pilnost svou k tomu, těmto všem potřebám v brzkém čase spomoženo bude a tak země tyto blíž dotčeného nepřítele ležící, v bezpečném dávno vinšovaném pokoji pod šťastným panováním J. M. C. odpočívati moci budou, což

ıohem snázeji a příležitěji se vykonati moci bude, jest-li ıvové téhož markrabství Moravského, jako ti, jenž nejíže království uherského přísedí, sami sebe neopustí, nýbrž lně a učinlivě k žádosti J. M. C. se ukáží a dobrým chvaebným příkladem svatou římskou říši a jiné blíž příležící álovství a země předcházeti budou. A jakož jsou stavové arkrabství Moravského na sněmu obecném, kterýž v přímnosti J. M. C. předešle léta šestnáctistého osmého při su sv. Bartoloměje v městě Brně držán jest, k milostivé dosti J. M. C. tak povolně a poddaně se ukázali a na ımoc k zaplacení lidu válečného na zámcích pomezních v álovství uherském proti markrabství tomuto, z této strany unaje ležících za tři léta pořád zběhlá každého roku z ırně domovní dvacátého groše padesáte tisíc zlatých, však ı rozdílné v témž sněmu dostavené terminy z poddané sky dáti se uvolili a hned potom při času sv. Jana Křtile následujícího leta šestnáctistého devátého, ostatní sumu ž berně domovní dvacátého groše, což přes těch padesát tisíc atých vybývalo, z též poddané lásky J. M. C. jsou puili a svolili. Též také na pomoc vychování dvoru J. M. C. ısudní z jednoho každého čtyrvěderného sudu piva buď ıeničného nebo ječného na prodej vystaveného po pěti oších a místo šestého groše šest tisíc zlatých moravských ž za tři léta pořád zběhlá a terminů šest rozdílných z ıddané lásky svolili. I poněvádž ty tři téta a terminy k ıravení, takové pomoci vedle již jmenovaného sněmovního ch stavův svolení všecky jsou vyšly a minuly, lid pak na chž hranicích zůstávající v velikých nedostatcích pro neısné placení jemu a tak tudy nevolný ku poslušenství s ıamenitým nebezpečenstvím zemí těchto postaven jest, jaého také důkladu J. M. C. na vychování dvoru J. M. i M. Císařové ano i rozšíření jeho již nyní potřebí, o tom Fol. 108.
noho vypravovati daremné jest. A protož J. M. C. často ıaných stavův markrabství Moravského poddaných svých ěrných milých za to milostivě žádati ráčí, aby takovou omovní berní dvacátého groše vedlé dotčeného sněmu léta ıstnáctistého devátého tím spůsobem každoročně, a to do í let pořád zběhlých, na zaplacení již jmenovanému lidu raničnému ještě svoliti, jakož také na vychování dvoru J. .. to obyčejné posudní, totiž z jednoho každého sudu piva ıd pšeničného nebo ječného po pěti groších a na místo ıstého groše šest tisíc zlatých moravských dávati, vše do

2

tří let pořád zběhlých odporní nebyli. A poněvadž předešlá svolení posudního J. M. C. slavné paměti přes šedesát až do sedmdesati tisíc ročně vynášely, nyní pak sotva do třidceti tisíc se toho odvozuje, ježto mezi tím časem pivovarův spíšeji jest přibylo, nežli ubylo, pročež, aby v tom rovnost zachována a to což svoleno jest, od jednoho každého upřímně a zúplna vyplňováno bylo, ráčí J. M. C. jich stavův věrných poddaných svých za to žádati, aby se vší bedlivostí, odkudby takový neřád pocházel, vyhledali, a buď sčítáním pivovarův, neb jinším spůsobem to napravili a v té věci budoucně jistý a dobrý řád nařídili. Nicméně také co reštantův berně podomovní, posudního a všelijakých svolených pomocí pozůstává a spravené není, aby takové pomocí berně a posudní (prohlédajíc k velikým nedostatkům, kteříž se při splacení znamenitých reštův a zadržalých žoldův lidu hraničnému, též při vychování dvoru J. M. C. nacházejí) co nejdřívěji, neušetřice v tom žádného, vybrati a J. M. C. pojednou k milostivému J. M. zalíbení složiti dali. A jakož jsou stavové z poddané lásky, prohlédajíce k opatření země a vlasti své milé na opravení pevnosti Ujivaru šest tisíc zlatých moravských při pominulém sněmu J. M. C. k milostivému zalíbení svolili, ráčil jest J. M. C. na tom býti, takové peníze, vidouce toho znamenitou potřebu na výše psané stavení vynaložiti, milostivé nařízení učiniti; ale že jest se to shledalo, žeby takovou skrovnou sumou peněz málo užitečného spůsobeno býti mohlo, nýbrž by se i něco postavilo, kdyby tak nedostavené zůstávati mělo, i to zase padlo, a tak všecka práce i náklad daremní býti musil, pročež J. M. C. ráčí ještě jich stavův věrných svých milých za to milostivě žádati, že prohledajíce k takové veliké potřebě a J. M. C. otcovské intentií ano svému a vlasti své velikému užitku a bezpečnosti ještě dvakrát tolik, totiž dvanácte tisíc zlatých, k těm prvnějším šesti tisícům přiložili a J. M. C. svolili. Nebo J. M. C. to tak milostivě zaopatřiti pominouti neráčí, aby netoliko v to místo a k tomu jak svoleny budou, ale také dobře a užitečně vynaloženy byly, z čehož nepochybně stavové veliké potěšení pro tudy spůsobenou jich bezpečnost míti budou. Tolikéž J. M. C. pochybovati neráčí, než že stavům markrabství Moravského v dobré paměti zůstává, co jest J. M. minulého sněmu léta šestnáctistého devátého v příčině dodávání soli do markrabství Moravského a nařízení k tomu obzvláštní solnice stavům

přednésti dáti ráčil, a co jsou tehdáž stavové J. M. za odpověd dali; poněvádž pak z jistých příčin táž věc na místě postavena tehdáž býti nemohla a stavové v tom že při nejprvé příštím sněmě dokonalou odpověd na přednešení J. M. C. dáti chtějí, se ohlásili, protož J. M. C. ráčí učinlivé a skutečné odpovědi od nich očekávati a to tak opatřiti chtíti, aby ku pohodlí jich stavův táž sůl v mírných penězích pro- Fol. 108 b.
dávána byla. Jakož jest také J. M. C. předešle toho při stavích markrabství Moravského vyhledávati ráčil, aby sanytr, který v zemi se dělá, k ruce J. M. C. za mírné peníze pouštín a dopřín byl, poněvádž jinde tak blízko a tak hodného sanýtru dostati se nemůže a toho v těchto nebezpečných časích, aby nějaky forroth pro opatření království a zemí J. M. spůsoben byl, veliká potřeba ukazuje: protož J. M. C. té milostivé náděje k ním stavům markrabství Moravského býti ráčí, že vedlé předešlé milostivé žádosti J. M. takový sanýtr v mírných penězích ku potřebě J. M. C. bez ujmy svobod a privilegií svých propuštěn a zanechán bude. Podlé toho ráčí tolikéž J. M. C. jim stavům ku paměti přivozovati, jakž toho povinnost starobylá ukazuje, že se berně J. M. C. jakožto králi Českému a markrabí Moravskému k svadebnímu veselí dává, a ta že ještě J. M. C. nedošla; protož J. M. C. ráčí jich stavův věrných svých milých milostivě napomínati a žádati, aby takovou berní spravedlivě vyhledali a J. M. poddaně spraviti neodkládali*). A poněvádž toho veliká potřeba, ano i spůsob těchto těžkých a nebezpečných časův ukazuje, aby J. M. C. co tak zapotřebí jest, do zemí svých co nejspíše oznamovati a oni věrní poddaní J. M. C. co nejdříve v potřebách svých se ke

*) Stavové na sjezdě dne 22. listopadu drženém darovali císaři k svadebnímu veselí 20.000 zl. a choti jeho 10.000 zl. V snešení tom ale řečeno; „A poněvádž present tento, kterýž tak J. M. K. a J. M. budoucí královně České a Markrabině Moravské na veselí svadební darujeme, mimo starobylý obyčej z žádné povinnosti nebo ňáké zvyklosti, než právě z obzvláštní poddané lásky a k zvláštnímu zalíbení a potěšení J. Mti Královské a J. Mti budoucí Králové České a Markrabině Moravské z mnohých uvážených příčin činíme, má se to při příštím sněmu obecním dostatečně opatřiti, aby to za žádné právo neb povinnost v časích budoucích jmíno, držáno aneb k nějakému příkladu od žádného bráno neb taženo nebylo.“ V tom ale má proposicie pravdu, že při zasnoubení se zeměpána neb jeho dětí všeobecná berna vypsati se měla.

dvoru J. M. C. utíkati, ano i osobně někdy, jsouc toho příčina, k J. M. C. pospíšiti mohli, ráčila jest J. M. C. od některého času na záplatu jich stavův poštu v markrabství Moravském položenou míti, budouce pak takové potřebné svolení toliko do toho času, ažby J. M. C. šťastně na království české dosednouti ráčil, učiněno: ráčí J. M. C. jich stavův ještě milostivě žádati, aby takových pošt vychováním od času dotčeného korunování J. M. C. za výše oznámenými příčinami předce dále continuirovali*). Nebo J. M. C. ráčil té milostivé vůle býti, tolikéž i v knížectvích slezských pošty rozložiti dáti a při poštmistru to nařiditi, aby dobrý řád v tom ve všem zachován byl, a obyvatelé takového pohodlí oučastni býti mohli. A tak ráčí J. M. C. té milostivé a nepochybné důvěrnosti k stavům markrabství Moravského, věrným poddaným svým býti, že tyto slušné a mírné J. M. žádosti sobě k srdci připustíce netoliko v své uvážení je vezmou, než také místo jim u sebe dají a k milostivému zalíbení J. M. C. je skutečně vyplní: což J. M. C. jim netoliko všelijakou milostí zpomínati, ale také reversem dostatečným, že jim to na ujmu a ublížení práv, svobod a privilegií jejich nebude, milostivě opatříti ráčí.“

Po přečtení, mezi kterýmž Arcikníže jakož nahoře dotčeno seděl, promluvil J. M. krátce, žádaje a napomínaje stavův, aby milostivé předložení J. M. C. na paměti měli, tak aby J. M. C. ráčil povolnost jejich tudy seznati, a on sám také aby věděl, že práce, kterouž jest na sebe vzíti ráčil, daremní nebyla: Stoupili jsme se stavové spolu, žádavše pro uctivost k tomu povolení a krátce se uradivše dali jsme odpověd, že chceme bez dlouhého prodlívání v uvážení své předložení J. M. C. vzíti a o to se všelijak přičiniti, abychom J. M. odpovědí dlouho nezdržovali; práce také J. M. že chceme sobě tak vážiti, aby J. M. znáti moci ráčil, že jest daremně vynaložena nebyla.

Středa, 15. srpna.

Byl svátek Panny Marie vzetí na nebe, nesch).

*) Po prvé žádal král Matyáš o zařízení pošt na Moravě při sněmu roku 1613 držaném, kdež stavové se snesli, aby ta věc do budoucího sněmu odložena byla, jenž držán byl 22. června. Při tom sněmu přišla věc ale zase k odkladu až do té doby, kdy Matyáš na stolec český dosedne; tenkráte prý stavové povolí 2200 zl. ročně na pošty.

ım, kdež pan kardynál kázal a po obědě každý svých
ící hleděl.

Čtvrtek, 16. srpna.

Poněvádž včerejšího dne nějaký Jan Šoff od Rafeala Fol. 109.
lúdovského jsa z ručnice skrz ústa udeřen, až mu kulka
krku uvázla, zabit nenadále a nenáležitě zamordován jest,
č jsem maje dnešního dne ouřad před sebou, že takový
eřád v městě se zběhl, nemálo jim domluvil a aby podruhé
epší pozor na sebe dali, jim tuhé napomenutí učinil; však
když jsem od otce toho nebožtíka a jiných přátel jeho za
o žádán byl, abych patent otevřený na ně jim vydal, kte-
rýmžby mohl, kdežbykoli zastížen byl, jat a vyzdvižen býti,
vznesl jsem takovou žádost na pány stavy, které jsem pro
u i pro jiné následující příčiny dnešního dne pospolu zdržel
i oznámil jsem jim, že takoví otevření listové toliko na ty
se dávají, kteří ubíhají právu a před ním utíkají, v této
pak příčině že snad tento Blúdovský ne tak pro vyhýbání
právu, jako pro strach, kterýmž při takovém oučinku lidé
obyčejně pojati bývají, jest se na místo bezpečnější přenésti
chtěl a pročež žeby snad neměl takovým patentem na po-
ctivosti své, jestliže dále po ni státi bude, uražen býti;
avšak, že to na ně podávám, aby ráčili o to promluviti a
mně své zdání při tom oznámiti. Sstoupil se každý stav
spolu*). Co v jiných uvažováno bylo věděti nemohu, než
v našem někteří na to šli: poněvádž se dotčený Blúdovský
skrze takový nešlechetný skutek sám poctivosti, což na něm
bylo, zbavil, aby takový patent vydán byl; jiní pak, aby
patent byl vydán, však s tou klausulí, aby při závírce do-
loženo bylo, že pokudž se vyvede z toho mordu, nemá mu
takový patent na poctivosti jeho škoditi. Ale naposledy
jest přistoupíno k mému zdání, totiž aby byl patent vydán,
však ne aby byl při zastížení jat a vyzdvížen jako jiný
zločinec, než aby byl vzat na závazek cti a víry od vrch-
nosti toho místa, kdežby dopaden byl, tak aby podlé téhož
závazku byl povinnen se i hned přede mně postaviti a

*) Každý stav bral jednotlivé předlohy na potaz dříve zvlášť, hlasování pak se dělo pospolitě, nejprvé stav panský, pak preláti, pak rytíři a konečně města. Předsedícím stavu panského v poradách byl hejtman, rytířského nejvyšší sudí Dvorský, měst a prelátův podkomoří. Obnoveným řádem zemským léta 1628 stal se stav prelátský prvním a sproštěn jest dozorství podkomořího.

kdyžby se to stalo, abych já jej zase na jiný závazek vzal k dostání právu, kdyžby od strany odporné za příčinou oznámenou k němu obviněn byl, kteréžto snešení, když jiným stavům předloženo bylo, a že se s pořádkem srovnává, uznáno, oblíbili je sobě všickni a tak jest při tom zůstáno.

Za tím jsem podal na pány stavy strany pana Maximiliana Lva, poněvádž všecky jeho věci k tomuto sněmu přítomnému odloženy jsou, měl-liby sem obeslán býti a jakým spůsobem? Ač někteří chtěli, aby mu skrze psaní od pánů stavův poručeno bylo, sem přijíti, avšak to brzo svrženo jest a zůstáno na tom, aby k němu vypraveny byly dvě osoby jmenovitě: pan Albrecht Sedlnický z stavu panského, a z stavu rytířského Jan Osecký, kteřížby ho na místě pánů stavův z toho závazku, na kterémž po tři téměř léta byl a podle něho nikdy z domu přes noc zůstati nesměl, lečby od J. M. C. tehdáž královské povolán byl, propustili a i hned v tutouž chvíli na jiný závazek vzali, podlé kteréhož by byl povinnen sem se osobně postaviti a na to, coby mu dále od pánů stavův poručeno bylo, očekávati. Však poněvádž se někteří obávali, že kdyby propuštěn byl, žeby potom snad znovu slíbiti nechtěl, poručeno jest vyše jmenovaným osobám, aby ho dříve z závazku nepropouštěli, dokudžby nepřipověděl, že chce znovu slíbiti*). Vedlé toho

*) Věc s panem Lvem z Rožmítálu má se takto. Roku 1610 zaslal Ladislavovi Berkovi dopis, v němž mu výstrahu dává, aby na Moravu se neodebíral, jelikož by jej stavové „pronic zanic“ na závazek vzíti mohli, psav mezi jiným: „já jsem na to jak živ neuměl mysliti, aby v Moravě takoví falešní lidé beze všeho svědomí býti měli.“ Dopis ten dostal se náhodou do rukou hejtmana, jenž jej pánům na sjezdě o postní době odbývaném předložil. Stavové takovým psaním velmi uraženi snesli se, aby Lev klíče od desk zemských, které on co nejvyšší sudí při sobě choval, někomu odevzdal. Ohlášeno mu pak hejtmanem, že pánové více vedlé něho seděti nemohou, že posly ku králi vypraví, aby nejvyšší soudství jemu odňato bylo a že na závazek vzat býti má a slib učiniti, že z domu svého v Těšeticích vycházeti nebude dotud, pokud pře jeho rozsouzena nebude (Pam. Kn. sněm. IV. list 472 b — 475). Stavové také vskutku posly ku králi Matyáši vypravili, žádajíce, aby Lev z úřadu svého sesazen byl, načež jim král ale dopisem dne 30. března 1610 z Vídně daným odpověděl, že k náhledu stavův přistoupiti a že nikoho bez výslechu odsouditi ne-

jsem jim také oznámil, že mi pán podkomoří ve mocnost a správu ouřadu hejtmanského sahá, netoliko proti starobylému pořádku a obyčeji země, než také proti zjevnému majestátu J. M. C. na žádost pánů stavův předešle mně danému, žádaje jich při tom, aby jej obeslali, ne k tomu cíli, abych chtěl na něj před nimi žalovati, věda, že ten ouřad J. M. C., jakožto markrabě Moravského jest vlastní, s kterýmž stavové nemají co činiti, ale aby jemu mohli předložiti, aby Fol. 109 b.
od svého předsevzetí upustil, skrze kteréžby služba J. M. C. budoucně hyndrována a komora opuštěna býti mohla: Zůstáno na tom, že stavové chtějí zejtřejšího dne o to mezi sebou promluviti*). Více jsem na ně vznesl, aby smlouvy ty, které před půl pátým létem před Prahou učiněny jsou, i ty, v které jsme v nově minulého roku s stavy království Českého vešli, přepsány byly, tak aby se mohly J. M. arciknížeti podati a s J. M. na něčem jistém strany nich na místě J. M. C. zůstati: Povoleno k tomu a nejvyššímu pánu písaři o to poručeno. Zůstáno tolikéž na tom, aby písaři městští, Brněnský, Znojemský a Jíhlavský, na německo je přeložili, pro snadnější rozum arciknížecí, avšak aby to nevešlo jako v pořádek nějaký, podlé kteréhožby se musilo všecko z češtiny naší na německo překládati, aby, stavové těch výkladův J. M. neposýlali, než pán komorník aby ad partem J. M. je podal. Týmž spůsobem na tom zůstano, aby obdarování

může, zvláště tak vysokého úřadníka. Stavové ale na sjezdě obecném dne 13. máje shromážděni odpověd na to králi dali, že v ničem u věci té z práva nevystupovali žádajíce zároveň, aby král komisaře poslal, kteříby zároveň se stavy tu při rozsoudili. Lev vida, že dvůr se ho ujímá, žádal stavy na sjezdě dne 22. června shromážděné, aby jej ze závazku cti a víry propustili, k čemuž ale oni nepovolili. Náhradníkem jeho při nejvyšším soudě byl pan z Roupova. Lev nad tím rozhorlen kydal ustavičně hanu na pány, jakž to obě psaní dole položené dotvrzují. Pře jeho byla po dlouhém přetřesení a vyjednávání teprv roku 1613 při soudě svatotříkrálském rozsouzena tím, že úřadu svého se vzdal, stavy písemně odprosil, a písemný reserv od sebe dal, že více nic nectného o stavích a nejvyšších úřadnících ani mluviti ani psáti nechce.

*) Zde na straně rukou Žerotinovou připsáno velmi drobným písmem; „Nepomyslel jsem na to dále a tak se potom [na to zapomenulo pro mnohé jiné práce.

**) Snešení toto dotvrzuje, kterak stavové bedlivý pozor měli, aby se nevyvinuly jakési zvyky, jež by proti řádu starobylému čelily.

zůstáno, aby obdarování, kteréž nebožtík císař Rudolf stavům království Českého na pokuty dal a J. M. C., když zde za Pána přijímán býti ráčil, tolikéž je stavům dáti připověděl, připsáno bylo a J. M. Arcikníže aby tu věc při J. M. C. k místu vésti ráčil a nám takové obdarování spůsobil, podáno.

Dále, co se zmocnění toho, které J. M. C. Jeho Mil. Arciknížeti dáti ráčil, o němž před včerejším zmínka učiněna, dotýče, poněvádž rozuměti jest, že J. M. arcikníže pro budoucí pamět a pro bezpečnost svou chovati je při sobě chtíti ráčí, napomenul jsem stavův, aby i oni na budoucí časy myslili, tak aby někdy o ně odporu mezi nimi a císařem nebylo: někteří radili, aby bylo přepsáno podlé obyčeje do pamětí zemských, jiní chtíce něco stálejšího obmysliti, aby v kanceláři páně kardynálově nebo v kapitole olomúcké neb brněnské vidimováno bylo; jiným se pak zdálo, že by to oboje nebylo dosti pevné a že by i naše knihy i vysvědčení páně kardynálovo a kapitoly, jakožto domácích a landtfrydníků mohly v pochybnost taženy býti a protož, že nej-

Protož žádali stavové na sněmu svatobartolomějském v Brně na králi Matyáši: „A poněvádž poddaným nemálo na tom záleží, aby jazyku a mluvení jejich, kterýmžby potřeby své vrchnosti sobě od Boha dané předkládali, rozumíno od též vrchnosti býti mohlo, pokudž by se všemohoucímu Pánu Bohu V. K. M. dědiče dáti líbilo (čehož V. K. M. na jeho milosti Božské věrně a upřímně žádáme) aby jste je řeči a jazyku českému učiti dáti ráčili V. K. M. poníženě prosíme.“ Na tuto žádost odpověděl stavům král Matyáš listem v Brně daným dne 30. srpna 1608. „K sněmům, kteréžby z důležitých a nevyhnutelných potřeb pokládány a rozepisovány, ráčí J. M. K. pokudž nejvýš možné bude sám osobně pro potěšení stavův věrných milých svých mezi ně jezditi, se všelijak o to přičiniti: kdyby pak nějakž možné nebylo J. Mti se mezi ně vypraviti, ráčí chtíti osoby vzáctné Českého jazyka povědomé s plnomocenstvím, jakož od starodávna bývalo, s nimiž nepochybně stavové spokojeni budou, mezi ně vysýlati. Ráčí podlé toho J. M. Královská milostivě sobě oblíbovati, že stavové i na budoucí vzdělání a vzrůst J. K. Mti hledíce Pánu Bohu, aby J. M. K. podlé vůle své svaté dědiče dáti ráčil, srdečně se modliti zamlouvají, poníženě prosíce, pokudž by Pán Bůh z milosti své modlitby jejich vyslyšeti a takovými dědiči obdařiti ráčil, aby J. M. Kská je jazyka českého k vyučení se milostivě přidržeti dáti ráčil.“

bezpečněji bybylo, žádati Arcikníže, aby ho výpis pod svou pečetí dáti ráčil. Což ačkoliv schváleno jest, však tomu se místa nedalo, aby naše knihy neměly za hodnověrné vždycky držány býti, tolikéž aby se vidimus biskupský a kapitolní neměly za authentické držeti. A protož svrženo jest to a mezi tím zůstáno, aby pro větší bezpečnost všeho trojího se užilo a přes to ještě při Arciknížeti jednáno bylo, aby se v tom zakázati ráčil, že nastala-li by toho stavům kdy potřeba, ráčí jej in originali chtíti jim propůjčiti*). Naposledy ztvrzeno jest snešení při minulém sněmě léta šestnáctistého devátého držaném učiněné strany porovnání těch odporův mezi pánem kardynálem jakožto biskupem olomúckým a stavy vzniklých: zůstáno též při osobách tehdáž nařízených, krom že místo pana Lva postaven jest pan Vilím z Roupova a místo pana Václava Zahradeckého pan Jan Bukuvka a místo opata hradišťského Tomicia jeho náměstník Leodegarius**). S tím jsme se rozešli, neseděvše přes čtyry hodiny, za příčinou, aby se jeden každý k dalšímu jednání sněmovnímu tím lípe přihotoviti mohl.

Pátek, 17. srpna.

Brzy po desáté hodině sešli se páni stavové do soudnice a že dnes nebylo, proč je pospolu zdržeti, ani taky co vůbec k uvážení předkládati, rozešli se každý stav do svého pokoje. Prvé pak, než se rozešli, odvedl jsem každému obzvláštně, aspoň osobám hlavním mezi nimi, artykule, o které by mělo s pánem kardynálem vedle včerejšího zůstání Fol. 110.
jednáno býti, kteréž jsem dnes ráno vyhledal a poznamenal,

*) Arcikníže Maximilian vyhotovil pak přepis zmocnění a dodal na konci tato slova: „Toho všeko k jistému důvěření, a že se tento Transsumpt neb Vidimus náš s svým originálem ve všech slovích, artykulích a punktích beze všeho přidání i umenšení srovnává, pečetí naší Arciknížecí k tomuto listu přitisknouti jsme poručiti ráčili. Jenž jest dán v městě Brně třidcátého dne měsíce Augusti léta 1612.“

**) Spor tento mezi stavy a biskupem byl vznikl o knížecí titul, jenž císařem Rudolfem dán byl biskupu Pavlavskému. Již při sněmu Svato-Janském držaném v Olomúci léta 1609 rokováno o sporu tom; co u věci té pak vyřízeno viz doleji. Ostatně jmenoval již král Jan Lucemburský biskupa Kunrata „principem nostrum dilectum“ v listině dané roku 1318. (Cod. dip. VI. 98.)

aby o ně buď společně mezi sebou, byla-li by toho poti od nich uznána, rozmluviti mohli, neb aspoň osobám r zeným je odvésti k dalšímu na ně pomyšlení a se shotov V našem stavu jsem jich pak nepřednesl, než toliko j jich podal výpis pánu kardynálovi, aby i on věděti m oč činiti bude, poněvádž již od dvacíti let těmi věcmi, k dvou neb tří artikulův posledních hýbáno není. Jsou zejména tyto:

Předně: Že páni biskupové olomoučtí proti starobylé obyčeji a proti zřízení zemskému užívají tytule knížecíh tudy pátý stav do země uvozují.

Za druhé: Že nedopouští, aby duchovní souzeni b od soudu zemského in personalibus, totiž v těch věce kteréžby se života neb poctivosti jejich dotýkaly.

Za třetí: Že nedopouští, aby duchovní odpovídali p daným svým před pánem hejtmanem a pány soudci zemský

Za čtvrté: Že na soudu svém manském soudí o poc vost i o hrdlo proti starobylému obyčeji.

Páté: Že odtrhují many své od země, nedopouští, a pečetili obzvláštně k landfrydu, sami sobě sněmy zaráže ješto to tamému Pánu země a stavům přísluší.

Šesté: Že cizozemcům a osobám, které stavu neu vají, léna podávají*).

Sedmé: Že sobě obzvláštní defensí zamýšlejí, ma své pod obzvláštní praporec, pod obzvláštní rytmistry po dávají a tudy se od společnosti zemské odtrhují.

*) Sněm při času sv. Jana Křtitele v Olomúci roku 1609 držaný uč nil stran přijímání cizozemcův do země naši mezi jinými tato opatřeu 1. Každý cizozemec musí slíbiti, že chce právům země Moravsk se podrobiti. 2. Musí se zavázati, že chce do tří let statek v zen koupiti; 3. „že dítky své jazyku českému dá učiti a to tak, ab jako přirození Moravci řeč českou dobře mluviti a potom podl hodnosti a příležitosti času vlasti této také prospívati mohli"; 4 „po smrti těch, od toho času přijatých obyvatelův, synové, ještob jazyk český uměli, ti aby statek pozemský napřed před jinými dě dili; kteříżby pak česky neuměli, tedy ti a takoví, aby na peně zích neb jináče díly své vzíti povinni byli. A kdožby se tak podl těch artykulův nezachoval, aby jeho přijetí za nic nebylo, a o práv své aby se připravil. Kteříž pak již za obyvatele těchto nedávno minulých let přijati jsou a statku v zemi této ještě posavád nekoupili, aby v tom čase těch třech letech, jestliby statku nekoupili, také o své právo přišli."

Osmé: Že sirotky stavu panského a rytířského, kteří na dědictví mají, toliko že jsou na sídlích na manství ležících osiřeli, pánům hejtmanům zemským z opatrování vynímají a pod správu hofrychtrův svých uvozují.

Deváté: Že sobě mýta vysazují bez vůle stavův.

O tyto obzvláštně s J. M. Knížecí s pánem kardynálem jakožto biskupem olomúckým se jednati má:

1. Aby Mikuláše Sarkandra někdejšího děkana opavského postaviti dal, poněvádž z vězení J. M. utekl*).

2. Aby propůjčiti ráčil zlaté bulle císaře Karla čtvrtého, aneb aspoň jí Vidimus dáti k dokázání, že knížectví Opavské do Moravy náleží**).

*) Mikuláš Sarkander, děkan Opavský, bratr Jana Sarkandra propůjčil se straně pražské Matyáši odporné za prostředek, kterým „páni pražští" se slezskými knížaty vyjednávali, aby „nepřátelé" trestáni býti mohli. Nepřátelé tito byli protestanté a král Matyáš. Věc byla prozrazena třemi listy, které stavům Opavským v ruce se dostaly. Že Sarkander o najímání lidu pasovského věděl, nelze pochybovati, jelikož arcikníže Leopold, původce onoho najímání, Sarkandra velice se ujímal. Když S. na začátku června 1609 z Prahy se navrátil, pohnán jest od stavův Opavských a musel se zavázati, že se postaví před biskupa Olomúckého, načež od toho do vězení na radnici Olomúcké dán jest. Dne 25. června byl poprvé vyslýchán nemoha však podezření vyvrátiti a to tím méně, jelikož císař Rudolf sám a legat papežský jeho se zastávali. Z Olmúce odvezen pak S. do Vyškova, kdež dne 4. prosince rozsudek nad ním vynešen býti měl, což ale pak odloženo do 4. dne měsíce ledna. Než ale k tomu došlo, odprchl S. v noci od 24. na 25. prosince z vězení Vyškovského. Kardynál tím byl u velikých nesnázích, jelikož mluveno, že on o útěku věděl. Přísné stíhání ale, jímž jej kardynál pronásledovati dal, dosvědčuje opak toho. Marné bylo patrání po uprchlíku, jelikož v bezpečnosti se zdržoval na dvoře arciknížete Leopolda. Vrátil se do Moravy teprv po smrti Matyášově a učiněn pak od kardynála roku 1620 kanovníkem Olomúckým.

**) Knížectví Opavské a vůbec celá část Slezská, která až podnes k arcidiocési Olomúcké náleží, byla částkou země Moravské. Ač král Otakar svému nemanželskému synovi Mikuláši Opavsko co zvláštní vévodství propůjčil, předce potahovali Moravané onen oukraj k markrabství Moravskému, jakož jasně o tom svědčí Kn. Tovač, (vyd. od Demutha str. 122): „Knížectví Opavské od starodávna i s

3. Aby ráčil dáti odpověd pánům stavům podlé zůstání na předešlém sněmě léta 1609 v Olomouci držaném strany pohřbu osob náboženství pod obojí v kostelích pod jednou.

4. Aby se nebránilo zvoniti, kdyžby která osoba stavu užívající v městěch umřela.

5. Aby podlé snešení starobylého, obzvláštně pak léta 1608 na sněmě obecním v Brně držaném obnoveného, cizozemci na prelatury dosazováni nebyli*).

Když jsme zasedli, podal jsem na J. M., poněvádž to za obyčej v této zemi jest, aby jeden stav druhému, měl-liby jaké artykule obecní, kteréby uvažování potřebovaly, posýlal, taky-li jsou na to ráčili mysliti, aby něco toho mezi sebou shledali a když žádný nic neměl, podal jsem jim v

tím knížectvím ku pomoci zemi této jest, vždy bývalo i býti má a v jiná Slezská knížectví nesluší, neb jest to knížectví vysazeno z Moravy a vyňato, jakožto i k biskupství Moravskému sluší." Vyšší Opavští stavové také pracovali k tomu, aby starožitný svazek s Moravou udržován byl, kdežto Opava a jiná města k slezským knížatům se nakloňovala. Spor mezi Moravskými stavy a Slezskými knížaty trval ustavičně a velmi čile veden byl v 17. století, jakož to dotvrzují mnohá rokování na sněmích a poselství k císaři u věci té vypravená. Když Karel z Lichtenšteina stal se vévodou Opavským, protestovali stavové proti tomu, obzvláště na sněmu roku 1614, kdežto i vyhrožovali, že mocí brannou se oprou, kdyby Opavští stavové k uznání nového vévody donuceni býti měli. Ač pak dlouhé rokování mezi císařem a stavy Moravy a Opavska počalo, nevyřízeno ničeho za příčinou pletich kardynála Khlesla a utužen poměr mezi Opavskem a Moravou, jakýž až podnes jest. (Srov. o tom důkladné pojednání Lepařovo v Čas. Mus. 1860. str. 407).

*) Dotýčné snešení nestalo se ale na sněmě v Brně, nýbrž jak Sněm. pam. kn. IV. list 394. b dokazuje, na sněmě Olomúckém položeném na den 16. měsíce července. Snešení toto zní v tato slova: „Poněvádž jest to věc jistá, že obyčejně jedenkaždý na vlast svou více nežli na cizí láskavější jest a o vzdělání a dobré její snažněji pečuje a se stará; na tom jsou se jiní tři stavové s stavem prelátským snesli: aby vedlé starých kanovův a chvalitebného obyčeje osoby v markrabství tomto též v království Českém a zemích připojených zrodilé obzvláštně stavu panského a rytířského, kdyžby toliko osoby hodné a spůsobné téhož zákona a řádu, tak aby fundací tedy na ublížení nic se nedálo, byly, před jinými cizozemci na budoucí časy k prelaturám fedrovány bývaly."

spisu, do kterého jsem těchto následujících 23 artykulův poznamenal, aby se rozsouditi mohlo, mohlo-li by o ně dále co promlouváno býti neb ne?

Artykulové obecní, kteříby uváženi býti měli.

1. Osoby nařiditi ze všech stavův, kteréby s J. M. Arciknížetem na místě J. M. C. jednaly strany smlouvy v Fol. 110. b. království Českém učiněné a jiné potřebné zemské věci, a vyměřiti, kteréby býti měly a na jaký spůsob se jednati.

2. Mělo-li by se s J. Milostí arciknížecí jednati, aby J. M. C. ráčil obnoviti landfryd, potvrzení svobod, čili na prvnějším přestati a pokudžby se jedno ani druhé učiniti nevidělo, mělo-liby se na něco nového pomysliti?

3. Mělo-liby se jednati, aby J. M. C. ráčil obzvláštním majestátem potvrditi milost na kovy učiněnou*).

4. Měloli-by se žádati J. M. Arciknìže na místě J. M. C. o revers na 20.000 o sjezdu brněnském, léta 1611 23. januarii držaném, J. M. C. svolených; item o revers na regiment knechtův a 1000 koní verbovaných; item o revers na to, co jsou páni stavové darovali k veselí J. M. císařské.

5. Měloli-by se žalovati J. M. C., že města překážkou činí stavu panskému a rytířskému v skládání vín v městech podlé snešení několikerých sněmovních**).

*) Obdarování na kovy bylo již potvrzeno Matyášem v odpovědi dané na žádosti sněmu roku 1608: „Kdež také stavové J. M. K. za to žádají, jakož od J. M. C. obdarování na kovy až do dvaceti pět let dané mají, zdajíc se jim ten termín pro veliké na takové věci náklady krátký, aby J. M. K. jim na to majestát a osvobození tak aby oni i s potomky svými toho na věčné časy požívati mohli, dáti ráčil: Jeho M. K. z milosti té, kterouž k stavům nakloněn býti ráčí, k těm dvaceti pěti letům, na kteréž prvé nadání mají, ještě druhých dvaceti pět přidati ráčil, s čímž že stavové spokojeni budou J. M. K. ráčí té naděje býti.". (Sněm. pam. kn. IV. fol. 410).

**) Města nadužívajíce totiž propinačního práva nedovolovala pánům vína k jejich jen potřebě do sklepů městských domů skládati. Ač se na mnoha sněmích již před tímto a po něm o věci té rokovalo, přece věc na místě svém postavena nebyla; tak zkonfiskovali Brňané ještě r. 1683 biskupovi Olom. hraběti z Liechtenšteina uherská vína, když je do sklepu domu svého na zeleném trhu složiti chtěl.

6. Mělo-liby se s J. M. Arciknížetem jednati, aby J. M. C. neráčil představovati v titulích svých Slízska Moravě.

7. Mělo-liby se žádati o Ubrmany na hranice Uherské a při témž artikuli mluviti o obnovení komisařův na tyž hranice a žádati pánů prelátů, aby bez pohoršení práva svého toliko pro uspoření nákladův, osob z prostředku svého nenařízovali a vyměřiti při tom, co se má dávati poslům českým, když na tyž hranice pojedou.

8. Mělo-liby se žádati J. M. Arciknížete na místě J. M. C., aby to skutečně při pánu podkomořím nařiditi ráčil, aby do rady v městech Olomouci a Brně i jiných podlé uvolení J. M. C. osoby náboženství pod obojí dosazoval.

9. Měla-liby se přímluva k J. M. C. učiniti, aby ráčil spokojiti věřitele své a rukojmě vyvaditi.

10. Mělo-liby se vypraviti jaké poselství k J. M. C. v jakých příčinách a kterého času?

11. Poněvádž J. M. C. jakž se z přednešení sněmovního rozuměti může, nejedněch pomocí peněžitých žádati ráčí, nadto páni stavové jsouce přes šestkrát stotisíc zlatých dlužní sbírky jisté na zaplacení jich uložiti na sebe musejí, má-li při předešlých berněch, které až posavád svolovány byly zůstati? Čili páni stavové ráčí chtíti nějaké jiné prostředky pohodlnější obmysliti?

12. Při spravování berní aby každý obyvatel se přiznával, na jaké minci berně spravuje.

13. Aby nařízeno bylo, v jaké ceně se mají dukáty a tolary bráti?

14. Aby se vyměření stalo, která mince má za falešnou držána býti a podlé čeho?

15. Má-li při předešlém spůsobu zůstati, aby výběrčí z měst k přijímání berní od obyvatelův nařízováni byli, čili páni stavové jiné osoby k tomu jmenovati chtíti ráčí?

16. Pokudžby výběrčí z měst zůstávati měli, aby jim byla přísaha vydána, kterouby byli zavázáni pánům stavům a dyrektorům peněz zemských.

17. Aby páni stavové ráčili pomysliti na jiného dyrektora peněz zemských, poněvádž mně příliš obtížno přichází vedlé jiných prací ouřadu mého tu taky na sobě držeti.

18. Mají-li se pomoci peněžité J. M. C. od pánův stavův svolené dříve, než-liby revers na ně dán byl, od rentmistra zemského vydávati.

19. Kdyby se peníze J. M. C. svolené odvozovaly, aby

v té ceně brány byly, jak platí na tom místě, kde se odvozují.

20. Mají-li se berně spravovati, nastala-li by válka a které z nich?

21. Ouředníkův menších obojího kraje se dotázati, aby Fol. 111.
pod přísahami svými k ouřadu svému učiněnými oznámili, jest-liže jsou se bez ohlédání na osoby těm, kteříž berně nespravili, na statky jejich zvedli a pakli jsou toho neučinili, co k tomu má říkáno býti?

22. Jakým spůsobem by se reštanti vyupomínati měli, poněvádž ti, kteří berně zadržují na ouředníky menší a na zvozování se na statky nic nedbají.

23. Aby na místě pana Bohuše z Zástřizl již nebožtíka jiná osoba k přijímání počtův zemských volena a nařízena byla.

Po přečtení těchto artykulův, když ode všech schváleny byly a uznány za hodné dalšího uvažování mezi stavy, poslal jsem s nimi na místě stavu panského pana Jana Diviše bratra svého a pana Hynka z Vrbna zetě svého ku pánům z rytířstva s oznámením našich přátelských služeb a žádostí, aby je mezi sebou přečtli a podlé toho; jakž by další toho potřebu uznali, o ně i rozmluvili, týmž spůsobem jsou taky poslány ku pánům prelátům po Karlovi Jordanovi z Clausenburku písaři menším, a vyslaným z měst po drabantu. Když zatím bylo nastoupeno na artykul první a přišla přímluva na pana Jana Kavku z Řičan, promluvil: že prvé ten obyčej býval, aby se proposicie císařská přede všemi jinými věcmi vážila, potom na obecní artykule nastupováno bylo a žeby se mu vidělo, aby se totéž při tomto sněmu zachovalo a přečtení artykulové na ten čas poodložili. Dal jsem mu odpověď: že uvažování proposicie císařské neb přednešení, kteréž jménem J. M. se stalo, grunt svůj založený má na těchto artykulích, poněvádž se odpověd dáti nemůže, lečby prvé o artykule tyto snešení se stalo, a vyhledalo se, odkudby se měly J. M. C. pomoci jaké svoliti a jakým spůsobem reštanty, kterýchž J. M. žádati ráčí vyupomínati. K tomu taky, ačkoli tomu tak jest, že posledními lety věci císařské prvé uvažovány bývaly, než zemské, avšak že stavové nikdy nedali se tím vázati, aby to jako z povinnosti činili, než že jsou to sobě na svobodě své zachovávali, nybrž že já více sněmů pamatuji, při kterých se začátek činil od

obecních artykulův, než od proposicie, proto že jsou předkové naši ohlídali se v tom na dvě příčiny, jedno: aby páni země neb komisáři jich, kdyžby zvěděli o tom, že věci od nich předložené již k místu přivedeny jsou, nedotírali na stavy, aby zanechajíce všeho jiného uvažování s dáním odpovědi pospíšili; a druhé: aby tudy obyvatele při sněmě zdrželi, kteří snesouce se o to, coby mělo na císařské předložení za odpověd dáno býti, nemnoho potom na obecné věci myslili, nybrž jedni po druhých se rozjížděli. A tak umlkl a přímluvy šly pořád. Stalo se pak snešení při prvním artykuli v našem stavě toto:

Aby s J. M. arciknížecí na místě J. M. C. jednáno bylo, aby ta smlouva mezi zmocněnými od pánů stavův království Českého a zmocněnými od pánů stavův markrabství Moravského v království Českém léta 1611 učiněná od J. M. arciknížecí na místě J. M. C. stvrzena byla. Jestliby J. M. A. při čem nějaké rozmyšlení míti ráčil, buď strany slov, buď strany samých věcí, aby osoby od J. M. pánův stavův nařízené s J. M. A., neb kohoby J. M. k tomu naříditi ráčil, jednati a zavírati moc měly, na schválení J. M. pánův stavův, k čemuž J. K. M. pán kardynal dožádán a
Fol. 111 b. osoby níže psané k tomu nařízené: Jeho milost pán hejtman, pán nejvyšší komorník, pán sudí, pán Jeroným Václav hrabě z Turnu, pan Jan Jetřich z Kunovic, pan Jiří Volf Křinecký, pan Petr starší Sedlnický, pan Jan Diviš z Žerotína a pan Hynek z Vrbna.

Ku pánu kardynálovi a pánům ouředníkům a soudcům zemským dali hlasy všickni. Nejprvnější byl pan Bedřich Sedlnický, který tím hnul, aby tolikéž někdo z mladých byl nařízen, tak aby mladší mohli od starších se učiti, a v pravdě, což on mluvil, já jsem myslil tehdáž. Jakož pak potom, když na mně zavírání bylo, napomenul jsem stavu panského, aby některé osoby z obce taky k sobě přijali, netoliko pro tu příčinu od pana Sedlnického oznámenou než více proto, aby páni ouředníci a soudcové zemští nebyli v to domnění tažení, jakoby všecku moc ve všech věcech na sebe tahli a obec sobě za nic pokládali; a tak jest k tomu přistoupeno a voleny svrchu psané čtyry osoby.

2. Vzat potom druhý artykul a zavříno, poněvádž ta smlouva, kteráž jest léta 1608 v království Českém před Prahou mezi J. M. císařem Rudolfem a zmocněnými od pánů stavův království Českého strany jedné a J. M. C. pánem

naším na onen čas čekancem království českého a vyslanými a zmocněnými z Markrabství moravského učiněna, to s sebou přináší, že kdyžby obyvatelé markrabství tohoto pod panování a správu budoucího krále českého přišli, že J. Mtem pánům stavům markrabství moravského všech J. Mti privilegií a svobod J. M. Kr. potvrditi povinnen býti ráčí, jakž ta smlouva šíře to v sobě obsahuje. Protož aby s J. M. Arcik: jednáno bylo, aby J. M. na místě a slovem J. M. C. se zamluviti a připověditi ráčil, že kdyžby J. M. páni stavové tu věc na J. M. C. vznésti ráčili, že J. M. C. ráčí míti všech privilegií a svobod ve všech slovích, punktích, klausulích, artykulích v celosti potvrditi, tak jakž táž smlouva to s sebou přináší a jakž jest to J. M. ráčil předešle při přijímání za pána učiniti. Co se pak landfrydu dotýče, aby obnoven nebyl, toliko aby J. M. ráčil obzvláštním listem na pergaméně pod pečetí svou k němu se přiznati a že jej ve všem držeti chtíti ráčí zakázati: Proto pak jest zůstáno, aby landfryd obnoven nebyl, aby tudy první, kterým jsme po tyto léta zavázáni byli, nebyl zlehčen a jako za nepořádný odsouzen a jakoby pán náš jsa tehdáž toliko čekancem království českého a nekorunovaným králem, nebyl měl té moci s námi landfrydu učiniti a my s ním, nybrž by ani na obnovení potvrzení svobod nebyli nastoupili stavové, kdyby to v výše jmenované smluvě zejména obsaženo nebylo.

3. Co se milosti na kovy dotýče, zůstáno, že jakož J. M. C. v přijímání za pána na onen čas na kovy frystunk k těm 25 letům od J. M. Císaře Rudolfa daným, druhých 25 let milostivě přidati ráčil a od J. M. císaře Rudolfa na těch 25 let majestát J. Mtem pánům stavům daný jest: Též J. M. Arcik: žádati, aby od J. M. C. nynějšího podobný majestát na druhých 25 let dán byl, tak našly-liby se v horách kterého pána obyvatele kovy zlaté, nebo stříbrné i jiné, aby toho svobodně a volně až do těch 50 let užívati mohl.

4. Týmž spůsobem taky strany reversu takto sněšeno: Jakož jest k žádosti J. M. C. 20000 zl. na válečné ouřady svoleno, též regiment knechtův a tisíc koní verbováno a potom do království českého posláno a učiněno, na to aby se reversu žádalo; ale což jest bez žádosti J. M. z dobré vůle učiněno, jako jest bylo na svadební veselí J. M. C. z lásky 30.000 zl. darováno, na to aby se reversu žádati mělo, vidí se nepotřebí.

Fol. 112. 5. O rozepře mezi stavy vyššími a stavem městským promluveno, poněvádž ta věc od dávního času již mezi nimi trvá, ano dosti snadná, patrná a zřetelná jest, aby J. M. Arcik: tu věc přeslyšeti a výpověd na místě J. M. C. v tom učiniti ráčil. Pokudžby pak vždy pro některé příčiny výpověd tak spěšně státi se nemohla, aby J. M. Arcik: na místě J. M. C. se zakázati a připověditi ráčil, že mezi tímto časem a nejprv příštím vinobraním J. M. C. komisaře naříditi ráčí, aby tu věc vyslyšeli i výpověd konečně učinili.

6. Při šestém artykuli vidělo se, žeby zbytečné bylo J. M. Arcik: zaměstknávati, než poněvádž ráčí býti k sněmu tomuto od J. M. C. nařízen, snešeno toliko, aby J. Mti v známost uvedeno bylo, že páni stavové, když své posly k J. M. C. vypraví, tu věc J. M. C. skrze též posly stížiti chtějí a J. M. C. při tom žádati, aby to při kancelářích napraviti ráčil.

7. Poněvádž při hranicích uherských pánům obyvatelům a poddaným jich veliké ublížení a nátisky rozličným způsobem od některých obyvatelův království uherského se dějí, aby J. M. Arcik: žádán byl, aby se na místě J. Mti zamluviti ráčil, že od J. M. C. Ubrmané na hranice uherské mezi tímto časem a sv. Martinem nejprv příštím nařízení budou; co se pak vychování pánův komisařův z království českého, kteří při tom býti mají, dotýče, toho při prvnějším sněmovním léta 1609 snešení pozůstavovati ráčí, však na místě pana Maximiliana Lva J. Mti stav panský pana Viléma z Roupova za komisaře nařiditi jsou ráčili. Jestližeby pak který z těch nařízených pánův komisařův budto pro nemoc, nebo jinou jakou případnou slušnou příčinu přijíti a přítomen býti nemohl a potřeba spěšná té věci nastala, a žeby J. M. nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští pro nařízení jiné osoby nebo osob jakžto prvé J. Mtem od pánů stavův v moc dáno jest, sjeti se moci ráčili, aby to těm již prvé k té věci nařízeným pánům komisařům v moci pozůstaveno bylo, aby moc měli jinou osobu nebo dvě voliti a ji nebo je s sebou k tomu za komisaře přivzíti.

8. O pána podkomořího vidělo se, aby ta věc J. A. M. generaliter přednešena byla a J. M. při tom žádán, aby při pánu podkomořím nařiditi ráčil, aby se to od něho pána podkomořího, což tak J. M. C. pánům stavům v té věci se zakázati neb voliti ráčil, skutečně zachovávalo.

9. Strany věřitelův J. M. C. povoleno, aby ta věc a

obtížnost J. M. Arcik: v známost uvedena i také k J. M. C. přímluva učiněna byla, aby J. M. C. věřitele své což nejdříve možné spokojiti a pány rukojmě své vyvaditi milostivě ráčil.

10. O vypravení k J. M. C. odloženo až ku posledku sněmu tak, aby se ta věc mohla dobře uvážiti.

11. Artykul strany berně jest odložen na žádost pána kardynála do zejtřka, za příčinou, že se nemohl resolvírovat tak brzo, měl-liby k té cestě, která ode mně podána byla, přistoupiti.

12. Povoleno od J. Mti k tomu a vidí se za dobré, aby při spravování berní každý obyvatel se přiznával na jaké minci berní spravuje a to aby v notulích listův přiznávacích v sněmě dostaveno bylo.

13. Dukáty a tolary aby tak brány byly, jak se posavád braly, totiž dukáty po 2 zl. moravských a tolary po 84 krejcařích, a pokudžby jaké poselství k J. M. C. od pánův stavův vypraveno bylo, aby se toho při J. M. C. v poníženosti vyhledávalo, tak aby J. M. C. tu věc strany mince jakž nejdříve možné předsebe vzíti ráčil; a kdyžby se J. M. C. o čas k předsevzetí té věci resolvírovati ráčil, aby těm osobám sněmem léta 1609 k tomu od pánů stavův Fol. 112 b. nařízeným v známost uvedeno bylo, a kdyžby se tak strany mince snešení stalo, aby J. M. C. skrze ty osoby z Markrabství Moravského k tomu nařízené J. M. pánu hejtmanu v známost milostivě uvésti dáti ráčil a J. M. pán hejtman aby skrze patenty a listy odevřené po zemi, po čem by která mince a jak brána býti měla, pánům obyvatelům oznámiti ráčil.

14. Aby Kandelberger přivezma k sobě některé osoby z měst o tu věc s nimi rozmluvil a se snesl, jak by to nejlépe před sebe vzato býti mohlo, a J. Mtem to přednesl k uvážení, tak aby to napraveno bylo.

15. 16. 17. Odložení do zejtřka za příčinou artykule strany berní, kterýž tolikéž jest do zejtřejšího dne odložen.

18. Snešeno od J. Mtí, aby nebyly vydávány peníze žádné dříve, nežliby reverse od J. M. C. na předešlé i nynější berně svolené nebyly odvedeny.

19. Vymazán jest, žeby více škody zemi přinesl než oužitku.

20. Poněvádž se tento artykul berní dotýká, odložen týmž spůsobem, ážby na artykul stran berní přišlo.

21. Povoleno k tomu, aby ouředníkův menších dotázáno bylo o tu věc.

22. Aby od tohoto času po vyjití termínův k vybírání berní a sbírek uložených reštantníci od osob těch, kteréž k vybírání nařízeny budou, J. Mti pánu hejtmanu pořádně poznamenáni dáváni byli a J. M. pán hejtman aby takového každého reštantníka k sobě obeslati, jej na závazek vzíti moc míti ráčil, na ten spůsob, aby zadržalý reštant do následujícího soudu zemského spravil, a na spravení toho kvitancí pánu ukázal a nespravil-liby do toho času, aby se před soudem zemským postavil a tu znovu na závazek vzat byl, že se na rathouze, jakož mu uloženo bude, postaví a odtud vycházeti nebude, ažby reštant spravil a kvitancí na to ukázal i také od J. M. pána hejtmana anebo kohožby pán k tomu nařídil, rukou dáním propuštěn byl. Pán hofrychtyř manský aby se tolikéž tak zachoval při maních páně biskupových. Při uvažování toho artykule všickni jsme se na jednom snesli, krom dvou neb tří; mladší chtěli mudrovati, ale brzo musili od svého ustoupiti.

23. Poněvádž pan Bohuš z Zástřízl prostředkem smrti z tohoto světa sešel, ku přijímání počtů zemských na místě jeho pan Bedřich Sedlnický z Choltic od J. Mtí jest nařízen.

Když tyto věci uvažovány byly, okolo hodiny druhé s poledne vyslali páni z rytířstva k stavu panskému pana Kryštofa Karla Podstatského z Prusinovic, komorníka práva menšího v kraji olomouckém a pana Jiřího Zygmunda Prakšického z Zástřízl a poslali po nich artykule některé k uvažování, kteří však proto, že čas k tomu nepostačoval dnešního dne k uvážení nepřišli, a to tyto:

1. Poněvádž se to nachází, že někteří pánův obyvatelův podlé poslednějšího šacunku žádných berní nespravují, protože na ně koni žádní vloženi nejsou, jiní že mnoho na ně se jest uložilo, sobě stěžují, pročež se vidí pánům z rytířstva, aby nový šacunk tímto sněmem nařízen byl.

2. Poněvádž tauffaři v poddanosti pánům svým ani žádnému jinému státi nechtějí, za dobré by bylo, aby na místě jiných všech haushalterové každého domu pánům těch gruntův, kdež dvory své mají, slibovali, tak chtěl-liby kdo kterého z nich právně viniti, týž haushalter aby za ně odpovídati povinnen byl*).

Fol. 113. 3. Jakby reštanty co nejspíšeji zvyupomínáni býti mohly prostředek vyhledati.

*) Jedna z hlavních zásad novokřestěnců byla: „žádný křesťan nemá

4. Artykul do sněmovního snešení o všelijaké řemeslníky, že se jim veliká překážka v jejich handlích v Rakousích děje, vložiti a při J. M. Arcikníženecí aby to přetrženo bylo vyhledávati a žádati.

5. Aby s nejvyššími pány ouředníky desk zemských snešení se stalo, coby se od vkladů do desk zemských podlé velikosti a malosti sum platiti mělo, nebo se předešlé placení od desk obtížné býti vidí.

6. Aby J. Mti páni stavové to rozeznávati ráčili, jsou-li páni ouředníci menší vyšším pánům ouředníkům co od vkladu neb desk zemských povinni platiti, poněvádž v kníze pána Tovačovského zapsáno stojí, že ouředníci jedni druhým při právě platiti povinni nejsou.

7. Zpráva se dává jistá, že Židé v Polště za dobrou minci halíře kupují a za 2 kr. 18 halířův jim tam dávají a zde oni po 12 halířích za šesták jich udávají a tak na tom třetí výdělku mají.

8. Nachází se Židé, kteří znamenitá stříbra dělaná na koflících i jináče v zemi skupují a za polskou i uherskou minci je s svým velikým ziskem vydávají a zase do této země zjevně i tejně je mezi lidi vtrušují.

9. Takoví Židé se nacházejí, kteří jednu minci za druhou a několik zlatých jim na 100 zl. výše dávají a dobrou minci ven z země vyvážejí.

10. Mnozí pod spůsobem poutníkův z mnohých zemí s listy podvodnými a falešnými do země přicházejí a mnoho časův v zemi zůstávajíc a naskrz ji procházejíc žebří a někteří dají zde v zemi své listy sobě přepisovati a obnoviti, ku kterýmž někteří páni obyvatelé (neznajíc jich) pečeti své tisknou a oni po tom tím lepší průchod v zemi mají.

11. Přišlo v zvyk nemalý, že někteří z pánův obyvatelův poddané sobě vyjednávají a na gruntech svých jich neosazují, než dopouštějí jím své vůle užívati, z kterých potom kmíni*) a zbojníci na cestách bývají; a když takový při skutku přistížen bývá, aneb na něj vyznání při utrpném právě

být vrchností". Někteří z nich řídili se i komunistickými zásadami, na co slova „hausbaben" a „kuchyň" dorážejí.

*) O tomto slovu píše Jungmann: Kmín (cf. pol. gmin = čerň lidu der Pöbel ex germ. Gemein) nízký, spatný člověk, lhář, klámatel, zloděj. — Zda-li nelze slovo to odvozovati z francouského gamin? že totiž touž dobou do Čech se dostalo jako la botte, culot atd. — Proti kmínům a tulákům směřují mnohá usnešení sněmovní.

stane se, tehdy ti páni jejich při nich tak tuze stojí, a o ně se dopisují a z vězení jich vymáhají a k nim předce, by pak zjevní psanci byli, s exekucií nepřikračují.

12. O drahém prodávání suken a obuví od krajačův a ševcův, tak že co před tím sedlák staršímu pacholku 6 zl. služby dával, to nynčky 12 i 15 zl. dáti musí, v čemž jsou velice souženi a utiskáni.

13. Na mejtech, které Židé v pronájmích od pánův obyvatelův drží, jak v tom s křesťany domacími i přespolními zacházejí, to ti vědí, kterých se dotýče.

14. Aby páni obyvatelé lidem poddaným svým nezapovídali, na cizí piva choditi.

15. Partyty aby se zastavily.

Sobota. 18. srpna.

Prvé, než jsem do soudnice šel, zastavil jsem se u J. M. A. a dotázal jsem se, poněvádž zejtřejšího dne neděle bude, vidělo-li by se J. Mtií aby k získání času dnešního dne ještě stavové k J. Mti své posly s těmi smlouvami, o nichž po tyto dní zmínka jest byla, vypravili a J. Mti žádali, aby sobě den a hodinu obrati ráčil k namluvení se s
Fol. 113. b. stavy o artykule v nich obsažené? Uznal to Arcikníže za dobré a tak jsem na horu jel, abych stavům o tom oznámil.

Okolo 11 hodin zasedl stav panský a tu jsem J. Mtem přednesl, že mám některá psaní všem stavům svědčící, kteráž poněvádž by se snad něco pilného v sobě zdržovati mohla, že mi se vidí, aby byli stavové povoláni, tak aby se u přítomnosti jich přečísti mohly; nad to že bych měl měl taky jim pánům stavům v známost uvésti, jaké jsem dnešního rozmlouvání s J. M. A. měl, což odkladu tolikéž netrpí a tak když jsou to přímluvami svými schváliti ráčili poslal jsem pro pány z rytířstva pana Bedřicha Sedlnického a pana Petra z Náchodu, pro preláty písaře menšího a drabanta prom ěsta. Když mezi nás vstoupili, oznámil jsem jim totéž a tak jest ihned k tomu přistoupeno a s počátku čteno níže polozené psaní od knížete Karla Minsterberského.

Den hochwürdigsten hochgebornen Fürsten hoch und wolgebornen Herrn, ehrwürdigen, andächtigen, edlen, gestrengen, ehrenvesten Herrn N. N. Cardinaln Bischoffs, Haubtmann und Obristen, Land: und Rechtsitzern deß Marggraffthumbs Märherrn, Röm. Kais. Maj. Räthen, unsern besonder

lieben Herrn, gutten Freundten, Ohmen, Nachbarn und besond. gutten gönnern sambt und sonders.

Unser freundtliche dienst, freundschafft, günstigen grueß und alles guttes zue voran, hochwürdigster Fürst, hoch und Wolgeborene Herrn, Ehrwürdige, Andechtige, Edl, Gestrenge, Ehrenveste besonders liebe Herrn gutte freünde, Ohmen, Schwägere, Nachbarn und besonders gutte gönnere.

Was E. LLden die Herrn und ihr negsthin uns wegen des Türken vorhabenden einfals in Siebenbürgen freündtlich und wolmeintlich zue erkennen gegeben und uns sowoll die gesambten Herrn Fürsten und Stende in Schlesien der nachbarlich assistenz und hülffe auf den nottfall und zuestossende bedrängnüs der benachbarten lande erinnert und angesonnen: und dan, was in einem andern schreiben sich E. LLden die Herrn und Ihr uber diesen beschluss beschwert zue sein angemeldet, welchen die gesambten Herrn Fürsten und Stende bey jüngst gehaltener ihrer zuesamenkunfft wegen des Fürstenthumbs Troppau gemacht und was dieselbten desswegen an den Landtshaubtman gemelten Fürstenthumbs mitt einhelligen Rath schrifftlich abgehen lassen, das alles haben wir zur genüge verstanden. Wan wir dan darauf E. LL. die Herrn und Eüch alsobaldt darumb nicht beantwortten können, dass vermöge dieses Landess Schlesien eingeführter observancz und übligkeit in dergleichen vorfallenden sachen, die nechst angesessenen Fürsten und Stende vorhin vernomen werden müssen und sich wegen derer von einander abgesessenen Herrn Stende und von ihren erkündigten und erholeten guttachtens wess vorzogen: also ersuchen wir E. LL. und gesinnen freündtlich und günstig, dieselebten diesen vorzug nicht befrembdlich vormerken und uns im besten daran vor entschuldigt halten wollen. So viel nun vorgedachten unversehen einfall betrifft, thue ich gegen E. LL. den Herrn und euch, die negst angesessenen Herrn Fürsten und Stende neben unns dieser beschehenen aviso gantz freündtlich, nachbarlich und dienstlich bedancken und wie sie daraus E. LL. der Herrn und Eüer also der gesambten löblichen Stände zue diesem Lande jeder zeitt tragende nachbarliche zueneigung, guttes vertrauens und correspondenz verspüret, also sind wir auch vor unnss und im namen der sambtlich Herrn Fürsten und Stende geneigt und begierig diesestheils aller nachbarlichen gebür zue erweisen, und vorwüntschen hertzlich, dass der Allmech- Fol. 114.

tige allen besorglichen einfall und gefahr von den benachbartten Landen gnedig vorhütten und abwenden wolle, zweiffeln auch nicht, die Röm. Khais. Mt. unser allergnädigster Herr diese gefahr in acht nehmen und dabey in diesen und benachbarten Landen diss verordnen werde, was hieruber in dergleichen plätzlichen fallen zur sicherung dess Landes im brauch und übung gehalten worden, darbey wir dan unterdessen von tragenden Oberamtswegen im namen der Herrn Fürsten und Stende an unserm zuethun und was sich zue anstellung gewöhnlicher bereitschaft im Lande und auff den nottfall zu möglicher assistenz und hülffe den bedrängten benachbarten Landen erheischt nicht verwinden und unterlassen wollen. Wass nachmalen die wegen des Troppawischen Fürstenthumbs von E. LL. den Herrn und Eüch eingewendete beschwärde und angezogene praetension anreichen thut, ist den negst angesessenen also auch den gesambten Herrn Fürsten und Stenden und uns niemals in sinn und vorsatz khomen weder durch dieses oder anderes mittel, ursach oder anlass zue einiger unnachbar: und unfreündschaft zu suechen oder E. LL. den Herrn und Eüch im wenigsten zue nahe zue khomen, hetten auch die gedanken nicht schöpffen können, dass die Löblichen Stende dess Marggraffthumbs Märhern hierdurch dergleichen einbildung erreichen sollen, sondern wie die gesambten Herrn Fürsten und Stende im einhelligen rath befünden, ist bloss und allein zur defension der Ihnen den Herrn Fürsten und Stenden von weiland Khaysr Maximiliano hochmildester gedechtnuss zue erkanten possession und habenden recht gemeint und fürgegangen: Seind auch dazue dannenhero nottdrenglich geursacht worden, dass sich der haubtmann gemelten Troppawischen Fürstenthumbs zuewider der notorissima possessione auss aigenen willen und vorsetzlichen die Herrn Fürsten und Stende mercklich in ihrem besitz zu turbiren und praegraviren unterstanden, indeme derselbe die oberamts befelch bey sich hinterhalten, der Landtschaft nicht publicieret, zue den fürstentagen, zuesamenkunften, oberrechten nicht abgesendet, die Steuren und Landesanlagen biss dato neben den andern Stenden abzueführen sich verweigert und offentlich sich verlautten lassen, samb dass Fürstenthumb Troppaw dem Landt Märhern zugehöre und dardurch de facto ohn alles vorgehendes rechtliches erkentnuss zuwider angezogenen Khaysers Maximiliani Decret und sonsten aller

rechtlich ordnung und billigkeit die herrn Fürsten und Stende
zue depossidiren und ihres kundtbaren rechtens zue entsetzen
unterfangen wollen, darbey dan die gesambten Herrn Fürsten
und Stende dess gewissen vorsehens gewesen E. LL. die
Herrn und ihr hieraus selbsten abnehmen würden, wie ihnen
den Herrn Fürsten und Stenden solch des Troppawischen
Haubtmans unrechtmessigen Process zuebillichen oder den-
selben gutt zue heissen und nicht vielmehr vermöge natürlichen
und aller Völker recht contra tam manifestum spolium auf ge-
wisse defensionsmittl zue sinnen gebüren wollen. Und weil
dan die gesambten Herrn Fürsten und Stende, wie gemeldet,
ein anders nicht, alss ihr zueerkantes Recht und kundtbare
posses hier durch in acht zue nehmen und E. LL. den Herrn
und euch im wenigsten nicht zu nahe zue gehen gemeinet,
als wollen E. LL. die Herrn und Eüch wir im namen der
Herrn Fürsten und Stende und auf die von den negst an-
gesessenen Stenden unns beschehene weittere errinnerung
freündtlichen, in freündtschaft, gunstig und alles Vleisses
ersucht und gesinnet haben, es wollen E. LL. die Herrn
und ihr die Herrn Fürsten und Stende oder unnss, was wir
tragenden Oberambts wegen und auf der Herrn Fürsten
und Stende einhellig gemachten beschluss zue verordnen
schuldig und pflichtig sein, in dieser billichen sach nicht
vordencken, sondern die herrn Fürsten und Stende, viel-
mehr bey ihrer durch khayserliche Decreta zuerkanten und
solang continuirten possession bis zue austrag der sachen,
die man dieserseits Ihrer Khays. und Khön. Mt. unserm
allergnädigsten Herrn gerne unterthänigst vertrauet, ruhig-
lich und ohne eintrag verbleiben lassen und den Troppa- Fol. 114 b.
wischen Haubtman und ihme anhangende etzlich von der
Landtschafft daselbst auch dahin zu ermahnen und dessen
vorgewissert sein, dass dargegen die Herrn Fürsten und
Stende die alte lieb, freündtschaft, vertreüligkeit und gutte
correspondencz mitt E. LL. den Herrn und eüch iederzeitt
zue foviren und continiuiren eüserst geneigt, willig und be-
flissen sich werden erfünden lassen, Wir dan auch E. LL.
die Herrn und eüch wir unsers theils freündtlich, nachbar-
lich und gunstig ersuchen und ansinnen, dieselben wolten
sich hierinnen oder anderwerts zue uns keines andern vor-
sehen, dan was neben der schuldigkeit zue erzeigung aller
freündtlichen nachbarlichen und schuldigen affection, wie ver-
hoffentlich wir iederzeit also auch ein treiwes mittglidt des

Löbl. Marggraffthumbs gegen Eüer LL. den Herrn und Eüch den gesambten Stenden willig, trewhertzig und unverdrossen gethan, von uns erfordert wird. Und haben solches E. LL. den Herrn und Eüch auf befündung und errinnerung der negst angesessenen Herrn Fürsten und Stende unsers tragenden oberamtswegen freündtlich in freündtschaft und günstig nicht verhalten wollen, und sein E. LL. den Herrn und Eüch zue freundtlichen narbalichen diensten und gunstigen willen iederzeitt wolbeygethan und geflissen. Datum Olssen den dritten Augusti Anno 1612.

Von Gottes gnaden Carll Hertzog zue Münsterberg in Schlesien zue Olssen, Graue zu Glatz, Herr auf Sternberg und Jaischwitz, Röm. Kh. Mt. Rath und Obrister Haubtman in Ober und nieder Schlesien."

Carll Hertzog zu Münsterberg m. p. *)

Po tomž psaní čteno jest druhé od pana Volfa Zygmunda z Losnšteina, kterým pán omluvá se při pánich stavích, že, jsa přijat za obyvatele markrabství toho, nemohl jest se podlé snešení předešlého sněmovního zachovati a statku pozemského sobě koupiti, ani také sumy nějaké peněžité k zemi půjčiti, žádaje J. Mtí, aby to ke škodě přijetí jeho do země nebylo, a aby vážíc mu to láskavě ráčili jemu ještě prodlenější termin k dosti učinění tomu dáti a povoliti.

Třetí psaní bylo od Vilíma Bravanského, kterýmž zprávu dává, že jsou stavové knížectví Opavského k němu se zase láskou nakloniti a co jest mezi nimi předešle zešlo, to mimo sebe pustiti ano i to stané, které naň dáno minulými léty jest, vymazati dali; kdež chtíce J. Mtem pánům stavům předešlé své žádosti na J. Mti strany týchž věcí vznešené připomenouti, že jest se chtěl sem vypraviti, než obávaje se, aby J. Mti tím neurazil, že jest skrze toto psaní J. Mtí žádati chtěl, aby mu k tomu své milostivé dovolení dáti ráčili, kteréž v tato níže psaná slova znělo:

*) Tento vévoda byl potomek Jiřího z Poděbrad, který totiž r. 1463 synovi svému Viktorinovi vévodství Münsterberské a hrabětství Kladské v léno dal; v toto léno uvázal se r. 1495 bratr Viktorinův, Jindřich, jenž k tomu také Olešnicko připojil. Rod vymřel po meči r. 1647 bezsyným vévodou Karlem Bedřichem, načež Münsterbersko zase s korunou spojeno jest, kdežto Olešnicko Alzbětou dcerou zemřelého Karla Bedřicha, která se provdala za Sylvia Nimoda, dostalo se poboční straně vévod Virtemberských a když mužští potomkové její 1792 vymřeli, převedeno jest ono knížetství provdáním se

Nejdůstojnějšímu v Bohu Otci vysoce osvícenému knížeti a pánu panu Františkovi Kardynalovi z Dietrichšteina*) a biskupu Olomúckému, pánu ke mně milostivému, J. Mtem urozeným pánům panům, velebným pánům prelátům, urozeným a statečným pánům rytířům a vládykám, moudrým a opatrným pánům poslům z měst J. M. C. vyslaným, J. Mtem všechněm čtyrem pánům stavům markrabství Moravského nyní při sněmu obecním v městě Brně shromážděným J. Mtem pánům ke mně milostivě a laskavě příznivým a p. švagrům a p. přátelům mně zvláště milým.

Službu svou vždycky povolnou V. V. K. M. a V. M. vzkazuji nejdůstojnější v Bohu Otci vysoce osvícené kníže a pane pane ke mně milostivý, V. M. urození páni páni velební páni preláti, urození a stateční páni rytíři a vládyky, moudří a opatrní páni poslové z měst J. M. C. vyslaní, V. M. páni ke mně milostivě a láskavě příznivi a páni švagrové a páni a přátelé moji zvláště milí. Služby své povolné V. V. K. M. a V. Mtem s vinšováním od pána Boha zdraví i jiného všeho dobrého vzkazuji. Milostivé kníže a V. Mti všickni čtyři páni stavové markrabství moravského Fol. 115. páni ke mně milostivě a láskavě přízniví. Jakož jsem předešle pominulých let při V. V. K. M. a V. Mtech skrze ponížené prosby své toho vyhledával a za to žádal, aby artykul, kterýž strany osoby mé do sněmu léta 1599 zde v tomto markrabství moravském držaného vložen jest, vyzdvižen a já tudy na poctivosti mé opatřen byl, na kteroužto poníženou prosbu a žádost mou od V. V. K. M. a Vašich Mtí byla jest mi při sněmu obecním onen čas léta 1606 minulého ve středu po sv. Kilianu v městě Brně držaném od V. V. K. M. a od V. Mtí odpověď dána taková, abych to, že stané na osobu mou v knížectví Opavském dané a zapsané k spokojení a vymazání přivedeno jest, hodnověrné vysvědčení přinesl a při sněmu obecním, kterýž v markrabství moravském držán bude V. V. K. M. a V. Mtem předložil. Když podlé milostivého V. K. M. a V. Mtí poručení

dcery vévody Virtembersko-Olešnického na vévodu Bedřicha z Brunsviku, který pak také příjmí z Olešnice přijal.

*) Kdykoli se co k zemi neb od země psalo, stál biskup Olomúcký vždy na prvním místě. Tak ustanovuje již kniha Tov. „Pakli se co od země píše, a biskup jest, biskup napřed státi má." (Vyd. od Demutha str. 121).

tak bych učiniti a hodnověrné vysvědčení, že to stanné na osobu mou v knížectví Opavském dané a zapsané již k spokojení a k vymazání přivedeno jest, před V. V. K. M. a V. Mti přednésti a sám se osobně postaviti chtěl: ale však rozvažujíce to při sobě, abych postavením svým se před V. Mti V. Mtí všech čtyrech pánův stavův v něčem neurazil, čehož bych se jistě nerád dopustil, nybrž V. Mtem raději vždycky povolně sloužil, za kteroužto příčinou V. V. K. M. a V. Mtí pánův mých milostivých poníženě a služebně prosím, že mne v tom, abych se před V. Mti k tomuto nynějšímu sněmu obecnímu do města Brna postaviti a dále strany věcí svých svrchu oznámených před V. Mti přednášeti mohl, milostivě povoliti račte: Já se V. V. K. M. a V. Mtem pánům mým milostivým té milosti a lásky, kterouž tak V. V. K. M. a V. Mti v té příčině na žádost mou mně prokázati račte, svými povolnými službami odsluhovati bohdá rád chci. Za milostivou a láskavou odpověď V. V. K. M. a V. Mtí služebně prosím. V. V. K. M. a V. Mtí

K službám volný

Vilím Bravanský z Chobřan.*)

*) Věc tuto nejlépe vysvětlíme kladouce zde výpis z dotyčných sněmovných památek. Roku 1599 stalo se toto snešení: „Jakož jsou páni komisaři J. M. Cís: pána našeho nejmilostivějšího před námi čtyřmi stavy jmenem a na místě J. M. to oustně stížiti a předložiti ráčili, kterakby J. M. C. tu zprávu míti ráčili, žeby Mikuláš a Vilím bratři Bravanští (z nichž na Vilímovi pan Adam Oderský z Lydeřova na Lazyskách a Oldřišově v knížectví Opavském, maje s ním o výtrženost před soudem zemským činiti, právo stanné obdržel) zapomenuvše se obadva nad poctivostí svou a jsouce od J. M. C. vůbec za odpovědníky a zhoubce zemské vyhlášeni v markrabství tomto, u některých svých fedrovníkův a přátel se zdržovati měli, nám dále milostivou vůli J. M. C. pokudžby se nadepsaní bratři Bravanští, tolikéž služebníci a čeládka jejich u koho v tomto markrabství přechovávali, aby vyzdviženi byli, v známost uvozujíc: protož společně našeho všech čtyř stavů snešení takto o tom tímto sněmem nařízujeme a jednomu každému přísně přikazujeme, aby dotčení Mikuláš a Vilím Bravanští jakožto odpovědníci a odbojníci práva od žádného žádným spůsobem přechováváni ani ničímž fedrováni nebyli, nýbrž kdežbykoli a na kterýchžkoli místech buď obadva neb jeden z nich tolikéž služebníci neb čeládka jich, s patentem J. M. C. postíženi a upsáni býti mohli, aby vyzdviženi a vězením, z něhož by ujíti a se vymoci neb na zdraví

Čtvrté psaní Václava Mole nic jiného nezdržovalo, než žádost, aby dluh, kterým jsou mu stavové povinni na pana Karla Pergara, od něhož jest statek Hranický koupil, převeden byl.

Po přečtení těch všech psaní oznámil jsem stavům, co jsem z Arciknížete vyrozuměl a žádal jsem, pokudžby ty smlouvy vedlé onehdejšího nařízení již přepsány byly, aby po dvou osobách z každého stavu nařídili, kteréby J. Mti je dodaly a za jmenování dne k dalšímu jednání žádaly.

Po tomto promluvení sstoupili se stavové však jeden každý obzvláštně: rozmluvivše spolu v stavu panském snesli jsme se, poněvádž psaní knížete Münsterberského toliko odpověď v sobě zdržuje na dvoje naše z soudu Olomouckého svato-Janského jemu učiněné, aby při tom pozůstaveno bylo, však artykul strany Opavského knížectví aby byl z něho vytažen a pokudžby podle toho na čem s vyslanými jejich tehdejšími zůstáno, nové posly k tomuto sněmu vypravili, aby jim ku přečtení byl ukázán. Pakliby žádných zde ne-

sobě škoditi nemohli, dostatečně opatřeni a do dalšího J. M. C. poručení dodržáni byli. O čemž jeden každý milostivou vůli J. M. C. vědouce tak a ne jináče se zachovej." Roku 1606 stalo se toto snešení sněmu: „Jakož toho Vilím Bravanský na sněmu obecním v městě Olomúci při času svatých tří králův držaném i nynějším na nás všecky stavy žádost vložil, aby artykul, který strany osoby jeho do sněmu 1599 vložen jest, tímto sněmem vyzdvižen a on tudy na poctivosti své opatřen byl: Na tom jsme se všickni čtyři stavové snesli, aby nadepsaný Vilím Bravanský, že to stané na osobu jeho v knížetství Opavském dané a zapsané k spokojení a k vymazání přivedeno jest, hodnověrné vysvědčení přinesl a při nejprvnějším sněmu, který v této zemi držán bude, všem stavům předložil." Když Bravanský ono vysvědčení podal, snešeno se na tomto sněmu roku 1612 „prohlédajíce k jeho pokorné prosbě a že to stané na osobu jeho v knížectví opavském dané a zapsané spokojeno a vymazáno jest, tak činíme a artykul ten do sněmu léta 1599 strany jeho osoby vložený, tak aby poctivosti jeho na ujmu a škodu býti nemohl, sněmem tímto z jednomyslného snešení našeho zdviháme." V. Bravanský ale nezapoměl to stavům, jak s nim nakládali; roku 1619 podporoval zradu Albrechta Valdšteina a Jiřího z Náchodu a byl zároveň s těmito ze země na věčné časy od odbojných stavů vypovězen: „jakož i Vilíma Bravanského z Chobřan rytmistra, kterýž k tomu zlému předsevzetí netoliko svoloval, nežli také i napomahal, na věčnost vypovídáme."

měli, aby pánu hejtmanu knížectví Opavského byl odeslán.

Při žádosti pána z Losnšteina jest to váženo, že ačkoli těmito lety nejedni cizozemci přijati jsou, však že žádný ku pánům stavům té uctivosti neukázal, aby se jim, že jest se podlé sněmovního snešení zachovati nemohl, omluvil, jako tento to učinil: protož aby bylo k takové žádosti jeho povoleno a tímto sněmem tři léta jiná k tomu přidána. Povoleno taky k tomu, aby Bravanský mohl se sem dostati a svou potřebu přednésti, což když se stane, že páni stavové budou věděti, jak se k němu dále chovati. Panu Molovi a panu Pergarovi abych já psaní učinil, snešeno a k vypra-
Fol. 115. b. vení k Arciknížeti dvě osoby voleny, já a pan Vilím z Roupova. To když jsem jiným stavům přednesl, oblíbili sobě to všickni a k zdání stavu panského přistoupili a volili také po dvou osobách z každého stavu; páni z rytířstva pána písaře nejvyššího a pana Václava Vaneckého, páni preláti opáta hradištského a převora Svato-Tůmského, města pak Jana Birytu z Olomouce a Jana Kleinfrieda z Brna.*)

Po vykonání těchto věcí rozpustil jsem pány stavy do jejich pokojův a poslal jsem k nejvyššímu komorníku Arciknížecímu o zjednání nám audientii, kteráž ku páté hodině jmenována jest. My pak v našem stavu přistoupili jsme k artykulům včerejšího dne odloženým a nejprvé strany berně jest tento artykul učiněn:

Aby jeden každý z pánův obyvatelův ze všech stavův z každého koně podlé starého šacuňku na statek jeho uloženého po 120 zl., od poddaného pak každého usedlého bohatšího chudého snášejíc po 2 zl. vše počtu Moravského vyberouc spraviti a výběrčím k tomu nařízeným odvésti povinnen byl.

Terminy k tomu obrané	První termin při sv. Pavle na víru obrácení. Druhý o sv. Jiří. Třetí o sv. Jakubě. Čtvrtý o sv. Šimonu a Judovi.

Však na ten spůsob, jestližeby kdo z pánův obyvatelův tu berní z koní i z lidí jakžby příležitost svou neb poddaných svých uzřel, při jednom terminu spraviti chtěl, to

*) Nejvyšším písařem tehdáž byl Jan Čejka z Olbramovic, prelátem kláštera Hradištského: Lukáš Tomitius a převorem kláštera Svato-Tůmského Jan Vincenc Barnabæus.

aby učiniti mohl. Tolikéž chtěl-liby na dva terminy je spraviti, také aby to učiniti mohl, a výběrčí aby povinni byli, takovou berní tím spůsobem přijímati a tak jakž kdo spraví, ji vykvitovati. Kteřížby pak pohořeli anebo povětřím a povodněmi škodu vzali, ti nebudou povinni, takové berně dávati, však ne aby když toliko někteří vyhořeli, celá ves tím se zastírati a té berně nespravovati chtěla, než toliko ti, kteřížby takovou škodu, jakž výše doloženo, na statečku svém by vzali, se vynímají a jeden každý obyvatel, aby to zjevně v listech svých přiznávacích dokládal, kolik v které vesnici vyhořelých by bylo, a jestliže by se pak kdo v tom upřímně nechoval, aby jiným ku příkladu trestán byl. Kdyžby se pak z dopuštění Božího taková škoda komu stala, tehdy aby každá vrchnost tu škodu osobami stavu panského nebo rytířského obvedla a vysvědčení nejméně dvou osob na to vzala, a mají takové vysvědčení při spravování berně s listem přiznávacím odvozovati a kdožby se v tom nezachoval, ten aby za reštatnníka položen byl.

Item z každé bečky vína, v městech J. M. C. k obci neb od obzvláštních osob vyšenkovaného, aby po 2 zl. dáváno bylo.

Item z uherských vín skrze zemi vezených z bečky desíti věder 4 zl. a z rakouských vín 2 zl.

Z železa, mědi, cínu, aby nic dáváno nebylo: aby raději jistá suma od měst dávána byla za některé sbírky, kteréž prvé řemeslníci dávali.

Z koní a dobytkův skrze zemi hnaných při předešlém spůsobu aby zůstalo: však na ty se rozumí, kteří ven z země ženou, nežli kteří handlují a dobytky nebo koně zde prodají, ti nebudou tím povinni.

Item z židův, z každého ženatého usedlého nebo neusedlého 2 zl. a z neženatého každého stáří přes 10 let po 1 zl.

Item novokřtěnci z každého domu, kdež své kuchyně mají, po 100 zl.*)

Aby předešlí zůstávali výběrčí a titíž přísahou jich milostem pánům stavům a pánu direktoru peněz zemských aby zavazáni byli.

Dále pak J. M. dožádati se ráčili mne, abych na další čas tu práci directí peněz zemských k sobě přijal, vděčně to že jsem tak upřímně a k užitku země této tu Fol. 116.
práci až posavád vedl a vedu přijímajíce, a poněvádž jsouc

*) V tištěných sněmovních snešeních novokřestěnci také nazývají se „taufaři"; viz str. 36.

v té práci, kdyžby mne Pán Bůh v tom živobytím uchovati neráčil, nějakého nebezpečenství obávati musím, J. M. v tom se zakazovati ráčí, jest-li bych v tom čase a práci z tohoto světa sešel, aneb odpuštění z ouřadu hejtmanského vzal, aby budoucí hejtman povinnen byl všecky dluhy ode mně na místě pánův stavův pojištěné na sebe přijistiti a skrze to na mne ani na erby mé žádných škod nedopouštěti.

Po dokonání těchto věcí poněvádž se ku páté hodině již přibližovalo, vypravili jsme se osoby k tomu nařízené k J. M. Arcik: a když jsme před J. M. puštěni byli, oznámili jsme, že bez pochyby J. M. dobrou vědomost o tom míti ráčí, kterak před lety něco více než čtyrmi, když jest J. M. C. pán náš nynější ráčil do království Českého tažení míti, že jest se před Prahou smlouva jistá mezi J. M. C. slavné paměti a J. M. nynějším císařem tolikéž zmocněnými od stavův markrabství Moravského v některých artykulích stala*), mezi kterýmižto artykuli tento obzvláštně se nachází: že kdybykoli k takové proměně přišlo, aby markrabství Moravské zase pod správu a regiment krále českého korunovaného přijíti mělo, že nebudou stavové téhož markrabství takové správy podniknouti povinni dříve, nežliby s budoucím králem a stavy království Českého všecko narovnali a porovnali, jak a jak dalece dotčenou správu podnikati by měli. Podlé kterého snešení když jest Pan Bůh to spůsobiti ráčil, že jest J. M. C. pán náš ráčil na stolici království Českého dosednouti, že jsme hned spolu s stavy království Českého v takové uvažování se dali a snesouce se o jisté artykule smlouvu mezi sebou učinili, do kteréžto poněvádž mnoho rozdílných věcí mocnosti J. M. C. jakožto krále českého dotýkajících potaženo jest, že jest za tou příčinou clausule taková do ni vjíti musela, v čemžby takkoli táž smlouva J. M. C. jakož krále českého se dotýkala, abychom byli povinni o to se vedle znění artykule smlouvy před Prahou učiněné s J. M. se narovnati: To že jest od nás nikoli obmeškáno nebylo, nybrž že jsme hned J. M. C. ve vší poníženosti v tom následovali: ale pro rozličné práce J. M. kterých se od korunování J. M. nikoli

*) Smlouva ta dána jest ve středu po sv. Janu Křtiteli léta Páně 1608; přípis listu, kterýmž Rudolf II. stavy Moravské následkem oné smlouvy z povinnosti a poddanosti propouští, dán jest na hradě pražském v neděli v oktavě sv. Víta 1608.

neumenšovalo, nybrž více a více přibyvalo, že jest nemohlo k tomu přivedeno býti, až jest potom smrt J. M. C. slavné paměti v to vkročila, a J. M. C. nynější na volení krále římského do Frankfurtu se vypravititi ráčil.

V kterémž čase když J. M. ráčil se na tom ustanoviti, aby tento sněm obecní skrze J. M. Arc: držán byl, že jsou stavové nechtěli této příležitosti pominouti, nybrž že jsou osoby z prostředku svého v nemalém počtu nařídili, kteréby s J. M. strany též smlouvy dále se snésti mohli, nás pak k tomu že jsou nařídili, abychom J. M. ve vší poníženosti za to žádali, aby ráčil J. M. čas a chvíli sobě k tomu obrati a též vyslané před sebe milostivě pustiti.

Mezi tím pak aby J. M. oč činiti jest porozuměti moci ráčil, že J. M. přípisy ty obojí smlouvy podáváme žádajíce, aby J. M. ji milostivě od nás ráčil přijíti.

Všecko toto mluvíné od pána komorníka nejvyššího vykládáno bylo. Na kteréž odpověděl Arcikníže německy, že tak jest, že jest něco naslechl o těch smluvách, které jsou se v Čechách daly, ale aby o nich měl dokonalou nějakou vědomost míti, že nemá, poněvádž pak stavové mu je podávají, že chce v ně nahlídnouti a co nejdříve se o ně resolvirovati. O nějaké výklady těch smluv poručeno jest nejv. pánu komorníku, aby je k sobě přijal a Arciknížeti, když jich potřebí bude, podal. Těch smluv jsem vepsati sem nedal, poněvádž prvé v knihách zemských zapsány jsou.*)

Pondělí, 20. srpna.

Fol. 116. b.

Když stav panský zasedl a sami jsme v světnici zůstali, přednesl jsem J. M., že jsou se vyslaní stavův od pana Maximiliana navrátili, anobrž on sám že jest také přijel, za kterouž příčinou žeby se mi vidělo, aby jiní stavové obesláni byli, tak aby se jim to mohlo v známost uvésti a relací od dotčených vyslaných učiněna býti. Srovnali se se mnou. Prvé pak, než jsem pro ně poslal, podal jsem pánům ku přečtení některých artykulův, které jsem poznamenal strany napravení zřízení zemského a pořádkův některých, zdali by se jim vidělo, aby tolikéž jiným stavům dodány byly? Když je přeslyšeli, přimluvili se k tomu, že mohou podány býti, a tak jsem je poslal stavu rytířskému po panu Vilímovi Frydrychovi z Žerotína a na Starém Ji-

*) My však položíme tyto důležité spisy na konci co dodatek.

číně a panu Zdenkovi z Roupova a na Budkově a vzkázal jsem jim, že jsme toho žádostiví, aby mezi nás přišli, jakož pak brzy tak učinili a druzí dva stavové byvše vedle obyčeje povoláni tolikéž se dostavili. Jsou pak artykulové tyto:

1. Poněvádž zřízení zemské až posavád přehlídnuté a zkorygované býti nemohlo a při tomto sněmě tolikéž nikterakž se to státi nemůže, aby předešlé o tom nařízení změněno bylo a ta věc všecka aby dána byla v moc nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským a osobám, kteréby k sobě přivzíti chtíti ráčili bez vyměřování času, poněvádž to dobře možné není, aby ním vázáni býti mohli. Mezi tím pak aby se někteří artykulové napravili, kteřížby budoucně do řízení zemského vejíti mohli, mezi kterýmiž tito nížepsaní býti mohou.

2. Poněvádž podle pořádku nynějšího kdo pře při právě zalomené nemá nercili o postavení svědků a svědomí dání viniti se nemůže, než také ani svých vlastních sobě dáti podlé práva vyslyšeti: mezi tím pak lidé skrze to v nemalém nebezpečenství zůstávají, když sobě pro smrt svědků zhotoviti nemohou, aby to nařízeno bylo, kdožby sobě pro smrt svědky vyslyšeti dáti chtěl aneb svědomí dobrovolného od někoho dostati mohl, aby toho obého užíti mohl: A pakliby svědkové poddaní cizí byli a pán jejich dobrovolně je postaviti nechtěl, týmž spůsobem také svědomí dobrovolně dáti se zbraňoval, aby o to pohnati mohl; však poznali-liby nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští, žeby kdo druhého bezpotřebně půhony trápil, aby k němu podlé vyměření zřízení zemského zachováno bylo.

3. Kdyžby rukojmí věděl, že jistec statek utrácí aneb skrze nedbánlivost svou hyne, aby se mohl z rukojemství vyvaditi.

4. Poněvádž zřízení zemské to s sebou přináší, když by kdo maje na svých gruntech osoby stavu panského neb rytířského některou z nich pro slušné příčiny z gruntův svých vybýti chtěl, aby musil k ní o to rokem před pánem hejtmanem sobě s ní vyžádaným hleděti; mezi tím pak, poněvádž na takové roky někdy v některém létě nepřichází, gruntové hynou a páni gruntův ledajakés protimyslnosti trpěti musí, — aby nařízeno bylo, aby takoví rokové přede všemi napřed slyšáni byli.

5. Kdyžby kdo maje na gruntech svých osoby stavu

panského neb rytířského, kteréby zatkyní pohnány byly, jim půhonu nedodal, aby pokutu v půhoně položenou sám propadl. Kdožby pak nedodal roku, aby skrze to o poctivost nepřicházel, než Rathouzem trestán byl.*)

6. Jakož zřízení zemské vyměřuje, když kdo zatkyní pohnán jsa zastižen na tom místě, kdež zatčen jest, nebývá že takoví půhonové ku právu se navracují: ten však pořádek, podlé kterého se to děje, není dostatečně vysvětlen, aby se to napravilo, tak aby obyvatelé věděli se čím Fol. 117. spraviti.

7. Rokův sedlských poněvadž se tak namnožilo, že žádné možnosti není, ani naděje, aby tím pořádkem, který právem zemským vyměřen jest, mohli skončováni byti, aby páni stavové ráčili na prostředky mysliti, kterak by té věci mohlo spomoženo býti, tak aby někdy nic horšího z toho nepošlo.

8. Kdyžby se přitrefilo, že by sedláci tak jakž se již

*) O půhonech zatkyně ustanovuje zemské zřízení vydané roku 1604 takto: „Půhonové zatkyně, aby také podlé starobylého pořádku vycházeli a kdež takový půhon pohnaného zastane, ten neb ti povinni jsou se jim ujistiti, a jej, jestli stavu panského nebo rytířského mužská osoba pode ctí a vírou zavázati, aby se k vyhlašování půhonu při nejprvnějším právě před panem hejtmanem a pány soudci Jich milostmi postavil a tu se ohlásil, že se ku půhonu staví.... Pakliby ten, u kohož tím půhonem zastižen bude, toho neučinil, a jim se tak neujistil, z toho povinnen bude, z čehož jest on pohnán, sám původu odpovídati atd. Bylli pohnaný půhonem zatkyně cizé země obyvatelem, nebyl povinnen před moravskými soudcemi se postaviti, jakož se o tom snešení stalo 1528 [Říz. zemské z roku 1604. fol. 29—31] Kniha Tovač. vyd. Demuth. str. 38—39 vysvětluje tento půhon takto: „A ten puohon se dává a jest jako obstavenie na ty, kteříž lidí zavedúc a své zmrhajíc a na zemi nic nemajíc, tohoby prázdni býti chtěli. I položíe se: že mě jest zavedl aneb toto a toto učinil, vyvaditi neb platiti a navrátiti mi nechce. Protož tímto puohonem, že na zemi nic nejmá, jej tu, kdež jeho tento puohon dojde, zatykují.... A kdež takový puohon koho tak poznaného zastane, ten neb ti v městech jsú povinni se takovým ujistiti, aby ku právu stal. Pakliby toho neučinili a jeho nepostavili, budú povinni zaň odpovídati sami a puohončie jmá to pánu neb městu, neb kdež jej zastane, opověděti, že na takového jest zatčený puohon dal.“

nejednou stalo po učiněném nálezu neb vypovědi v suplikací soudu zemskému aneb hejtmanu podané toho doložili, že se k J. M. Císařské utéci chtějí, aby ten písař, který suplikací psal, na hrdle byl trestán, pakliby sedláci oznámiti ho nechtěli, aby tímž spůsobem trestáni byli.*)

9. Poněvádž dosti zhusta již to se přihází, že když kdo statku nabude, druhý bratr nic nemaje, právem nedílnosti v statku jeho díl míti chce, aby to vysvětleno bylo, co jest bratr nedílný a jak daleko se ta nedílnost vztahuje.**)

10. Kdyby bratr starší chtěl s mladším dělen býti, a mladší léta svá měl, aby byl povinnen od staršího díl přijíti; a neměl-liby let, aby mohl před soud předstoupiti, komisařů žádati, kteříby na místě mladšího díl brali: a když by vzat byl, aby jej starší povinnen byl k opatrování uručiti a nemohl-liby rukojmí shledati, a neohlásilli se žádný přítel, žeby ručiti chtěl, aby soud poručníky jmenoval a nařídil. —

11. Aby nedílnému bratru mohl poručiti každý, kdoby co chtěl a jiní bratři, aby k tomu práva neměli.

12. Kdyby otec poručenství učinil a syn neb synové přijdouc k létům, poručenstvím vyměřeným, a uvázíc se v statek poručenství místa dáti nechtěli, aby je vymazati dali: pakliby toho neučinili, aby ho potom žádný kaziti nemohl ani potomci ani jiní.

13. Kdyby kdo měl sobě léta vyžádaná a vzal sobě opatrovníky, a ti opatrovníci aby (sic) zemřeli, aby soud zemský tomu, nedošelliby let svých přirozených, jiné opatrov-

*) Apelace u věcech týkajících se hrdla neb statku zapovězena poddaným lidem již dekretem krále Rudolfa II daným dne 13. dubna 1579.

**) O této nedílnosti praví řád zemský z roku 1604 na základě kn. Tovač. (viz tam str. 81—85) takto: „Také bratr starší poručenstvím neb dáním na smrtelné posteli nic dáti nemůž od bratra, neb bratří bez jejich vůle, neb na ně všecko jako na dědice spadne, mohovité i nemohovité věci: lečby smlouvy mezi sebú zvláštní měli a o svém každý chlebil a sídlo měl zvláštní a na svůj statek ukázaný sám se dlužil, a proto nedílnost mezi sebou zachovali. To tak buď v nápadu zůstano, jakž smlouvy mezi nimi svědčí. Ale sluší při takových věcech znamenité jistoty, neb takové tejné podělování mnoho zaneprázdnění a soudův před pány přivodí a mezi lidmi kyselosti.“

níky dáti mohl, aneb aby ta léta minula a opatrování aby zase přišlo na hejtmana a tak dále, jakž pořádek ukazuje.

14. Aby žádný od svých dětí nemohl odciziti statku pozemského a dáti ho ženě dědičně, než chceli jí užívání do proměnění stavu neb smrti pustiti, týmž spůsobem věno neb nad věno sumu nějakou peněz na ten statek vložiti, aby to učinit mohl.

15. Smlouvy svadební aby moc měly, by pak všickni, kteří v nich jsou jmenováni, sekrytův svých nepřitiskli: však k těm, kteříby netiskli, aby o věno hledíno býti nemohlo.

16. Vysvětliti, co jest redic zemský.

17. O taxu od vyhledávání a dávání vypisů z desk zemských, aby to bylo sňato s nejvyšších pánův ouředníkův a soudcův zemských, jakž to sněmem léta 1608 v Brně nařízeno bylo, a aby to nařízeno bylo při tomto sněmě.

18. Kdyžby sobě kdo z vyšších stavův vědomě kurvu za manželku vzal, aby o poctivost přišel.

Jsouce tedy tak pospolu, učinil pan Albrecht Sedlnický i na místě tovaryše svého Jana Oseckého relatií toho, co jest při panu Lvovi spravil vedlé předešlého vyměření našeho a oznámil, že jest to, což mu vzkázáno bylo, bez odporu podnikl, a že se sem postaví, rukou dáním připověděl: Odkudž jsem příčinu vzal, podati dále na pány stavy, poněvádž již zde jest, mělo-liby mu se co dále poručiti a nebyloliby za dobré, aby strany toho, co s ním předsevzato býti má, mezi námi promluveno bylo? Sstoupili se o to a v stavu panském jest zavříno, aby mu po týchž osobách zase vzkázáno bylo, aby pod tím závazkem, pod kterým se sem dostal, z města nikam nevycházel ani nevyjížděl, po městě pak že může choditi, kam se mu za dobré vidí. Zavříno tolikéž, aby dnešního dne ještě o to narovnáno bylo, jaký spůsob a forma soudu při uvážení jeho provinění mělaby Fol. 117. b.
zachována býti; což když jiným stavům jest v známost uvedeno, přistoupili jsou k tomu všickni.

Po této věci promlouváno jest taky strany dne, kdyby s pánem kardynálem mělo o jeho s námi odpory jednáno býti a jmenován jest k tomu čas ve středu příští o 7 hodinách.

Zůstáno taky na tom, aby se dnešního dne ještě stavové spolu sešli, a coby při Arciknížeti na místě J. M. C. jednáno býti mělo, o to se společně namluvili, tak aby mohla tím dříve supplikatie býti sepsána a J. M. podána.

Když jsem propustil pány stavy, svolal jsem pány soudce a o některé soudní věci s nimi jsem promluvil, kteréž, poněvádž sem nenáležejí, mlčením pomíjím.

Po tomto uvažování, když stav panský již sám zůstal, začínalo se hned rozmlouvati o pana Lva a předložena jsou ode mně dvoje psaní od něho vlastní rukou jeho učiněná, jedno panu Vilímoví z Roupova, druhé pánu písaři nejvyššímu, kterým se všickni dosti vynadiviti nemohli a jsou v tato slova:

„Urozenému pánu panu Vilímovi z Roupova à na hradě Znojemském, J. M. C. římského raddě, pánu ujci a bratru mému zvláště milému.

Služby svou T. M. vzkazuji urozený pane, pane ujče a bratře můj zvláště milý, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych Tvé Milosti věrně rád. Jest mně do tebe velice litostivé, jsouce ty můj tak blízký přítel a starodávný tovaryš majíce mne v nynějším neštěstí všelijaké pomoci činiti, že mně mou vlastní taxu, kteráž mi od desk náleží, bereš a za sebou zdržuješ, ješto já sobě tobě ani pánům stavům v tom ani v jiném, v čem mi se tak mocně posměch děje bez práva a vyslyšení, žádného kvaltu činiti a nad sebou mocí provozovati nedám, leč na světě žádného práva nebude; protož T. M. prosím, rač se na to dobře rozmysliti, sobě i mně žádného zaměstknání v té příčině nečiniti, tak aby z té příčiny mezi námi nějaké další zaměstknání nepošlo, nebo bych tobě raději přátelsky jako kdy prvé sloužil, kdyby se jednom ke mně sem pro tuto mou vlastně náležitou taxu k nepřátelství nenutil, ješto ti v tom všecken svět zazlívá, kdo jednom o tom mluviti slyší. Pan hrabě z Turnu není toljko mým švagrem, a kdykoli místo mé držel, nikdá jest mé taky nebral. S tím ti se od Pána Boha na všem dobře míti vinšuji. Dán na Těšeticích v outerý léta 1612.

T. M. volný volný sluha a ujec Maximilian Lev.

„Urozenému a statečnému rytíři Panu Janovi Čejkovi z Olbramovic a na Polici, nejvyššímu písaři Markrabství Moravskéh, Pánu bratru mému zvláště milému.“

Službu svou vzkazují urozený Pane bratře můj zvláště milý, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych ti věrně rád. Posel mi onehda neuměl nic pověděti, než pravil, že se tři sta zl. od desk dostalo, a že mi je mají poslati. Prosím tebe, oznam mi, co jest se dostalo, a byla-li jest jaká zmínka, má-li mi pan z Roupova to navracovati, neb jsem já již

králi nejednou psal, jaká mi se moc v tom i v jiném děje; kdybych pohanům tak dlouho sloužil, smejšlím, žeby mne jináče traktyrovali: o kraholce prosím, jednej mi někde ale dva, nebo mi dej pod sítky na svých horách lapati. Což tak k žádosti mé učiníš, zase ti se toho vším dobrým přátelstvím také odsloužím. S tím tvůj volný starou měro zůstávám. Dán na Těšeticích v středu léta 1612.

Maximilian Lev.

Nejprvnější přímluva páně kardynalova byla; smysl Fol. 118. její tento: že při každém soudu, má-li býti pořádný a bez nářku, tři osoby býti musejí: žalobník, obžalovaný, a soudce: totéž že i při tomto zachovati náleží. Stavové že jsou žalobníci, pan Lev že jest obžalovaný, soudce toliko kdoby býti měl a býti mohl, že se musí obmysliti; stavové že býti nemohou, neb že žádný nemůže býti stranou a soudcím spolu; druhé, že přísah žádných k tomu nemají, aby bez uhlížení straně obžalované souditi povinni byli. Arcikníže na místě královském že taky sám osobou svou býti nemůže, poněvádž stavové majíce svůj sou vysažený nechtějí v svých věcech od samého krále souzeni býti. A tak že nemůže u sebe najíti, aby kdo jiný soudce v této příčině býti mohl, krom Arciknížete na místě J. M. Královské spolu s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými: těm poněvádž každý obyvatel v jakékoli při své se důvěřuje, že to též i stavové učiniti mohou, zvláště poněváž nejvyšší ouředníci a soudcové zemští přísahami jsou zavázáni k spravedlnosti a ku právu, tak že není potřebí se obávati, aby v této při měli panu Lvovi křivdu jakou učiniti aneb se na kterou stranu náklonností svou uchyliti.

Po pánu kardynalovi mluvil nejvyšší pán komorník a opáčiv zdání jeho k němu přistoupil, toliko toho při tom doložil, že on o žádném jiném soudu v Moravě neví než o soudu zemském, v kterémžto soudu před časy sám stav panský sedával, potom teprv některé osoby z rytířstva že jsou do něho přijaty; preláti pak a měšťané až posavád že do něho nevcházejí ani v něm jaký díl mají, odkudž znáti se dává, že stavové nemohou sami souditi, než že ty věci musejí při soudu zemském k rozsouzení a k výpovědi se zanechati. Přistoupili k nim všickni bez výminky, nad čímž jsem se nemalo podivil, že tak málo na své svobody myslí a že tak špatnou věcí svých povědomost mají: ačkoliv byl jsem nad tím velmi teskliv, nicméně musil jsem to Pánu

Bohu poručiti. Pan Jan Jetřich z Kunovic sám a dva neb tři jiní, kteří k němu přistonpili, doložili toho, žeby rádi o pořádku, který se při takových příčinách zachovává a o příkladech podobných slyšeli, tak aby se tím volněji k věci přimluvati mohli. Když pak všecky přímluvy obešly a závírka na mně byla, promluvil jsem: Že jakkoli vidím, že se všickni na jedné věci snášejí, avšak poněvádž se od nich docela v smyslu dělím, že také svou přímluvu učiniti chci. Předně pak, že já o tom vím, že při každém soudu tři věci musejí se zbíhati: žaloba, odpověd, rozsudek aneb výpověd a kde se jedné nedostává, tu že soudu žádného celého a dokonalého býti nemůže. Ale jakkoli tři věci k soudu náležejí, že z toho nejde, aby proto ihned tři osoby k němu býti musely, jak pán kardynal se domnívá, totiž žalobník, obžalovaný a soudce, neb že mnoho soudů bývá, kdež se ty tři osoby nenacházejí, jako ku příkladu in crimine laesae majestatis kdež Princeps jest sám actor, totiž žalobník a sám také Judex t. soudce a máli Fiscalem neb prokuratora svého, ten však že toliko representuje a před oči staví osobu a právo pána svého, svého pak vlastního že nic nepředkládá a nepřivozuje. Totéž že se ještě patrněji ukázati na člověku může, kterýž jsa toliko jedna osoba, však všecku tu trojí věc že v sobě má: hřích přirozený v něm zůstávající, kterýž naň žaluje, svědomí, kteréž odpovídá, buď přiznávajíc se k hříchu, buď vymlouvajíc, a zákon Boží v člověku hřích rozsuzující a spravedlnost Boží osvědcující. Ano i ten poslední soud že ve dvou toliko osobách záležeti bude v Kristu, jakožto soudci živých i mrtvých a v člověku před soud povolaném a ortele očekávajícím; jeden a týž že bude žalovati a ortelovati, odkudž se vidí, že soud v osobách nezáleží než na věcích. Tuto pak a v příčině této, o kterouž činiti jest, že jsou tyto tři věci; neb žaloba předně že záleží in crimine et delicto pana Maximiliana Lva v vý-
Fol. 118. b. stupku a provinění jeho, kteréž se dokazuje psaním tím, kteréž jest o stavích učinil; odpověd že na něm bude, když před soud tento bude postaven a budé to, což jest psal, za pravé činiti, neb se omlouvati. Soudce že býti ma J. M. Arcikníže na místě J. M. Císařské spolu s pány stávy, čímž že svržena jest ta první příčina pánč kardynálova, že jeden a týž nemůže býti žálobníkem a soudcím. Co se pak druhé příčiny dotýče, že přísahami zavázáni nejsou, to sice že pravda jest, ale že přísaha není requisitum takové, aby

bez ní soud býti nemohl; anobrž i náš soud zemský že mnoho set let trval, a že při něm žádné přísahy nebylo užíváno, kteráž teprv uvedena jest za panování krále Jiřího slavné paměti, když se páni příkladem jiných zemí spolu s J. Mtí o ní snesli, a mezi jiné pořádky své ji zapsali. Přes to že páni stavové nejsouli přísahami zavázáni, že jsou zavázáni dobrým svědomím svým, že jsou zavázáni svými poctivostmi, anobrž že jsou zavázáni svým vlastním nebezpečenštvím, kdyžby provedše dnes nad někým z prostředku svého moc a gvalt, museli jeden každý z nich téhož zejtra na sebe očekávati. A protož že solemnitas ta juramenti nemůže býti pánům stavům na překážce, aby v věci této nemohli soudcové býti, poněvádž defectum juramenti supplet praesumptio certa de ipsorum integritate, tak že scrupulus žádný domnění a odtud exceptio nějaká proti nim vzata býti nemůže. Jak pakkoli jsouce složeny již příčiny ty a průvody, na kterých přímluva páně kardynálova založena byla, táž přímluva sama od sebe padá, avšak že já ještě jiné důvody mám, podlé kterých to dostatečně může ukázáno býti, že žádný v této věci soudce jiný býti nemůže, mimo stavy s králem. Předně že každý corpus neb collegium neb společnost i obyčej ten zachovává i moc tu má souditi ty, kteří do té společnosti náležejí; příklad toho že jest dostatečný na soudu zemském, v kterémžto, když některá osoba něčeho se dopustí, že nevystupe hejtman neb jiný, aby na něj žaloval, než že jeho provinění páni mezi sebou ráčí vážiti a podle zasloužení trestati; činí-li to tedy soud, žeť podobně to též stavové mohou, poněvádž v své mocnosti nic méně nejsou, než-li soud zemský, anobrž poněvádž celou zemi representují, jsou i více. Za druhé že tato věc nová v zemi není; prvé že se to dálo již nejednou obzvláštně pak za panování císaře tehdáž krále Ferdynanda při panu Jindřichovi z Lomnice, který dopustiv se menší věci od stavův trestán byl a potom teprv po dlouhém vězení, když se kořil stavům, na milost se dostal, kdež že ani poručení královská nejedna, ani rozliční prostředkové, stavům od krále ukazováni, nic nemohli postačiti k odvedení jich od předsevzetí svého, než že král musil na tom naposledy přestati, což v zemi za obyčej jest. Četl jsem pak při tom výtahy z sněmů léta 1544 a 1545 držaných, ták jakž níže položeny jsou a co se s Panvicem s Kaffunku, s Banffím a Šelndorffem dálo, jsem připomenul. Za třetí že stavové toho již měniti nemohou, protože netoliko

mezi sebou o to se prvé snesli, než i na J. M. C. vznesli, kdež čteno, co jest J. Mti i od sjezdu Brněnského léta 1610 po neděli reminiscere držaného, psáno, i od druhého, kterýž v témž městě po neděli cantate držán jest, replikováno. A tak jsem zavřel, že žádnému jinému než stavům s králem slyšeti pana Lva, souditi a výpovědi o něm učiniti nenáleží. Nicméně, poněvádž vždy nějaká forma a spůsob soudu toho držeti se musí, dotkl jsem, že proti tomu nejsem, aby stavové neměli v té věci nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským se důvěřiti a toho soudcům poručiti, však ne tak, aby
Fol. 119. oni jakožto soudcové a ouředníci tu při slyšeli a soudili, než jako delegati stavův, mocí jich a na místě jich. Počal něco replikovati kardynál, ale málo, neb mu přímluva jeho pojednou klesla, jakož pak páni přímluvu mou uslyševše všickni sobě ji oblíbili, k ní přistoupili i také místopísaři v spis ji uvésti porúčili.

Výtahy z sněmu v druhou neděli postní léta 1543 v Brně držaného, o němž na hoře.

„Jeho Mti královské také od nás povězte, že J. M. K. od pána hejtmana ráčí sobě věc oznámenou míti, jaká se jest svévolnost a vpád od pana Banffiho do tohoto markrabství stal; že jest ves Banov panu Buryanovi z Vlčnova vybrati a vyplundrovati dal i oheň do země pustil, nevznášejíc na nás nic, coby se jemu státi a ublížiti mělo od pana Buryana, pak Král J. M. ráčil jest psaní učiniti pánu hejtmanovi, když J. M. Královské ráčí Pán Bůh pomoci do dolních Rakous na Víděň přijeti, že tu ráčí pana Banffiho a pana Buryana obeslati a v to mezi nimi nahlédnouti. To J. M. K. předložte, kdyby se samé osoby páně Buryanovy dotejkalo, cožby k jeho osobě vlastní náleželo, že by to proti nám nic nebylo, chtěl-liby se on v to dáti; ale poněvádž se vší země dotejče, že nám nikterakž možné a náležité není, abychom měli k tomu přistoupiti a panu Buryanovi toho dopustili, aby měl o to, co jest se do tohoto markrabství stalo, k jakému rozeznání jinde přistoupiti, než v tomto markrabství. Neb kdybychom toho dopustiti měli, známe, žebychom landfrydu svému, kterýž za největší svobodu vtomto markrabství máme, ublížili a proti tomu učinili. Než J. M. K. od nás proste, ať J. M. K. v tomto markrabství to slyšeti ráčí s námi spolu, jakožto J. Mti landfrydníky, a což se tu kolivěk zaspravedlivé najde, aby při tom zůstaveno bylo. Neb budeli co ku panu Buryanovi přivedeno, žeby od něho k tomu jaké

příčiny dány byly, my jeho v ničemž zastávati ani jemu hřbetu držeti nechceme, než podlé spravedlností se zachovati.“

Z sjezdu léta 1544 v Brně držaného o p. Jind. Mez. z Lomnice.

„Co se pak urozeného Jindřicha Mezeříčského z Lomnice, kterýž dosti dlouhý čas podlí závazku na rathouzu Brněnském se drží, dotejče, o kteréhož jsme se z Speiru přimlouvati a psaní, aby z rathouzu propuštěn byl, učiniti ráčili, kdež pak z některých příčin a to z těch, že stavové všickni pospolu nebyli, to se státi nemohlo: protož tak jakž i prvé k stavům téhož markrabství Moravského se přimlouváme a milostivě žádati ráčíme, aby stavové vzhlédnouce na naši přímluvu a sešlá léta téhož nadepsaného Jindřicha a znajíce při tom vůlí naší býti, jeho z takového závazku z rathouzu propustili a v jiný závazek k ruce naší královské vzali, aby týž Jindřich Mezeříčský, kdybychom v markrabství Moravském býti ráčili, před osobou naší stál a dostál a stavům markrabství Moravského, z čehož by jej viniti chtěli, práv byl, kdež pak nepochybujeme, že se stavové v tom i ve všem jiném, což v artykulích této instrukcí jest sepsáno a skrze posly naše na ně vzneseno bude, povolně, hotově i skutečně najíti dají a my jím to vší milostí naší atd. Datum ve Vídni v sobotu před Panny Marye narozením Léta 44 a království našich římského 14 a jiných 18.“

Odpověď.

„Co se pana Jindřicha Mezeříčského dotejče, J. M. K. oznamte, že první žádost, kterouž jest J. K. M. předešle i Fol. 119. b.
nyní o něj na nás vložiti ráčil, v dobré paměti máme. Ale poněvádž toto ani J. K. M. sněm, ani sjezd pánem hejtmanem s vůlí stavův, na kterémžby se o věci obecní jednati mělo, položen není, než toliko sjezd pro opatření země pro takové noviny, kteréž jsou o tažení císaře Tureckého praveny, položen, že nám těmto osobám o věci všech stavův se dotejkající, jednati a zavírati náležité není. A protož J. M. K. takové žádosti na tento čas nám náležitě naplniti není.“

Na sněmu v Brně při času sv. Václava léta 1544 držaném o p. Jind. z Lom.

„Co se pak urozeného Jindřicha Mezeříčského z Lomnice, který dosti dlouhý čas podlé závazku na rathouzu Brněnském se drží, dotejče, za kterého jsme se z Speiru i před tím odsud, aby z rathouze propuštěn byl, přimlouvati

ráčili, kdež pak z některých příčin od stavův sjezdu minulého Brněnského oznámených to se státi nemohlo: protož jakž i předešle k stavům téhož markrabství Moravského se přimlouvati a milostivě žádati ráčíme, aby stavové prohlídajíce na naše přímluvy a sešlost věku nadepsaného Jindřicha Mezeříčského a znajíce při tom jistou vůli naši býti, jehož z takového slibu a závazku z rathouzu propustili. Neb týž Jindřich Mezeříčský, jsa jedním obyvatelem a landtfrydníkem markrabství Moravského a maje pečet svou při témž landfrydu podlé jiných, pomnic na poctivost svou, nic předse, což by proti pořádku práva a landfrydu bylo, neberouc, má stavům markrabství Moravského, budou-li jej z čeho chtíti viniti, kdyžbychom my, dá-li Bůh, do markrabství Moravského šťastně přijeti ráčili, před osobou naší královskou práv býti; kdež nepochybujeme, že se stavové v tom i ve všem jiném, což vedlé této instrukcí naší skrze posly naše na ně vzněšeno bude, povolně i hotově i skutečně najíti dají a my jim to vší milostí naší atd."

Item artykul v instrukcí královské.

„Jestližeby se pak stavům navyše psaný spůsob jmenovaného Jindřicha Mezeříčského z toho závazku rathouzu propustiti nezdálo (ač se nenadějeme); tehdy mají poslové naši týchž stavův žádati, aby téhož Jindřicha z rathouzu vypustili, na ten konec, kdyžbychom do markrabství Moravského přijeli, a jemu dvě neděle napřed věděti dali, aby se týž Jindřich Meziřičský pod týmž závazkem, na kterémž nyní jest, před námi a stavy markrabství Moravského zase postavil, čehož stavové učiniti sobě slušně stěžovati nebudou míti, a což tak poslové naši při stavích zjednají a obdrží, toho aby nás každého času, jakž o pilnosti a bedlivosti jich nepochybujeme, tejna nečinili. Dán ve Vídni v pátek po sv. Matouši apoštolu Božím léta Páně 44."

Odpověď.

„Páni poslové milí: Na ten artykul, což se propuštění pana Jindřicha Mezeříčského z Lomnice dotejče, Jeho Královské Mti žádost i přímluvu u sebe pilně rozvážíce, pokudžby jednom mohlo bez ublížení pořádkův, práva a dobrých zvyklých starých obyčejův tohoto markrabství býti, toho chceme učiniti a pana Jindřicha z prvního závazku i z rathouzu propustiti, však tak, aby z rathouzu nevycházejíc zase slíbil Králi J. Mti, pánu hejtmanu nynějšímu i budou-

címu a všem čtyrem stavům tohoto markrabství, kdyžby se panu Jindřichovi od tohoto neb budoucího hejtmana čtyři neděle napřed věděti dalo listem pod pečetí páně hejtma- Fol. 120.
novou s vůlí Krále J. Mti a stavův, aby se zase zde v Brně neb v Olomouci, jakžby jemu oznámeno bylo, před Králem J. Mti, pánem hejtmanem a stavy postavil; pakliby Krále J. Mti tu nebylo, tehdy před pánem hejtmanem a stavy a toho závazku prazden nebyl, pokudžby jako nyní s vůlí J. K. Mti, pána hejtmana a všech stavův z oust, v úší, rukou dáním propuštěn nebyl.“

Na sněmě v Brně v pondělí po neděli laetare leta 1545 držaném.

„Co se pak urozeného Jindřicha Meziříčkého z Lomnice dotejče, věděti stavům dáváme, že jest nás týž Jindřich Mezeříčský poníženě prosil, abychom mezi stavy a jím, strany těch nevolí, kteréž jsou mezi nimi obapolně povstaly, komisaře naše k přátelskému jednání vydati ráčili; i nevědouce my, budouli stavové také chtíti k tomu přistoupiti a komisaři smluveni a srovnáni býti: protož aby poslové na stavy žádost vložili, aby proti tomu nebyli, a k takovému jednání svolili a když nám to oznámeno bude, ráčíme komisaře mezi nimi a jmenovaným Jindřichem Mezeříčským k přátelskému jednání, jakž vyš dotčeno, vydati, a což tak poslové naši v tom ve všem v instrukcí naší dostaveném u stavův často psaného markrabství zjednají a obdrží, toho aby nás každého času, jakž o jich pilnosti nepochybujeme, nemeškajíce tejna neučinili. Dán na hradě Pražském v pátek po sv. Matěji apoštolu Božím léta 45 a království našich římského 15 a jiných 19ho.“

Odpověď.

„Což se pana Jindřicha Mezeříčského dotejče, J. K. M. jako náš milostivý Pán znáti ráčí, že nám nenáleží v žádné komisaře s panem Mizeříčským se dávati.“ —

Potom jsem dal čísti artykule svrchu psané, strany některých právních věcí podány; ale jest toliko první přeběhnut a snešení se stalo takové: aby při předešlém nařízení pozůstaveno bylo, však aby jmenování času při mém dobrém zdání zůstávalo. Jiní všickni artykulové jsou odloženi až do toho času, kdež zřízení zemské napravováno bude, poněvádž se takměř všickni práva dotejkají; o čemž

aby stav rytířský věděl, oznámeno jest jim to po osobách dvou stavu našeho.

Po odložení těchto artykulův jsou předsevzaty ti, kteří nám od pánův z rytířstva podáni jsou, mezi nimiž první strany pana Ladislava Berky, totiž:

1. Z strany p. Ladislava Berky, udělal-li jest sněmovnímu snešení léta 1608 učiněnému, podlé kteréhož jemu statkové jeho zase navráceni byli, dosti, a neudělal-li jest tomu dosti, co s tou věcí páni stavové dále činiti míti ráčí?*) Odložen jest do zejtřejšího dne a čteni dále následující:

*) Ladislav Berka z Dubé a z Lipé držel statek V. Mezeříčský, o kterýž ale s bratrem spor vedl. Narozen a vychován ve Španělích přiučil se také tehdejším diplomatickým úkladům, jež na rozličný spůsob ve vlasti prováděl. Mluvil a psal nejraději španělsky. Stavové znajíce úkladnou jeho mysl protestovali kde mohli proti tomu, aby nějaký úřad naň vložen byl, ač předce roku 1598 nejvyšším komorníkem se stal, anoť 1603 i zemským hejtmanem. V úřadě tomto poslán co nejvyšší velitel vojska moravského do Uher, použil ale příležitosti této, aby se obohatil. Byl vždy povlovným nástrojem vlády pražské k umenšování svobod zemských a upadl v podezření že on vojska Tilly-ho do Moravy povolal, jak jsme již v úvodě podotkli. Pro nevěrné chování ve správě ssazen s hejtmanství; ale dovedl toho, že v čas sporu mezi Rudolfem a Matyášem roku 1607 od prvnějšího zase hejtmanem jmenován jest. Nevole stavův dosahla tím většího stupně, čímž zpurněji a nestydatěji se choval. Když se stavé do Brna ku sněmu 7. března 1608 sjeli zhotoven spis obžalovací proti Berkovi a na sněmě Ivančickém zahájeném dne 17. dubna 1608 učinili snešení, „poněvádž pro některé podstatné příčiny panu Ladislavovi Berkovi se nikoli důvěřovati a na něj se spoléhati a bezpečiti nemohou“ že zříditi musí vládu zemskou, pokud by země v lepší stav uvedena nebyla. Berka ukryl se ve V. Mezeříčí tehdáž dosti opevněném, odebral se však brzo do Čech a statky jeho jsou v zástavu vzaty. Na sněmu 1608 při času sv. Bartoloměje v Brně snesli se stavové, že k přímluvě císaře Rudolfa, krále Matyáše a arciknížete Maximiliana Berkovi jeho statky zase postoupeny a navráceny býti mají pod těmi výminkami, že statky své v půl letě neb nejdéle v roce nějakému obyvateli země prodá, že ty statky sám prodávati nemá než skrze osoby k tomu zmocněné, že žádného statku v této zemi kupovati a míti nebude, aby se, jelikož Lev Burian Berka na statku mezeřičském nápad má, s tímto dostatečně se urovnal a kdyby do roku to vše nevykonal,

2. Z strany napravení zřízení zemského, pokudž jest možná, aby při tomto sněmu obecním to se vykonati mohlo, pakli ne, aby jistý a neprodloužený čas k tomu sněmem tímto uložen byl, v kterémžto čase aby osoby k tomu nařízené takové zřízení zemské napravily, sepsaly a skorygovaly.*)

3. Z strany ležení. Mohla-liby jaká jiná cesta k tomu obrána býti, aby z takového ležení sjíti a jiný prostředek místo toho nalezen býti mohl; nebo to k znamenitému zlehčení stavu rytířského a k zkáze veliké mládeže rytířské býti se vidí.**)

4. Poněvádž bratři starší nedílní nemohouce pro bratří

aby hejtman se v ty statky uvázal a je tomu, který nejvíce podá, prodal. — Bude o Berkově záležitosti ještě níželi ve správě samé jednáno.

*) Časté připomínky stavův na sněmích shromážděných, aby zemské zřízení se obnovilo a opravilo, směřovaly proti zřízení zemskému vydanému léta 1604, kteréž vlivem panův katolických a pražské vládě oddaných zhotoveno a vydáno bylo. Již roku 1608 na sněmě Bartolomějském snesli se stavové o opravě zříz. zemsk. „poněvádž v nynějším zřízení zemském velicí nedostatkové se nacházejí a nemalého napravení potřebují“ a ustanoveni členové ze stavu panského a rytířského, „kteříž snesouce se o jistý den to zřízení bedlivě přehlídli a v čemžby z uvážení svého bedlivého co potřebného uznali, to napravili, některé potřebné a pilné artykule buďto z knížky páně Tovačovského aneb z sněmovních snešení v ně pojali.“

**) Ležení jest jisté rukojemství, dle něhož dlužník neplatící neb kdokoli jakoukoli povinnost odpraviti mající neb rukojmě jeho, neb obadva v hospodě jemu věřitelem vykázané na útraty dlužníka bydleti tak dlouho musel, ažby zaplaceno anebo povinnosti za dosti učiněno bylo. Stran ležáků ustanovuje zříz. z. z roku 1604 mezi jiným takto: „a ti ležáci, kteříž do ležení posláni budou, jakž osoby stavu rytířského tak i pacholci mají míti léta svá přirozená a mají se k hospodáři pokojně i k čeládce jeho chovati: též hospodář s čeládkou svou k nim. A hospodář nemá jim dopustiti bez slušných a hodných příčin z hospody vycházeti, nýbrž to tak opatrovati, aby se ve všem pořádné ležení, jakž list okazuje a pořádek starodávní vyměřuje, vedlo, tak dlouho, pokudžby jistina i s ouroky se všemi škodami, věřiteli položena a zaplacena nebyla, aneb každý rukojmě oddílem svým neodbyl.“

mladší let nemající poručenství činiti a dítek svých opatřiti u velikém nebezpečenství tudy zůstávají, dítky a statečkové jejich v nejistotě postaveny jsou, abychom na prostředky ňaké takové pomyslili, aby tomu bez ublížení však pořádků starobylých spomoženo býti mohlo.

Fol. 120 b. 5. Jakož se to přihází, že preláti ovšem pak opatové a proboštové, jsouce ku právu zemskému z rozličných věcí pohnáni pod půhonem, od visitatorův svých s prelatur ssázíni a jiní na místo jejich voleni bývají, těm půhonům noví opatové odpovídati nechtějí a tak skrze to půhony s znamenitou škodou a skrácením na spravedlnosti pánův obyvatelův podlé pořádku zdvíženy bývají, protož aby toho více nebývalo, nybrž konvent aby takovým půhonům odpovídati povinnen byl a půhonům se tou příčinou, že opat ssazen jest, obrániti nemohl.

6. Preláti aby k rokům od J. M. pána hejtmana jim spolu s pány obyvately položeným před právem zemským odpovídati povinni byli, poněvádž páni obyvatelé jim před týmž právem, budouce rokem obviněni, právi býti musejí a p. visitator aby nemohl do takové pře, ještoby se poctivosti dotejkala, skončení takového preláta s prelatúry ssazovati a vyzdvihovati.

7. Poněvádž mnozí nepořádně v statky pozemské i svršky*) nemajíce k nim žádného práva se uvazují, bezpečíce se na to, že nebudou z toho jináče než pořádkem práva vyvedeni, mezi tím pak ti, kdož k takovým statkům nápad a spravedlnosti mají, musejí se mnoho let toho dosuzovati; a protož aby takový neřád zastaven byl.

8. Půhonči v kraji Olomouckém, jak ti, kteří prodáni jsou, tak ti, kteří odprodáni nejsou p. komorníku menšího práva zemského, v témž kraji v žádném poslušenství státi a berní sněmem nařízených spravovati nechtějí: aby nějaká větší moc témuž komorníku práva menšího sněmem tímto dána byla, tak aby je mohl ku poslušenství a v řád uvésti.

9. V kraji Brněnském znamenitý nedostatek při rozesílání půhonův od práva se nachází; protož aby v jistém a neprodlouženém času nebo půhonči koupeni, aneb poslové dva na penize zemské chováni byli.

*) Svrchek neb svršek jest nářadí domovní mohovité. „Odúmrť náhytková slove všecko, což člověk svrchního zboží má, jenž slove svrchek i od jiných věcí.“ Komenský janua ling. praví: „. . . komory svršky naplněné.“

10. Lidé poddaní nás obyvatelův vezmouce sobě svobodu po těchto válkách s ručnicemi jezditi, choditi a svou vůli provoditi, tak že mnozí z nich jedni druhé hanebně mordují a střílejí; jakby to sněmem tímto přetrženo býti mohlo.

11. Šterčíři*) a knechti po zemi holdujíce velikou škodu a neřád činí; jakby to sněmem tímto jim zamezeno bylo.

12. Na ty prostředky mysliti, aby nám půjčky z koní zbrojných k zemi učiněny, zaplaceny anebo na berních poraženy byly, poněvádž, jakž se zpráva dává, některým p. obyvatelům na berních poražena jest.

13. Mejto že se beře od některých mejtných od pánův obyvatelův a jejich vyslaných a na to, že listy od svých pánův mají a je ukazují, se nic od nich nedbá, nýbrž předce nuceni jsou k spravování takového mejta, což poněvádž jest proti svobodám stavu panského a rytířského, anobrž proti zřízení zemskému, vidí se nám, aby to sněmem tímto přísně zamezeno bylo.

14. Horenské neboližto vinohradní vrchní právo, jakby co nejdříve možné v zemi vyzdviženo bylo.

15. Nařízení tímto sněmem učiniti, aby ti, ježto k sněmům obecním a sjezdům nepřijíždějí a příčin slušných před J. M. pánem hejtmanem a byly-li by osoby stavu rytířského, před nejvyšším pánem hofrychterem neohlašují, nějakou podstatnou pokutu zemi k ruce složiti povinni byli.

Snešení Jich Mtí stavu panského na artykule nadepsané od stavu rytířského podané.

2. Jest prvé snešení o to J. Mtí v prvním artykuli druhého podání.

3. Aby tento artikul až do napravení zřízení zemského odložen byl.

4. Týmž spůsobem odložen.

5. Jich Mti k tomu artykuli povolovati ráčí; avšak kdyžby se treffilo, žeby některý opat, probošt, převor, neb jiný přední pohnán a potom jakýmkoliv spůsobem z té prelatúry ssazen byl, aneb ji zbyl, aby po něm nastalý prelát aneb dokudžby jiný dosazen nebyl, konvent toho kláštera odpovídati povinnen byl, aby pak nález ku půhonu dobře sfformován byl; takto jej psáti ku příkladu: Mezi Kunratem Opatem náměstníkem kněze Filiberta předešlého opata a konventem kláštera tohoto etc. Fol. 121.

*) Šterciř z něm. „sterzen" tulák, loupežník.

6. Aby ten artykul na ten čas pominut byl a při prvnějším spůsobu aby zůstalo, že se Jich Mtem vidí, že jest ten artykul bezpotřebný.

7. Vidí se Jich Mtem, aby při předešlém spůsobu zůstalo, avšak kdyžby se přihodilo o takovouž věc, totiž o uvázání se v statek pohnati, aby takový půhon hned po rukojemských půhonech k souzení vzat byl a přes třikráte více odložen nebýval, ale však i to aby na rozeznání soudu zemského zůstávalo, zda-li by ten půhon o touž věc náležitý byl.

Ostatek artykulův odloženo.*)

Sešli se ještě k víčerou stavové a volili mezi sebou osoby, kteréby zejtřejšího dne v domě pána Kardynála s nařízenými osobami od J. M. Arciknížete strany smlouvy české namluviti se mohly; neb ačkoli v sobotu na tom bylo zůstáno, aby se to s samým Arciknížetem konalo, ale mluvil Arcikníže s některými z nás včerá, aby se to dálo bez přítomnosti J. Mti, poněvádž českého jazyku nerozumí a tak k tomu od stavův přistoupeno jest.

Outerý. (21. srpna.)

Po sedmé hodině sešli jsme se ku pánu kardynálovi do domu jeho osoby k jednání s J. Mtí Arciknížecí strany smlouvy minulého léta učiněné ze všech stavův nařízené; z stavu panského mimo pána kardynála, Já, pán Komorník nejvyšší, pan Vilím z Roupova, pan hrabě Jeronym z Turnu, pan Jan Jetřich z Kunovic, pan Jiří Wolff Křinecký z Ronova, pan Petr Sedlnický z Choltic, pan Jan Diviš z Žerotína, pan Hynek z Vrbna.

Z stavu prelátského: opat Loucký, opat Hradištský, opat Zabrdovský a převor Svato-Tůmský.

Z rytířstva: Nejvyšší pán pisař, p. Vilím Dubský, p. Jan Kobylka, p. Hanuš Petřwaldský, p. Václav Vanecký, p. Hynek Syrakovský, p. Jindřich Zahradecký, p. Jan Bukuvka.

Z měst: pisař městský Olomoucký, pisař Znojemský a Jihlavský.

Nejprvnější rozmlouvání mezi námi bylo: měli-li bychom všickni ouhrnkem k J. Mti Arciknížecí se vypraviti, čili některé osoby z prostředku svého k tomu vybrati? Zůstáno, poněvádž pokojové u J. M. jsou malí a horko

*) Tato tři slova připsána dobrými písmeny rukou Žerotínovou.

velké, abychom J. M. počtem velikým nezanášeli, než toliko po dvou osobách k J. M. vyslali; což se i stalo s tímto vzkázáním, že J. M. bezpochyby v dobré paměti míti ráčí, kterak v sobotu minulou jsou J. M. dvě smlouvy v království českém rozdílnými časy udělané podány a při tom žádáno, aby J. Mt. milostivě sobě chvíli obrati ráčil, v kterouby osoby od stavův nařízené před J. Mt. předstoupiti a další potřebu svou jednati mohly, kdež srozumějše tomu, žeby J. Mti nepříjemné nebylo, aby se to nynějším časem stalo; ačkoli jsme na tom byli všickni vespolek k J. Mti se dáti najíti, avšak nechtice J. Mti osobami svými přílišné zaměstknání učiniti, že jsme skrovnější počet k tomu obrali, a jím poručili, J. Mti žádati, aby smlouvu poslední mezi stavy království Českého a osobami markrabství Moravského učiněnou, pokudžby nic na rozmyslu míti neráčil, jménem a na místě J. M. C. ráčil potvrditi. Pakliby J. Mt. z slušných příčin toho učiniti nemohl, aby se nám v tom milostivě, coby v ni na nedostatku se nacházelo otevříti ráčil. Pobyvše u J. Mti chvíli navrátili se zase a přinesli resolucí Arciknížecí na artykule v též smlouvě obsažené, v spis uvedenou, kterouž jak nám podali, hned za nimi týměř v patách vstoupili mezi nás pan Trautson a Kronberg J. M. Fol. 121 b. C. tajné rady a oznámili nám jménem J. M. Arciknížecí, že jsou vysláni od J. Mti aby se s námi o všecko snesli, a byloliby co na odpořích, to na místě postavili. Prosili jsme Jich z společného snešení našeho, aby od nás na chvílku odstoupili; což když jsou učinili, zasedli jsme na ten spis a až do jedenáctého artykule jej přeběhli a co se nám tak za obtížné v něm nám (sic) zdálo, poznamenali: v tom že se jim snad zdálo dlouho čekati, vrátili se mezi nás a tak jsme je proti sobě za tabuli posadili a začavše znovu od počátku tu smlouvu všecku a artykule v ni obsažené i spis Arciknížete s nimi jsme přehlídli a o všecko pěkně se porovnali, nemohše jináče shledati, než že oba dva prohlídají k tomu, aby se nám všelijak podlé spravedlnosti za dosti stalo. Náposledy na tom zůstáno, aby podlé té nápravy resolutio dotčená Arciknížecí v lepší pořádek a smyl uvedena a potom stavům k schválení přednešena byla. Nemálo jsme jistě všickni potěšeni byli, že jsme takových věcí dostali, kterýmiž pokudž se lidsky souditi může všelijakým obmyslům a protivenstvím, kteráž se nám předešle dála, cestu vkročeno jest.

Když tyto věci tak k dokonání svému přišly, sjeli jsme se do soudnice.

Tu zase přednější uvažování bylo strany vyslání k Arciknížeti osob jistých s naším včerejším snešením o pana Maximiliana Lva a jsou voleni k tomu vedlé mně pan z Roupova a pan Jiřík z Vrbna. A aby nebylo potřebí pro tak nevelikou věc obsýlati stavův, poslal jsem ku pánům z rytířstva pana Bedřicha Sedlnického, a pana Strážnického aby jim oznámili, na čem jsme se strany jmenování osob k J. M. Arcik. sňesli, aby i oni totéž učinili. Zatím připomenul jsem J. Mtem, že mezi těmi artykulemi ode mně strany zřízení zemského podanými a od J. Mtí včerejšího dne odloženými jest také jeden strany rokův sedlských, a poněvádž ten ne tak daleko nápravy potřebuje, jako opatření brzkého, aby takovým rokům tím dříve konec učiněn býti mohl, že mi se vidí, aby s tím nebylo prodlíváno, než aby nyní v uvážení vzat byl; a když k tomu povoleno jest, žádali mne páni, abych sám cesty nějaké k tomu ukázal, jakož jsem pak učinil a tyto tři předložil:

Jednu: aby celý soud jeden všecky pře jiné odloženy byly a sami toliko rokové sedlští slyšáni.

Druhou: pokudžby se první nelíbila, aby bylo s J. M. C. jednáno, aby povoliti ráčil ještě tři dni k soudu zemskému přidati, v kterýchžby takoví rokové mohli přeběhnuti býti; a naposledy: aby mi to v moc dáno bylo, abych já s osobami, kterébych k tomu přivzal, mohl je slyšeti a výpověď učiniti, však na schválení soudu. Bylo o to mnoho odporův než naposledy na tom zůstáno, jakž níže poznamenáno jest:

Poněvádž rokův sedlských tak velice se namnožilo, tak že ti dva dni od starodávna zachovávané a zřízením zemským vyměřené k vyslyšení jich a vypovídání učiněné nepostačují, protož aby při zasednutí soudu zemského příštího Olomouckého druhý tejden celý krom soboty totíž za pět dní slyšáni a souzeni byli.

Navrátili jsme se potom na artykule od rytířstva podané, kteréž včerejšího dne nemohly skončovány býti a stalo strany nich snešení níže psané.

Na 8. Poněvádž půhončí k ouřadu nejvyššího pana komorníka náležejí a komorník menší toliko ouředníkem nejvyššího pana komorníka jest; protož jestližeby tíž půhončí berní náležitých nespravovali aneb nějakého neposlu-

šenství aneb něco takového, cožby hodného trestání, byli se dopustili, má to na nejvyššího pana Komorníka vznésti Fol. 122. a pan bude věděti podle ouřadu svého a moci té, kterouž nad nimi má, je ku poslušenství dáti přivésti a podlé provinění trestati.

Na 9. Aby ten artykul odložen byl až do napravování zřízení zemského a coby mezi tím ouřadníci menší více vynakládali na posly, aby se zaplácelo z peněz zemských.

Na 10. Aby nad zřízením zemským a nad tím artykulem jakž v zřízení zemském o ručnice na listu 102 se nachází dostatečně ruka držána byla.*)

Na 11. Aby J. M. pán hejtman skrze rozeslání patentů po zemi takové štercování a toulání na obtížnost chudých lidí zastavil a žádný aby jim nebyl povinnen nic dávati a jestližeby něco nenáležitého se dopustili, aby o to trestáni byli; bylo-liby jich také pospolu tak mnoho, žeby s ně jeden obyvatel býti nemohl, aby jeden soused druhému povinnen byl na požádání ku pomoci přispěti.

Na 12. Kdyžby Pán Bůh ráčil dáti pohodlnější časy, a žeby páni stavové těch dluhův obtížných, v kterýchž na ten čas zůstávati ráčí, aby na ty cesty a prostředky pomyšleno a vyhledáno bylo, tak aby jeden každý, což tak půjčil, k svému zase přijíti mohl.

Na 13. Kteříž z pánův obyvatelův pro vína a jiné některé věci s furami přes mejta posylají, aby takové fury na mejtech propouštíny byly, však aby v listech na mejta dokládáno bylo, že to bere k svému svědomí, že v tom

*) Artykul ten zní: „Což se ručnic dotejče, aby sedláci, řemeslníci, ani rybnikaři s ručnicemi dlouhými ani krátkými po myslivosti ani cestou nechodili: než páni, preláti, rytířstvo a z měst, kteříž na úřadech jsou, pro obranu hrdel svých, s nimi jezditi a choditi mají. A kteřížby kupci byli, živností kupeckých hledíc: ti mají míti listy od panův svých, aneb z měst, z kteréhožby koliv byli.

Než páni, preláti, rytířstvo i města, myslivce s ručnicí míti mohú a list jemu dáti a to každý při jednom statku svém, nebo jednoho, dva nebo tři a více nic. . . .

Pakliby podruh neb řemeslník, aneb služebný pacholek postížen aneb usvědčen s ručnicí byl: ten má tomu, kdožby jej usvědčil aneb postíhl, vydán býti, z té dědiny, z kteréžby postížen byl: a ten jej má držeti dosud, dokudžby pokuty nedal, anebo času čtyr neděl nevyseděl. a t. d.“

žádného ffortele neužívá, nýbrž že to k své vlastní potřebě vésti dá.

Na 14. Aby tento artykul z příčin některých až do budoucího sněmu odložen byl.

Na 15. Že J. M. pán hejtman ráčí věděti podlé svéhoouřadu v tom jak postupovati. —

Když se již ku páté hodině přibližovalo, nařídili jsme osoby z stavu panského a stavu rytířského po třech, z druhých dvou stavův po dvou a šli jsme k Arciknížeti, kterémuž jsem krátce oznámil, co se mezi panem Lvem a pány Stavy minulých časův zběhlo, a na čem ta věc až dosavád zůstává: jmenovitě, že jest pan Lev beze vší sobě k tomu dané příčiny panu Ladislavovi Berkovi psaní učinil, a v něm všech pánů stavův a celé země vysoce na poctivost jejich dotkl, odkudž že stavové přinuceni byli, poněvádž na statku týměř nic nemá, a velikých věcí se dotejče, na závazek cti a víry jej vzíti a provinění jeho na J. M. C. vznésti a žádati, aby J. M. nebo sám mezi nás osobně přijeti, neb své vzáctné komisáře na místě svém vyslati a tu věc s námi podlé starobylého obyčeje zemského slyšeti a výpověď učiniti ráčil; jakož pak nepochybujeme, žeby se bylo stalo, kdyby J. M. C. po ten všecken čas tak mnohými a znamenitými prácemi zanešen býti neráčil. Když pak nyní k tomu jest přišlo, že jest J. M. a na místě J. M. C. mezi nás se dostati ráčil a to s takovým plnomocenstvím, aby ráčil moc míti to všecko činiti, coby J. M. C. sám činiti mohl, že jsme neopomenuli o tu věc mezi sebou rozmluviti a o jistý spůsob se snésti, vedlé kteréhož měla by ta věc předsevzata a souzena býti, kteréž J. Mti v spis uvedené podáváme, žádajíce, aby v něj nahlídnouti a jej sobě tolikéž oblíbiti a podlé něho s námi se k témuž panu Lvu spravedlivě zachovati ráčil. Dal krátkou odpověď Arcikníže: že chce tak učiniti, jej sobě na německo dáti přeložiti a potom nám dále své zdání oznámiti. To pak snešení níže psanými slovy J. Mti podáno jest:

„Jich Mti všickni čtyři páni Stavové strany pana Maximiliana Lva snésti se ráčili, aby páni Stavové J. Mtem
Fol. 122. b. nejvyšším pánům ouředníkům a panům soudcům zemským tu všecknu věc v moc dáti a J. M. se důvěřiti ráčili, tak aby J. Mti nejvyšší páni ouředníci a páni soudcové zemští tu věc, oč tak s panem Maximilianem Lvem činiti jest, s J. A. M. jakožto plnomocníkem na místě J. M. C. ne tak

jakožto soudcové zemští, ale jakožto osoby ode všech čtyří pánův Stavův k tomu deputyrované souditi a té věci konec učiniti. A pokudžby se podlé uznání spravedlivého J. A. M. a J. Mtí nejvyšších pánův ouřadníkův a soudcův zemských k trestání jeho pana Maximiliana vztahovalo i výpověď učiniti moc míti ráčili. A pakliby mu milost najdena aneb učiněna býti měla, aby to ovšem čtyřem pánům Stavům prvé v známost uvedeno bylo, tak aby páni Stavové o tom vědomost míti a o to společně rozmluviti moci ráčili. On pak pan Lev aby do soudnice před J. A. M. a J. Mti nejvyšší pány ouředníky a soudce zemské povolán byl, a jemu poručíno, co jest tak o Jich milostech všech čtyřech Pánich Stavích psal a mluvil, aby to dostatečné s sebe svedl a odvedl. Kteřížby pak z stavů panského, prelátského a rytířského jakou vědomost měli, že by týž pan Lev co takového o Pánich Stavích aneb obzvláštních osobách mluvil, o tom aby svědomí sepsané podlé pořádku dali. Nacházely-liby se také které osoby z stavu městského a žeby z města Brna nebyly, ty aby svědomí nyní při právě Brněnském v této potrebě bez ujmy však zřízení zemského o těch věcech, cožby jim v tom povědomého bylo, daly.“

Středa. (22. srpna.)

Podlé snešení, které se v pondělí minulé stalo, sešly se osoby k tomu nařízené, o nichž pod čtvrtkem více poznamenáno jest, ku pánu Kardynálovi a tu nejprvé sami jsme zasedli v nepřítomnosti pána Kardynála, kdež jsem hned z počátku na preláty dotázku učinil, stojí-li oni s námi také v jakých odpořích strany odpovídání před právem našim? Nehrubě tomu odpírali, nehrubě také se k tomu znali. Však naposledy vyjel opat Loucký s tou již častokráte opakovanou distinctií „de personalibus et realibus“ a že v těchto poddaní jsou právu v oněch vrchnosti své duchovní. Optal jsem se ho: mají-li pečet při landffrydu? A když se k tomu přiznal, ptal jsem se ho dále, jest-li v landffrydu, kdež se všickni zavazujeme, že právu chceme poddaní býti, ta distinctio de realibus et personalibus? Umlkl. Řekl jsem k tomu naposledy, že my odporům takovým místa u sebe nedáváme, než příjde-li kdy taková jaká věc ku právu, že se budeme věděti jak chovatí. Potom jsem bral artykul po artykuli, jakž pod pátkem položeny jsou: snesli jsme se mezi sebou o všecko krom pana z Lob-

kovic, kterýž při všem téměř odporoval a více zastával páně Kardynálovy pře, než potom pán Kardynál sám. Uvedli jsme zatím mezi sebe pána Kardynála, kterýž s sebou přivedl tři kanovníky Olomoucké, děkana, probošta Brněnského pana z Kolovrat a*)

Začátek se stal od prvního artykule o tytul knížecí kdež jsem panu kardynálovi po učiněné předmluvě a schvá-
Pol. 123. lení jeho náklonnosti k obecnému dobrému oznámil, že nejsme proti tomu, abychom budoucím pánům biskupům neměli přiti tytule a důstojenství knížecího, poněvádž o tom vědomost máme, že mocnost císařska a královská taková jest, aby mohla k takovým vyvýšenostem poddané své vyzdvihovati, než že o to toliko činiti jest, aby budoucí páni biskupové (neb strany něho že žádné pochybenství není) nechtěli tudy uvésti do země stavu obzvláštního a tak pátého a důvod sobě bráti, že to místo, kteréž v soudu mají, nemají jako páni podle znění zřízení zemského, než jako knížata, a skrze to snad i k nějakému jinšímu prætendirovati. Protož kdyby to mohlo smlouvou opatřeno býti, tak aby starobylý pořádek v celosti zůstával, že bychom my na místě pánův stavův nebyli proti tomu jej i potomky jeho při takovém tytuli zanechati. Odpověděl na to pan kardynál: že tytul knížecí není vnově biskupům Olomouckým dán, jakž by snad od nás myšleno bylo, než že jest tytul starý, který od předešlých králův českých jest biskupům Olomouckým vždycky dáván; než že potom za některá léta kanceláře v tom nedbanlivější byly a jim toho tytule nedávaly, že tudy biskupové o své pravo přijíti nemohli. Ukazoval pak na to: předně Bulli zlatou císaře Karla čtvrtého, v kteréž rozdělujíc Moravu těch slov užívá: Tres illustres principatus, Episcopatum Olomucensem, Marchionatum Moraviæ et Ducatum Oppaviensem. Item ukazoval majestáty téhož císaře a syna jeho krále Václava římského a českého, též císaře Albrechta druhého a naposledy i císaře Maximiliana druhého, kteříž mluvíce v nich o biskupech Olomouckých jmenovali je Principes nostros; a tudy dovozoval, že biskupové Olomoučtí nejsou nová knížata než od starodávna k tomu tytuli právo mají. Dána od nás odpověd: že ačkoli by na to snadná replika učiněna býti mohla, ale však že oumysl náš není v odpory jaké s ním při té

*) Zde jest v rukopisu prázdné místo a třetího jména neudáno.

věci vcházeti, než pokudž toliko k našemu předložení přistoupí, že o ten artykul pokoj bude. Tak vyvstal a poradiv se s svými kanovníky dal odpověd, že oumysl jeho ani pánův z kapitole není, něco nového uvozovati, když toliko páni biskupové při svém předešlém místu, tak jakž ho prvé užívali, zůstanou, že to strany neuvozování pátého stavu může dobře opatřeno býti:

A tak ten artykul zavřín.

Když zatím před sebe vzat byl druhý artykul, strany stávání osob duchovních před soudem zemským „in personalibus“; tu hned ohlasil se, že se nemůže s námi strany té věci v žádné jednání dáti, zastíraje se smlouvou, kteráž léta 1586 na poručení císaře Rudolffa panem Vilímem z Rožmberka a panem Adamem z Hradce mezi nebožtíkem biskupem Stanislavem a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými tehdejšími učiněna jest, v kteréžto smlouvě jakž předně ty nářky a nevole, které mezi nimi byly, vyzdviženy jsou, tak mezi jinými i ten artykul doložen: co se potahování lidí duchovních před soud zemský v těch věcech, kdežby se hrdla a života jejich dotejkalo, tkne, poněvádž se strany o něj porovnati nemohly, aby na výpovědi J. M. C. zůstával a mezi tím aby žádný nemohl lidí duchovních před soud zemský z těch věcí obviňovati; než chtěl-liby je kdo viniti před právo duchovní že se mu právo nezavírá.

Dal jsem na to odpověd, že ta smlouva jest umrlá, neb že se nevztahuje na budoucí potomky, než na osoby tehdejší, které již všecky zemřely: neb že císař Rudolff, biskup Stanislav i tehdejší ouřadníci i soudcové v živnosti Fol. 123. b.
již nejsou, a protož že se to na nás nevztahuje a nám k žádné překážce býti nemůže k dalšímu mezi sebou o to promluvení a najednání. Za druhé, že my v této příčině nic jiného neobmejšlíme než pokoj: aby veškerý z světských jsa uražen od duchovních nebyl přinucen, sám sebe mstíti; a poněvádž v této zemi moc světská daleko větší jest než duchovní, žeby z toho mnozí neřádové pojíti mohli. Přes to, že vědomá jest věc, kdyby kterému z duchovních od světských ublíženo bylo, žeby ten světský jinde než před právem světským obviněn býti nemohl; kdyžby pak k obvinění přišlo, žeby se bránil odpovídání dotud, dokudž by duchovní nezaručil, že z toho, co by se té věci dotýkalo, před právem zemským zase práv býti chce. Neb takový pořadek že jest a že se to zachovává ke všem, kteří

pod jiné soudy náležejí a zřízení zemské že ukazuje, že páni mohou hostě zadržeti v šrancích*), ažby od sebe domácím za spravedlivé učinili: to tedy kdyžby zaručil, že již odpovídati by povinnen byl, buď žeby se hrdla neb poctivosti dotéjkalo. Jestližeby pak nezaručil, žeby jemu také práva udělováno býti nemohlo, a tudy žeby duchovní nikdá právi nezůstali; neb žeby každý světský sám sobě na právu učinil, aby tudy duchovního ku právu zemskému potáhl.

Poněvádž by tehdy v takových příčinách duchovní nemohli soudu zemskému vyhnouti, že se nám vidí, že se daremně z něho v jinších příčinách vytahují; a na to přivedeni někteří nálezové, kterými se ukázalo, že duchovní před právem světským odpovídali a stávali. Ale když na svém stál, pán kardynál, zůstáno na tom naposledy abychom obojí strana při J. M. Císařské toho pohledávali, aby o ten artykul mezi námi výpověd učiniti ráčil.

O třetí artykul nebylo tolik odporův, neb ukázána jest panu kardynalovi ta cesta, aby osoby particularní z kanovníkův nebyly od podaných kapitolních obviňovány, poněvádž ony ačkoli jsou usu fructuarii tech statkův, však nejsou páni dědiční, než děkan a kapitola jsou páni. A protož jestližeby který z pánův z kapitoly ublížil těm poddaným, kterých v držení a užívání jest, aby ti poddaní nemohli toho držitele viniti než děkana a kapitolu, a děkan a kapitola aby byli povinni z toho odpovídati; dotejkaloliby se pak co osoby vlastní toho, pod jehožby správu byli a ne gruntu neb užívání, aby hejtman pánům z kapitoly o tom věděti dal, aby to předešli a upokojili, tak aby ta věc před soud zemský nepřicházela. Pakliby toho neučinili, a přišloliby k rozeznání soudu, poněvádž páni zde v zemi poddaným svým jinou nápravou povinni nejsou, než penězitou a peníze inter realia numerantur, aby se výpověd a pokuta na peníze vztahovala.

Z strany čtvrtého artykule, tolikéž pátého, šestého a sedmého ukazoval nám Majestát císaře Rudolffa; ale nemnoho to u nás platilo: poněvádž vlastně mezi námi o to činiti jest, že takový majestát jest dán proti právům a svo-

*) Artykul ten zní: „hosté, nebo kteří usedlí nejsou v zemi, a poženú takoví uručiti mají, aby též od sebe, z čeho se jim vina dá, právi v této zemi. Pakliby rukojmí neměli, páni je do stolic vezmúce, dodržeti mají, až se od nich také práva dosti stane."

bodám země této; než více jsme se na to ohlídali, že přivozoval příklady staré, že biskupové Olomoučtí na soudu svém manském o poctivost i hrdla soudili, též že své sněmy držívali, a že své zřízení manské mají, kteréž strany souzení poctivosti vyměření činí; a protož jsme se ohlásili, že od těchto odporův upustili bychom, kdyby i on se uvolil, předně: že nebo manům svým dovoliti chce, aby obzvláštně k landfrydu se přiznávali, aneb že podlé vyrčení císaře Rudolffa on a budoucí páni biskupové sami se za ně přiznávati budou a listem pod pečetí svou na to daným, že i oni Landffryd tak dobře jako jiní obyvatelé zachovávati povinni budou, ujistí a osvědčí. Druhé že cizozemcům a osobám, kteříž stavu neužívají, léna podávati nechce a třetí že měl liby své manské koně pod praporem obzvláštně, však že ten praporec podán bude nejvyššímu zemskému. Fol. 124.

Ohlásil se na to, že od osoby své nebylby proti tomu, aby neměl na to ihned odpověď dáti.

Ale poněvádž se tito punktové netoliko pánův z kapitoly, než také manův jeho dotejkají že jim chce sjezd položiti a s nimi o to promluviti a nám potom odpověď dáti.

O osmý artykul nebyl veliký odpor, neb uvoloval se pán kardynál, aby co se sídla na manství dotejče, to k žádné pomoci pánům biskupům Olomouckým proti ouřadu hejtmanskému nebylo, než toliko toto chtěl: kdyby více bylo statků na manství, než na dědictví, aby ti sirotci k opatrování páně biskupovu a na místě jeho hofrychtéři manskému náleželi. Ukázáno jest proti tomu, že sám majestát císaře Rudolffa osoby obyvatelův na dědictví i manství majících k zemi připojuje, neb že v něm stojí, aby toliko koně své z statkův manských pod praporec biskupský vysílali, osobami pak svými, aby tím povinni nebyli; poněvádž tedy se vynímají osobami svými z poddanosti páně biskupovy, kterak tedy dítky jejich v poddanosti jemu zůstávati mohou? Druhé ukázáno jest, že accessorium sequitur principale. Poněvádž pak král Český jest vrchnost biskupa Olomouckého, žeť slušněji jest, aby ti, kteříž i pod králem i pod biskupem statky mají osobami svými králi náleželi, nežli biskupovi. Třetí ukázáni příkladové, že netoliko o ty sirotky, kteří statky na manství a na dědictví měli, naučení od soudu zemského dávána jsou, než i o ty, kteří na gruntech páně biskupových osiřeli a po svých rodičích sobě peníze neb listy a zápisy, neb něco toho,

coby k opatrování ouřadu hejtmanského náleželo, zanecháno měli. — Proti prvnímu důvodu neměl co odpovídati; strany druhého dělal distinctií mezi králem a markrabím, právě, že nemá markrabě místa nad ním. Ale vyveden jest z toho tím, že již tato země jest titulo tenus toliko marbrastvím ale sice oud k věčné nerozdílnosti spojený s královstvím Českým a tak inmediate že jest poddaná králi Českému, poněvádž markrabí žádného obzvláštního míti nemůže.

O příkladech také mluvil, že hejtmanové Moravští nechtěli se ujímati sirotkův, kteří na manství více než na dědictví měli. Ale i na to odpověd dána: že lhostejnost neb nedbánlivost jednoho neb druhého zemi škoditi nemůže. Zůstáno naposledy na tom, aby i o to s many svými rozmluvil.

Od devátého artykule strany mejta, poněvádž svobody na to ukazoval a sám se zakázal, že nechce od osoby své žádných vysazovati, jest upuštěno.

Vážili jsme také krátce pět ostatních artykulův samého pána kardynála se dotejkajících a strany Sarkandra uvolil se pán kardynál, kdoby ho koli dostati mohl, aby mohl na

Fol. 124. b. něj sáhnouti, že se ho ujímati nechce.

O propůjčení zlaté Bulle uvolil se, že to chce rád učiniti a netoliko to, než cožby kde dále měl ku při té mezi námi a knížetstvími Slízskými potřebného.

Artykul o pohřby a zvonění odložen jest do budoucího sněmu.

O dosazování na prelatúry jest při předešlém snešení pozůstaveno.*)

Když jsme se tak o ty to věci snesli a měli jsme se již do soudnice obrátiti, dáno mi návěští od nejvyššího komorníka Arciknížecího, žeby toho žádostiv býti ráčil, aby

*) Snešení dotyčné učiněno na sněmu Olomúckém zahájeném dne 16. července 1608 a zní takto: „Poněvádž jest to věc jistá, že obyčejně jeden každý na vlast svou více nežli na cizí laskavější jest a o vzdělání a dobré její snažněji pečuje a se stará; na tom jsou se jiní tři stavové s stavem prelátským snesli: aby vedle starých kanonův a chvalitebného obyčeje osoby v markrabství tomto též v království českém a zemích připojených zrodilé obzvláštně stavu panského a rytířského, když toliko osoby hodné a způsobné téhož zákona a řadu, tak aby fundací tudy na ublížení nic se nedálo, byly, před jinými cizozemci na budoucí časy k prelaturám fedrovány byly.“

ty osoby, kteréž včerejšího dne večer u J. Mti byly, zase se dnešního dne ku páté hodině k J. Mti navrátily, což jsem také panům stavům přednesl.

V soudnici pak jak stav panský pospolu byl, navrátilo se z počátku na artikul strany pana Berky, od onehdejška odložený (který ačkoli měl včera předsevzat býti, avšak když chvíle nepostačovala, odložen jest zase do dnešního dne*) a otázka při tom učiněna na pana Sleinice, jestli podlé předešlého panů stavův nařízení dostal jest reverse panu Berkovi strany prodaje statku Mezříčského učiněného? kterýž zprávu dal, že ačkoli jest mu nejedno psaní o to učinil, však že nercili reverse ale ani odpovědi až dosavád od něho dostati nemůže. Protož jest ta věc v uvážení vzata; a když přistoupily k tomu žaloby hraběte z Salmu skrze supplikací že mu až posavád nenahražuje škod, které za něj panu z Švamberka dáti musil (též pan Wolff, Dytřích z Althannu, kteréžto obě dvě supplikacie při závěrce spisu tohoto položeny jsou)**) tolikéž pana Lva Buryana Berky oustní že ho až posavád strany nápadu Mezříčkého nespokojil, jakož i připomenutí pana Jana Jetřicha z Kunovic, že Vizovským až posavád obdarování navráceno není; stalo se snešení, abych mu psaní učinil a ty ztížnosti všecky v známost uvedl a k tomu termin mu dal, až do skončení soudu Svato-třikrálského příštího, aby ty věci všecky jakož i sirotčí spokojil. Pakliby toho neučinil, abych se i v statek i v peníze, které ještě v této zemi zůstávají, uvázal a dotud držel, ažby J. Mti nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští to uvážili, coby dále s nimi činěno býti mělo, jakž týž artykul to v sobě šíře obsahuje.

Strany pana Ladislava Berky.

„Aby J. Mt pán hejtman panu Ladislavovi Berkovi psaní učiniti ráčil, že jsou někteří z pánův obyvatelův, jako pan hrabě z Salmů pan Lev Buryan Berka, pan z Althanu při tomto sněmě na J. Mti vznesli, kterakby týž pan Ladislav Berka podlí těch conditií v sněmích předešlích obsažených se k nim nezachoval a toho, čímž komu povinnen

*) Závorkou naznačená slova jsou v textu připsána rukou Žerotínonovou na straně.

**) Slova v závorce taktéž na straně připsána rukou Žerotínovou.

byl, nespokojil, též taky pán Ladislav z Šleinic jsa tázán, jest-li reverse svého od něho dostal, tak aby jej před J. Mti položiti mohl, správu dal: že ačkoli o něj psaní jemu panu Berkovi jest učinil, však že mu ho navrátiti nechce. Nad to J. M. pan hejtman přednésti jest ráčil, že až posavád věci sirotčí od něho pánu náležité zouplna odvedeny nejsou, přes to i stížnost J. Mti došla, že jest privilegia Vizovským vzal a až potud jich jim nenavrátil. Protož aby v tom tím psaním napomenut byl, aby ty všeckny věci dříve skončení příštího soudu Svatotříkrálského Olomouckého náležitě od sebe odvedl a dokonále spokojil a revers od pana
Fol. 125. Ladislava z Šleinic jemu daný, poněvádž se statku Mezřičkého dotejče, aneb aspoň vidimus hodnověrný, panu hejtmanovi odeslal. Pakliby toho všeho neučinil, aby J. Mt pan hejtman na peníze, které ještě v zemi má, sáhnouti, též taky v statek Mezříčký, za který ještě žádných peněz jemu dáno není, se uvázati a tu věc na J. Mti nejvyšší pány ouředníky a pány soudce zemské vznésti ráčil a coby se s tím statkem i penězy dále činiti mělo, aby to od J. Mtí nejvyšších pánů ouředníkův a soudcův zemských (kterýmž se to od pánův stavův tímto sněmem v moc dává) uznáno a vedlé toho postupováno bylo."

Po zavření tohoto artykule, poněvádž jsme již se všemi i našemi i rytířskými artykuli hotoví byli, poslal jsem pro stavy a mezi nimi pro pány z rytířstva pana Bedřicha Sedlnického a pana Hynka z Vrbna, abychom naše snešení podlé obyčeje spolu snesli a v spis uvésti dali; ale když mezi nás se dostali, bylo již tak pozdě, že se nemohlo nic s nimi předsevzíti, než toliko na ně podáno, co jest mi J. M. Arcikníže strany vypravení k němu osob jistých vzkázati ráčil. O kteréž když se mezi sebou snesli a hodina se již přibližovala od J. Mti jmenována, rozpustil jsem stavy a s těmi osobami jmenovitě s panem Vilímem z Roupova, panem písařem nejvyšším, panem Václavem Vaneckým, dvěma preláty a dvěma měšťany k J. Mti jsem se vypravil. A jak jsem se tam dostal, hned mne Arcikníže samého k sobě povolal, a oznámil mi, žeby v pravdě velmi rád podlé žádosti naší to učinil a podlí včerejšího našeho snešení na tu při pana Maximiliana Lva s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými zasedl; ale že mi může v pravdě oznámiti, že jest se krve jak je živ nedotejkal, a na takových přech, kdeby o hrdlo běželo, nikdy neseděl. K tomu taky,

že neví, aby to plnomocenství, kteréž má, tak daleko se vztahovalo a nad to, že jakž jazyku našeho tak i práv našich dokonce nic povědom není, odkudžby bez urazení svědomí svého nikoli se ujímati té rozepře nemohl. Protož že mne v důvěrnosti žádá, abych to při stavích zjednal, aby s tím dobře spokojeni byli a podal mi při tom spisu německého, totéž, co ke mně mluvil, v sobě obsahujícího, s tím při tom doložením, že mi má zejtřejšího dne v jazyku českém odveden býti, tak aby mohl stavům se přednésti. Odpověděl jsem, že vím, že stavové nerádi toho uslyší a však že já na poručení J. Mti tak učiniti chci a výmluvu J. Mti stavům přednésti; než že o tom dobře vím, že budou zase replikovati a od J. M. Arc. to ujištěné míti, že J. M. C. ráčí na takový soud v krátce zase nastoupiti.

Řekl mi na to, že neví, bude-li moci za císaře to připověditi, než za sebe že rád připoví, že to se vší pilností a opravdovostí při J. Mti jednati chce. A tak povoláni jsme všickni potom spolu, kdež krátkými slovy v oumyslu svém k nám se otevřel a ostatek na ten spis, který stavům má podán býti, ukázal.

Čtvrtek.

Když jsem se včerejšího dne od Arciknížete domu navrátil a spis ten německý od J. Mti mi podaný bedlivěji nahlídl, nalezl jsem v něm mnoho nedostatkův, nad kterými by se stavové nemálo uraziti mohli a zvláště pak, že v něm doložena byla slova, kterými se zmocnění v pochybnost uvozovalo; item, že se svědomím zastíral; více že doložil, že v slušných žádostech našich rád by se nám vhod činil; odkudby jíti mohlo, jakobychom v této příčině něco neslušného žádali byli. Tolikéž, že v jednom místě postavil „věrní stavové;“ nadto že nás strany nahražení toho a což od něho k obmeškání tudy to přichází, nic neujišťuje. A tak jsem hned dnes ráno ku pánu kardynálovi sjel a s ním o tyto věci promluviti chtěl: ale nebylo mi potřebí mnoho na něj vznášeti; neb jak v spis ten nahlídl, hned sám ty věci v něm spatřil a nemálo se nad nimi pohnul. A tak jsme se spolu usadili a nedostatky v něm nalezené poznamenali. Potom jsme společně ku panu Trautsonovi do jeho losumentu jeli a s ním o tyto všecky věci promluvili, kterýž nám oběma velmi z toho návěští děkoval a podlí našeho ukázání všecko napravil. Odjel odtud pán kardynál

do soudnice a já s panem Trautsonem k Arciknížeti, k němuž nejprvé pan Trautson všel a tu oprávku J. Mti přednesl. Potom jsa i já povolán velmi mi J. Mt děkovati ráčil, že jsem to předešel, aby mezi J. Mti a Stavy k nějakým odporům o slova nepřišlo, než že cožkoli pochybeno bylo, že to toliko z nevědomosti věcí našich přišlo; s tím pak, co jsme v témž spisu poopravili že dobře spokojen býti ráčí a žádal, poněvádž pan z Lobkovic v svých věcech velmi dlouhý jest, abych já tu práci na sebe vzal a jej přeložil, jakož jsem pak k žádosti J. Mti učinil.

Když jsem do soudnice přišel, obeslal jsem podlé obyčeje stavy a tu navrátilo se na obecná snešení, kteráž včerejšího dne přednešena býti nemohla. Nejprvé předsevzati artykulové od stavu panského podaní, potom ti, kteréž podal stav rytířský, nad čímž se preláti zhoršili, chtíce, aby nejprvé jejich čteni byli: ale poněvádž nebyli ještě uvážení, nemohlo se to státi a pak jdou věci jejich po rytířstvu; ale není tím odporem hýbáno. Poněvádž pak co při těch artykulích uvažováno bylo do sněmu obecního vytištěného aneb do pamětí zemských vejde, což oboje do těchto kněh se dostati má, zbytečné by bylo v tomto místě pokládati, toliko některých artykulův se dotkne, kteří i v sněmě i v pamětech budou pominuti.

Předně: Co se potvrzení svobod, přiznání k landffrydu milosti na kovy dání, reversův, jmenování Ubrmanův na hranice Uherské a Rakouské, dosazování na ouřady osob náboženství Evangelického a vyvazení rukojmí dotýče, o ty všecky artykule má žádost na J. M. Arciknížе vložena býti aby ráčil jménem J. M. Císařské připověditi, že ty všecky věci od J. Mti vykonány a opatřeny budou.

Za druhé: Artikul o nepředstavování Slízska v tytulích markrabství Moravskému má do instrukcic, kteráž poslům k J. M. C. dána býti má, vjíti.

O artykul strany mince falešné má Kandelberger s některými osobami stavu městského raddu vzíti a J. Mtem své a jejich dobré zdání před zavřením sněmu oznámiti.

Strany odporu s městy o skládání vín v městech, aby bez vznášení ho na Arciknížе raději pokojně mezi námi na místě postaven byl; jsou nařízeny osoby z stavu panského a rytířského, kteréby se s městy v sobotu ráno shledaly a mohly-liby se porovnati, společně ohlédali. Pakliby k tomu

přivésti nemohly, aby ten artykul taky vešel mezi žádosti na J. Mti. Arcikníže odložené.

Co se stávání prelátův ku právu zemskému dotejče v těch věcech, kteréby se na osoby jejich vlastní vztahovaly, napomenul jsem pánův z rytířstva zjevně přede všemi stavy Fol. 126. aby vcházením na odpor s nimi neuvozovali v pochybnost toho, čímž oni od starodávna jsou povinni majíce pečeti při landffrydu a jsouce landffrydem k tomu zavazáni, aby od sebe za spravedlivé činili; než aby toho zanechali, ažby nějaká pře taková před soud zemský přišla a nechtěl-liby tehdáž prelát obviněný od sebe za spravedlivé činiti, že budou J. Mti nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští věděti, jak jemu to vážiti; a tak jest při tom zůstaveno a ten artykul vymazán.

Z strany půhončích ukázáuo jest pánům z rytířstva, že oni vlastně k ouřadu nejvyššího komornictví náležejí a že s nimi komorník menší nic více vládnouti a rozkazovati nemá, než pokudž mu moc od nejvyššího komorníka dána jest. Protož dopustil-liby se čeho, aby to komorník menší na svého principala t. na nejvvyšího komorníka vznesl, kterýž bude věděti, jak je trestati dá.

Týmž spůsobem při posledním artykuli, strany odjížďění obyvatelův od sněmu, jest krátce ode mně oznámeno, že se naději, že páni z rytířstva nezačnou na mně ouřadu hejtmanskému v moc jeho sáhati a někoho jiného za tovaryše mi dávati. Byli s tím dobře spokojeni*).

Když jsme se tak o tyto všecky věci porovnali, rozpustil jsem stavy tak, aby na proposicií J. M. C. nastoupiti mohli, jakož jsme i my činiti to začali. A v tom vstoupil mezi nás však s jistým vědomím našim pan Günter Golč Nejvyšší maje při sobě mého bratra, pana Zdenka z Roupova, pana Petra z Náchoda a pana Rudolffa z Tyffnbachu, kteříž se s ním před šraňky postavili a když místopisař přestal čísti první díl předložení císařského, kteréž byl začal dřív, než oni mezi nás vkročili: promluvil můj bratr od něho dosti ozdobně a podlé potřeby, připomínaje předně jeho služby J. M. C. slavné paměti i tolikéž nynějšímu pánu našemu, týmž spůsobem i zemi a zvláště pak této od 26 let činěné; předložil také majestát, který mu císař dal na stav panský a žádal, abychom jej mezi sebe do společnosti stavu svého přijali. Sstoupili jsme se o to a nejprvé promlouváno: měl-liby od nás vystoupiti, abychom volněji o to rozmluviti

*) Poslední věta připsána rukou Žerotínovou.

[illegible] [illegible] svého někteří, hájíce se příklady pana z Hodic, pana [illegible], pana Nekše a pana Bohuše z Zástřizl. [illegible] bez vystupování odpověď [illegible] a potom přísaha [illegible] byla. Časem [illegible] k tomu se přimlouvali, aby se stalo. [illegible] Stavů panského. [illegible] [illegible] promluveno [illegible] v tom, [illegible] se [illegible] jeho interesalo, poněvadž [illegible] k [illegible] jeho nakonečném [illegible] strany [illegible], [illegible] [illegible] majestátu [illegible] [illegible] na některé [illegible] stavu panského [illegible] v Brně [illegible] [illegible] musila [illegible]. A [illegible] na tom [illegible], a [illegible] nás [illegible] zaslání. [illegible] se [illegible].

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Pátek, 24. **srpen.**

Poněváž dnes sv. Bartoměje svátek držán jest, nesešli jsme se, než ráno byli jsme pospolu u pana z Roupova, strany měšťanův evangelických z Olomouce, Brna a jiných měst, ale na ničem jsme nezavřeli, odloživše toho do jiného dne; neb jsme pospíchali ke dvoru a k tomu původem některých mladších počali povstávati nějací odporové, kterým jsem já přítrž učiniti chtěl: neb někteří k tomu směřovali, aby se císaři nic nesvolovalo ani na propositií nenastupovalo, dokudžby Arcikníže na místě J. M. Císařské městům Olomouci a Brnu a Hradišti atd. svobodného prozování náboženství nepustil; kdež vědouc žeby se to daleko vztáhlo, vyvstal jsem a k jinému času tu věc odložil.

Sobota, 25. srpen.

Prvé než jsem do soudnice jel, povolal jsem pana Jiřího Wolffa Křineckého a strýce mého pana Břeslavského, kteří také byli z tech, ješto včera tuze se proti některým starším postavovali a otevřel jsem jim svůj oumysl strany opatření měst, aby měly svobodu při náboženství, ukázal jim taky k tomu prostředek, k němuž ihned přistoupili a tak jsem roztržitost mezi nimi učinil, že potom jsem v jednání sněmovním žádné překážky neměl.

Poněvádž pak nejedny věci měly všem stavům vůbec odemě předneseny býti, nedal jsem se jím rozcházeti a tak nejprvé vstoupili mezi nás pan Jiřík a pan Erazím, bratří vlastní z Landau, z nichž pan Erazím, za manželku má neb. pana Hynka z Vrbna, někdejšího hejtmana dceru a žádali tak jakž obyčej toho jest za přijetí do země za obyvatele: mluvil od nichž švagr jejich pan Jiřík z Vrbna. Povoleno k tomu, však aby to podnikli, čímž všickni cizozemci, kteři do země přijímáni bývají, povinni jsou.

Potom když oni od nás odešli, přednesl jsem pánům stavům odpověd J. Mti Arciknížecí v příčině strany pana Maximiliana Lva přednešého, kteráž v tato slova sepsána byla.

„Jeho Milost Arciknížecí pan Maximilian Arcikníže Rakouský, pán náš milostivý ráčil jest z onehdejšího oustního i psaného přednešení čtyř stavův Markrabství Moravského milostivě vyrozuměti, na čem jsou se společně z strany pana Maximiliana Lva snesli a že jsou tuto všecku věc ku právnímu vyřízení a výpovědi J. Mti Arciknížecí a nejvyš-

ším pánům ouředníkům a soudcům, zemským, ne jako soudcům než jako osobám k tomu ode všech stavův nařízeným podali a což
Fol. 127. toho více bylo, což na místě všech čtyř stavův předneseno jest.

I jakkoli J. M. Arcikníżecí milostivě by k tomu nachylen býti ráčil, k této slušné žádosti vzáctných čtyř stavův přistoupiti, jakož pak z té obzvláštní lásky, kterou k ním míti a nésti ráčí, tím raději se k držení tohoto sněmu nakloniti dáti ráčil: ale poněvádž J. M. Arcikníżecí ani jazyku Moravského ani práva jejich povědom býti neráčí a na takových útrpných kriminálních soudích a přech nikdy seděti jest neráčil, ano i napotom na nich seděti J. Mti by vysoce obtížné přijíti musilo: z té příčiny ráčí J. M. A. té milostivé naděje býti, že vzáctní čtyři stavové J. M. A. v tom, že vlastní osobou svou z oznámených příčin a pro svědomí, k němuž řádem rytířstva zavázán jest, k takovému kriminálnímu pře vedení vlastní osobou svou přítomen býti na rozmyslu míti ráčí, u sebe omluvena míti budou. Ráčí se nicméně stavům v tom milostivě zakazovati, při J. M. C. k tomu všelijak vésti, aby této věci skrze vlastní osobu J. M. C. mezi tímto časem a nastávajícím soudem zemským svatotříkrálským léta 1613 podlé starobylého chvalitebného pořádku spomoženo bylo, aneb pokudžby vždy J. M. C. osobou svou toho přítomen býti moci neráčil, aby jiné osoby s plnomocenstvím k tomu ráčil nařiditi, tak aby více žádným dalším odkladům na ujmu ublížení vzáctných stavův přijíti dopuštěno nebylo, jakož pak mezi tím stavové mohou jeho Lva na prvnějším závazku dodržeti. Toho jest J. M. A. všech čtyř stavův k milostivé odpovědi tajiti moci neráčil a ráčí jim vší Arcikníżecí milostí nakloněn zůstávati."

Zůstáno po přečtení jí, aby byla od jednoho každého stavu rozdílně vážena.

Potom se dala zpráva J. Mtem na jaký spůsob jsme se snesli s J. M. Arci. strany artykulův v smlouvě české (o čemž obšírnější zmínka pod outerkem minulým učiněna jest) obsažených a zachován jest při tom ten pořádek, že nejprv čten jest artykul jeden z též smlouvy a hned za tím artykul z odpovědi Arcikníżecí, která mi dnes ráno od pana Trautsona přinešena jest. Málo něco při tom jest od pánů stavův poopraveno, jako předně z strany vydávání mocných listův, aby při tom zejména doložena byla taxa, co se od nich dávati má. Jtem poněvádž ten artykul strany vyžádání roku a odvolání se na krále něco zatměle v též od-

povědi postaven jest, poopraveno, aby zůstaven byl při tom, což před Prahou léta 1608 snešeno a majestátem císaře Rudolffa potvrzeno jest, toliko aby přitom doloženo bylo, kdožby se tak na krále odvolal, chtěl-liby král sám na té při seděti, a nechtěl-liby, ji zase do Moravy podati, aby s ouředníky a soudci Markrabství Moravského ji souditi ráčil a nevidělo-liby se J. Mti všech povolati, aby aspoň takový počet jich obeslán byl, kterýž při právě našem k učiněuí nálezu a výpovědi postačuje.*) Více i v tom nedostatek nalezen, že ten majestát císaře Rudolffa, o němž zmínka nahoře, jmenuje se slmouvou, i aby z toho nějakých omylův nepošlo, zůstáno jest, aby to slovo smlouva všudy přetrženo a na místě toho majestát císaře Rudolffa postaveno bylo. Vymazána jsou také některá slova, jako mezi jinými, že stavové věrnými se jmenují; poněvádž pak věrnosti žádnému jinému než samému pánu země zavázáni nejsou, snešeno jest, aby i to proměněno a napraveno bylo. Když se pak o to promlouvalo, jakým spůsobem měloby to Arciknížeti přednešeno býti, zůstáno jest, aby se to stalo skrze samého pána kardynála, kterýž bez mnohého zaměstknání Arciknížete, poněvádž zejtřejšího dne spolu býti mají, vykonati to Fol. 127 b.
moci bude; povoleno taky k tomu, aby s J. Mtí Arciknížetem ad partem promluvil o některé artykule, kterých po J. Mti žádati míníme, aby se tím lépe Arcikníže k odpovědi chystati mohl: neb jsme všelijak k tomu směřovali, abychom své věci pokojně, řádně a s dobrou vůlí z obojí strany vyvésti mohli.

Dále přednesl jsem pánům Stavům, že jsou poslové z knížectví Opavského přede mnou se ohlásili, žeby pánům stavům něco přednésti měli, aby se snésti ráčili o den, kterýžby měli slyšáni býti: jmenován jest den pondělí a hodina devátá.

Čteno za tím psaní knížete Krnovského nížepsané, po kterémž přečtení snesli se také stavové o odpověd; ale poněvádž v táž další relacií položena bude, není potřebí mnoho na tomto místě s vypisováním dotčeného snešení se zaměstknávati.

„Den hochwürdigsten hochgeborenen Fürsten auch Wohlgebornen Herrn und Gestrengen, Ehrenvesten Herrn Cardinal Bischoffen, Landeshauptmann, Obersten Land- und Rechtsitzern der Röm. kaysl. auch zue Hungarn und Böheimb Khönigl. Mt. Rähten und andern deß Marggrafthumb

*) K vynešení nálezu bylo zapotřebí nejméně 10 osob. (Zápisy soud. pansk. od Žerot. Fol. 33 b).

Märhern Löblichen jetzo zu Brünn versambleten Landständen unsern besonders lieben Herren, gutten Freunden und Nachparn sampt und sonderß.

Unser freündtliche dienst., gruß und was wir iederzeit mehr liebes und guttes vermögen, auch gunst und genaigten willen zuvohr, Hochwürdigster Hochgebornr Fürsten, Wollgeborne Herren auch Gestrenge, Ehrenveste besonders liebe Herren, gutte Freunde und Nachparn. E. Ld. Ld. den Herren und Euch ist nicht weniger alß in aller Welt bekandt und gemein, Wann sich nach dem unwandelbahren genedigen willen und vorhengnuß Gottes die Regimenter verendern und neue Obrigkheitten einkhommen, dass alle Länder, Stände und Unterthanen bey deroselben umb bestettigung ihrer Lanndt und Leuth alten Freyheiten, Rechten und Privilegien anzuehalten pflegen, die Pflicht und Huldigungen auch mit solcher condition alß die an sich billich der vernunfft und natürlichen Rechten gemess ist, abgeleget worden. Nuen mogen E. L. den Herren und Euch wir nicht bergen, dass wir bey der jetz erwählten Röm. Kays. auch zue Hungarn und Beheimb königlichen Mt. unseren Allergenedigsten Herren solche Confirmation und bestettigung über diss unser fürstenthum Landt und Leüthe, die wir allhie in Schlesien besitzen, wie sie uns von unserm in Gott ruhenden vielgeliebten Herren Vattern nach ahnordnung und disposition unsers auch lieben Herren Vetters, Herren Georg Fridrichs Margraffens zue Brandenburg beider christmilder gedechtnuss eingeräumet worden sein vorigem tenor und herkhommen geniessn, auch in underthänigstem gehorsamb zue etlichmahlen, Insonderheit aber zue Bresslav, wie Ihr Mt. die Huldigung aller von Fürsten und Stenden angenohmen, selbst gesucht haben und bei Ihrer Mt. königlichen Rähtten mit allem fleiss sollicitieren lassen.

Wir khommen aber nun zum dritten mahl in glaubwürdige und warhaffte erfahrung, daß einer aus Iher Khay: und Kön. Mt. vornehmen gehaimen Rähtten, wan Er dieser sach halben durch unsere diener, wie auch neulich bei der Keysrl: Wahl und Crönung zue Franckfforth am Mayn durch unsers freundtlich geliebten Herren Bruders deß Churfürsten zue Brandenburg Rähtte und Abgesandte angesprochen und diß unser billichs suchen bey Ihr Kays. und Khön. Mt. zue befördern ist gebetten worden, daß er vorgewendet, es khönne deß Orths nichts darvon tractiert werden, dann

wir hetten die Behemischen und Mährischen Stände zue opponenten, denen wehren Ihr. Mt. so hoch verpflichtet, Fol. 128.
daß sie absque manifesto perjurio Ihrer unwißendt nichts hierinnen vornehmen köndten; Unnß ist auch über diß bewußt, daß solches Ihrer Mt. von gedachten dero Rähtten und seinen dependenten so starck eingebildet worden ist, daß sie sich selbsten damitt züe entschuldigen angefangen haben, da doch wir biß auf heüttigen Tag nicht wißen noch glauben khönnen, daß sichs also verhälte, oder dieselben löbl. Stende in einigen weg an unserm Fürstenthumb, Landt und Gütthern intereßiret uns auch deßwegen zu vorhindern und Ihr Mt. von der gebettenen Confirmation abzuehalten gemainet sein solten. Inmaßen wir auch nicht hoffen wollen, daß unser wohlgeehrte Vorfahren Wir selbst oder unsere gantze familia solches umb die Löbl. Stände der Cron Böhmen und Marggraffthumbs. Märherrn jemaln verschuldet hetten. Wann aber unsere unvermeydenliche notturfft erfordern will, diesen sachen mitt rechter wahrheit zue begegnen und wir dieser tagen in erfahrung khommen sein, daß E. L. LLd die herren und Ihr auf Ihr Kay. und Kön. Mt. gnedigste anordnung und befehlich einen Landtag ietzo zue Brinn halten, haben wirs nicht umbgehn khönnen E. L. Ld. die herrn und Euch, soviel sie dießfahlß angehet und berüret, freündtlicher und gutter wohlmainung zue berichten, Mitt freündtlicher bitt auch günstigem Nachbarlichem ersuchen und gesinnen E. LLd. die herren und Ihr wollen sich gegen unnß ohne einiges bedenckhen richtig zu erkleren unbeschwert sein: Ob Ihnen sampt und sonders hievon etwaß bewußt und sie sich fur opponenten wider unnß halten, oder nicht gestatten wolten, daß Ihr Mt. unnß die gebettene Confirmation ertheilen, solches auch Ihr Mt. Eydeß Pflichten zuewider sein solte.

E. LLd. den Herren und Eüch, alß die unnß hierinne mitt begertter antwortt und erklerung eine besonders angenehme nachbarliche freündschaft erzeugen undt wir hinwiedrumb freindtlich zue dienen angenehmen gefallen gunst und genaigten willen zu erweisen Jeder Zeit willig und erböttig. Datum Jägerndorff in unserm Schloß den 12ten Augusti Ao. 1612.

E. L. und den Herrn ieder Zeitt dienstwillig woll affectionierter Freündt und Nachttbahr. Von Gottes genaden Johannß George Marggraff zue Brandenburg in Preüßen,

Pommern, Schlesien zue Croß und Jägerndorff, Hertzog, Burggraff zue Nürnberg und Fürst zue Rügen etc.

Johanns Georg m. p.

Potom pan z Roupova na místě jiných osob spolu s ním k tomu nařízených oznámil, že jsou se dnešního dne ráno s městy shledali, a podlé poručení J. Mtí pánův stavův všelijak o to pracovali, mohli-liby tu věc k nějakému porovnání přivésti, ale že jsou města k ničemu slušnému přistoupiti nechtěly, a tak jest ta věc vedlé onehdejšího snešení odložena na Arcikníže, po kterýchto všech věcech stavy jsem rozpustil, napomenuv jich při tom, aby na vážení proposicií J. M. C. nastoupili.

Prvé pak, než jsme zasedli, vstoupili jsme někteří z stavu našeho mezi pány z rytířstva a o Heřmana Lilenbergera, aby do stavu jich přijat byl, jsme se přimlouvali.

Podobně i mezi nás někteří z stavu jich s panem Vilímem Dubským přimlouvajíce se, aby do stavu našeho přijat byl. Odloženo mu odpovědi do pondělka, aby se v uvažování proposicie císařské překážka nedála.

Vážena potom proposicie a snesli jsme se o všecko i jiné stavy za tím mezi sebe povolali, a tak odpověd, která-
Fol. 128. b. by J. M. Císařské dána býti měla, zavřeli. K sepsání jí po dvou osobách z každého stavu jmenováno jest, z našeho pan Bedřich Sedlnický a pan Zdeněk z Roupova. Z stavu rytířského: pan Bohuslav Pergar a pan Prokurator, dva preláti a dva měšťané, jeden z Hradiště, druhý z Uničova. Nebylo mezi námi hrubých odporův, neb větší díl směřoval k tomu, aby se pro J. M. C. při tomto začátku panování J. Mti něco vzáctného učinilo.

Pondělí, 27. srpna.

Dokud ještě stavové pospolu byli, přeslyšán jest spis, který J. M. Arciknížecí podán býti má, v kterémž obsaženo, coby ještě J. M. A. mezi námi na místě J. M. C. vyříditi míti ráčil a jest v tato slova napsaný:

„Nejjasnější a nejdůstojnější Arcikníže Rakouské, Pane, Pane náš milostivý. Vaší Arciknížecí Milosti my všickni čtyři stavové markrabství tohoto Moravského artykule tyto, o kteréž jsme se při sněmu tomto obecním společně snesli, ve vší náležité uctivosti přednášíme, V. A. M. poníženě žádajíce, že je láskavě přijíti, milostivě uvážiti a na ně nám jménem a na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího,

milostivou resolucí svou, dříve nežliby sněm tento zavřín byl, dáti odporný býti neráčíte:

Předně: Poněvádž jsme se na tom všickni stavové snesli, abychom toho plnomocenství, kteréž jest J. M. C. pán náš nejmilostivější V. A. M. k tomuto nynějšímu sněmu obecnímu dáti ráčil, a kteréž do kněh našich zemských památných vepsáno jest, od V. A. M. „vidimus" hodnověrné pod pečetí V. A. M. vidouce toho zvláštní potřebu svou býti, v poníženosti žádali: Pročež V. A. M. za to poníženě žádáme, že nám takového plnomocenství „vidimus" hodnověrné pod pečetí V. A. M. dáti milostivě poručiti a jestliže bychom kdy My Stavové téhož plnomocenství od V. A. M. ku potřebě naší s náležitou uctivostí in originali požádali, že nám jeho milostivě propůjčiti chtíti se láskavě zamluviti ráčíte.

Druhé: O obnovení privilegií. Poněvádž ta smlouva, kteráž jest léta 1608 v království Českém před Prahou mezi J. M. Císařem Rudolffem slavné a svaté paměti a zmocněnými od pánův stavův království Českého z strany jedné a J. Mtí Císařem pánem naším nejmilostivějším na onen čas čekancem království Českého a vyslanými a zmocněnými z markrabství Moravského z strany druhé učiněná, kteráž se majestát císaře Rudolffa jmenuje, to s sebou přináší, že kdyby obyvatelé markrabství tohoto pod panování a správu budoucího krále Českého přišli, že nám stavům markrabství tohoto Moravského všech našich privilegií a svobod J. M. K. potvrditi povinnen býti ráčí, jakž táž smlouva šíře to v sobě obsahuje; začež My Stavové V. A. M. poníženě prosíme, že se nám v tom na místě a slovem J. M. C. milostivě zamluviti ráčíte, aby J. M. C. pán náš nejmilostivější, kdyžbychom koli podlé též smlouvy tu věc na J. M. C. vznesli, nám stavům všech privilegií a svobod ve všech slovích, punktích, klauzulích, artykulích v celosti potvrditi a to vše tak jakž táž smlouva to s sebou přináší a jakž jest J. M. C. předešle při přijímání za pána této země se milostivě zakázati ráčil. Co se pak landffrydu, jejž jest J. M. C. s Fol. 129.
námi všemi stavy země této vyzdvihnouti a zpečetiti ráčil, dotejče, poněvádž J. M. Císařskou tím zaměstknávati, aby týž landffryd z novu vyzdvižen aneb obnoven býti měl, nemíníme, V. A. M. poníženě žádáme, že se na místě a jménem J. M. C. v tom, že J. M. C. obzvláštním listem na pergaméně pod pečetí J. M. k němu se přiznati, jej ve všem

pan Trautson na místě J. M., aby císař mohl v tak krátkém času, t. mezi nynějším sněmem a vynobraním příštím výpověd učiniti mezi námi a městy strany odporu o skládání vína, soudili jsme za nejlepší, abychom Brňany mezi sebe povolali a s nimi promluvili, chtěli-liby sami sobě umysliti a k něčemu mírnému přistoupiti; ale nemohli jsme jich namluviti, než podána jest ode mně tato cesta, k niž se sami hned naklonili, aby byli od Arciknížete povoláni a na žádost J. M. aby těm osobám zemanským, které při městě bydlejí, dovolili, vína z letošího outěžku v městě složiti, však bez ublížení práva jedné i druhé strany. Jakož se pak stalo, že Arcikníže jich povolati a s nimi o to jednati ráčil a oni také se v to podvolili.

Mezi tím vyslány jsou osoby ze všech stavův pro posly Opavské podlé sobotního snešení, jmenovitě: pan Albrecht Sedlnický, pan Zdenek z Roupova, opat Zabrdovský, pan Frydrych Jankovský, pan Stranec a dva měšťané, kteříž je sebou na horu přivedli, t. pana Hynka z Vrbna, p. Bartoloměje Rejsvice sudího Opavského a p. Václava Bítovského. Když zasedli na stolici jim připravenou, dodali psaní věřícího a při tom učinil pan Hynek řeč a děkoval pánům stavům na místě svých principalův, z zakázání, z raddy a z pomoci při předešlém vznešení, kteréž jsou v Olomouci učinili, jím prokázané; a poněvádž tehdejšího času oznámeno jím bylo, aby k tomuto sněmu své výpisy některých privilegií a svobod i jiných pamětí svých, té rozepře mezi knížaty a stavy Slezskými a nimi se dotejkajícími, (sic) vypravili, že jsou tak učinili a takové výpisy vytáhnouce je z originálů s sebou přinesli, kteréž nám také že odvozují: Při tom pak jakož jím radda od nás dána jest, jak by dále k ouřadu města Opavy o tu roztržitost, která nyní mezi nimi jest, hleděti měli, že jsou v tom ve všem podlé též raddy kráčeli; ale co jsou za odpověď dostali, toho že nám podobně výpis k dálšímu té věci rozvážení podávají, kteréhožto přepis tuto se pokládá:

„Urozenému pánu panu Pertoltovi z Tvorkova a z Kravář na Raduni etc. J. M. Císaře Římského a Českého krále raddě, hejtmanu a místodržícímu ouřadu nejvyššího komornictví knížectví Opavského pánu nám milostivě a laskavě příznivému. J. Mti ponížená zpráva. V. M. urozený pane hejtmane, pane nám milostivě a laskavě příznivý od Pána Boha zdraví a jiného mnoho dobrého V. M. věrně

rádi přejeme. Při tom V. M. oznamujeme, že ten artykul, který J. M. páni stavové 6. aug. toho 1612 léta nám purgmistru a raddě i vší obci města Opavy, abychom na to odpověď svou dnešního dne V. M. na místě J. M. dali, dodaný jest, v kterémž jsme podlé potřeby se zhlídli a v svém uvážení měli; kdež V. M. na to oznamujeme, že nám nic o tom povědomo není, kady se to vztahuje, že psáno, jakobychom k snešením J. M. jednomyslným, ku kterým žebychom my se také přimlouvati a pečet městskou přitisknouti dáti měli, poněvádž to něco zatměle psáno jest a my se v to spraviti dobře nemůžeme. Protož úslužně V. M. za to prosíme, že nás v spisu jadrně v známost uvésti ráčíte, co od koho a k čemu, též kterého léta tehdáž pečetováno býti mělo. Kdy se to stane, má se na to V. M. a J. Mtem pánům stavům od nás resolucie státi. Podlé toho, že také nás v tom napomínati ráčí, abychom netoliko slovy, ale také skutkem při J. Mtech za jedno trvánlivě stáli, tolikéž z toho artykule rovným způsobem vyrozuměti nemůžeme, na jaký způsob by se to státi mělo; protož také V. M. žádáme, aby jste nám to v spisu vyjádřiti a nás odpovědí zpraviti ráčili, v kterých věcech anebo na jaký způsob my při V. M. státi máme, míniti ráčíte: tehda má potomně V. M. na to jistá zpráva od nás dána býti. Toho jsme V. M. k odpovědi pro zprávu tajiti nemohli a s tím vinšujíce se V. M. od Pána Boha na všem dobře míti. Datum na Rathouze v městě Opavě 8. dne Augusti léta 1612.“

Purgmistr a radda i všecka obec města Opavy.

Dána jim zase odpověd, že jsme tomu vyrozuměli, co jsou na nás na místě pánův stavův knížectví Opavského vznesli, což taky v své uvážení že vzíti chceme, žádajíce jich mezi tím, aby sobě neztížili do lozumentův svých zase se navrátiti, tak abychom mohli mezi sebou o to, coby jim za odpověd dáno býti mělo, promluviti.

Dříve pak, než vyslaní naši je pány posly mezi nás přivedli, čtena jest odpověd, která se pánu markraběti dáti má, v tato slova, jakž níže položeno jest:

„Služby naše přátelské a povolné V. L. a K. M. vzkazujeme osvícené a vysoce urozené Kníže a pane příteli a sousede náš zvláště milý a Pane k nám láskavě a milostivě příznivý. Vasí Lásky a knížecí Milosti psaní z Krnova od 12ho dne tohoto měsíce vyšlé, jest nám zde pospolu shromážděným při tomto sněmě obecném dodáno a

Fol. 130. b. předneseno, na kteréž V. L. a K. M. k přátelské a služebné odpovědi tajiti pravdivě nemůžeme, že jsme se nemálo nad tím pozastavili, když jsme přečtení jeho vyrozuměli, kterak by z J. M. Císaře pána našeho nejmilostivějšího předních tejných rad jeden jakž při služebnících V. L. a K. M. takž i při raddách a vyslaných J. L. a K. M. kurfiršta Brandeburského o nás to vydávati měl, že bychom my spolu s pány Stavy království Českého V. L. a K. M. v žádosti od ní na J. C. M. vložené, knížectví Krnovského i jiného zboží V. L. a K. M. se dotýkající za odporníky se stavěti a J. C. M. tak sobě zavázanou míti měli, aby bez zrušení přísahy své královské neráčil moci krom vědomí našeho v této příčině co předsebráti a konati. Ač pak koli jestliže co toho od pánův stavův království českého na J. M. C. vznešeno jest a mají-li oni s V. L. a K. M. jaké oč odpory my žádné vědomosti nemáme, nicméně strany nás samých tím jisti jsme, i také V. L. a K. M. konečně v tom ujistiti a ubezpečiti můžeme, že jsme my při často řečené J. M. C. v žádných příčinách ničeho toho po tyto všecky časy nevyhledávali, cožby jakýmkoli spůsobem V. L. a K. M. k dosažení žádosti své jakou překážku učiniti mohlo, jakož podobně ani od J. M. C. nic takového až posavád, pokudž pamět a vědomí naše se vztahuje, předkládáno nám a předstíráno nebylo, cožby se žádosti V. L. a K. M. v nejmenším dotýkati chtělo. Odkudž nerádi toho doslehše, žeby se nám něco přičítati chtělo, čehož my žádné známosti a vědomosti dokonce nemáme a soudíce z toho, žeby snad někdo nás s V. L. a K. M. v nedorozumění rád uvésti a z toho dobrého sousedství, v kterém jsme až posavád stáli a zůstávali, vyvésti chtěl, nemůžeme pominouti V. L. a K. M. přátelsky a služebně za to žádati, aby jste o nás toho smýšlení míti neráčili, jakobychom někdy nějakými tejnými a ukrytými prostředky V. L. a K. M. při J. C. M. překážeti a škoditi oumysl měli: nýbrž raději tomu cele věřiti, že kdyby se žádost V. L. a K. M. jakým spůsobem nás dotýkala, žebychom k ní nikoli mlčeti nemohli, nýbrž na J. C. M. potřebu naši a země zjevně a dostatečně vznésti chtěli. Ale poněvádž věc tato nečelí proti odporu tomu, který s Jích Láskami a Knížecími Milostmi též s jinými pány stavy krajiny Slízské o knížectví Opavské a příslušenství jeho máme a v příčině osoby V. L. a K. M taky ničeho na rozmyslu míti nemůžeme, jakožto ti, kterým tak

dalece no tom nezáleží, komu J. M. Císařská držení knížectví Krnovského milostivě přiti a pustiti chtíti ráčí, neměli jsme a nemáme příčiny, podlé kterébychom s V. L. a K. M. v jaké odpory se dávati a pouštěti, ovšem pak na J. M. C. buď tejně neb zjevně co vznášeti měli, jsouce raději V. L. a K. M. všelijaké příjemné přátelství a povolné služby prokazovati hotoví, než jakého nesousedství a nelíbosti mezi V. L. a K. M. též i námi původcové býti. Pročež taky neopominem J. C. M. poddaně a poníženě skrze naschvální psaní naše to v známost uvésti a ve vší poslušnosti žádati, aby J. M. C. dalším podobným zprávám milostivě vstříc vjíti ráčil, nejsouce jiné naděje, než že J. C. M. podlé vysokého rozumu svého ráčí to milostivě opatřiti, aby se žádný v podobných příčinách námi více nezastíral. Toho jsme na psaní V. L. a K. M. zatajiti přátelsky a služebně nemohli, kterouž Božské milosti v jeho svatou ochranu poroučíme.“ Fol. 131.

Čten také artykul o připojení se zase k správě kanceláře České; ale poněvádž ten do sněmu vejde, není ho potřeba tuto pokládati.*)

*) Článek tento zní: „Jakož jsme se všickni stavové Markrabství tohoto léta 1608 z hodných a slušných příčin s milostivým povolením J. M. C. Rudolfa, slavné paměti od správy tehdejší v království Českém vedené, zůstávajíce však předce údem téhož království, se oddělili a to sobě znamenitě vyměnili: abychom pod panování a zprávu budoucího krále Českého dříve se navrátiti povinni nebyli, dokud bychom se s J. M. a s stavy království Českého, jak a pokudžbychom též panování a správu podnikati a podstupovati měli, se nesnesli a nenamluvili, jakožto to v sobě majestát J. M. císaře Rudolfa, slavné paměti, téhož léta zmocněným našim odvedený, šíře obsahuje a zavírá: Poněvádž to pak Pán Bůh milostivě jest spůsobiti ráčil, že jsou zmocnění naši léta minulého 1611 s vzácnými osobami ode všech tří pánův stavův království Českého nařízenými přátelsky a jednosvorně o některé přední a hlavní artykule k dotčené správě přináležející se snesli, tohoto pak přítomného roku a při tomto sněmu obecním my všickni čtyři stavové podobným spůsobem týž artykule s J. M. Nejjasnějším a Nejdůstojnějším knížetem a Pánem, panem Maximilianem Arciknížetem Rakouským atd. jakožto plnomocníkem Nejjasnějšího a Nejnepřemoženějšího knížete a Pána pana Matyáše, voleného Římského Císaře, Uherského a Českého atd. krále atd. a Markrabí Morav-

Po odpravení pánův poslův Opavských vstoupil mezi pány stavy pán kryštoff Simon z Tunu, Maltovský rytíř a komorník Arciknížecí, žádaje za obyvatele přijat býti; neměli jsme v tom velikých rozmyslů, poněvádž ani oumyslu jeho není, mezi námi bydleti, ani také oumysl náš jemu v v intentii jeho překážeti, kteráž jest, aby pod tím přijetím mohl tím snáze k komendě nějaké v Slízsku neb Rakousích přijíti: povolili jsme pak k tomu tím raději, poněvádž Arcikníže za něj velmi se přimlouval a on jsa rytířem a tudy neženatým cizozemců nám nenaplodí. Když se pak stavové o přijetí jeho snesli, učiněna jest dotázka naň, do kterého stavu chce přijat býti? Odpověděl, že do panského. Podáno naň dále, poněvádž v této zemi rozdíl činíme mezi rody panskými starožitnými a novými, aby oznámil, v které chce býti přijat? Pověděl: že rod jeho panský starožitný jest. Pročež jest mu za odpověd dáno, aby to mezi tímto časem a příštím snémem, že jest rodu starého panského dokázal a tak že mu místo ukázáno bude.

Po těchto všech věcech přišla ku přečtení odpověď, která se J. M. C. dáti má a jest v některých artykulích poopravena a k přepsání dána. Ale poněvádž příjde do obecního sněmu tuto se nepokládá.

ského atd. pána našeho nejmilostivějšího, jsme se namluvili a je na místě postavili:

I na tom jsme se společně a jednomyslně snesli, abychom J. M. C. ve vší poddané poníženosti za to žádali, aby nám na takové narovnání a snešení s J. M. AK. učiněné majestát svůj královský pro větší toho všeho pevnost a na budoucí věčné časy zdržení milostivě dáti a odvésti ráčil, a kdyžbychom jej tak od J. M. C. dostali a dosáhli, abychom dle znění svrchu psaného majestátu císaře Rudolfa a vedlé smlouvy na hoře psané, léta minulého vykonané, a nyní již skrze snešení toto a srovnání s J. M. AK. v jistých artykulích dokonále stvrzené a moc vešlé se zachovali, a k správě kanceláře České a jiných expeditií dvorských krále Českého od kterých jsme se oddělili byli, znovu se připojili a tak v celé, dokonalé spojení a spolčení s Královstvím Českým (jakožto nejpřednější země vtělená) zase vešli a tudy všem roztržitostem budoucím cestu zamezili. Za kteroužto příčinou ta věc na J. M. C. co nejdříve vznešena býti má a mezi tím všechny věci při tom spůsobu, kterého jsme po tyto čtyry léta užívali, však bez ublížení mocnosti svrchupsaného majestátu, smlouvy a snešení, s J. M. Arciknížecí učiněného, aby zůstávaly."

Po přečtení podáno na pány stavy, poněvádž J. M. Arcikníže ponejprvé toto mezi nás přijíti ráčil a ráčí býti nejstarším z domu Rakouského po J. M. C. a k tomu bratrem J. Mti a kdyby Pán Bůh J. Mti uchovati neráčil, nápadníkem a pánem naším, přes to ráčil se k nám zde tak milostivě ukazovati, sněmovní věci naše tak dobře vyříditi, nebylo-liby za dobré, J. Mti něco darovati? Ač byli o to poněkud rozmyslové, však potom se všickni na jedné věci snesli a patnácte tisíc zlatých J. Mti darovati se uvolili a mně poručíno, abych to ad partem J. Mti oznámil*).

S tím se rozešli stavové a my nejprvé uvažovali, coby J. M. A. na resolucí J. Mti strany pana Maximiliana Lva za odpověd dáno býti mělo, kteráž v tento nížepsaný spis uvedena jest a jakby měl J. M. Arciknížecí dodán býti a jak toto zavření k exekucií při osobě jeho pana Lva přivedeno býti, k zejtřejšímu dni odloženo jest:

„Nejjasnější a nejdůstojnější Arcikníže Rakouský Pane Pane náš milostivý! Z odpovědi, kterou jste nám na ohlášení naše, před V. A. M. strany pana Maximiliana Lva nejvyššího sudího markrabství tohoto učiněné, milostivě dáti ráčil, že mimo naději naši s věcí tou, o niž tak s týmž panem Maximilianem Lvem činiti máme, k odkladu směřovati, a aby jste jí jakožto zmocněný od J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího spolu s námi vedlé prostředku a spůsobu V. A. M. ukázaného rozeznati a rozsouditi míti ráčili, s oznámením příčin některých v též odpovědi obsažených vzdalovati ráčite, nerádi jsme vyrozuměli. Nicméně majíce touž odpověd V. A. M. v svém bedlivém uvážení a ohlídajíce se nejvíceji na to, že nám svědomí své a řád rytířský, k němuž zavázaný jsouc na přech kriminálních a krve se Fol. 131. b. dotýkajících seděti moci neráčíte, předstírati a předkládati ráčíte, vidíme, že nemůžeme dále na V. A. M. tisknouti, nýbrž se tak v tom s vůlí V. A. M. srovnati a na odpovědi nám dané přestati. Poněvádž pak nikoli možné nám není, v takové obtížné roztržitosti na dlouze státi a tak vysokého nářku na sobě nechávati, V. A. M. poníženě prosíme, že podlé milostivého zakázání svého tak to u J. M. C. prostředkovati a jednati ráčíte, aby v času od V. A. M. vyměřeném t. mezi tímto sněmem a nastávajícím soudem svatotříkrálským léta 1613 J. M. C. sám buď osobou svou, neb

*) Dar tento do sněmovných památek sice zapsán a do sněmu tištěného přijat nebyl.

skrze vzáctné komisaře s plnomocenstvím k tomu vypravené tu věc před sebe vzíti a ji k místnému konci přivésti ráčil; neb jináče, kdyby ta věc na průtazích a odkladích trvati měla, zůstávaje on až posavád v ouřadu nejvyššího sudství, ráčíte sami moci milostivě souditi, žeby se nám nejvyšším ouřadníkům a soudcům zemským pro poctivosti naše nikoli na dlouze treffiti nemohlo, soudy držeti ani nám jiným obyvatelům společně jakž v J. C. M. věcech, taky v svých pracovati, což V. A. M. k milostivému uvážení a soudu podáváme. Pročež ještě V. A. M. ve vší poníženosti prosíme, aby jste sobě tu věc poručenou míti a J. M. C. k brzkému té věci skončení pro naše se toho ponížené a poslušné V. A. M. odslouzení nakloniti ráčíte.

A jakož jsme při závírce často řečené odpovědi toho se dočtli, že můžeme jej pana Maximiliana Lva mezi tím na prvnějším závazku dodržeti, nebylibychom tak dalece proti tomu, kdyby on den ode dne nám větších příčin k tomu nedával, abychom sebe před ním jináče než až posavád opatrovati musili, jakož pak tomuž z přípisu psaní jeho, kterých V. A. M. příležitě podáváme šíreji a dostatečněji vyrozuměti ráčíte. Za kteroužto příčinou nemůžeme se jemu více a tím spůsobem důvěřovati, nybrž podlé snešení našeho společného jej na rathouz zdejší dáti a to až do rozsouzení té věci dodržeti."

Ztrávili jsme více než dvě hodiny s tím zavřením, nebo někteří, ač v malém počtu, nechtěli se přimlouvati k rathouzu, než aby na závazku dodržán byl; než když potom předloženo bylo, žeby na tom závazku až do smrti snad mohl zůstávati a my skrze to od nářku nikdy očištěni nebýti, k tomu, když se znovu připomenutí stalo o psaních těch, o nichž dnes týden širší zmínka učiněna, též také, když se to shledalo, že ve všech spisích a suplikacích svých návěští dává, jakoby ještě na císaře ty věci vznášeti a jako žalovati na stavy chtěl, přistoupili potom k jiným a tak jest na tom, což nahoře položeno, zavříno.

Čtena pak mezi jinými suplikací tato, též vlastní rukou jeho psána, item memorial Hynkonyovi.

„Vysoce důstojné a osvícené kníže a Pane pane švagře mně milostivě a laskavě příznivý, Vašnost urození Páni páni velební páni Preláti, urození a stateční Páni z rytířstva, Páni vyslaní z měst J. M. C. páni ujcové, švagrové, bratři

a přátelé moji zvláště milí, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych V. V. K. M. a V. Mtem věrně rád. Jakož jsem toho skrze časté suplikací své před V. V. K. M. a Vtech všech čtyřech páních stavích se vší náležitou uctivostí pohledával, aby jste tu nelibost, kterou se ke mně za příčinou toho psaní, které jsem panu Ladislavovi Berkovi učinil, mimo sebe milostivě pustiti ráčili, na kteréžto časté suplikací své až posavád od V. V. K. M. a Vtí žádné místné odpovědi jsem nedosáhl: protož V. V. K. M. a Vtí za to se vší náležitou uctivostí služebně prosím, že mně na takové Fol. 132.
mé časté žádosti milostivou a láskavou odpověď dáti ráčíte i také mně milostivě oznámiti, čeho po mně žádati ráčite; což když mně od V. V. K. M. a Vtí časně některý den před vzdáním sněmu oznámeno bude, chci se na to rozmysliti a co bych tak bez ublížení poctivosti své učiniti mohl V. V. K. M. a Vtem skrze suplikací svou oznámiti nepominu: nebo bych v pravdě V. K. M. a Vtem raději přátelsky sloužil, nežli v jaké delší odpory se dával a J. M. C. tím zanášel a tudy V. V. K. M. a Vtem i sám sobě práci a jaké delší zaměstknání činil. Což tak na tu poníženou žádost mou učiniti ráčíte, já se toho V. V. K. M. a Vtem svými povolnými službami odlsuhovati zakazuji.

Za milostivou a láskavou resolucí V. V. K. M. a Vtí služebně prosím.

V. V. K. M. a Vtem k službám volný

Maximilian Lev. m. p.“

„Slovútný Pane, příteli můj zvláště milý, dobrý a šťastný den vám vinšuji. Pominulých dní dodal jsem J. Mtem pánům stavům dvě suplikací, jsouce toho žádostiv, aby mně J. Mti ráčili oznámiti, čeho ráčí po mně žádati, tak abych se mohl na to rozmysliti, mohli-liby k tomu přistoupiti, tak aby aspoň jednou ta věc skrze prostředky k spokojení přijíti mohla a mně aby nebylo potřebí J. M. Císařské tím dále zanášeti etc. M. Lev m. p.“

Když se již k večerou schylovalo, připomenul jsem Jich milostem, že jest panu Vilémovi Dubskému v sobotu minulou odpovědi do dneška odloženo a tak se jeho věc uvažovati začala. Byli tuzí o osobu jeho odporové, ano taky synové jeho nemalý nám rozmysl činili a mnoho připomínáno bylo, co jest on Dubský za oněch časů, když s Berkou držel*), proti zemi i proti nám některým působil,

*) Pan Vilém Dubský, ač později ve vzpouře proti Ferdinandovi

tak že týměř žádného přítele neměl. Než když tak tuze se za něj přimlouval nejvyšší pán komorník, přivedše sobě ku paměti, že i Arcikníže za něj některých z nás prosil, povolili jsme k tomu, aby přijat byl, a bylo na tom, že po přijetí měli mu všickni řádové jeho vyčteni býti zjevně, kdyžby na své místo dosazen byl. Ale jest potom na velikou prosbu pana komorníka nejvyššího i od toho upuštěno, a ačkoli předce na to přímluvy šly, aby mu to po třech osobách z stavu našeho bylo vzkázáno, avšak i v tom jsme se dali hnouti, než na ten spůsob, aby k němu toto promluvení učiněno bylo, které se taky stalo, když mezi nás do soudnice, maje vzáctný počet pánův z rytířstva s sebou vstoupil:

„Pane Vilíme Dubský! Ačkoli mezi J. Mti strany osoby vaší a přijetí vás do stavu panského mnozí odporové byli, avšak prohlídajíce J. Mti předně k milostivé přímluvě J. Mti Arciknížete Maximiliana za vás k některým z prostředku našeho činěné, též k lásce a náklonnosti té, kterouž někteří z J. Mtí k vám majíce osobu vaši jiným s pilností poručenou učinili, ano také šetříce sobě přímluvy pánův z rytířstva, kteří podobným spůsobem na přímluvy naše do stavu svého osoby jim schválené přijímati obyčej mají, ráčili se na tom snésti, aby vás s dítkami vašimi dospělého i nedospělého věku i s těmi, kteří od nich pošli a budoucně pojíti mohou, v společnost a tovaryšstvo své přijali, avšak na ten spůsob, aby jste přísahu, kteráž vám vydána bude, na stav panský vykonali, tolikéž i syn váš, poněvádž léta svá má, aby ji obzvláštně i za syna svého učiniti povinnen byl."

Zachoval se tak a uveden do lavic od nejvyššího pána komorníka a na nejnižší místo pode všemi posazen, syna pak jeho, poněvádž již byl jedl, odložena jest přísaha do zejtřka. Začalo se také promlouvati o vypravení poslův do
Fol. 132. b. Prahy, ale že již bylo pozdě, odloženo toho.

účastenství měl a jsa již u vysokém stáří statků svých zbaven jest, byl horlivým katolíkem, jakž o tom svědčí důvěrné obcování a dopisování jeho s opatem Lúckým Šebast. Frejtagem, v němž mnohokráte o tajných potřebách zmínka se činí. Tyto tajné potřeby snad se vztahovaly k mocnému listu, jenž Freitag D-mu na císaři vymoci měl a vymohl. Tím poněkud vysvětliti se dá nevole nekatolických pánů naproti němu. (Kopiář Sebast. Frejt. č. V. v arch. zem.) Syn D-ho jmenoval se Jaroslav.

Byla také znovu zmínka učiněna o sepsání nějakého řádu strany přijímání do stavu našeho a směřovali k tomu někteří, aby se to jiným časem stalo. Ale předložil jsem jim, že tím spůsobem nikdy žádného neučiní, proto, že se vždycky bude od času do času odkládati, než aby při tomto sněmě učinili něco, při druhém něco a tak že vždy svého cíle dojdou a řád nějaký mezi sebou míti budou. Přistoupili k tomu a já jsem to na sebe vzal.

Outerý, 28. srpna.

Když se stavové sešli a na svá místa postavili, pan Seifryd Kolnitsch, kterýž prvé toho obzvláštně při mnohých z nás vyhledával, aby do země za obyvatele přijat byl, vstoupil od soudnice, s velikým houfem přátel i domácích i ode dvora. Učinil od něho pan Ladislav Velen z Žerotína promluvení obyčejné, že oblíbiv sobě pořádky, práva a obyčeje země této, žádostiv jest, aby mezi nás se dostati mohl, pročež že nás žádá a tak dále, jakž zvyklý spůsob mluvení při takových příčinách se zachovává. Dále pak nás velice ad partem za to prosili, aby na něj takové otázky učiněno nebylo, jako včerejšího dne na pana z Tunu, a obzvláštně aby nebylo ptáno, mezi starožitné-li čili nové rody panské chce přijat býti? Neb ačkoliv neodpíral tomu, že jest nový pán, a že otec jeho teprv před lety 24. od císaře v stav panský vyzdvižen jest, však styděl se k tomu zjevně přiznati a nejvíce sobě v tom za obranu bral, že na pany z Landau, kteří také jsou noví páni a na světě již byli, když otec jejich pánem učiněn, když v sobotu přijímáni byli, takové otázky činěno nebylo.

Nehrubě se nám některým do toho chtělo; nicméně prohlídajíce k vzácnosti a zasloužilosti osoby jeho, povolili jsme k tomu, však na tento spůsob: předně, aby mu oznámeno bylo, že jej přijímáme v tom stupni a koleně, v kterém jest, a kdyžby koli chtěl do země této se odebrati a v ní bytem býti, aby byl povinnen, jakž jiné pořádky zemské, tak obzvláštně pořádky stavu panského podnikati a je zachovávati, a toto oznámení naše aby bylo v pamětní knihy zapsáno. Stalo se tak.

Když vystoupil, mluvili jsme strany pana Lva a čtena předně odpověď naše na deklaraci Arciknížecí, tak jakž včerejšího dne do tohoto spisu položena jest. Jsou pak nařízeny osoby k donešení jí Arciknížeti: pan hrabě z

Turnu, pan Jan Jetřích z Kunovic, probošt ode všech Svatých, opat Zábrdovský, pan Petřvaldský a pan Vanecký, též dva měšťané, aby o pěti hodinách k J. Mti došli a ji dodali. Týmž spůsobem jsou osoby volány k vzetí ho pana Lva na závazek pan Petr Sedlnický, pan Zykmund z Tyffnbachu, opat Zábrdovský, pan Jiří Zykmund z Zástřizl a pan Frydrych Jankovský, též dva měšťané a poručíno jim, aby zejtra bůhdá k němu Lvovi do hospody došli a
Fol. 133. jemu oznámili, že jsme se na tom snesli, aby na rathouz dán byl a na něm až do skončení a rozsouzení toho, což tak proti nám provinil, zůstával, a protož aby rukou dáním slíbil, že se chce před západem slunce v místo, kteréž mu ukázáno bude, postaviti a rathouzu dříve, nežliby byl ode mně neb od osob ode mně nařízených rukou dáním z závazku na dovolení nejvyšších ouředníků a soudcův zemských propuštěn, nevycházeti. Jestližeby pak toho učiniti se zbraňoval, aby nejprvé napomenut byl s předložením, co činí a co ty věci s sebou nesou; pakliby ani na to dbáti nechtěl, aby dotčené osoby ouřad města Brna povolaly a jim poručily, aby jej k tomu, aby snešení všech stavův za dosti učiniti musil, připravili. Dali také stavové všecku moc svou a právo při té věci, jakž k souzení a výpovědi učinění tak k trestání a k milosti nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, čímž ta věc tak skončena a na místě postavena jest. Já pak odvedl jsem přede všemi stavy nejvyššímu pánu písaři psaní pánë Lvovo dvoje, kterýchž výpisové již prvé sem položené jsou na listu 117, totiž jedno panu Vilímovi z Roupova, druhé jemu samému učiněné, aby je schoval a přiložil ku prvním.

Po vykonání toho dal jsem čísti námluvu v spis uvedenou, která v středu minulou od osob jmenovavých s pánem kardynálem učiněna jest, a jest taková:

„Léta Páně 1612 v středu po svatém Bernartu, to jest 22. dne měsíce srpna, v městě Brně vedlé jistého snešení všech čtyř stavův markrabství Moravského mezi nejdůstojnějším a vysoce osvíceným knížetem a pánem panem Františkem z Boží milosti Sv. Římského kostela tytule sv. Sylvestra kardynálem z Dytrychšteina, biskupem Olomouckým, Knížetem královské kaple české hrabětem, J. M. C. království a zemí dědičných protektorem, na sněmě obecním u přítomnosti nejdůstojnějšího a nejjasnějšího Knížete a Pána pana Maximiliana Arciknížete Rakouského, Knížete Bur-

gundského, Administratora nejvyššího Místrstvi v Prusich, místra německého Řádu v Říši a ve Vlašich, hraběte v Tyrolu, na místě J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího, držaném, stala se nížepsaná dobrovolná námluva mezi vyše dotčeným nejdůstojnějším a vysoce osvíceným knížetem a Pánem, panem Františkem Kardynálem z Dytrychšteina, biskupem Olomouckým etc. a urozenými Pány panem Karlem Starším z Žerotína na Dřevohosticích, Rosicích a hradě Přerově J. C. M. raddou, komorníkem a hejtmanem markrabství Moravského, panem Ladislavem mladším z Lobkovic na Sternštejně, Neyštatu, Rybnicích, Bohdalicích a Holešově J. M. C. tejnou raddou, komorníkem a nejvyšším komorníkem Markrabství Moravského, panem Vilímem z Roupova na Mladoňovicích a hradě Znojemském J. C. M. raddou a místodržícím ouřadu nejvyššího sudství téhož markrabství, panem Jeronýmem Václavem hrabětem z Turnu a na Vlasaticích, panem Jiřím starším Bruntalským z Vrbna a na hradě Helffnšteině, J. M. C. raddou a J. Mti Arciknížete Maximiliana Rakouského komorníkem, velebným knězem Jiříkem Leodekaryusem opatem Hradištským, knězem Zykmundem Koheliusem opatem Louckým, a knězem Janem Vincenciusem převorem kláštera sv. Tůmy v městě Brně z prelátův; urozenými a statečnými panem Janem Čejkou z Olbramovic na Polici a Syrovicích, nejvyšším písařem Markrabství Moravského J. M. C. raddou, panem Vilímem Dubským z Třebomyslic, na Noyém Městě, Dačicích a Řečkovicích J. M. C. raddou, panem Hanušem Petřvaldským z Petřvaldu na Račicích a Velkém Petřvaldu J. C. M. raddou, panem Jindřichem Zahradeckým z Zahrádek na Višnovém a Krhově, sudím práva menšího zemského markrabství Moravského v kraji Brněnském, panem Janem Starším Bukuvkou z Bukuvky na Ejvanovicích a Třemešku, z rytířstva; Janem Kleinffeintem měšťanem Brněnským a Jiříkem Hovoriusem písařem radním Brněnským z měst, jakožto zmocněnými od týchž pánův stavův, a to taková:

Předně: Poněvádž jest se to našlo, že tytul knížecí nebožtíku pánu biskupu Stanislavovi Pavlovskému a potomkům jeho, pánům biskupům Olomouckým od J. M. Císaře Rudolffa daný není věc nová a prvé nebývalá, než od předešlých císařův Římských a králův Českých J. Mtí nadaná, že mají při něm zůstaveni býti, ode všech obyvatelův té cti a tytule knížecího užíti, avšak nemá to býti na žádné ublí-

žení zřízení zemského, ani na ujmu stavu panského, nad kterýž vyššího stavu jiného v zemi není, ani také na zlehčení jiných stavův, jakoby se pátý stav mezi ně uvozovati chtěl, nýbrž má obojí strana zůstávati při předešlém starobylém obyčeji, pořádku a místě a tudy se nic nového neuvozovati. Co se pak odporu toho, kterýž jest předešle mezi nebožtíkem pánem biskupem Stanislavem Pavlovským a nejvyššími pány ouředníky a soudci zemskými markrabství Moravského tehdejšími strany stávání a odpovídání osob duchovních před právem zemským z věcí těch, kteréby se poctivosti a života jejich dotejkaly, vznikl, a nyní ještě mezi J. M. K. nynějším pánem biskupem a soudem zemským trvá, dotejče, poněvádž ten vedlé smlouvy nebožtíkem vysoce urozeným pánem panem Vilímem z Rožmberka a na Krumlově, vladařem domu Rožmberského, rytířem tovaryšstva zlatého Rúna domu Burgundského, J. M. C. tejnou raddou a nejvyšším purkrabím Pražským a urozeným Pánem panem Adamem z Hradce na Hradci a Hluboké též J. M. Římského císaře Uherského a Českého krále raddou a nejvyšším kanclířem království Českého jakožto komisaři od J. M. císaře Rudolffa slavné paměti nařízenými léta 1586 v městě Brně stalé, na výpovědi J. M. C. zůstává, mají obojí strana při J. M. C. nynějším Pánu našem jakožto náměstku a potomku J. M. Císaře Rudolffa, o jmenování
Fol. 131. dne jistého k vyslyšení takového odporu a učinění výpovědi co nejdříve žádati a mezi tím podlé vyš učiněné smlouvy k sobě se chovati.

A jakož také páni z kapitoly poddaným svým, kteří jsou sobě o roboty a jiné povinnosti sedlské roku před pánem hejtmanem a pány soudci zemskými podlé pořádku kdy vyžádávali, odpovídati se zbraňovali, na tom jest mezi námi zůstáno: kdyby se co takového mezi kterou dědinou a držiteli jejím z prostředku pánův z kapitoly zběhlo, aby ne s tím držitelem jakožto tím, kterýž žádným dědičným pánem není, než s děkanem a kapitolou rok vyžádán býti mohl a v té příčině děkan a kapitola aby odpovídati jim poddaným svým před soudem zemským povinni byli; kdožby pak jináč sobě roku vyžádal, aby takový rok přetržen byl.

Strany soudu manského snešeno mezi námi jest, aby ten v svém starodávním vysazení a právě zůstával podlé smlouvy v zřízení zemském obsažené a vedlé práva a obyčeje manského; a kdožby z obyvatelův země mana kterého

na samém manství toliko majícího z poctivosti viniti chtěl, aby ho před tím právem hleděti povinnen byl.

Dále: poněvádž majestát císaře Rudolffa slavné paměti nebožtíku pánu biskupu Stanislavovi Pavlovskému daný to v sobě obsahuje a zavírá, aby páni biskupové Olomúčtí povinni byli, na místě pánův*) svých list obzvláštní k landffrydu dodati a ním se přiznati, že spolu s nimi takovy landffryd držeti chtějí, a co v sobě dále artykul ten obsahuje, bude povinnen J. M. K. s budoucími potomky svými pány biskupy Olomouckými takový list k landffrydu odvésti, anebo k tomu aby sami manové k landffrydu listy přiznávací skládati mohli, povoliti.

A jakož i ta stížnost jest byla proti pánům biskupům Olomouckým, že manům svým sněmy pokládají i poněvádž se to shledalo, že jsou předkové J. M. K. totéž činívali, mají páni biskupové i na potomní časy při tom zůstaveni býti.

Kdež dále při J. M. K. i na místě potomkův J. Mti toho vyhledáváno bylo, aby J. M. i budoucí páni biskupové léna cizozemcům a těm, kteří stavu neužívají dávati proti obyčeji starobylému nemohli, též také aby koní svých a pánův z kapitoly jakož i manův svých od praporcův zemských a pokudžby vždy obzvláštní praporec míti chtěli, od poslušenství nejvyššího zemského neodtrhovali, též také aby se v sirotky stavu panského a rytířského, kteříby statky na dědictví měli, se nevkládali, poněvádž J. M. K. ráčil se v tom podati a zakázati, že chce o to s pány many svými jakožto těch, kterýchž se ty věci taky dotejkají, rozmluviti a potom místnou a jistou odpověd na to vše dáti; jest při tom pozůstaveno; však na ten spůsob, aby J. M. s tím příliśně prodlívati neráčil.

Naposledy co se mejt dotejče, poněvádž J. M. K. ráčil jest na to svobodu ukázati, list krále Václava Římského, též císaře Albrechta druhého, od té stížnosti upuštěno jest. A poněvádž tyto všecky věci mají v jistou a dokonalou smlouvu uvedeny býti a na ten čas pro jiná zaneprázdnění, kteráž při tomto sněmě jsou, i také pro ten odklad, který Fol. 133 b. sobě J. M. K. z strany manův svých vzíti ráčil, postačiti se nemohlo, zdělány jsou za tím pro lepší toho všeho pamět tyto dvě cedule v jednostejná slova napsány a rukou J. M. K. a mou Karla Staršího z Žerotína, hejtmana markrabství

*) Ač v rukopisu stojí „pánův", má předce bezpochyby státi „manův"

Moravského na místě všech osob na hoře jmenovaných podepsány a sekryty zpečetěny jsou, jichž Datum léta a dne jako nahoře."

F z Dytrychšteina m. p. Karel Starší z Žerotína m. p. Přistoupili k ní všickni.

Čtena dále resolucie Arciknížecí strany smlouvy České opravená v těch artykulích, na kterých jsme se v sobotu minulou zastavovali a poněvadž 22 artykul trochu zatměle postaven byl, posláni jsou ku panu Trautsonovi pan Diviš, bratr můj a pan Jindřich Zahradecký, aby podlé daného od nás poznamenání napraven byl, což se i stalo. Přečteno tolikéž, což podlé včerejšího snešení v odpovědi, která J. M. Arciknížeti na proposicií J. C. M. dána býti má, opraveno jest.

Zatím podáno městům poznamenání, jaké od nich náhrady žádáme za daně na místo těch berní, které na nich scházeti budou, v tato slova:

„Poznamenání, co města J M. C. za rok 1609 berně zpravovaly počítajíce v tom ouroční peníze, též vín i štuk*) kromě to, co od poddaných svých zpravily:

Olomouc. Zpravili berně 9000 zl. Na tento rok přijde jim zpraviti z $16^3/_4$ koně po 120 zl.—2010 zl.; a takby ještě na pomoc dáti jim přišlo 7000 zl.

Brno zpravilo berně 4000 zl.; na příští rok přijde jim zpraviti ze 4 koní 480 zl. Na pomoc by ještě jim dáti přišlo 3500 zl.

Jíhlava zpravila 6550 zl. Na příští rok přijde jim dáti z 10 koní 1200 zl. Na pomoc by ještě jim dáti přišlo 5400 zl.

Znojmo zpravilo 4600 zl. Na příští rok přijde jim zpraviti z 8 koní 960 zl. Na pomoc by jim dáti přišlo 3600 zl.

Hradiště zpravilo 1250 zl. Na příští rok jim dáti přijde ze 3 koní 360 zl. Na pomoc by jim dáti přišlo 850 zl.

Uničov. Zpravili 1530 zl. Na tento rok dáti jim přijde ze 4 koní 480 zl. Na pomoc aby dali 1050 zl.

Kyjov. Zpravili 450 zl. Na příští rok dáti přijde z $1^1/_2$ koně 180 zl. Na pomoc aby dali 250 zl.

Nový Jičín. Zpravili 1300 zl. Na příští rok zpraviti jim přijde ze 3 koní 360 zl. Na pomoc dáti mají 950 zl.

*) Štuka čili štučka (na Moravě štouček) — šest přaden neb 12 čeníků (1 čeník 20 pásem, 1 pásmo 20 nití, každá nit 4 lokte pražské, 1 kopa 60 štuk.)

Šumberk reštant zpravuje ze 2 koní 240 zl. Mohliby dáti na pomoc 200 zl.

22.500 zl.

Dali zase odpověd psanou, která k uvážení odložena jest do zejtřka, a to takovou:

„Vyslaní z měst vyrozuměli jsou z toho rejstříku od J. Mtí pánův stavův vyšších podaného, že jistá určitá summa od každého města svolena býti má, kromě té sbírky z koní zbrojených po 120 zl. a z lidí poddaných po 2 zl. Kterážto summa nemůže shledána býti, by pak duplem předešlé domovní berně totiž za každý dům po 6 zl. počítáno býti Fol. 135. mělo, ležby sobě ku pomoci vzali ty sbírky, kteréž při předešlých sněmích svoleny bývaly, jako: ouroční peníze, vinné šenky, handle vinné i pivné; co se skrze zemi veze: vlny, vína, dobytky, ryby, krámské věci, obilí. Nebo že prvé veliká summa z měst všech vycházela, odtud to přicházelo, že jsou jiné sbírky i z poddaných i z vlastních měšťův v to také pojaty byly, a to aby každé vrchnosti domácí v moc dáno bylo, aby nařízení mezi svými obyvately učinili podlé možnosti a obchodu jednoho každého obyvatele, však šetříc v tom, aby žádný přejímán a přesahován nebyl a rovnost slušně se zachovala. Jestliže to mínění J. Mtí jest, chceme se dáleji vysvětliti, tak abychom něco nesvolili, seč bychom býti potom nemohli.“

Vyběrčí nařízeni Jan Birita a Václav Columban.

Přímluva povolena k J. M. C. o sirotka po panu Jiříkovi Teüfflovi pozůstalého a jest toto psaní učiněno.*)

„Nejjasnější a nejnepřemoženější Římský Císaři, Uherský a Český králi, Páne Pane náš nejmilostivější. V. C. M. služby naše vždycky volné a hotové poddaně a pokorně vzkazujeme, a při tom V. C. M.. na žádost urozené paní paní Marye Barbory Teüfflovy, rozené Prejnarky z Štubingu a urozených pánův: pana Karla Staršího z Žerotína a na Dřevohosticích, hejtmana markrabství Moravského a V. C. M. raddy a komorníka, pana Jiřího hraběte a svobodného pana z Hodic a Volbramic, na Plavči, Rudolci a Tavikovicích V. C. M. raddy a komorníka, pana Zdenka Brtnického z Valdštejna na Brtnici a Sádku V. C. M. raddy,

*) O panu Jiříku Teuflovi píše Žerotín ve svých zápiscích o soudu panském: „Pan Jiří Kryštof Taüffl z Kunderstorfu. Zabit ve Vídni léta 1606 o sv. Janě.“

jakožto mocných otcovských poručníkův sirotka po dobré paměti panu Jiřím Kryštoffem Teyfflovi z Gundersdorffu pozůstalého k milostivé paměti přivozujeme téhož pana Jiřího Kryštoffa Teyffle V. C. M. po mnohá léta číněné, ponížené, platné a někdy příjemné služby a při tom ve vší poníženosti oznamujeme, že ačkoli jest nebožtík statku nějakého po sobě zanechal, však že tak mnoho dluhů se po něm nalezlo, že nemoha týž statek obdržán býti, musil jest hned brzy po smrti jeho ku prodaji přijíti a z toho, což zaň utrženo bylo, věřitelové se spokojiti, tak že kdyby lásky paní mateře sirotčí nebylo a ochrany poručníkův, nemohlby týž sirotek ani dosti skrovného vyživení a vychování svého míti, mnohem pak méně kdyby pak k vdání poctivému přišel, věnem i nad věno podlé stavu svého vybyt a vypraven býti. Vědouce pak dobře o tom, že jste V. C. M. k dotčenému panu Jiřímu Kryštoffovi Teyfflovi za živobytí jeho obzvláštní milostí nakloněni vždycky býti ráčili a on také V. C. M. i všemu slavnému domu Rakouskému rád věrně a ochotně sloužil, k V. C. M. se poníženě přimlouvajíce poddaně prosíme, že témuž sirotku takové milosti, kterouž jste V. C. M. k živému otci milostivě prokazovati ráčili, účastnu býti, jí užiti dáti a z štědrosti své císařské něčím obdařiti ráčíte, tak aby tím snázeji vychování své náležité míti a kdyžby k létům rozumným a věku dospělému přišel, taky k ně-
Fol. 135. b. čemu sáhnouti mohl. Pán Bůh všemohoucí, kterýž milosrdných skutkův a zvláště nad chudobnými sirotky prokázaných hojný a bohatý odplatitel jest, to všecko V. C. M. požehnáním svým Božským nahraditi ráčí, a my také, což se na tuto naši poníženou přímluvu tomu sirotku od V. C. M. stane, toho se V. C. M. věrně rádi ve vši poníženosti odsluhovati budeme, milostivé při tom odpovědi očekávajíce. S tím Pán Bůh všemohoucí rač V. C. M. dáti všecko dobré. Dán v městě Brně 27. Aug. 1612."

V. C. M. věrní poddaní Kardynál biskup, hejtman, páni, preláti, rytířstvo etc.

Cteno potom psaní dolních a horních Rakušanů evangelických, a poněvádž v jedom z nich, které z dolních Rakous stavové učinili, zmínka se stala, že jest Arcikníže nechtěl podlé uvolení a zakázání svého pečeti své přitisknouti dáti k resolucií císařské na svobodu náboženství před štyrma léty jim dané, snesli jsme se, aby ty osoby, které k J. M. dnes půjdou strany pana Lva, přímluvu naši podlé

tých stavův J. M. předestřely a žádaly, aby J. M. Arcikníže neráčil odporen býti, k žádosti jejich přistoupiti. Potom jsem rozpustil stavy.

Když pak stav prelatský a stav městský od nás vyšel, páni z rytířstva učinili k nám promluvení, ztěžujíce sobě do Jana Porta, že se vydává za osobu stavu jejich a že jí není, dokládajíce že jest podvedl pány Čechy, dav se tam za obyvatele přijíti, ježto jsa rozený Moravec nepotřeboval toho; než nemoha zde do stavu rytířského přijíti, že jest tudy chtěl se do něho vetříti. A protož žádali, aby i list přiznávací k landffrydu, který jest taky podvodně mi odvedl, navrácen mu byl.

Uznavše, že právi jsou, nechali jsme toho při tom. Podali jsou pak do našeho stavu paměti této:

„Léta Páně 1612, 27 dne Augusti při sněmě obecním v městě Brně držaném na žádost skrz suplikací na J. Mti pány z rytířstva od Jana Porta měšťana z Nyklšpurku, aby v společnost do stavu rytířského přijat byl, vznešenou, odpověď ji dále psaná dána jest.

Jane Port, jakou jsi žádost skrze suplikací svou na J. Mti pány z rytířstva při tomto sněmě obecním shromážděné, aby do společnosti v stav rytířský připuštěn byl, vznesl berouc to sobě ku pomoci a zástěru, že jsi za obyvatele v království Českém při deskách zemských se přihlásil, porozuměti jsou tomu ráčili, jináče se ty nedomnívajíc, než že skrze takové tvé obmysly J. Mti. pani z rytířstva povinni býti ráčí tebe za osobu stavu rytířského držeti. I zůstává v paměti J. Mtem pánům z rytířstva, kterak jsi ty léta 1600 při sněmě obecním v Znojmě držaném toho, aby do stavu rytířského přijat byl, sám i skrz přímluvy vzáctných osob vyhledával: však jaký podšport při témž sněmě chování tvého na Nyklšpurku od pana Zygmunda z Dytrychšteina v té službě, v které jsi zůstával, tobě dán byl, tejno tebe nebylo. Za kteroužto příčinou tobě od pánův z rytířstva skrz vyslané dvě osoby z prostředku jejich (že tebe k tvé žádosti do stavu rytířského přijíti chtíti neráčí) odpověd dána byla, a jak nyní tak i budoucně aby při J. M. pánich z rytířstva toho více, abys v stav rytířský přijat býti měl, nevyhledával, vzkázáno bylo.

Ty pak vždy nemajíc na té odpovědi od pánův z rytířstva dosti, opovážil jsi se, do království Českého jeti a tam se za obyvatele téhož království obmyslně při deskách

Fol. 136. zemských zapsati dáti, čehož jsi jsouc v markrabství Moravském zrozen, učiniti neměl. A to jsi vše na zlehčení stavu našeho rytířského učinil, nad to vyše list k landffrydu (nejsouc ty osobou stavu rytířského, a nemajíc statku pozemského ani výhostu od vrchnosti tvé, pod kterous se zrodil, abys svoboden býti mohl, žádného) J. Mti panu hejtmanu markrabství tohoto jsi odvedl, při sněmích obecních mezi stav rytířský se vtíral i titul rytířský na sebe jsi vztahoval a to jsi vše z všetečnosti tvé před sebe bral. Za kterýmito příčinami s vrchu psanými i jinými mnohými J. M. páni z rytířstva tebe za osobu stavu Vládyckého vyznávati ani míti chtíti neráčí: A v tom ti poroučeti ráčí, aby se ty osobou stavu rytířského nikdá i s potomky svými od tohoto času více nehlásil. Pakližby se toho mimo toto napomenutí naše učiniti opovážil a pánům z rytířstva o tom (že bys toho přestati nechtěl) jistá zpráva dána byla, budou věděti v té míře jak proti tobě pokračovati a takovou všetečnost tvou na příklad jiným tobě zastaviti." Actum ut supra.

A pro budoucí té věci vědomost tato pamět do kněh rytířských zapsána jest.

Odvedl pán kardynál Vidimus plnomocenství Císařského Arciknížeti daného, který jest panu Jetřichovi z Kunovic dán, aby byl přiložen k svobodám.

Potom jsme nastoupili na artykule ostatní panské, též prelátské, kteříž jsou přeběhnuty a jsou tyto:

Artykulové stavu panského.

1. Strany řádu při defensí zemské mělo-liby při tomto sněmě o něm promluveno býti, čili do jinšího času odloženo? A pokudžby k odkladu přijíti mělo, nebylo-liby za dobré, aby se to v moc dalo nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským a některým pánům obyvatelům, kteřížby od nich přivzati a povoláni byli?

2. Poněvádž beštallungk pana Rudolffa z Tyffnbachu nejvyššího zemského nad pěchotou to v sobě obsahuje, jestližeby nevidělo se jedné neb druhé straně při tom beštallunku po vyjíti těch tří let, na kteréž se vztahuje, zůstati, aby sobě o tom půl líta před tím věděti dali; nebylo-liby za dobré, aby se mu takový beštallung nynějším časem vypověděl, tak abychom sobě více na ten čas zavázáni nebyli i aby v moci nejvyšších pánů ouředníkův a soudcův zemských dále s ním jako i s jinými Nejvyššími podlé potřeby uznalé jednati, zůstávalo?

3. Poněvádž to, co jest předešle na kundtšaffty povoleno tímto sněmem vychází, ráčí-li páni stavové potřebu toho uznávati, aby se ještě táž summa na ně vydávala a odkuď? —

4. Aby páni stavové ráčili mezi sebou promluviti, bylo-liby potřebí, nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským, aneb pánům stavům dny k sjezdům pokládati, měli-liby to podlé předešlého způsobu a moci sobě dané i na potom činiti, čili J. Mti to vyzdvihovati ráčí?

5. Strany inventování svobod zemských ráčí-li J. Mti to při předešlém nařízení pozůstaviti a v moci nejvyšších pánů ouředníků a soudců zemských zanechati?

6. Vyzvěděti na nejvyšším pánu písaři, jsou-li knihy zemské převázány, a nejsou-li, aby se to stalo mezi tímto časem a soudem příštím Svatotříkrálským.

7. Jmenovati zmocněné k vložení do desk milosti panu vladaři domu Lichtenšteinského učiněné. Fol. 136. b.

8. Nařízeni, což by se pánu písaři nejvyššímu při sudu dávati mělo?

9. Naříditi, aby nyní i na časy budoucí mezi hejtmany a nejvyššími písaři bývaly cedule řezané a listy a což toho kdy do země přichází a do těch aby se při soudech a sněmích vpisovalo u přítomnosti pánů ouředníků a soudců zemských, tak aby nic nebylo zmařeno.

10. Soudcové zemští, kteří pro sešlost věku neb pro nemoci odpuštění od soudů vzíti musili, aby předce též místo měli jako prvé; i jestliby pak který ouředník zemský odpuštění od ouřadu a soudu vzal, aby měl místo mezi pány soudci podlé let.

11. Aby nápadníci a dědicové hejtmanů zemských neb hejtmanové, kteříby odpuštění vzali od ouřadu, byli povinni hejtmanu tomu, který na sobě ouřad má, sirotčí věci, které za nimi zůstávají, odvozovati.

12. Aby páni obyvatelé povinni byli podlé předešlého nařízení hejtmanu zemskému v známost uvozovati, coby věděli ke skodě země býti.

13. O vypravení poslů k budoucímu sněmu Českému strany narovnání mezi ouředníky a soudci zemskými království Českého a markrabství Moravského, o místa.

14. Aby poslové zemští, kteříž v poselství vypravováni bývají při navrácení svém relací psanou pánům stavům, byl-liby sněm, pak-liby sněmu tak brzy nebylo, nej-

vyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským dávati povinni byli a pan písař nejvyšší, ani jeho místodržící, kdyžby do knih zemských vepsána byla, aby bez jistého dovolení nejvyšších pánů ouředníků a soudců zemských přípisů jich vydávati žádnému nemohli.

15. Aby do toho artykule mezi šterciře a knechty, o který se již snešení stalo, také rybnikáři, kteří se sem tam toulají, žebrotou živí a pod tím lidem škodu činí, potaženi byli.

16. Nějaké stálé nařízení o cigáních.

17. Aby na místo doktora Leandra nebožtíka doktor Matyáš Tymín, jinak Lavín z Ottnffeldu za lékaře zemského vedlé námluvy od nejvyšších pánů ouředníků a soudců zemských s ním učiněné přijat byl.

18. Aby drabantu starému již zpracovanému provisií učiněna byla a jiný na místě jeho aby přijat byl.

Artykulové stavu prelátského.

Předně: Stav prelátský jako kdy prvotně od starodávna všelijaké berně, daňe a contribucí sněmovním snešením svolené, jakž zemské tak císařské vždycky spravoval i též nyní spravuje, nad čímž jsou vždycky to prokázali a až posavád prokazují, též i napotom prokazovati (vedle J. Mtí stavu panského, rytířského, tudiž též i městského) hotovi jsou, že jsou se od J. Mtí pánův stavův nedělili, než zároveň jakožto věrní landffrydníci této naší milé vlasti společně stáli; však nevždycky v tom potřebování byli, když jsou se počty peněz dávaly, kterýchž jsou oni při dávání spolu s jinými J. Mti pány stavy oučastni byli, pročež stav prelátský toho žádostiv jest, aby též z prostředku jich osoba ku počtům peněz takových vydání nyní a na budoucí časy volena a potomně přítomna bývala.

Za druhé: Jakož jest se někdy přitrefilo (a snadby i
Fol. 137. potomně se přitrefiti mohlo), žeby se lid vojenský jak jízdný tak pěší verboval a tudy ku předešlému příkladu, nad kterýmžby žádný z J. Mti nejmenšího oblíbení snad neměl, něco takového zběhnouti se mohlo, obzvláštně pak, když se lid vojenský takový na grunty landffrydníků duchovních a spolu obyvatelův markrabství tohoto bez jich vědomí klade, žeby se věděti nemohlo tak naspěch a nenadále, zdaliž přátelé neb nepřátelé jsou, pro uvarování všeho takového spůsobu stav prelátský žádá, aby o takových věcech

buďto skrz J. M. pána hejtmana anebo skrz J. V. K. M. pána kardynála z Dytrychšteina jakožto biskupa Olomouckého stavu duchovnímu v důvěrnosti té, kterouž jsme sobě podlé landffrydu zavázáni, v známost uvedeno bylo.

Za třetí: Na větším díle Jich milostem povědomé jest, jaké po mnohá léta již minulá durchcugy, mustrplacy též i dlouho trvající Quartyry na statcích duchovních jsou bývaly, odkudž nemalá záhuba a tak snadno nenabytá škoda, jak poddaným duchovních, tak i vrchnostem jejích vzešla; poněvádž pak duchovní spolu i s poddanými svými v sněmích nařízené berně, daně a contribucí rovným způsobem spolu s J. Mti pány stavy spravují a pro nespravování jich ouředníci menší tak dobře se na statky duchovních, jako i jinších pánův stavův zvozují, náležitě stav prelátský toho ve vší důvěrné uctivosti vyhledává, aby v té věci duchovní mírnosti náležité a společní užíti mohli.

Čtvrté: Toto stav prelátský jak předešle též i nyní žádá, žeby při tom podlé starobylého obyčeje a zvyklosti v markrabství tomto vlastí naší milé řád zachován byl, k čemuž i snešení sněmovní v městě Olomouci*)
držaný se vztahuje, aby ve všelijakých komisích krom na vojnu tažení z stavu prelátského osoby na časy nynější a budoucí jmenovány a upotřebovány bývaly.

Za páté: Poněvádž v stavu prelátském dosti málo osob se nachází, odkudž též J. M. pán hejtman ráčilby mocti nemalé nezalíbení vzíti, jakož pak i se to v kratičkých časích našlo, že tak málo z stavu prelátského mezi stavy přichází, žádá stav prelátský, aby ještě některé osoby z lidí duchovních na pozemských statcích majících s raddou J. V. K. M., J. M. pana hejtmana a J. Mtí do stavu prelátského přijaty býti mohly, poněvádž v jinších třech stavech svoboda jest, osoby do stavu svého přijímati.

Za šesté: Jakož jsou páni z rytířstva v tom se ohlásili a pronesli, že by nějakou smlouvu (však bez ublížení præcedencí stavu prelátského) míti ráčili, že přední hlas před stavem prelátským toliko při sněmích mají míti, žádný pak z prelátův nynějších takové smlouvy aniž nečetl aniž neviděl, stav prelátský toho žádostiv jest, aby páni z rytířstva takovou smlouvu při tomto nyní trvalém obecním sněmu přede všemi budto in originali anebo vidimus ji ukᬠ

*) I v originalu jest zde prázné místo.

zali: nebo stav prelátský na jiném není, nežli se pány stavu rytířského v dobrém srozumění, svornosti, sousedství a lásce bez ublížení stavu prelátského a privilegií jeho po všecky časy zůstávati.

Fol. 137. b. Za sedmé: Jakož některým z stavu prelátského, když se jim psaní píše to slovo na tytuli (prelátu) se nedokládá, ve vší náležité uctivosti stav prelátský spravedlivě toho vyhledává jakožto jeden stav a oud věrný vlasti naší milé, aby na potom to slovo (prelátu) vypouštíno nebývalo: pro to samé, aby rozeznán byl kněz prelát stavu druhého užívající a kněz jiný, který mezi stavy při sněmích vcházeti moci nemá aniž v to nikdy potahován nebývá.

Za osmé: Nachází se, že když J. Mti páni ráčili chtíti mezi sebe stav prelátský z pokoje téhož stavu povolati, že jsou vždycky osobu z prostředku svého poslati ráčili, což se nemluví, žeby osobám stavu rytířského tudy na ujmu (čehož Bůh uchovej) býti mělo, než toliko pro samý starobylý a chvalitebný obyčej.

Za deváté: Co se skupování domův v městech a skládání vín dotýče, pokudž v tom podlé sněmovního snešení jiným pánům stavům svoboda jest i té také svobody stav prelátský užíti žádostiv jest.

Za desáté: Jakož stav rytířský a městský od J. Mtí stavu panského všelijakých vzáctných přímluv tu, kdež toho potřeba anebo zisk a dobré jejich ukazovala a nastávala, dostávaly a užívaly a až posavád dostávají a užívají, odkudž též příčinu mají Jich milostem toho se s poděkováním odsluhovati; i za to také stav prelátský služebně a modlitebně žádá, aby v čas potřeby i příležitý, též milosti a laskavých přímluv i stavu prelátskému užitečných ffedrunkův od J. Mtí užíti mohl.

Jakož pak za jedenácté, a na ten čas poslední, stav prelátský J. Mti v té landffrydní jednotě a náležité uctivosti i též nepochybné naději následuje, a toho u J. Mt. vyhledává, aby mohl, co se statkův pozemských kupování dotejče, při světlém vyměření zřízení zemského zachován býti.*)

Což vše stav prelátský připovídá jak J. Mtím pánům stavu panského, rytířského, tudy též i stavu městskému věrností i upřímností a všelijakými a vzáctnými službami, modlitbami a přátelstvím každého času služebně, přátelsky a volně se odsluhovati.

Začali jsme taky uvažovati ty, kteréž stav rytířský

*) Viz. Zř. z. roku 1604 list 89.

podal, ale nemohli jsme jich všech zavříti, protože již bylo přes pět, a byli jsme hrubě od práce umdleni.*)

Strany pana z Rotale ráčili se stav panský snésti: poněvádž až posavad toho, aby starožitného rodu pánem byl, neprokázal a povinnosti taky té, kterou páni noví zavázáni jsou, nevykonal, aby byl ode mně skrze psaní k soudu příštímu Brněnskému obeslán a tu při tom soudu to učinil, co v takových příčinách učiniti náleží, t. přísahu na užívání stavu panského podlé pořádku země.

Strany pak artykulův svrchu psaných jest toto snešení v stavu panském učiněno, předně: o artykule stavu panského.

1. Strany řádu při defensí aby to v moci J. Mtí nejvyšších p. ouř. a p. soud. z. zůstávalo.

2. Beštallung nynější aby byl kassirován a ta věc, byla-liby potřeba jaká dále, také J. M. Nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským v moc dána byla, a aby služba byla vypovědína nejvyšším a hejtmanům.

3. Co jest se prvé ročně na kundšafty vydávalo, poněvádž tento sněm toliko na rok se vztahuje, aby se ještě také do roka dávalo.

4. Aby ta věc v moc J. M. panu hejtmanu dána a tak zapsána byla, jakž v sněmu léta 1608 a 1609 zapsáno.

5. Svobody zemské aby zinventovány byly: J. M. tu věc nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským v moc dávati ráčí, aby J. M. při tomto nejprv příštím soudu osoby k tomu nařiditi ráčili: Fol. 138.

6. Knihy zemské v obojím kraji podlé potřeby aby převázány byly.

7. Strany žádosti pana vládaře domu Lichtnšteinského o vložení milostí do desk zemských J. Mti učiněné, že se J. Mtem vidí nepotřebí osob k vkladu do desk nařizovati, nežli že nejvyšší pán komorník podlé snešení sněmovního má dovoliti tu pamět ve dsky zemské vložiti.

8. Aby se té věci až do napravování zřízení zemského odložilo.

8. J. Mti všickni se na tom snésti ráčili, aby při tom artykuli, tak jakž v přednešení poznamenán, zůstalo.

10. Aby tolikéž při tom tak, jakž přednešení obsahuje, zůstávalo a ouředníci menší v stavu rytířském tolikéž.

*) Zde na straně připsáno: Sem náležejí artykulové poznamenání na listě 112. rukou Žerotínovou.

11. Aby při starobylém pořádku zůstalo, totiž tak, jakž toto přednešení v sobě obsahuje.

12. Povoleno k tomu, aby se ten artykul opáčil jakž v prvních snémích zapsán jest.

13. Aby ty osoby, kteréž do Prahy vyslány budou, s nejvyššími pány ouředníky a soudci zemskými království Českého rozmluvily a o jistý čas a místo namluvily a J. Mtm N. P. On. a S. zemským o tom oznámily, ta pak věc o nařízení osob k té věci, aby J. M. nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským markrabství tohoto v moc dána byla, tak kdyžby J. Mti sobě o tom oznámeno měli, aby moc míti ráčili, osoby k tomu nařiditi.

14. Snešeno tak, jakž přednešení jest.

15. Rybnikáři aby tolikéž do toho artykule jakž prvé o štercíře a knechty a tuláky pojati byli.

16. Do budoucího sněmu odložiti a mezi tím, aby při předešlém spůsobu zůstalo, totiž aby v zemi trpeni nebyli.

17. Aby doktor Matyáš Tymín Lavín na místo doktora Leandra za doktora zemského přijat byl.

18. Aby se mu nejprvé hned 50 zl. dalo, a potom každoročně 24 zl. do živobytí z peněz zemských dávalo.

Na artykule prelátské toto snešení se stalo.

1. Vidí se J. M. aby od té žádosti upustili; pak-liby nechtěli, aby k tomu připuštěni byli, však aby osobu hodnou kterážby ku pomoci dobře prospěšna býti mohla, nařídili. Nařídili jsou kněze Benedykta opata Zábrdovského.

2. Poněvádž ta věc vlastně J. M. pána hejtmana samého se dotýče, J. M. pán ráčí míti jim odpověd dáti*)

3. Co se dotejče lidu J. M. C. válečného na statky duchovní kladení, v tom že J. M. Císařské zbraniti nemohou; co se pak lidu zemského dotejče, tu že také s nimi při snémích bývají.

4. Že se to vždycky zachovává a v komísí bráni bývají, leč sami dobrovolně od toho opouštívají.

5. Aby při předešlém spůsobu zůstalo.

6. Poněvádž to již od starodávna v obyčej a užívání přišlo, aby při tom zůstalo, a jestliže jaké právo k tomu měli, proč toho za tak dlouhý čas zamlčeli.

7. Kdyžby se k stavu všemu jejich psalo, aby se užívalo

*) Na straně připsáno rukou Žerotínovou: „dána jest odpověď, že když co toho na mne vznesou, že mají jako jiní obyvatelé chráněni býti."

toho slova prelát, obzvláštním pak osobám aby jim ten tytul dával, kdoby chtěl.

8. Co se činí od stavu panského ku pánům z rytířstva posýláním, to se činí z dobrého přátelství, že s nimi krevní i příbuzní přátelé jsou, a dyž stav prelátský s nimi tak v přátelství krevním i příbuzném budou, že mají podobného spůsobu užíti.

9. Poněvádž v smlouvě obsaženi nejsou, mohou-li sobě to přátelským jednáním spůsobiti, toho se jim přeje.

10. To se činí a že jsou sobě tím jedni druhým povinni.

11. Aby zůstalo při předešlém starobylém spůsobu.

Středa. 29. srpna.

Nesešli jsme se hrubě ráno, neb jsem předně několik hodin pracoval v spisování některých věcí, které ještě dnes měly předneženy býti a potom jsem ke dvoru jití musil, kdež nejprvé Arcikníže mne velice za to žádal, abych se Fol. 138. b.
k tomu přičinil, aby mohl býti dnes sněmu konec učiněn; potom jsem taky s J. Mtí na tom zůstal, že zejtřejšího dne ke mně na Rosice k obědu přijeti ráčí. Zdržel jsem se tu, až přišel pán kardynál, který tu také u oběda zůstal, já pak mezi tím do soudnice jsem šel a někteří obyvatelé se mnou, kterýchž když potom nemalý počet přibyl, přednesly jsou osoby včerejšího dne k Arciknížeti s odpovědí strany pana Lva poslané, že jí J. M. přijíti a všemu místo dáti ráčil; strany pak Rakušanů, že jest odpověd dal, že jsou měli J. Mt. několik měsícův v Vídni a že jsou ani zmínky před J. Mtí o ničemž neučinili: protož že J. M. taky neráčil jim žádné odpovědi dáti; ale by pak byli i učinili, žeby nebyl mohl jiné dáti, než tu, kterou jest předešle dal. Odkudž jsem sobě příčinu vzal, abych Jich Milostem v známost uvedl: Že ačkoli včerejšího dne na tom zůstáno bylo, aby pan Petr Sedlnický s osobami ze všech stavů k tomu přidanými dnešního rána ku panu Maximilianovi Lvovi došel a jej na závazek vzal, avšak jsem pánu návěští dal, aby s tím poprodlel, dokudžbych některých věcí na J. Mti nevznesl. Což poněvádž se od něho stalo, že nemohu před J. M. tajiti, že maje s některými pány obyvately rozmlouvati o nastávající soud zemský, přišli jsme na to, pokudby pan Lev na rathouz dán byl, že dosti nesnadně bychom klíče od desk od něho dostati mohli, poně-

vádž aby je s sebou přivésti měl, smýšlení nemám, a pokudžby jich neměl, žeby těžce k tomu přiveden býti mohl, aby v nepřítomnosti své je z místa, kdež je chová, vyzdvihnouti dáti měl.

Za druhé: že mi také zpráva dána jest, že ouřad města Brna nic o tom věděti nechtějí, aby jim včerejšího dne poručeno bylo, pokudžby on pan Lev dobrovolně slíbiti a na rathouz jíti nechtěl, aby jej mocí k tomu přivedli; protož že se mi za dobré vidí, aby ráčili mezi sebou o to promluviti, co by v té obojí příčině učiněno býti mělo?

Mezi stavem panckým někteří se k tomu přimlouvali, aby mu poručeno bylo, pro ně poslati; jiní zase, aby mu dovoleno bylo pro ně jeti, avšak pod závazkem, že sem zase zejtřejšího dne se dostaví a na rathouz postaví: ale svržena jest oboje ta přímluva skrze rozumnější, kteří soudili, že poněvádž ouřad nejvyššího sudství ještě na něm zůstává, nemůže se nám treffiti klíčův od něho žádati, neb že by to tolik bylo, jako ouřad s něho snímati, čehož my moci nemáme; k tomu, že on jak spurný jest, bychom jich i žádali od něho, dáti by jich od sebe nechtěl a tudy nám nějaký posměch vyříditi mohl; přes to, že nebezpečno jest, jemu tak mnoho věřiti a domu jeho odpouštěti, než žeby snad víry nezdržel: než abychom raději následovali toho spůsobu, ktery jsme až posavád zachovávali při osobě jeho a J. M. C. píšíce, a co se při něm zde zběhlo v známost uvodíce, podlí toho žádali, aby mu poručiti ráčil dotčené klíče od desk osobě té, kteroužby sobě J. M. oblíbiti ráčil odvésti, a je z domu buď skrze syna, neb paní manželku, neb skrze koho koli jiného, jehožby sobě k tomu zvolil, a jemu se v tom důvěřil, nevycházeje z rathouzu, vyzdvihnouti, čímž že toho dosáhneme, že J. M. ráčí jemu takové, poručení učiniti, kteréhož pokudž uposlechne, že budeme moci soud držeti; pakliby uposlechnouti nechtěl, že ne naší než vinou jeho soud k odkladu přijde. Jestližeby pak J. M. C. na rozmyslu míti ráčil, jemu o tom co poroučeti, že aspoň my z strany naší budeme očistěni jako ti, kteří jsme svou povinnost při té věci vykonali.

Straný pak Brňanů zůstáno, aby jim včerejší poručení opáčeno a vysvětleno bylo a to v tom, aby některé osoby z ouřadu majíce jistý počet měšťanů svých s zbraněmi na hotově byli, a kdyžby od pana Sedlnického jim návěští dáno bylo, aby se do lozumentu pana Lva vypravili a tak

jakžby jim dále poručeno bylo, se zachovali. To když jest jiným stavům od nás oznámeno, oblíbili sobě to a přistoupili k tomu, a vedlé toho zavření jsou k němu ihned osoby včerejšího dne jmenované vypraveny. Fol. 139.

Po dokonání této věci posláno jest pro posly Opavské skrze ty osoby, které je onehdejšího dne na horu vyprovodili a mezi tím, aby se nezahálelo, čtena jest resolucie Arciknížecí na artykule v smlouvě Pražské obsažené již na místo zpravená a zhotovená, kteráž slovo od slova takto zní:

„Jakož Nejjasnějšímu a Nejdůstojnějšímu Kníželi a Pánu, panu Maximilianovi Arciknížeti Rakouskému etc. Pánu našemu milostivému, slavní stavové markrabství Moravského smlouvu, kteráž se mezi stavy království Českého s jedné a stavy markrabství Moravského zmocněnými s strany druhé při obecním generálním sněmu na hradě Pražském ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého léta 1611 stala, jsou přednesli, v kteréžto smlouvě při závírce její světle doloženo jest, že taková smlouva J. M. C. od obojí strany (jakž se pak tak stalo) přednešena a v kterýchby se artykulích J. M. C. dotejkala, resolucí žádána a očekávána býti má. Poněvádž pak J. M. Arciknížecí aby tento sněm co nejdříve k skončení svému přijíti mohl, toho by milostivě povděčen býti ráčil, protož J. M. jménem J. M. C. takové v smlouvě obsažené artykule v své milostivé a bedlivé uvážení vzíti a na ně nížepsaným spůsobem milostivě se deklarirovati ráčil, té nádeje jsouc, že stavové markrabství Moravského s touto od J. M. Arciknížecí jménem J. M. C. vyšlou resolucí poslušně spokojeni a contentýrováni budou.

A předně a nejprvé: Jakož se po J. M. C. toho žádá aby žádná poručení jménem J. M. C. z kanceláře J. M. C. České vydávána nebyla, kteráby proti zřízení zemskému, právům, svobodám, starobylým obyčejům a pořádkům markrabství Moravského čelela, a jestližeby kdy která vyšla, aby žádné moci a platnosti neměla: i poněvádž J. M. C. bez toho stavům markrabství Moravského, že je při všech svobodách, právích pořádcích a zřízení zemském zachovati chtíti ráčí, přísahou svou se zavázati ráčil; tehdy ráčí J. M. Arciknížecí tolikéž toho při též povinnosti J. M. C. zanechávati. Jestližeby pak přes to kdy podobná poručení z přehlídnuti nějakého vyšly, tehdy J. M. C., kdyžby toliko J. M. Císařské takový nedostatek specifice v známost uve-

den i také shledán byl: ráčí to podlé slušnosti k slušné nápravě chtíti přivésti.

2. V druhém artykuli strany mírnosti v psaních a porúčeních J. M. C. do markrabství Moravského vycházejících, J. M. C. na tom býti ráčí, aby podlé slavných předkův svých dobrého chvalitebného příkladu postupováno a slušná mírnost užívána jako také osoba i každá pře v náležitou šetrnost vzata byla.

3. Třetí artykul strany obeslání právního a sročení obyvatelův markrabství Moravského do Království Českého J. M. Arcikníže ráčí toho při témž majestátu léta 1608 před Prahou stalém a vyměření v něm obsaženém zanechávati.

4. Co se čtvrtého artykule dotejče, aby žádný ouředník nejvyšší království Českého ani kdokoli jiný v témž království žádného z obyvatelův markrabství Moravského o žádnou věc, kterážby se jakýmkoli spůsobem práva markrabství Moravského dotejkala, na závazek bráti nemohl a co týž artykul dále v sobě obsahuje a zavírá, J. M. Arciknížecí proti tomu býti neráčí.

5. Pátý artykul, aby žádný z obyvatelův markrabství Moravského jménem J. M. C. nebýval obsýlán z kanceláře České a kdyby se to i státi musilo, žádný přes dvě neděle při kanceláři zdržován nebyl a co se v témž artykuli více žádá: neráčí J. M. C. jakožto ten, kteréhož se tu obzvláště a ne kanceláře dotejče (poněvádž by se časem přihoditi mohlo, žeby J. M. C. tak velikými zemí a království svých se dotejkajícími věcmi s nejvyššími ouředníky a raddami svými zaneprázdněn býti moci ráčil) k tak kvapné výpravě se moci zavazovati dáti. Však má se v tom dobrý řád nařiditi, tak že žádný zoumyslně mimo slušnost a náležitost zdržován býti nemá, a když se tak obeslaný při kanceláři ohlásí, má před vyjitím těch čtrnácte dní předpuštěn, slyšán býti a za jakou příčinou povolán jest, má jemu oznámeno býti. Ale kdyby dvořská expedicí k nějakému jistému času přivázána a limitována býti měla, to z nahoře dotčených příčin býti nemůže; pročež i slušná věc jest, aby v té příčině stavové se pánu svému důvěřili. Nebo i to se zaopatřiti má, kdyby která osoba z vzáctnějších obyvatelův ihned po jednou předpuštěna býti nemohla, že jí zatím k očekávání místo slušné a příhodné ukázáno

Fol. 139. b.

býti má; nicméně také přátelé od strany dožádání mají spolu s ní předpouštěni býti.

6. V šestém artykuli o nařízení komisií v markrabství Moravském J. M. C. neráčí na tom býti, někoho v příčinách právních od pořádku práva odvozovati; a poněvádž by všelijaké potupné a k ourážce poctivosti se vztahující věci zběhnouti mohly, kdyby některý z komisařův zavržen býti měl a bez toho také odvolání od všelijakých komisií na soud zemský jednomu každému svobodné jest, ráčí toho J. M. Arc. při dotčeném odvolání zanechávati.

7. Na sedmý artykul, aby z kanceláře České do markrabství Moravského žádní listové otevření neb poroučení svědčící buď o svědomí dání neb svědkův stavění neb listův kladení neb ven z země které osoby vydávání, neb v zemí obstavování neb na rukojmě brání, neb načkoli jiného k tomu podobného se vztahující, bez vědomí a dobrého zdání hejtmana země a stavův téhož markrabství nevycházeli, a kdožby koli je přinesl neb přibíjel neb užíval, aby o to trestán byl. Týmž způsobem také aby z kanceláře nevycházeli žádní mandátové pod jménem J. M. C. v věcích jich stavův se dotejkajících, lečby prvé od týchž stavův markrabství Moravského uváženi byly. Podobně také, aby gleitové žádnému dáváni nebyli, leč s vědomím a dobrým zdáním téhož soudu zemského: a kdožby koliv gleitu jiným způsobem dosáhl, aby mu k žádné platnosti býti nemohl. Tolikéž aby se obyvatelům často psaného markrabství skrze dekrety neporoučelo, než bylo-liby co poroučeti potřebí, aby se to skrze psaní J. M. C. dávalo; — J. M. Arcik: při tom všem tolikéž pozůstavovati ráčí.

8. Co se osmého artykule, strany volného vydávání mocných listův královských dotejče, J. M. C. to konečně, aby ihned bez odporův a odkladův proti taxi těch čtrnácti kop míšenských vydávány byly, milostivě zaopatřiti chtíti ráčí.

9. V devátém artykuli, strany při a rozepří v markrabství Moravském zběhlých, ráčí J. M. C. i také kancelář Česká J. M. v ně se jináče nevkládati, než jako od starodávna starobylý obyčej a právo téhož markrabství dopouští. Co se prokuratora komorního J. M. C. v témž markrabství dotejče, poněvádž týž prokurator J. M. C. přísahou zavázaným jest, za to mzdu služby své má, neráčí J. M. C. v této příčině v moc svou císařskou a královskou sobě sáhati dáti, avšak při tomto artykuli J. M. C. ráčí se tak zachovati,

že žádný slušně sobě jakou ztížnost pokládati příčinu míti nebude.

10. A jakož v desátém artykuli, aby žádné suplikací a žaloby od poddaných obyvatelův markrabství Moravského při kanceláři České přijímány, nybrž jím na hejtmana zemského a soud zemský markrabství Moravského ukázáno bylo, se dokládá. Ačkoliv J. M. C. žádnému cesty k suplikování zavírati moci neráčí, však nicméně té milostivé a konečné
Fol. 140. vůle býti ráčí, pořádkům chvalitebným žádné překážky nečiniti, nybrž každou věc při tom právě, ku kterémuž svědčí, zanechati.

11. Jedenáctý artykul zůstává vedle smlouvy s stavy království Českého kromě že z toho, aby na náklad odvolávajícího se takové odvolání býti mělo, schází a J. M. C. k tomu také z nejvyšších ouředníkův a soudcův zemských markrabství Moravského do toho počtu osob, který při činění nálezův v témž markrabství za pořádek jest, povolávati ráčí.

12. Dvanáctý artykul podobným způsobem při tom se pozůstavuje, totiž, aby každá pře jak při městském tak i jiném právě ovšem zůstávala, však aby proti tomu všelijaké bezprávní zdržování a stran k outratám a škodám přivozování při každém právě zůstaveno bylo.

13. Při třináctém artykuli nacházíme slušnou věc, aby ortelové jak v příčině promlčení aneb zanedbání appellací k vyššímu právu, a kdyžby v moc svou právní vešli, skrze appellací potvrzeni byli, průchod svůj v městech měli.

14. Strany čtrnáctého artykule již jest nahoře doloženo, že J. M. C. proti zřízení zemskému markrabství Moravského, též jednoho každého z stavův téhož markrabství právům a svobodám a k čemu sice z moci královské a císařské právo mají, nic poroučeti oumyslu býti neráčí.

15. V patnáctém artykuli, aby z kanceláře České lidem zadlužilým jak hojemství*) žádné dáváno nebylo, tak také proti nim právnímu processu překážka se nedála: ráčí J. M. C. v této věci jisté nařízení učiniti, aby se právu průchod svůj pustil a překážka se žádná nedála.

16. Co se šestnáctého artykule dotejče, jestližeby kdy o jaké poroučení, z kanceláře vyšlé, kteréby se proti zřízení zemskému, právům, svobodám i jiným chvalitebným zvyklostem markrabství Moravského vztahovalo, odpor jaký vzrůstl,

*) „Hojemství" jest čas obžalovanému dlužníkovi daný k rozmyšlení na odpověd na žalobu žalobníka; odklad.

ten aby byl rozsouzen J. M. C. a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými, jak z království Českého i z markrabství Moravského, J. M. Arciknížecí toho při tom zanechati ráčí.

17. Sedmnáctý strany dosazení Místokancléře Českého a osob v kanceláři České, ráčí J. M. C. té milostivé vůle býti a to milostivě nařiditi chtíti, aby ouřad Místokanclířství dle starobylého obyčeje s jistým J. M. C. vědomím a vůlí dosazen, i také kancelář česká osobami hodnými a spůsobnými bez rozdílu náboženství opatřena byla.

18. Osmnáctý: co se nápravy ortelův při ouřadu appellací J. M. C. dotýče, J. M. Arcik: toho při starobylé, raddám nad appellacími zřízeným, instrukcí dané, zanechávati ráčí; aby pak na budoucí časy z všelijakých odporův sjíti mohlo, budou povinny města J. M. C. v markrabství Moravském municipalia svých práv, na kteréžby se každého času odvolavati mohly, týmž raddám nad appellacími pro správu odvésti.

19. Devatenáctý: aby všelijací nálezové a výpovědi předešlých let na obyvatele markrabství Moravského vyšlé a při kterémkoli právě se nacházející, v nic obráceny a na budoucí časy k žádné platnosti, aneb k jakému příkladu a důvodu při soudu užívány býti mohly, poněvádž týž artykul v majestátu léta 1608 jest obsažen, toho se všeho při tom zanechává.

20. Dvacátý: poněvádž v výš dotčeném majestátu jisté vyměření se obsahuje, jak s vyslyšením a na výpovědích zůstávajícími rozepřemi díti se a zachováno býti má, J. M. Arciknížecí toho tolikéž při tom pozůstavovati ráčí.

21. V příčině rukojemství, v kterémž tak jakž se v dvanáctém prvním artykuli dokládá, preláti a města za J. M. C. nevyvazeni zůstávají, J. M. C. ráčí chtíti k spomožení z toho břemena takové prostředky vynaleznouti, že sobě preláti a města co ztěžovati příčiny míti nebudou a nemají také k rukojemství donucováni býti. Fol. 140. b.

22. Dvacátý druhý: strany dluhův na J. M. C. převedení, s věřitely podlé potřeby uznalé jednání a věřitelům zápisův obnovení J. M. Arciknížecí v tom ve všem slušnou žádost uznávati ráčí.

23. Dvacátý třetí. Což se obeslání ven z země markrabství Moravského skrze půhony, důhony i jiné prostředky právní obyvatelům markrabství Moravského o jakoužkoli věc dotýče;

24. Dvacátý čtvrtý: aby obyvatelé markrabství Moravského i také poddaní jich k žádnému svědomí ven z země potahováni nebyli;

25. Tolikéž dvacátý pátý: aby v příčině statkův v království Českém koupených neb zdědilých neb sice změnou i jináče na sebe převedených od reversu k dskám složeného jistá taxa dána byla;

26. Podobně dvacátý šestý, aby privilegia království Českého znovu přehlídnuta a nalezla-liby se mezi nimi která, ještoby se na markrabství Moravské na díle, neb na všem vztahovala, stavům markrabství Moravského vydána byla a stavové markrabství Moravského stavům království Českého tím tolikéž povinni byli;

27. Dvacátý sedmý: aby do ouřadův, soudů zemského, dvorského, komorního i jiných tak dobře rodiči markrabství Moravského jako i rodiči království Českého, kdyžby toliko usedlí v království Českém byli, bráni bývali:

Při těchto pěti artykulích J. M. A. tak, jakž vyš psaná smlouva v království Českém učiněná to s sebou přináší, pozůstavovati ráčí.

28. Dvacátý osmý: Kdyžby někdo za nepoctivého skrze pořádný soud v kterékoli zemi k království Českému příslušející uznán a vyhlášen byl, nemá to jedné neb druhé zemi, nybrž nejprvé na J. M. C. vzneseno, od J. M. C. pak potom zemím v známost uvedeno býti.

29. Dvacátý devátý: v příčině míst a sedání mezi nejvyššími ouředníky a soudci zemskými království Českého a mezi hejtmanem a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými markrabství Moravského;

30. Týmž spůsobem třicátý strany nevkračování od jedné země druhé v řády, práva a svobody její, J. M. Arck: ráčí tolikéž při jednom i druhém artykuli toho milostivě zanechávati, čehož všeho jakž se vypisuje J. M. Arcik: stavům markrabství Moravského dle ponížené žádosti pro správu a k odpovědi jích toho tajiti milostivě chtíti neráčil, zůstávaje všem stavům vší milostí náchylný.“ —

Když přečtena byla, podala se ku přečtení druhá J. M. resolucie na žádosti naše některé, s kterými v pondělí minulé ku panu Trautsonovi vypraveno bylo, a jest takto sepsána:

„Jeho milost Arciknížecí Pan Maximilian Arcikníže Rakouský etc. Pán náš milostivý ráčil jest tomu všemu mi-

lostivě vyrozuměti, co jsou stavové markrabství Moravského mimo předešle již zavřené artykule a punkty opět znovu J. M. A. přednesli.

Předně: Co se plnomocenství J. M. Arc., kteréž od J. M. C. sobě dané míti ráčí, aby jeho hodnověrné Vidimus stavům markrabství Moravského pod pečetí J. M. Arc. dán i také v čas nastalé potřeby original propůjčen byl, dotejče J. M. ráčí chtíti takového plnomocenství vidimus pod pečetí svou jím stavům dáti, ano také pokudžby toho potřeba ukazovala i originalu propůjčiti.*)

Za druhé: Aby všecky privilegia a svobody zemské Fol. 141.
podlé smlouvy, kteráž se léta 1608 v království Českém před Prahou mezi J. M. Císařem Rudolffem slavné a svaté paměti a zmocněnými od pánův stavův království Českého z strany jedné a J. M. Císařem nynějším, pánem naším nejmilostivějším, na onen čas čekancem království Českého a vyslanými a zmocněnými markrabství Moravského z strany druhé, stala a majestátem J. M. Císaře Rudolffa se jmenuje, kdyžby obyvatelé markrabství tohoto pod panování a správu budoucího krále Českého přišli od J. M. C. znovu potvrzeny byly, a aby při starém landffrydu pozůstaveno bylo a J. M. C. toliko obzvláštním listem královským, že takový landffryd ve všem sobě oblíbovati i také zdržeti chtíti ráčí, k tomu milostivě přiznati ráčil. J. M. C. račí chtíti tomu, což jest tak strany obnovení privilegií připověditi ráčil, dosti učiniti, jako také i požádaný list co nejdřívěji zhotoviti dáti.

Třetí: Aby J. M. C. stavům markrabství Moravského na 20.000 zl. k žádosti J. M. C. roku minulého na válečné generální ouřady svolených, též regiment knechtův, tisíc koní verbovaných a na větším díle do království Českého poslaných, že to privilegiím a svobodám jejich na žádnou ujmu býti nemá, obzvláštní a rozdílné reverse dáti ráčil: J. M. C. ráčí chtíti takové reverse neprodleně zhotoviti dáti a vyš psaným stavům milostivě k rukám odvésti poručiti.

Čtvrté: Strany skládání vín v městech, o které mezi stavy vyššími a městy od dávního času rozepře jest, aby v tom obojí strana skrze J. M. Arc. anebo pokudžby pro některé slušné příčiny toho se státi nemohlo, skrze J. M. C. jisté k tomu nařízené komisaře mezi tímto časem a nejprvé příštím vinobraním vyslyšáni a výpovědí poděleni býli: ráčí J. M. Ar. o to J. M. C. se vší pilností pohledávati, aby J.

*) Viz na hoře str. 25. pozn.

M. C. takovou rozepři co nejdříve před osobou svou sročiti, aneb komisáře své k tomu nařiditi ráčil: Za tím pak i s městy o to jednati chtíti ráčí, pokudžby k tomu přivedeny býti mohly, aby za tím až do skončení té rozepře vyšším stavům toho nezbraňovaly.

Páté: Že v kancelářích J. M. C. knížectví Slezské markrabství Moravskému v tytulích se představuje, to aby J. M. C. při týchž kancelářích zastaviti a napraviti ráčil; neráčí J. M. A. aby taková stavův žádost naplněna byla, na sobě nic sjíti dáti.

Šesté: Strany Ubrmanův a komisií o hranice mezi královstvím Uherským, arciknížectvím Rakouským a markrabstvím Moravským: ráčí J. M. C. chtíti to milostivě zaopatřiti, aby taková komisií co nejdříveji k skutečnému vykonání přivedena byla.

Sedmé: Strany obnovení a dosazení ouřadův v městech, při této věci, čímž se jest tak J. M. C. zakázati ráčil, ráčí chtíti tomu dosti činiti.

Osmé: Aby J. M. C. věřitele své co nejdřívěji spokojiti a obyvatele markrabství tohoto z rukojemství za J. M. C. vyvaditi ráčil; J. M. Arc. ráčí chtíti v jednání této věci při J. M. C. na osobě své a pilnosti nic sjíti nedati.

Deváté: Jakož nás stavové za to žádají, aby J. M. C. na milostivé upuštění od pokut ztracení statkův majestát dáti ráčil, J. M. C. ráčí chtíti to, což jest tak připověditi ráčil, skutečně naplniti, čeho z všeho J. M. A. stavům markrabství Moravského pro zprávu a k odpovědi tajiti chtíti neráčil, zůstávaje jím vší knížecí milostí náchylný Maximilian etc.“

Když přišlo na artykul strany skládání vín v městech
Fol. 141. ohlásili se Brňané, že k milostivému předložení J. M. Arciknížecí povolili k tomu, aby osoby ty z stavův, které v městě bydlejí, mohly letos vína svá do sklepův složiti proti reversu podobně jako minulého roku.

Ač pak koli v jedné i druhé resolucí vlastnosti jazyku Českého zachováno není a skrze to něco taky zatměle postaveno jest, avšak vědouce, že tu nesešlo nic Arciknížetem, než panem z Lobkovic toliko, který zlý vykládač jest, nechtěli jsme se na tom zastavovati, než přijali jsme je, a panu z Kunovic jakožto tomu, který klíče od svobod má k schování je odvedli: Sám Arcikníže předešlých dnův ztěžoval sobě do něho, že tomu srozumívá, že jináče ty věci překládá, než mu jest poručeno. Čten zatím připis psaní J. M. C. učiněného strany Krnovského knížete, v tato slova:

„Nejmilostivější Císaři! Nemůžeme před V. C. M. ve vší poníženosti toho tajiti, že jest nám při tomto sněmě po spolu shromážděným od J. M. pána markraběte Brandeburského a knížete Krnovského psání dodáno, kteréž co v sobě obsahuje, aby jste tomu lépeji vyrozuměti moci ráčili, V. C. M. jeho hodnověrný výpis, jakož také aby jste což jest od nás J. M. za odpověd dáno, vědomost plnější míti ráčili, V. C. M. týmž spůsobem přípis takové odpovědi naší odsýláme a poníženě V. C. M. prosíce, že nás v milostivé paměti a to tak zaopatřiti ráčíte, aby takovými a podobnými zprávami země tato s jinými přiležícími zeměmi neb knížaty v sousedství našem bydlícími v nedorozumění ňáké, z kteréhožby potom něco jinšího povstati mohlo, uvedena nebyla. V. C. M. se v tom i ve všem jiném poníženě a poddaně porúčena čínice s tím V. C. M. v ochranu Pánu Bohu poroučíme. Datum v městě Brně při sněmu obecním ve středu po památce sv. Bartoloměje léta 1612.
K. B. H. P. Pr. Ry. Vy. z M. J. M. C. St. M. Moravského."*)

Za tou příčinou pak tak krátkými a mírnými slovy a s referirováním se na inclusí zavříno jest, že se nám nevidělo, cizí věci na sebe táhnouti a s biskupem Vídenským na ten čas ještě v zbytečné odpory se dávati.**)

Potom přijat jest hejtman Šveinbeck za obyvatele, jakož k víčerou dva jiní: Storkhorner, Rakušan, a Sebolt, Prušák.

V tom vstoupily mezi nás osoby ku panu Lvovi vy-

*) To jest: Kněz, Biskup, Heitman, Páni, Preláti, Rytířstvo, Vyslaní z Měst J. M. C. Stavy M. Mor.

**) Biskup Vídenský byl kardinal Khlesl, narozen 1553 ve Vídni, kdež jeho otec, protestant, pekařem byl. V 16. roce věku svého obracen na víru katolickou Jezuitem Šererem získal sobě neobyčejným nadáním ducha svého přízeň vídeňského dvoru, stal se 1589 administratorem biskupství Vídenského a 1614 skutečným biskupem, 1616 kardynalem. Co direktor tajné rady císaře Matyáše, který bez jeho raddy a může se říci bez jeho vůle ničeho nečinil, měl veliký vliv na politické poměry a záležitosti zemí Matyášových, z kterýchžto obzvláštně země koruny české těžké příčiny měly do něho si stěžovati. Žerotín jej nazýval druhým Granvellon a měl on zajisté mnoho podoby s nim. Úklady, které arciknížeti Ferdinandovi Štyrskému strojil, pohnuli toho, že jej bez vědomí nemocného císaře Matyáše na hradě ve Vídni zatknul a na tyrolský hrad Ambras odvésti dal. Teprvé 25. ledna 1628 navrátil se zase do Vídně a zemřel ve Vídenském Novém Městě 1630.

pravené a hned za nimi v patách přišli poslové Opavští, kterým ukázáno místo jako onehdá a promluveno k nim ode mně dosti obšírně, summovně však k tomu cíli, že jsme přednešení jich onehdejší v uvážení svém měli a přijímajíce to vděčně od pánův stavův knížectví Opavského, že jsou vedlé návěští v Olomouci jim daného netoliko osoby jejich mezi nás vypravili, než taky některé výtahy a výpisy svobod svých nám odeslali. Předně J. Mtem z toho že děkujeme, dále pak jich pánův poslův prosíme, aby při svém mezi ně navrácení J. M. naše přátelské a volné služby oznámili a J. M. na to ubezpečili, že vedlé předešlého zakázání svého ve všem tom, cožby tak v věcech svých před sebe s vědomím a dobrým zdáním našim před sebe vzíti ráčili J. M. nikoli opustiti nemíníme: Ač jsme pak na jiném nebyli, než ty věci nám od nich odvedené přehlídnouti, je podlé zůstání Olomouckého s nimi vážiti a dále se na něčem jistém s nimi snésti, avšak, že sami na to myslí svou přijíti mohou, že, poněvádž jsou se téměř při skončení a závírce sněmu tohoto při nás ohlásili a nás mnohými a velice důležitými věcmi zanešené nalezli; že nám na ten čas možné není, k tomu postačiti a ty věci všecky v tak bedlivé rozjímání, jakžby sice náleželo, vzíti: Nicméně že předce jsme je na zmínce měli a rozmlouvajíce mezi sebou o ně, že jsme za nejlepší usoudili, poněvádž sice za jinými podstatnými příčinami k J. M. C. jisté osoby vypravujeme, abychom to taky při nich nařídili, aby J. M. za složení roku mezi námi a knížaty a stavy Slízskými k vyslyšení te rozepře o knížectví Opavské a konec jí učinění žádali. Pánům
Fol. 142. stavům pak knížectví Opavského žebychom radili, aby oni totéž učinili a o vypravení poselství v té příčině k J. M. mezi sebou co nejdříve se snesli, a kdyžby to tak při sobě za dobré uznali, aby mi skrze pána hejtmana svého o tom věděti dali; neb že i já poručení mám o jistém dni, kdybychom se do Prahy dostati mohli, jemu návěští dáti, tak aby při jednom a témž času shledání naše spolu s námi státi se mohlo. Kdyžbychom to potom na J. M. C. obdrželi, tu teprv abychom se o osoby mezi sebou snesli, kterýmbychom všecky ty věci naše i jejich přeběhnouti poručili a vyhledajíce ony, s čím bychom obstáti mohli, toho potom k provedení pře a spravedlnosti naší abychom užili. Mimo to, poněvádž nemalé věci těmito pominulými časy, jakž od knížat a stavův Slízských tak i od vlastních jejích spolu-

oudův měšťanův Opavských je potkaly, že se nám za dobré vidí, aby to při té jízdě na J. M. vznesli a poslové naši že budou od nás poroučeno míti, v čemby jim koli radní a napomocni býti mohli, aby jich nikoli neopouštěli, nybrž tak se jich a ne jináč než jako vlastních našich domácích věcí ujímali. Děkovali za takovou declaracii a že toho chtějí svým principálům v známost uvésti a schvaliti se ohlásili. Když jsem je potom vyprovázel přes soudnici pověděl jsem jim, že odpověď psaná i taky výtah z psaní knížete Minstrberského, o kteréž jsme se před tím snesli, aby jim vydán byl, panu Hynkovi ode mně se odvede, aby to s sebou do Opavy vzal. —

Když jsme zase zasedli, pan Petr Sedlnický povstav s tovaryši svými dal zprávu, že jsou se vedlé poroučení našeho zachovali, ku panu Lvovi došli a předloživše mu jménem naším, že poněvadž přečinění jeho proti stavům více a více přibývá, že nemůžeme jeho více napotom na závazku zanechati, že jsou oni jej z něho propustiti a na nový podlé kterého by se ná rathouz dostavil, vzíti chtéli: ale on že jest slíbiti nechtěl, nybrž že se v pláč dal a jaký mu se posměch za služby jeho a pana otce jeho zemi činěné od pánův stavův děje, že jest naříkal, ohlašujíc se při tom že pokudž jest, je buď tím psaním panu Berkovi učiněným neb jiným jakým mluvením urazil, že chce rád jim satisfactií dáti, toliko kteráby bez ublížení poctivosti jeho byla. Uslyševše to, poněvádž se pán kardynál ještě od Arciknížete nenavrátil a pán komorník nejvyšší taky na horu nepřisel, aby taková obzvláštní a veliká věc nebyla bez přítomnosti tak vzáctných osob vážena odložili jsme ji k rozjímání, ažby mezi nás přišli a mezi tím kázal jsem se navrátiti na artykule panské a rytířské, kteříž jsou uváženi Suplikacie pak i všecky jiné věci, které při tomto sněmu pro spíchání J. Mti Arcikněžete dokonále zavříny býti nemohly, odloženy jsou až do soudu příštího Brněnského, davše páni stavové tu moc nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským, aby je při témž čase zavříti a skončovati mohli, nejináč, než jakoby toho sami přítomni byli.

Dostali se mezi tím mezi nás pán kardynál i pán komorník a když jest opáčena zpráva osob ku pánu Lvovi vyslaných, nemálo se tomu podivili a protož sstoupivše se každý stav obzvláštně, uradili jsme se, aby k němu znovu ty osoby vyslány byly s tužším napomenutím a předložením,

aby sám sobě dalšího posměchu a hanby nečinil, nebo že jsou páni stavové dobře to uvážili, co před sebe berou, ale on že se právu protiví a poněvádž pořádkův povědom jest, že může souditi, co takový za obyčej potkává a co jeho potkati může a tak s tím odešli.

My pak dali jsme se v promlouvání o posly, kteříby k J. M. Císařské vypraveni býti měli a snesl se stav panský o pána kardynála a o mně, stav rytířský o pána písaře nejvyššího a pana Petřvaldského. Co by jím pak za instrukcí dána býti měla, dáno soudu v moc, při čemž taky zavříno, aby soud nastávající Brněnský pro to poselství odložen nebyl.

Přednesl jsem taky strany pána komorníka nejvyššího, poněvádž zprávu dává, žebychom mu měli nemálo dlužní
Fol. 142. b. býti, aby s ním oučet o to činěn byl, k čemuž stavové povolili a jsou k tomu voleny osoby z stavu panského: pan z Šleinic a pan Bedřich Sedlnický; z rytířstva: pan Dembinský a Victorin Freiberger, ti že se s ním sjeti mají před soudcem Tříkrálským, takové sečtení učiniti, nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským to přednésti a na čem oni zavrou, to že má stálé býti.

Když jsme v těchto jednáních byli, navrátili se naši vyslaní od pana Lva s oznámením, že předce na svém stojí a že již ne pláčem odpovídá, než mnohem hrději než prvé mluví; ad partem pak některým potom pověděli, že tak špičatá slova jim dával, že ku podivu, a že aby stavy více nezjitřili, ani připomínati jich před nimi nesměli. Pročež když ta věc v uvážení vzata, tak jsou se tím pohnuli všickni, že ani jednoho nebylo, kterýby se jináč přimlouval, než aby k němu opravdově přikročeno bylo: a protož poručeno jest zase těm osobám, aby k němu i s Brňany po třetí došly, a bez dalšího napomínání a překládání jako prvé aby mu oznámil pan Sedlnický, že jest poručení J. Mtí pánův stavův, aby slíbil, že se na rathouz postaví a slíbilliby, aby zůstalo při předešlém. Pakliby slíbiti nechtěl, aby se obrátil k Brňanům a pověděl jím, že budou věděti, co mají činiti: a tu hned aby ho Brňané dali na vůz jeho vsaditi a na rathouz dovézti dali. A poněvádž v té příčině bylby již věsněm zemským, aby ho dali hlídati až do zejtřejšího dne, kdež J. Mti ráčí dále strany osoby jeho, jak by opatřena býti měla, nařiditi.

V tu pak chvíli, poněvádž se již připozdívalo, poslán jest k J. M. můj bratr (měly poslány býti osoby ze všech

stavův; ale pro ušetření J. M. vypraven jest tento jako J. Mti komorník) a poručeno mu, aby J. Mti oznámil, jak se stavům s panem Lvem vede a poněvádž za tou příčinou není možné J. Mti odpovědi dnešního dne dáti, že J. Mti žádají, aby ráčil milostivé shovení až do zejtřejšího dne míti, při kterémž že J. Mti jakkoli ráno ráčí chtíti odpověd dána bude. Vrátil se zase a oznámil, že J. M. ráčí dobře s námi spokojen býti a že žádati ráčí, aby zejtra o šesti hodinách mohl odpraven býti; a poněvádž nám oznámil, že Lva při dvoře nalezl, jest mu poručeno, aby zase k J. Mti došel a J. M. prosil, aby mu ráčil poručiti domu svého prázdnu býti. Ale učinil to J. Mtí prvé, než tento tam došel, a tak nebylo potřebí s J. Mtí o tom mluviti. Mezi tím čteny odpovědi Rakušanům dané a jsou tyto:

Dolním.

„Pozdravení a služby naše V. M. a vám vzkazujeme, Urození Páni páni, Urození a stateční Páni Rytíři, Slovútní a opatrní páni Vyslaní z měst Arciknížectví dolních Rakous, páni přátelé a sousedé naši zvláště milí, dobrého zdraví na Pánu Bohu V. M. a vám věrně žádáme.

Psaní V. M. a vaše pod rozdílnými daty, kteráž jste nám tohoto i minulého roku učiniti ráčili, jsou nám, Biskupu, Hejtmanu a všem čtyřem stavům markrabství tohoto při tomto sněmě obecním shromážděným dodána a přednešena, z kterýchžto, že v tom předešle začatém a až posavád pevně a v cele zdržaném dobrém srozumění, náklonnosti a sjednocení trvati a zůstávati ráčíte, jsme rádi a s vděčností porozuměli, nejsouce na jiném než i z naší strany podobně se k V. M. a vám toho odměňovati a v též dobré correspondencí a jednotě jakž dosavád tak i napotom státi a k V. M. a vám podlé náležitosti se chovati.

Doslechli jsme také z zprávy a relací nám učiněné, co v sobě ti spisové, kteréž jste nám odeslati ráčili, obsahují: kteréž poněvádž odpovědi obšírné žádné nepotřebují, toho při tom zanecháváme a děkujíce V. M. vám, že jste nám o těch věcech oznámiti ráčili, tolikéž se V. M. a vám v tom zakazujeme, že jakž jsme se až posavád, když co takového na nás od V. M. a vás vznešeno bylo, všelijak podlé nejvyšší možnosti naší a potřeby Vtí. a vaší, Vtí. a Vás se ujímali, tak že i na potom, kdyžby toho další potřeba nastala, učiniti rádi chceme. Jakž pak, když jsme z psaní V. M. a vašeho, jehož datum 16 Martii léta tohoto, porozuměli, Fol. 143.

že jste při J. M. Arciknížeti Maximilianovi Rakouském, pánu našem milostivém, toho vyhledávati ráčili, aby resolucí J. M. C. pána našeho nejmilostivějšího V. M. a vám danou, přidáváním pečeti své Arciknížecí milostivě ztvrditi a upevniti ráčil, toho jste však obdržeti moci neráčili. Ačkoli nejsouce od V. M. a vás za to žádáni, však šetříce příležitostí této, kterouž při přítomnosti J. M. Arciknížecí zde na ten čas máme, nepominnli jsme toho J. M. skrze osoby nařízené přednésti a přimlouvajíce se J. M. za to žádati, aby k vyhledávání V. M. a vašemu přistoupiti milostivě ráčil. Načež jest nám odpověď dána, že jest J. M. přes tři měsíce mezi V. M. a vámi býti ráčil, a že jste toho ničeho na J. M. vznášeti neráčili, a kdyby jste i vznášeti byli ráčili, žeby J. M. jiné odpovědi mimo předešlou dáti moci neráčil, pročež že J. M. nám se v tom milostivě omluvena činiti ráčí. Co se pak Sedmihradských a Uherských věcí dotejče, poněvádž od toho času, jak psaní V. M. a vaše vyšlo, již ty všecky věci k upokojení svému z požehnáni Božího přišly, nemáme V. M. a vám v té příčině co kommunikovati, než že předce v své nařízené hotovosti stojíme a i dále na to myslíme, kterak bychom sebe i vlast naši J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu zachovati, a v čas potřeby nastalé V. M. a vám, jakož se téhož podobně od V. M. a vás nadějeme, pomocí svou přispěti mohli. Podlé toho před V. M. a vámi netajíme, že jsme při tomto sněmě obecním s J. M. arciknížecí jakožto plnomocníkem. J. M. C. všecky své věci z daru a milosti Boží na dobré míře postavili, tak že jakž předně Pánu Bohu, tak za tím i J. M. arciknížecí děkovati se povinni býti známe, a když příčina se nám k tomu dá a příložitost k tomu sloužiti bude, nepomineme i dále, cožbychom soudili, že by jste rádi o věcech našich vyrozuměti ráčili, s V. M. a vámi se zděliti a to vše v známost uvazovati. S tím V. M. a vám na všem dobře a šťastně se míti vinšujeme. Datum v městě Brně 29. Augusti anno 1612.“

K. B. H. P. Pr. R. etc.

Horním p. Rakušanům.

„Pozdravení a služby naše etc. Psaní V. M. a vaše, v kterémž nám přípisy psaní od pána Palatina království uherského přijatých, odesýlati i také, co se v těch příčinách J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu i tolikéž J. M. C. Maximilianovi Rakouskému, pánu nasemu milostivému k odpo-

vědi v známost uvésti ráčili, oznameňovati ráčíte, jest nám při tomto sněmě obecním dodáno. Kdež předně V. M. a vám z takového sdílení se s námi dotčenými novinami přátelsky a služebně děkujeme a V. M. a vám se podobným spůsobem toho odměňovati zakazujeme. Podlé toho pak před V. M. a vámi netajíme, že jsme i my podobným způsobem od svrchu psaného pána Palatyna též noviny a výstrahu dostali a hned o tom, jakž J. M. C. tak i pánům Místodržícím v království Českém oznámili a odpovědi, že v nastalých nebezpečenstvích a příčinách opuštěni býti nemáme, dostali. Poněvadž pak Pán Bůh z milosti své ty rozbroje již upokojiti a nás v větší bezpečnosti postaviti ráčil, máme naději k J. M. Božské, že i na další čas milostivě žádostivý pokoj zachovati ráčí. Pakli by se k čemu jinému dále schylovati chtělo, nechtěli bychom toho před V. M. a vámi tajiti, nýbrž podlé sjednocení a dobrého srozumění našeho k V. M. a vám se chovati. Při tom pak před V. M. a vámi tajiti nemůžeme, že jest nám toho přítomného času sněm obecní od J. M. C. položen a na místě J. M. C. J. M. arcikníže Maximilian, pan bratr J. M. nejmilejší, s plnomocenstvím k němu vypraven, kterýž již mezi námi ode dvou nedělí zůstávatí a podlé plnomocenství sobě Fol. 143 b. daného věci sněmovní tak říditi ráčí, že máme z čeho J. M. Arcikn. děkovati. Nebo netoliko to, což tak předešle v království Českém mezi námi a stavy téhož království zjednáno bylo a dalšího snešení J. M. C. potřebovalo k konci šťastnému přivésti, než také i jiné věci naše domácí na dobré míře postaviti jest ráčil, tak že na tom všem volně přestatí a na ten čas dosti míti můžeme. Jsouce pak tím jisti, že V. M. a vy o vašich věcech, když jim Pán Bůh prospěch dávati ráčí, rádi slyšeti ráčíte, nechtěli jsme toho před V. M. a vámi zatajiti, jsouce i napotom totéž činiti hotoví a V. M. a vám všelijaké příjemné přátelství a služby prokazovati volní. S tím se V. M. a vám na všem dobře a šťastné míti vinšujeme. Datum v městě Brně při sněmu obecním ve středu po památce sv. Bartoloměje léta Páně 1612.“

K. B. Hejtman, Páni, Preláti, Rytířstvo etc.

Skončováno s městy o berně, kterou se uvolily na mnohé naše předkládání mimo jiné berné z koní a z poddaných vložiti na každý dům 6 zl. šacunku, čehož učiní něco přes 15 tis. zl. Dosti dlouho jsme o to s nimi oustrk měli; naposledy předce na tom zůstáno.

V tom se vrátili vyslaní naši a dali zprávu, že vida pan Lev, že zbytí není, předce naposledy slíbil rukou dáním, že se na rathouz dostaví, jakož pak učinil potom. Protož ouřadu porúčeno, poněvadž již poctivost jeho strážcím jest, aby nebyl hlídán, a aby žádnému hájeno nebylo, k němu docházeti. A tím odložen jest sněm do zejtřku do pěti hodin ráno. Čtena taky snešení stavu panského na artykule panské a prelátské, k nimž jsou jiní stavové přistoupili. Artykulův od stavu rytířského podaných odloženo do soudu a poněvádž tito všickni artykulové uváženi pro krátkost času nemohli v spis náležitě uvedeni býti, stalo se snešení toto:

Aby ti artykulové obecní všickni, o nichž se při tomto sněmě snešení a zavření stalo, při ouřadu nejvyššího písařství od osob přísežných a to poněvádž soud zemský svato Kunhutský blízko jest, mezi tímto časem a týmž soudem sepsány a při zasednutí téhož soudu hned první den J. M. k přehlídnutí předneseny byly a mezi tím časem aby sněm nebyl tištěn, toliko odpověď. A J. M. páni stavové tu všecknu věc v moc J. M. nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským dáti ráčili. O pobožnosti artykul aby také doložen byl předně.

Štvrtek, 30. srpna.

Mezi pátou a šestou sešli jsme se nahoru, ale že hodiny šli příliš napřed, nebylo ještě tolik. Čteno nejprvé psaní J. M. C. strany pana Lva učiněné v tato slova:

„Nejjasnější a Nejnepřemoženější Římský Císaři, Uherský a Český králi a Pane Pane náš nejmilostivější. V. C. M. služby své věrné a poddané s náležitou uctivostí vzkazujeme a výborného zdraví na Pánu Bohu upřímně žádáme. Nejmilostivější Císaři! V. C. M. ve vší ponížené poddanosti v známost uvozujeme, kterak jsme té celé náděje byli, že ten nářek, kterýmž jsme od pana Maximiliana Lva z Rožmitale a z Blatné nevinně dotčeni, jsme při tomto příjezdu mezi nás Nejjasnějšího a nejdůstojnějšího knížete a Pána Pana Maximiliana Arciknížete Rakouského pána bratra V. C. M. nejmilostivějšího, na místě V. C. M. jakožto plnomocníka k tomuto sněmu vypraveného skrze osobu J. M. a prostředek mezi námi obraný a od nás všech oblíbený netoliko k místnému uvážení, než také k hodnému trestání a nám nápravy
Fol. 144. učinění přiveden bude. Ale mimo všecku naději naši ráčil jest Jeho Arciknížecí milost předkládaje příčiny některé a

to takové, kterým jsme slušně místo u sebe dáti musili, tu věc s sebe složiti a jakž tomu z příležícího spisu a odpovědi od J. M. Ar. nám podané šířeji vyrozuměti ráčíte, na V. C. M. znovu nám ukázati. Poněvádž jsme pak na svědomí J. M. Arciknížecí, kteréž sobě nejvíce ku překážce bráti ráčil, a na něž jsme se nejvíce ohledali, stisknouti dale nesměli, nepozůstává nám nic jiného, než k V. C. M. se zase obrátiti a jsouce nám nemožné, tak vysokého nářku na sobě dále nechati, V. C. M. poníženě žádati, aby jste podlé náděje od J. M. Arc. nám dané, v času od J. M. vyměřeném tu věc buď osobně neb skrze komisaře k tomu nařízené a zmocněné před sebe vzíti a jí spolu s námi konec jednou učiniti ráčil. Poněvádž pak týž pan Lev nepřestával až posavád podlí správ nám daných rozličnými řečmi hanlivými, ale což více jest, i psaními svými, kteráž jeho vlastní rukou psaná jsme dostali, přílišně urážlivými nás dotejkati a hyzditi; nemohouce my již toho déle trpěti a tak velikého zlehčení a křivdy snášeti i také se jemu tím spůsobem jako prvé důvěřovati, přinuceni jsme k tomu, abychom jej na rathouz dali až do skončení té pře, pod závazkem cti a víry dodrželi. Že pak mezi tím čas soudu zemského svato Kunhutského, když v tomto městě držán býti má, se přibližuje a on pan Lev klíče od desk zemských k ouřadu nejvyššího sudství náležité až posavád za sebou maje, témuž soudu zemskému, kterýž bez odevření desk podlí starobylého řádu zahájen a držán býti nemůže, překážku by učiniti mohl, tak jak se to již prvé jednou stalo, skrze což kdyby podobně jako i předešlý postní, kterýž za příčinami podstatními k odkladu přijíti musil, tolikéž k odložení přišel, nemalé chudých vdov a sirotkův naříkání i jiným obyvatelům na spravedlnosti jejich zkrácení by se státi musilo: Protož V. C. M. za to poníženě žádáme, že psaním svým císařským a královským jemu panu Lvovi o tom poručení učiniti ráčíte, aby takové klíče od desk zemských nevycházeje však z rathouzu skrze toho, komužby se toho důvěřiti mohl a chtěl, z domu svého vyzdvihna buďto mně hejtmanu aneb osobě té, na kteréž by jste se V. C. M. ustanoviti a k tomu nařiditi ráčili, odvedl, tak aby soud průchod svůj míti a lidé k spravedlnostem svým přicházeti mohli. Co nás pak dále od toho pana Lva potkalo, a jakou jest k nám vážnost a poslušenství zachoval, nepochybujeme, že to vše V. C. M. J. M. Arck., jakž jsme to vše J. M. v poníženosti přednesli, v známost uvésti ráčí, jakž i my skrze

vyslané své, kteréž aby k V. C. M. od nás vypraveny byly, jsme se usnesli, V. C. M. známo podlé jiných věcí učiniti nepomineme. S tím se V. C. M. v milostivou císařskou a královskou lásku, milost a ochranu poníženě a poddaně porúčena činíce.

Datum v městě Brně při sněmu obecním ve středu po památce svatého Bartoloměje. Léta Páně 1612."

K B. H. P. P. R. a V. z M. J. M. C.

Oblíbili je sobě stavové a porúčili na čisto přepsati a s ním vypraviti.

Potom jsem svolal stav panský, jakž pány starožitné tak vnóvě přijaté a podal jsem jim níže psaných

Artykulův, podlé kterýchžby se v přijímání nových pánův řiditi měli.

Fol. 144. b. Jich milosti Stav Panský následujíce v tom šlepějí a příkladův slavných pánův předkův svých a obmýšlejíce to, kudyby vzáctnost stavu jejich zachována a v svém starodávním zvýšení a zvelebení zůstavena byla, tak aby skrze vtírání se mezi ně osob lehkých a nezasloužilých řád a stav jejich nebyl zlehčen a v tu potupu, která se v některých jiných zemích spatřuje, uveden, jsouce sobě přijímáním do stavu svého svobodní; ráčili se o tyto níže psané artykule společně snésti a v tom se mezi sebou zavázati, aby nevykračujíce z nich nikoli, buď pro přízeň neb lásku, buď pro oužitek jakýkoli, bud pro jinou, kteražby vymýšlena býti mohla, příčinu ruku nad nimi držeti a je s potomky svými nynějšími i budoucními rody panskými v své celosti a pevnosti ostříhali:

Předně a nejprvé: Aby žádný do stavu J. Mtí přijat býti nemohl, kterýžby nebyl osoba rytířská, dobře zachovalá a zasloužilá, jakž při pánu zemi a při stavu panském, tak aby ctné chování a zasloužení mělo předek před bohatstvím a přízní.

Za druhé: Aby, kdožby tak podlé rodu a zásluhy své přijat býti mohl, byl povinnen při nejmenším ukázati při přijímání do stavu panského osm štítův rodu svého rytířského a starožitného, čtyry po otci a čtyry po mateři, totiž dva dědy a dvě báby, čtyry pradědy a čtyry prabáby.

Za třetí: Aby žádný nemohl přijat býti, lečby při uvažování strany přijetí jeho bylo osob panských přítomných léta svá a statky majících v počtu nejméně dvaceti, a když

by větší počet jich na tom se snesl, aby přijat byl a teprv do lavic uveden.

Čtvrté: Aby žádný nebyl přijímán ihned po první žádosti, než aby mu to bylo odloženo do dvou, do tří let, jakžby toho potřeba a příčiny ukázaly.

Páté: Aby každý bez výminky byl povinnen, učiniti přísahu níže psanou v tato slova:

„Já N. na tom přisahám, že od dnešního dne chci řád a stav panský vedle obyčeje a práva koruny České a země Moravské velebiti a vedlé jiných pánův ve všem slušném a spravedlivém státi, sám sebou ani s dětmi svými, ani od nás erby pošlými až do třetího kolena pánům a rodům starožitným v jich obyčejích nepřekážeti, ani se nad ně tříti, ani toho s potomky svými vyhledávati, nýbrž se ve všem spolu s erby svými chovati podlé nařízení panského na sněmě léta 1608 v městě Brně při času sv. Bartoloměje držaném, stalého a reversu Královského. Tak mi Bůh pomáhej i všickni svatí.“

A kdož by jí neučinil, aby přijat býti nemohl.

Šesté: Byl-liby do země který cizozemec stavu panského přijat, a bylby v prvním neb druhém koleně, aby touž přísahu byl povinnen vykonati; totéž se rozuměti má na Slezáky a Lužičany.

Sedmé a naposledy: Kdožby v království Českém přijat byl a zde mezi námi místo míti chtěl, aby to vše týmž spůsobem podnikati povinnen byl, ledby přísahu týmž spůsobem prvé v království Českém učinil.

Toto jsme pak sobě obzvláštně při těchto artykulích vyměnili: Vidělo-liby se nám kdy k ním co přičiniti, aneb nové artykule přidati, abychom to učiniti moc měli.

Po přečkání jsou schváleny a dány místopisaři k přepsání do pamětí zemských, ač někteří chtěli, aby byla učiněna zvláštní kniha pamětí panských; ale vyvedl jsem je z toho oznámiv jim, že jest to ozvláštní prærogativa stavu panského, aby svého stavu věci do rejstra zemských zapisovati dali, ješto stav rytířský toho nečiní, majíce své obzvláštní knihy, ovšem však jiní stavové. Fol. 144.

Čtena pak suplikacie pana Lva z rathouzu, kterouž vždy na svůj starý šlak*) nastupuje a při tom vychování žádá, v tato slova:

*) Šlak zde znamená tolik co stopa šlapěje, viz Jung. slov. IV. str. 478.

„Vysoce důstojnému a osvícenému knížeti a pánu, panu Františkovi kardynálovi z Dytrychšteina a biskupu Olomouckému a J. Mtem všem čtyrem pánům stavům markrabství Moravského.

Vysoce důstojné a osvícené kníže a Pane pane švagře mně milostivě a láskavě příznivý, Vti urození páni páni, velební páni preláti, urození a stateční páni z rytířstva, páni vyslaní z měst J. M. C., páni ujcové švagrové, bratři a přálelé moji zvláště milí, zdraví i jiného všeho dobrého přál bych V. V. K. M. a Vtem věrně rád. Jakož jsem včerejšího dne podlé porúčení Vtí všech čtyr pánův stavův markrabství Moravského na rathouz se postaviti musel i nemajíce já nač se vychovávati a majíce já prvé statek skrovný, k tomu taky předešle jsem půl třetího léta v arestu byl, k nemalým škodám jsem přišel, tak že kdybych měl dýle zde na rathouzu na závazku zůstávati, musel bych do konce o všecko přijíti a snad na staré kolena s manželkou a synem svým žebrákem zůstati. V. V. K. M. a Vtí všech čtyr pánů stavův pro Pána Boha prosím, že se jak na spříznění rodu mého s vzácntými rody Vtí i taky obstární věk můj na věrné a platné služby dobré paměti pána otce mého též i mé Vtem a vlasti této činěné milostivě ohlídnouti a mne z závazku a z rathouzu propustiti ráčíte. Jestliže jsem Vtí budto tím psaním nebo jakým promluvením z nerozmyslu svého v času urazil, chci to V. V. K. M. a Vtem všem čtyrem pánům stavům náležitě napraviti, cožby jednom bez ublížení poctivosti mé býti mohlo, a což tak na tuto poníženou žádost mou učiniti ráčíte, jak se toho V. V. K. M. a Vtem svými povolnými službami každého času odsluhovati zakazuji, za milostivou a láskavou odpověď V. V. K. M. a Vtí služebně prosím.“

V. V. K. M. a Vtí povolný služebník

Maximilian Lev m. p.

Jest k odpovědi napsáno na suplikaci, že J. Mti ani k jedné ani k druhé žádosti povolávati moci neráčí; strany pak vychování zjevně jest odepříno, aby se odtud neuvedla zvyklost nějaká a příklad tento jiným nesloužil; než ad partem dáno navěští Brňanům, aby ho zakládali na týden 20 zl., že jim bude z obecních peněz oplaceno.

Když jsme tak chvála Pánu Bohu se vším již na hotově byly, posláno jest bylo po čtyrech osobách z vyšších stavů a po dvou z druhých k Arciknížeti a žádáno, aby

ráčil dovoliti, aby stavové mohli k J. Mti přistoupiti; potom pak J. Mti oznámiti, že stavové z té ponížené lásky, kterou k J. Mti mají a jsouce vděčni příjezdu J. Mti mezi ně a té práce, kterou s nimi po tento čas ráčil vésti J. M. patnácte tisíc zlatých darují, jsouce té důvěrné k J. Mti naděje, že více na náchylnost stavův, než na tak skrovnou sumu peněz ohlídnouti se ráčí. Z našeho stavu byli posláni pan Jiří Volf Křinecký z Ronova, pan Adam Líček, pan Bedřich Fol. 145. b.
Sedlnický, pan Hynek z Vrbna; z rytířstva: pan Kryštoff Blekta, pan Jindřich Zahradecký, pan Petr Vojsko a pan Vilím Munka Prokurator; z prelátův: pan*) suffragan a převor svatotůmský, a z měst dvě osoby všickni z ubce, což proto se stalo, poněvádž byla komise honorabilis, aby tudy byli poctěni. Vrátili se zase s mnohým poděkováním a tak jsme potom k J. Mti šli. Vyšel zase proti nám až dolu téměř nejvyšší komorník, vítali nás jmenem Arciknížete; Pan Trautson již byl odjel. Čekal Arcikníže v přední světnici; promluvení bylo krátké; oznámeno toliko, že jsouce již s odpovědí na milostivé přednešení J. M. C. hotovi, žádáno, aby J. M. neráčil sobě stížiti, zase v to místo, kde prvé mezi nás přijíti a takové odpovědi doslechnouti.

Ochotně se k tomu ozval, a že vděčen toho jest, že jsme se již o jistou odpověd snesli, a že rád mezi nás dostaviti se chce; a tak jsme J. Mti tím pořádkem jako prvé vyprovodili.

Když pod baldakyn na stolici připravenou zasedl, žádali jsme J. Mti na místě pánův stavův, aby proti J. Mti nebylo, aby snešení naše čteno býti mohlo, a tak je pán Místopisař četl v ta slova, jak do sněmu vešla.

Po přečtení podal mi je Místopisař a já J. Mti Arciknížecí; J. Mt. pak přijímaje s odkrytím hlavy ode mně, dodal ho panu z Lobkovic, který J. Mti po pravé ruce stál, a co ode mně mluveno bylo, vykládal. Potom jsem řeč učinil, kteráž vedlé obyčeje per periodos na německo od dotčeného pána komorníka překládána byla. Summa toho mluvení byla tato: Že J. Mt. když dále odpověd naši bude J. Mti přednešena, ráčí z ní vyrozuměti, o jaké snešení k milostivým žádostem J. M. C. skrze J. M. při začátku sněmu předloženým jsou se stavové mezi sebou namluvili a jaké svolení J. M. C.

*) V textu jest zde místo prázdné.

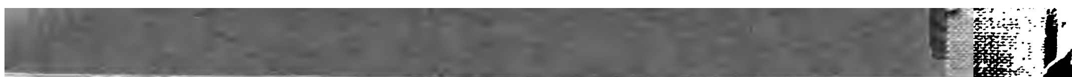
učinili: ač jsme se pak všelijak o to starali, aby pokudž ne k všemu, aspoň k většímu dílu toho, což propositie v sobě zdržuje přistoupiti a v tom svou poddanou povolnost k J. M. C. ukázati mohli; avšak že jsou žádné cesty k tomu vyhledati neuměli, protož že jakž J. M. C. předně ve vší poníženosti se omluvena činí, tak že J. M. pokorně prosí, aby ráčil je u J. M. C. omluviti a nemožnosti jich J. Mti předložiti. Dále pak že přijímajíce s velikou vděčností práci, kterou jest J. M. na sebe příjezdem svým mezi ně, tolikéž bytem svým dosti prodlouželým ano i jinou opravdovou péčí přijíti ráčil, že J. Mti za to poníženě děkují, zakazujíce se J. Mti zase toho obecně i obzvláštně svými každého času poníženými a povolnými službami odsluhovati. A poněvádž vidí a vědí, že J. M. ráčí na tom býti odsud odjeti, že předně J. Mti Božského opatrování a průvodu k cestě J. M. vinšují, za tím pak poníženě prosí, aby je J. M. Císařské pánu jich nejmilostivějšímu k milostivé ochraně a lásce Císařské a Královské poručena učiniti a sám tím pánem jich milostivým zůstávati ráčil.

Odpověděl na to velmi přívětivě německy a skrze pána komorníka česky a potom oznámil, kteří J. M. nevyprovodí, aby J. M. ruky podali, což jsou také učinili.

A s tím jest sněm dokonán, z čehož Pán Bůh rač pochválen býti, šťastně a bez všeliké roztržitosti, tak že i Arcikníže s námi spokojen býti ráčil a stavové s J. Mtí tolikéž.

Po zavření sněmu ráčil hned na vůz vsednouti a ke mně na Rosice k obědu přijeti.

Dodatky.

Ze smlouvy učiněné mezi Cís. Rudolfem II. a Arciknížetem Matyášem ve středu po sv. Janu Křtiteli léta 1608, na základě které pak smlouva r. 1611 mezi stavy Českými a Moravskými učiněna jest; klademe zde místa, která se odstoupení Moravy týkají:

„A jakož jest tolikéž pan bratr náš nejmilejší na spolů s zmocněnými od stavův markrabství našeho Moravského vedlé jejich ponížené a pokorné prosby snažně za to žádal, abychom k tomu se milostivě nakloniti, stavy téhož markrabství z poddanosti, správy a panování našeho propustiti a aby J. L. jakožto čekance království českého sobě za pána a po smrti J. L. kohokoli jiného z domu našeho Rakouského za ochránce až do vyjití našeho z tohoto světa vzíti mohli, povoliti ráčili; kdež my, ohlídajíce se na takovou J. L. i zmocněných téhož markrabství snažnou a poníženou žádost a prosbu, s radou stavův království našeho Českého k tomu milostivě povoliti a stavy markrabství Moravského poddané naše věrné milé z povinnosti a poddanosti propustiti a aby sobě J. L. jakožto čekance a budoucího krále Českého za pána vzíti mohli (avšak neodtrhujíce se ani nyní ani na budoucí časy od koruny království Českého), milostivě jsme k tomu povoliti ráčili, s tímto při tom doložením, pokudžby se pánu Bohu všemohoucímu pana bratra našeho nejmilejšího J. L. z tohoto světa prvé nežli nás povolati líbilo, aby sobě kohokoli jiného z slavného domu našeho Rakouského za ochránce vzíti a jemu se poručiti mohli s touto a znamenitou výminkou, aby po vyjití našem i J. L. pana bratra našeho nejmilejšího z tohoto světa již jmenovaní stavové markrabství Moravského, viděloli by se panu Bohu všemohoucímu nás dědici mužského pohlaví pořádně v stavu manželském zplozenými obdařiti, žádného jiného, kromě toho, kterýby z nich králem Českým byl, za pána sobě vzíti nemohli a moci neměli; jakž pak na to

všecko revers od nás sobě daný mají, jehož datum na hradě Pražském v neděli ochtab sv. Víta, léta 1608, kterýžto revers i do sněmu slovo od slova vepsán jest. Však nicméně, poněvádž toto povolení k dokázání milostivé naší péče a lásky k týmž stavům markrabství Moravského od nás se stalo, ráčíme sobě to při tom zachovávati a vyhražovati, abychom mezi tytuly svými markrabství Moravské klásti a dokud bychom od téhož tytule dobrovolně upustiti neráčili, markrabím Moravským jako prvé se psáti mohli. A poněvádž se tíž stavové markrabství Moravského do jistého času a jistý na hoře oznámený způsob samou toliko správou a panováním od království Českého s naším milostivým povolením oddělují, nebude moci jakž kancelář Česká, tak komory i apellací obyvatelům téhož markrabství vyššího i nižšího stavu nic poroučeti až do budoucího se zas pod touž správu navrácení. A jak a pokudby jí, nevykračujíce z práv, z pořádku, svobod, privilegií a obyčejův svých starobylých, podnikati a poddaní býti měli, jistého a dokonalého s králem a stavy království Českého snešení a namluvení mimo kteréž nemají výše potaženi býti. Za kteroužto příčinu všecka jich obsylání jak právní tak i jiná všelijaká, za jakoubykoli příčinou vyjíti mohla, též sročení, commissie právní, pře vyslyšané a na výpovědi zůstávající a jakékoli jiné jich ven z markrabství Moravského ku právu potahování, minouti a zastavena býti mají, aby tak všeckna správa, gubernací a panování J. L. jakožto čekanci a budoucímu králi Českému (potud, pokud králi Českému s témž markrabství poroučeti přísluší) zůstati a přináležeti mohla, bez všelijakého se v to skládání, jakž jmenovaných kanceláří tak i všech jiných soudcův zemských, ježtoby k tomu jaké právo předstírati chtěli a mohli. A jakož jsou tíž stavové toho při nás poníženě vyhledávali, aby všelijaké výpovědi a nálezy, které jsou na obeslání a sročení osob z markrabství Moravského v tomto království proti týmž osobám docela a dokonale přetrženy a vymazány byly, i poněvádž jsou takové výpovědi a nálezové již jednou v moc svou právní vešly, jich při tom pozůstavovati ráčíme, však s tou při tom znamenitou výminkou, aby na budoucí věčné časy obyvatelé markrabství Moravského před žádné soudy do království Českého potahováni nebyli a žádným vymyšleným způsobem nebývali krom samého odvolání na krále o nářek poctivosti, kdyžby však též odvolání nálezem soudu zem-

ského markrabství Moravského schváleno a potvrzeno bylo, nýbrž jestližeby se komu z čeho vina dávala, aby z toho byl před právem markrabství Moravského vedlé pořádku téhož markrabství obviněn a tam souzen a rozsouzen býti mohl. Když pak k tomu přijde, že stavové častopsaného markrabství pod budoucího krále Českého správu a panování J. M. zase se dostanou, mají jim všecka jich privilegia, svobody, práva, pořádky, dobré, chvalitebné a starobylé obyčeje a zvyklosti, kterýchkoliv od předešlých králův Českých a markrabův Moravských dosáhli a oni sami neb předkové jejich v užívání jich byli, ihned znovu od budoucího krále spolu se všemi jinými, kteréžby jim v nově od J. L. pana bratra našeho nejmilejšího za panování J. L. nadány byly, zouplna potvrzeny býti, však s tou při tom výminkou aby ke škodě předešlým smlouvám, svobodám a závazkům a předešlému sjednocení království Českého s markrabstvím Moravským nebyly a býti mohly, jakož podobně i stavové království Českého nic takového, cožby týmž smlouvám, svobodám, závazkům na ujmu bylo, sobě a budoucím svým jednati nemají a nemohou, leč by se z obou stran z toho propustili a aby jedna i druhá země co takového sobě zjednati mohla, snešení jisté a dobrovolné mezi sebou učinili, a pokudžby mimo takové snešení jedni neb druzí co toho sobě vyjednali neb z milosti naší a J. L. dostali, nemá to žádného průchodu, platnosti ani moci míti nyní a na budoucí časy. Co pak se privilegií a svobod, kteréž se stavův téhož markrabství dotýkají a na ně jakýmkoliv způsobem se vztahují a mezi svobodami království Českého buď na Karlšteině neb při dckách se chovají, dotýče, ty mají skrze jisté osoby od stavův téhož království na nejprv příštím sněmě k tomu volené a nařízené bedlivě vyhledány a k žádosti stavův markrabství Moravského přepsány a v hodnověrných výpisech co nejdřívěji jim vydány býti. A jakož jsou zmocnění od stavův markrabství Moravského nás za to ponížené žádali, abychom jim revers generální z kanceláře České na to, což tak od nich na milostivé žádosti naše při sněmích obecních a sjezdích od peněz i lidu svolováno bylo, aby to jejich privilegiím, svobodám, na·'áním, dobrým a chvalitebným pořádkům a zvyklostem na škodu nebylo, vydati poručiti ráčili; na takovou žádost jejich ráčíme chtíti ihned to nařiditi, aby takový revers generalní bez odkladu a průtahu vydán a odveden byl. Kdež také jsme o to s zmocněnými markrabství

Moravského milostivě a pilně jednati a za to jich, poněvádž jsou obyvatelé téhož markrabství k milostivé žádosti naši po tato všecka léta v zemi i ven z země za nemalé summy, kteréž jsme se z nevyhnutedlné potřeby vdlužiti ráčili, vedlé nás v rukojemství se stavěli a za nás z poddané lásky slibovali, aby ty všecky summy peněžité na místě týchž stavův k zaplacení na sebe přijali, se vší pilností žádati ráčili, čehož jsme však vedlé jistých od nich předložených příčin na nich obdržeti nemohli. I poněvádž nám na tom, aby takové břemeno s nás sňato bylo, nemálo záleží, na tom jsme se ustanoviti ráčili, abychom takovou žádost naši všem stavům markrabství Moravského při obecném sněmě, kdykoli od nich držán bude, přednésti dali a cobykoliv těch dluhův a komu na jaké terminy povinnováno bylo, vyhledajíce to, poznamenání jím toho odeslali.“ atd.

Ostatek smlouvy týče se biskupství Olomúckého, hranic mezi Moravou, Rakousy a Uhrami a amnestie všem přívržencům Matyášovým.

List, kterým Cís. Rudolf II. stavy Moravské z povinnosti a poddanosti propouští:

„My Rudolf druhý z Boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král, arcikníže Rakouský, markrabí Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabí. Oznamujem tímto listem všem vůbec a zvláště tu, kdež náleží: Poněvádž každé vrchnosti křesťanské nejvíce o to se starati a bedlivou péči a práci vésti náleží, aby poddaní, kteříž jí od Boha k opatrování a správě svěřeni a poručeni jsou, netoliko při stálém a bezpečném pokoji, než pod šťastným a pohodlném panování a ochranou zachováni byli, tak aby milosti a lásky vrchnosti své užívajíce z ní se těšiti, Bohu z ní děkovati a více a více růsti a vzdělávati se mohli: protož i my znajíce v tom věc slušnou býti a chtíce, aby obyvatelé markrabství Moravského, poddaní naši věrní milí, tolikéž milosti naší, kteréž jsou sobě od začátku panování našeho až dosavad mnohými, věrnými, platnými a znamenitými službami a pomocemi, zvláště těchto pominulých let v čas války proti nepříteli Turku vedené na nás dobře a hodně zasloužili, oučastni býti mohli k dokázání k nim skutečné lásky a opravdové péče, milostivě jsme se k tomu nakloniti a k žádosti jich, jakž i nejjasnějšího knížete pana Matyáše, arciknížete Rakouského, knížete Burgundského,

Štyrského, Korytanského a Virtemberského, hraběte Tyrolského, pana bratra našeho nejmilejšího, kterémuž jsme z bratrské náchylnosti království Uherské a arciknížectví Rakouské odevzdati a postoupiti ráčili, povolení naše královské, aby pro uvarování mnohých budoucích nesnází a nevolí jistší a bezpečnější jich statkův a poddaných jejich a tak celé země Moravské opatření, výš psaného pana bratra našeho nejmilejšího, jakožto voleného čekance království Českého do živobytí jeho za pana a po smrti jeho, ačbychom my jej živností přečkali, kohokoli jiného z domu našeho Rakouského za ochránce, neodtrhujíce se však od království Českého, k němuž od starodávna jakožto oud přední a hlavní připojeni a v ně vtěleni jsou, vzíti a pod panování J. L. aneb ochranou kohokoli jiného z domu našeho až do smrti naši zůstávati mohli, s dobrým rozmyslem a radou našich věrných milých a zvláště stavův království Českého jsme dáti ráčili.

Za kteroužto příčinou, aby to bez ublížení povinnosti své, kterouž k nám, jakožto k králi a pánu svému zavázáni jsou a bez urážky své dobré cti a dobře zachovalého jmena učiniti mohli, obyvatelé markrabství Moravského všech stavův, vyšších a nižších obecně a obzvláštně ze vší a všelijaké poddanosti, povinnosti a závazků propouštíme, osvobozujeme, prázdna a svobodna činíme, tak aby nám nyní i na budoucí časy v ničemž a ničímž povinni a zavázáni nebyli. Však kdyby nás pán Bůh z tohoto světa podlé neproměněné vůle své svaté povolati ráčil, mají též obyvatelé a stavové markrabství Moravského zas pod správu a panování budoucího krále Českého, buď že by byl z dědicův našich, až by nám pan Bůh budoucně v stavu manželském které dáti ráčil, buď že by výš psaný pán bratr náš nejmilejší jakožto volený čekanec království Českého, jestliže bychom bez nich z světa sešli, na stolici královskou dosedl, se navrátiti a jemu všelijakou poddaností a povinností, však bez ublížení a ujmy práv, svobod, řádův, nadání, obdarování, dobrých a starobylých chvalitebných obyčejův svých, zavázáni byli.

Kdež pro větší toho jistotu a bezpečnost k listu tomuto pečet naši císařskou přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v neděli ochtab sv. Víta, léta tisícího šestistého osmého a království našich Římského XXXIII., Uherského XXXVI., a Českého též XXXIII."

Smlouva učiněna mezi stavy českými a moravskými léta Páně 1611, a dopisy této smlouvy se týkající.

I.

Psaní od stavův Českých, v němž stavy Moravské k obeslání generálního sněmu vyzývají.

„Vysoce důstojnému Knížeti a osvícenému Knížeti, urozeným Pánům, Pánům, velebným a ctihodným Pánům Prelátům, urozeným a statečným Pánům Rytířům, slovútné a vzáctné poctivosti Pánům z Měst všem čtyřem Stavům Markrabství Moravského, Pánům milostivým, Pánům Ujcům, Bratrům a Švagrům a Pánům Přátelům našim, zvláště milým společně neb rozdílně. V nepřítomnosti JMti Pána hejtmana Místodržícímu Páně k odevření a spěšnému vyřízení.

Vysoce důstojný Kníže a osvícený Kníže, urození Páni Pani, Velební a ctihodní páni Preláti, urození a stateční Páni Rytíři, slovútné a vzáctné poctivosti Páni z měst, Páni nám milostiví, Páni Ujcové, Bratří a Švagrové a Páni přátelé naši zvláště milí, V. K. Mti a C. Mstem a vám služby své hotové a přátelské i všecko dobré s vinšováním od Pána Boha všemohoucího požehnání jeho svatého vzkazujem.

A podlé toho tejna nečiníme, že my všickni tři stavové Království tohoto Českého u velikém počtu nyní na Rathouze starého města Pražského shromáždění, patříce na nynější veliké znamenité a neslýchané škody, kteréž se jim a ubohým poddaným jejim v mnohých krajích, zvláště pak v Menším městě Pražském od toho lidu Pasovského nevinně dály a každodenně ještě dějí, jsouce z povinnosti své přirozené tím hnuti, abychom netoliko tak nešlechetné, nevážné a pravě tyranské předsevzetí již dotčeného lidu zastavili, a je od vlasti naší milé odvrátili, nýbrž také toto slavné a starožitné Království v lepším, stálém a bezpečném spůsobu zůstávati a napotom řízeno býti mělo, o to se společně při sněmu obecním namluviti, snésti a s pomocí Boží k šťastnému konci přivésti se snažili, za to jsme JM. Císařskou Krále a Pána svého nejmilostivějšího ve vší náležité uctivosti poníženě prosili, aby pro již dotčené veliké a nevyhnutedlné potřeby, kteréž žádného odkladu neboližto průtahu trpěti nemohou, k tomu milostivě nakloniti a sněm generální a veřejný, k němužby se vyslaní ze všech, království tomuto vtě-

lených zemí, s plnou mocí taky vypraviti mohli, ihned k jistému a krátkému terminu totiž ku pondělku po provodní neděli nejprvé příští na hrad Pražský podlé starobylého chvalitebného obyčeje a pořádku rozepsati a položiti ráčil, tak aby celé království, hlava s oudy svými, mohla náležitými prostředky od svých těžkých nemocí uléčena a uzdravena býti, v té poddané a nepochybné naději, že tato všech tří stavův království Českého slušná, vysoce potřebná a křesťanská žádost při J. M. C. Králi a Pánu našem místo a průchod svůj míti bude, s tím dalším doložením, jestliby v této tak ponížené, a jakž dotčeno, spravedlivé žádosti oslyšáni býti měli, že J. M. C. milostivě znáti ráčí, žeby stavové pro odvrácení zhouby dokonalé od království tohoto z přinucené potřeby sami k témuž času týž generální sněm rozepsati dáti museli.

I oznamujeme V. K. M. a VMtem a vám, že jest JMC. k již dotčené žádosti a vyhledávání našemu milostivě povoliti, a sněm veřejný neb generální k výše jmenovanému terminu rozepsati porúčiti ráčil, jakž tomu z přiležícího exempláře vytištěného téhož rozepsání, kterýž i v městech Pražských s podpisem ruky a přitištěním pečeti JMC. starobylým obyčejem v místech náležitých již přibit jest, šířeji vyrozuměti ráčíte a vyrozumíte. Kdež majíce my to na obzvláštním pilném a bedlivém pozoru, abyste JMti všickni páni stavové markhrabství Moravského, jakožto království tohoto nejpřednější oud, tolikéž k takovému generálnímu sněmu své vzáctné vyslané a posly z příčiny té vypraviti ráčili a vypravili, že jste se toliko od správy JMti nynějšího panujícího krále Českého, a ne od budoucích králův a koruny této na onen čas odděliti ráčili a oddělili; ano že tím jisti jsme, (žádné nejmenší pochybnosti nemajíce,) než že tolikéž spolu s námi a jinými k království tomuto přislušejícími zeměmi dle našich starodávních kompaktat a smluv všelijakých cest a prostředkův, nimižby všecko zlé zastaveno, odvráceno a naproti tomu politický řád pro zachování důstojenství a vzácnosti slavného tohoto království a jemu vtělených zemí v lepší a bezpečnější i stálejší způsob uveden a ustanoven býti mohl, vyhledávati a obírati upřímně a sku-

tečně pomoci ráčíte a pomůžete, k čemuž věčný a všemohoucí Pán Bůh své svaté požehnání uděliti nepochybně ráčí.

Protož V. K. M. a VMti a vás za to služebně a přátelsky žádáme, že pro již oznámené tak důležité a podstatné příčiny k tomu se skloniti, a jak výš dotčeno k uloženému dni, jmenovitě pondělímu po neděli Quasimodogeniti neboližto provodní své vyslané s plnou mocí ke všemu tomu jednání, coby k dobrému, užitečnému a prospěšnému koruně této a zemím vtěleným in genere et specie sloužiti a vztahovati se mohlo, sem mezi nás laskavě a přátelsky vypraviti ráčili a vypravili: jakž pak k V. K. M. a VMtem a vám té celé důvěrné a konečné naděje jsme, že tato naše služebná, přátelská ano i slušná a celému království tomuto a osudům jeho vysoce potřebná a užitečná žádost své místo míti a s ochotnou myslí naplněna bude.

O kterémžto našem V. V. M. a VMtem a vám učiněném psaní neopominuli jsme JMti králi Uherskému a čekanci království Českého, jakožto markrabí Moravskému panu našemu milostivému pro vědomost poníženě v známost uvésti. A s tím se službami našimi přátelskými a vždycky hotovými V. V. M. VMstem a vám poručena činíme, a na všem dobře a šťastně se míti vinšujeme. Datum při společném nás stavův na rathouze Staroměstském shromáždění v sazometnou středu léta 1611.

II.

Volba poslův.

Na list ten, jenž stavům na sjezdu obecném v Brně dne 19. dubna předčten byl, učinili stavové následující snešení:

„Jakož jsou JMsti páni stavové království Českého skrze psaní své, kteréž s. vědomím JMti Královské, JMtem pánům stavům markrabství Moravského učiněné jest, vyhledávati a za to žádati ráčili, aby JMti vzáctné prosby své s plnomocenstvím k sněmu generálnímu do království Českého vypraviti ráčili a JMt královská, aby žádost týchž pánův stavův království Českého naplněna byla o tom v psaní svém JMti pánu hejtmanu učiněném milostivě poroučeti ráčí: Protož JMti páni stavové uznávajíce věc slušnou a potřebnou býti k též jízdě do Prahy dožádati jsou se ráčili J. K. M. p. Františka kardynála z Dytrychšteina, biskupa Olomouckého; však poněvadž J. K. M. pro nedostatek zdraví svého neráčí moci tak naspěch se do Prahy vypraviti, ráčí JMti

toho JKMti na vůli zanechávati, kdykoliv J. M. knížecí příležité a možné bude, aby se za J. Mtí pánem hejtmanem a jinými vypraviti ráčil, a podlé J. M. K. nařiditi jsou ráčili.

Z stavu panského:

Pana Karla Staršího z Žerotína a na Dřevohosticích, Rosicích a hradu Přerově, hejtmana markrabství Moravského, JMti krále Uherského a čekance království Českého raddu a komorníka.

Pana Ladislava z Lobkovic na Šternšteině, Neuštátě, Rybnicích a Holešově J. M. C. římského raddu, též JMti krále Uherského a čekance království Českého tejnou raddu a komorníka a nejvyššího komorníka markrabství Moravského.

Pana Jeronýma Václava hrabě a svobodného pána z Turnu a na Vlasaticích.

Pana Jiříka hrabě a svobodného pana z Hodic a Volbramic na Plavči, Tavikovicích a Rudolci JMti krále Uherského, a čekance království Českého raddu a komorníka.

A pana Jana Jetřicha z Kunovic na Ostrově a Klínovicích.

Z stavu prelátského:

Kněze Ondřeje Hortensia, opata Velehradského.

Kněze Zykmunda Kohele, opata Louckého.

Kněze Benedykta Waltenbergkerga, opata Zábrdovského.

Kněze Jana Vincenta Barnabeusa, převora Sv. Tůmského.

Z stavu rytířského:

Pana Jana Čejku z Olbramovic, na Polici, Syrovicích a Bystřici, nejvyššího písaře markrabství Moravského. Pana Vilíma Dubského z Třebomyslic, na Novém Městě a Dačicích.

Pana Michala z Hrádku a na Novém Zámku.

Pana Jindřicha Zahradeckého z Zahrádek na Višnovím a Hobzi, sudího práva menšího v kraji Brněnském.

Pana Václava Vaneckého z Jemničky á na Valši JMti Královské firschneidera.

Pana Volfa Zykmunda Jankovského z Vlašímě na Budči a Slatině purkrabího zemského markrabství Moravského.

Z měst:

Ondřeje Obeslava z Olomúce.

Jiříka Hovoria z Brna.

Melichara Sprengle z Znojma, a

Martina Leopolda z Jihlavy.

Kteřížto již nadepsaní a zmocnění páni poslové mají se ihned neprodleně, a což nejdříve možné do Prahy s jistým plnomocenstvím od JMtí pánův stavův daným vypraviti a při témž generálním sněmě toho všeho, což by k zachování království Českého, též také k dobrému a užitečnému markrabství tomuto, a jiným k témuž království připojeným zemím sloužilo, vyhledávati, jednati a zavírati nápomocni býti. Avšak JMti páni stavové v tom se JMstem pánům vyslaným důvěřovati ráčí, že ničehož toho, cožby proti svobodám, pořádkům a starobylým zvyklostem čelilo, předsebe bráti, aneb nějakých zbírek na JMti svolovati dopouštěti neráčí. A poněvadž jsou snad již prvé někteří z JMtí pánův zmocněných, kteříž v Praze zůstávati ráčí, něco toho až posavád již uvažovati začíti ráčili, aneb napotom a dříve nežli všickni nařízení páni zmocnění aneb větší díl z JMtí tam příjezdem svým dostačiti moci budou, uvažovati a zavříti ráčí: na tom jsou se JMti páni stavové snésti ráčili, pokudžby již co takového, jakž dotčeno, zjednáno, neb zavříno bylo, jakoby všickni páni zmocnění naši společně toho přítomni býti ráčili, beze všeho umenšení, tak jakž zmocnění, týmž pánům poslům a zmocněným našim od nás dané, to vše v sobě šíře obsahuje a zavírá. Také, jestližeby od často psaných pánů poslů a zmocněných našich, kteříž při témž generálním sněmu budou co takového potřebného a zemi této a pánům obyvatelům markrabství Moravského obzvláštně užitečného se přednášelo, poněvadž zmocnění od JMtí pánův stavův týmž pánům poslům in genere se dává, ráčili se JMti na tom snésti, aby oni páni zmocnění bezpečně praviti a jistiti moci ráčili, že to od JMtí pánův stavův in particulari sobě poručeno míti ráčí, k tomu netoliko povolovati a JMstem v moc dávati ale také to pro pamět zapsati poručiti jsou ráčili.

Na outratu JMtem pánům poslům a zmocněným od J. JMtí pánův stavův z peněz zemských ode dne výjezdu JMtí zase do navrácení svoleno. JMKnížecí pánu kardynálovi po 300 zl. počtu Moravského, JMti pak pánu hejtmanu a jiným podlé předešlého do Vídně vypravování aby dáváno bylo.“

Dále snesli se páni v příčině té na těchto dvou článcích:

1. „Poněvadž pan Jan Jetřich z Kunovic do Prahy k sněmu generálnímu jedním pánem zmocněným nařízen jest,

má klíč od svobod zemských, kterýž za pánem zůstává, panu Jiříkovi Bruntálskému z Vrbna, ode pána zatím odveden býti, tak aby, jestližeby v tom čase něco při svobodách zemských vyhledávati potřebí bylo, k nim přístup býti mohl, a při navrácení panském zase domů má nadapsaný pan z Vrbna panu Janovi Jetřichovi z Kunovic ten klíč zase navrátiti.“

2. „A jestližeby toho potřeba nastala, a od JMtí pánův poslův a zmocněných výše psaných z Prahy o některé svobody zemské nebo dekrety aneb i jiné věci při svobodách zemských složené, psáno bylo, aby se vyhledaly a cožby k té tractatii k tomu sněmu generálnímu potřebného se našlo, aby in originali od týchž svobod vydáno a po jednom obyvateli země této do Prahy pánům zmocněným odesláno bylo.

Též také nejvyšší pán písař markrabství tohoto, cožby se koliv v knihách neb registřích zemských, kteréž pod správou a ochranou svou má, k té věci potřebného a užitečného se najíti mohlo, aby to s sebou pro všelijaké případnosti a nastalé potřeby také vzíti nepomíjel.

A poněvadž nejvyššímu pánu písaři, jsouce také jedním zmocněným pro šetrnost toho ouřadu nesluší a se netrefí, k přednášení a dodávání k rukám v příčinách případných, knih a jiných věcí potřebných, vyvstávati, aniž snad pro jiné práce takových věcí v nastalé příčině k přednášení vyhledávati postačiti by nemohl; pročež ráčili jsou JMti o tom nařídíti a porúčiti, aby Jan Jiří Humpolecký z Rybenska, písař práva menšího zemského markrabství Moravského vyzdvihnouce a přijmouce k sobě některé registra a jiné věcí zemské, kteréž jemu z soudnice zemské Olomoucké od pána místopísaře podlé poznamenání nejvyššího pána písaře odvedeny býti mají, také do Prahy se vypravil a v tom, cožby jemu od JMtí pánův zmocněných vyhledávati anebo přednášeti a k rukám dodávati porúčeno bylo, ku pomoci nejvyššímu pánu písaři bedlivě pracovati nápomocen byl, jemuž na outratu od výjezdu jeho až do navrácení na každý den po osmi zlatých počtu Moravského z peněz zemských dáno býti má.“

III.

Smlouva mezi Jich Milostmi pány stavy království Českého z jedné a Jich Milostmi pány zmocněnými od J. Mtí p. stavův Markrabství Moravského z strany druhé léta Páně 1611 ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého na Apoštoly na hradě Pražském při sněmě obecním a generálním vykonaná:

„Léta Páně tisícího šestistého jedenáctého, ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého na apoštoly, mezi námi Adamem z Sternberka, na Bechyni J. M. Císařské raddou a nejvyšším purkrabím Pražským; Adamem Mladším z Valdšteina na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích a Dymokuřích, J. M. C. raddou a nejvyšším sudím království Českého a dvoru Jeho Milosti nejvyšším stolmistrem; Jiřím z Talnberka na Jankově a Nemyšli, J. M. C. raddou; Teobaldem Švihovským z Ryzmberka a z Švihova a na Horáždovicích J. M. C. raddou a kráječem; Joachymem Ondřejem Šlikem z Holejče, hrabětem z Pasaunu a z Lokte, na Švijanech, nejvyšším berníkem království Českého, Janem z Klenového a z Janovic, na Žinkovech a Zitíně J. M. C. raddou a nejvyšším písařem království Českého; Purkartem Točníkem z Křinic na Prostiboři a Křinicích J. M. C. raddou a podkomořím království Českého; Janem Lukavským z Lukavice a na Zámrsku J. M. C. raddou; Kašparem Kaplířem z Sulevic na Milíčině, Veticích a Neustupově, J. M. C. raddou; Symeonem Humburkem z Humburka, kanclířem Starého Města Pražského; Jiříkem Švikem z Lukonos a mistrem Valentínem Kochánem z Práchové z Nového Města Pražského, jmenem a na místě všech tří stavův království Českého, jakožto k tomu nařízení z jedné; — a námi Františkem z Boží milosti Římského kostela tytule sv. Sylvestra kardinálem z Dytrychšteina, biskupem Olomouckým, knížetem, královské kaply České hrabětem, J. M. C. tejnou raddou, též J. M. C. jako i JMti krále Uherského, Českého království a zemí dědičných protektorem; Karlem Starším z Žerotína, na Dřevohosticích, Rosicích a hradě Přerově, hejtmanem markrabství Moravského a J. Mti krále Uherského a Českého raddou a komorníkem; Ladislavem z Lobkovic na Šternšteině, Neuštátu, Rybnicích a Holešově, J. M. C. raddou a J. Mti krále Uherského a Českého tejnou rad-

dou, komorníkem a nejvyšším komorníkem markrabství Moravského; Jiřím hrabětem z Hodic a Olbramic, na Plavči, Rudolci a Tarikovicích, J. Mti krále Uherského a Českého raddou a komorníkem; Janem Jetřichem z Kunovic, Ostroze a Kunovicích; Janem Čejkou z Olbramovic, na Polici, Syrovicích a Bystřici, nejvyšším písařem markrabství Moravského; Vilímem Dubským z Třebomyslic, na Novém Městě, Jimramově a Dačicích; Jindřichem Zahradeckým z Zahrádek na Višňovím, Třtěnici a Hobzí, sudím práva menšího zemského markrabství Moravského v kraji Brněnském; Václavem Vaneckým z Jemničky na Valči a Vanči, J. Mti krále Uherského a Českého mundšenkem; Zykmundem Volfem Jankovským z Vlašímě na Dolní Slatině a Budči, purkrabím zemským markrabství Moravského, i na místě všech jiných spolu s námi ze všech čtyř stavův markrabstvím Moravského zmocněných, z strany druhé; — stalo se snešení a narovnání jisté a dokonalé a to takové:

Jakož jest Léta Páně tisícího šestistého osmého ve středu po sv. Janu křtiteli nejjasnější Kníže a Pán, pan Rudolf druhý, z Boží milosti volený Římský císař, Uherský a Český král, listem a majestátem svým pod pečetí JMti a též nejjasnějšího knížete a Pána, pana Matyáše, tehdáž arciknížete Rakouského, již pak Uherského a Českého krále a osob k tomu z království Českého a markrabství Moravského na jejich poníženou a pokornou prosbu netoliko z poddanosti, z správy a panování svého milostivě propustiti, než také i v tom opatřiti dobrotivě ráčil, aby za živobytí J. M. C. v touž poddanost, panování a správu navráceti, ani také poručeními jakýmikoli z kanceláře České, komory a apelací vycházejícími spravovati se povinni nebyli, dokudžby se zase pod správu a panování budoucího krále Českého nenavrátili, a s J. Mtí a stavy téhož království, pokudby touž správu (nevykraćujíce z práv, z pořádku, svobod, privilegií a obyčejův svých starobylých) podnikati a poddaní jí býti měli, nenamluvili a nesnesli.

A poněvádž řízením a působením Božským jest k tomu přišlo, že jest týž nejjasnější kníže a pán, pan Rudolf, císař Římský, své milostivé povolení k tomu dáti ráčil, aby J. M. král Matyáš netoliko na království České korunován, než také v dokonalou a celou správu a panování téhož království uveden býti ráčil a stavové markrabství Moravského pod touž správu a panování J. M. jakožto krále korunova-

ného a panujícího vedlé výš psaného listu a majestátu navrátiti se jakž povinni tak i žádostivi jsou, toliko aby se výmince v něm postavené za dosti stalo a skrze námluvu jistou a místnou, jak dalece a na jaký způsob v často psanou správu potaženi by býti měli, s nimi se urovnalo a na místě postavilo: Kdež my svrchu psaní, jsouce k tomu obzvláštně jakž od stavův království Českého z jedné, tak od stavův markrabství Moravského z druhé strany nařízeni a zmocněni, po bedlivém všeho ohledání a rozvážení takto jsme se na níže psaný jistý a dokonalý způsob společně na místě často psaných stavův jmenovaných království a markrabství snesli, namluvili a na budoucí věčné časy tyto níže psané artykule a punkty, mimo které často psaní stavové markrabství Moravského nemají ani výše potahováni ani jináče spravováni býti, ustanovili a upevnili.

Předně. Poněvádž podlé starobylého obyčeje nejvyšší kanclíř království Českého při dvoře J. M. Královské zůstávati ustavičně má a povinnen jest, aby z kanceláře České dvorské žádná poručení jmenem J. M. Královské, ovšem pak kohokoli jiného vědomě nevycházela, kteráby jakýmkoli způsobem čelela proti zřízení zemskému, svobodám, starobylým obyčejům, starodávnímu užívání, pořádkům a všemu tomu, čímž se markrabství Moravské od starodávna řídí neb spravuje, a jestližeby kdy která vyšla, aby žádné moci a platnosti neměla. Též také aby táž poručení nebývala neobyčejná, sama sobě protivná, omylná, nepotřebná a na ublížení a zmenšení týchž práv a svobod, jakž svrchu se píše, učiněna.

Za druhé. Aby psaní, kteráž jmenem J. M. Královské stavům téhož markrabství, soudu zemskému, neb obyvatelům společně neb obzvláštně z kanceláře České učiněna budou, byla psána s takovou povlovností, mírností a šetrností, která se zachovávala za časů předešlých králův Českých slavné paměti a zejmena krále Vladislava, Ludvíka, Ferdynanda, Maximiliana, ano i J. M. C. Rudolfa až do léta dvacátého pátého kralování J. M., bez utrhání, dotýkání, nemilostí hrození a strachu bezpotřebného na poddané J. Mti uvozování.

Za třetí. Aby žádná obeslání právní ani sročení k soudu buď před osobu J. M. Královské, buď ke dnům sročených pří, buď k kterémukoli jinému soudu Českému nevycházela z kanceláře České proti žádnému obyvateli markrabství Mo-

ravského ze všech stavův, leč by statek v království Českém měl a něco se statku toho dotýkati chtělo, aneb žeby statek v témž království maje, sice se oučinku nějakého v témž království dopustil a z něho před právem království tohoto odpovídati povinnen byl. A kdyby takové sročení neb obeslání i vyšlo, aby se k němu žádný stavěti, ovšem pak odpovídati povinnen nebyl.

Čtvrté. Aby žádný ouředník nejvyšší království Českého ani kdokoli jiný v témž království žádného z obyvatelův markrabství Moravského o žádnou věc, kteráž by se jakýmkoli způsobem práva markrabství Moravského dotýkala, na závazek bráti nemohl, než pokudžby se kdo z týchž obyvatelův a království Českém něčeho dopustil a při skutku postížen byl, aby k němu tak, jakž právo téhož království s sebou přináší, přistoupeno bylo, jakož i podobně v markrabství Moravském týž způsob k obyvatelům království Českého zachován býti má.

Páté. Aby žádný z obyvatelův markrabství Moravského jmenem J. Mti královské nebýval obeslán z kanceláře české tou měrou a způsobem, aby to za nějakou pokutu a trestní musilo jmíno býti, kdyžby s velikým nepohodlím a nákladem svým zde se zdržovati aneb za časté na taková obsýlání a poroučení ke dvoru J. Mti jezditi a stavěti se musel. A přišlo-li by kdy k tomu, aby kdo z týchž obyvatelův za slušnou příčinou neb příčinami obeslán byl, aby co nejdříve možné zase byl odpraven a propuštěn. A nemohlo-li by se to za důležitou a pilnou potřebou státi, aby vždy přes dvě neděle déle nebyl zdržován, nýbrž po vyjití toho času i bez odpovědi odjeti mohl. Kdyžby pak na takové obeslání se postavil, aby k němu, zvláště jestližeby osoba z vyšších stavův byl, náležitá vážnost a šetrnost v mluvení a příčin obeslání jeho předkládání zachována byla, ovšem pak aby před kanceláři zbytečně zdržován nebyl, nýbrž k určité hodině povolán jsa časně tam pouštín a pokudžby pro nějaké nastalé příčiny v tu chvíli prázdnosti nebylo, aspoň k jinému času šetrně odkládán býval; jakož dále, aby pro potěšení své a pro průchod spravedlnosti nebylo mu hájeno, přítele neb přátely s sebou ku postavení bráti, kteřížby spolu s nim, cožby mu předkládáno bylo, doslýchati, a cožby povídati měl, raditi i také potřebu od něho přednésti a promluviti mohli.

Šesté. Ačkoli za nejlepší se uznává, poněvádž jeden

každý ku právu usedlý jest, aby žádné komisí do markrabství Moravského pod jmenem J. M. K. nevycházely ve věcech právních z kanceláře České; avšak přihodiloliby se to kdy, žeby z jistých příčin jaká komisí od J. M. K. nařízena byla, aby komisaři bývali z obyvatelův téhož markrabství, kteřížby touž komisí nejinde, než v markrabství Moravském řídili, žádného pak, kdyžby k ní nenutili, nýbrž jestližeby kdo k právu se odvolal aneb některého z prostředku jiných komisařův, že by mu nepříjemný byl, sobě neobliboval a za tou příčinou jej z jiných vyňal a vymínil, při tom jeho zanechati povinni byli.

Sedmé. Aby z kanceláře nevycházeli do markrabství Moravského žádní listové otevření neb porúčení svědčící buď o svědomí dání, neb svědkův stavení neb listův kladení, neb ven z země které osoby vydávání, neb v zemi obstavování, neb na rukojmě brání, neb ačkoli jiného k tomu podobného se vztahující bez vědomí a povolení hejtmana země a stavův téhož markrabství. A kdožby koli je přinesl neb přibíjel neb užíval, aby o to trestán byl. Týmž způsobem také, aby z kanceláře nevycházeli žádní mandatové pod jmenem J. M. C., lečby prvé od stavův markrabství Moravského uváženi a schváleni byli. Tolikéž aby gleitové žádnému dáváni nebyli, leč s povolením a dobrým zdáním téhož hejtmana markrabství Moravského, aneb byl li by tehdáž soud zemský držán bez povolení a vědomí soudu zemského; a kdožbykoli gleitu jiným spůsobem dosáhl, aby mu k žádné platnosti býti nemohl. Též také skrze dekrety, aby se obyvatelům často psaného markrabství nic neporoučelo, než byloliby co potřebí porúčiti, aby se to skrze psaní J. M. K. dávalo.

Osmé. Aby každému obyvateli markrabství Moravského listové mocní královští bez odporův a průtahův na žádost, jeho, a zvláště v čas morový proti odvedení čtrnácti kop míšenských bez ukládání větší za ně taxy dáváni bývali; a pokudžby kdo v té příčině zdržován byl, aby takových 14 kop míšenských složiti a tudy poručenství nejináč než jakoby list mocný sobě daný měl, učiniti mohl.

Deváté. Aby kancelář Česká do pří, o kteréž při soudu markrabství Moravského činiti jest, se nemíšela, stranou nedělala, prokuratorům, a zvláště pak prokuratoru J. M. K. více jednu nežli druhou stranu fedrovati, a jí napomáhati neporoučela, a naříkání na J. M. K. tudy neuvozovala, ný-

brž průchod právu pustila a nakládáním jedné straně druhé nepotlačovala.

Desáté. Aby do kanceláře žaloby lidí poddaných obyvatelův markrabství Moravského přijímány nebývaly, poručení žádná na ně a strany jich nevycházely, ovšem pak též poddaní aby louzeni a povolovány sem nebývali; a jestli žeby kteří do kanceláře s suplikaciemi k J. M. K. svědčícími se utekli, aby na hejtmana a soud zemský odkazováni bývali.

Jedenácté. Přišloliby kdy k tomu, aby podlé zřízení markrabství Moravského roku sobě kdo z obyvatelův markrabství Moravského a poctivost před hejtmanem a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými vyžádal a potom na krále J. Mt se odvolal, a to odvolání nálezem páně hejtmanovým a nejvyšších pánův ouředníkův a soudcův zemských stvrzeno bylo, a vedlé téhož stvrzení tak a nejináč před J. Mt královskou přišlo, aby J. M. K. podlé starobylého obyčeje tu při, neb sám osobou svou královskou povolajíc k sobě nejvyšších ouředníkův a soudcův zemských markrabství Moravského na náklad toho, kdožby se odvolal slyšeti, neb tu při zase na soud téhož markrabství podati ráčil, tak aby pro nepovědomost práva straně se skrácení nestalo.

Dvanácte. Aby pře ku právu městskému vlastně náležité z téhož práva městského snímány, a do kanceláře České neb před apelací, neb před komisaře na ublížení práva a starobylých obyčejův městských potahovány nebývaly: a jestližeby se to kdy stalo, aby taková porúčení z kanceláře neb z apelací vyšlá, platnosti žádné neměly.

Třinácté. Aby města při ortelích svých skrze neodvolání se stran před právo vyšší v času právem vyměřeném in rem judicatam vešlých anebo od apelací schválených a stvrzených zachována byla.

Čtrnácté. Aby žádná porúčení královská, z kterékoli expedicí na ublížení svobod a pořádkův městských se vztahující, budoucně nevycházela, a města takovým porúčením dosti činiti povinna nebyla.

Patnácté. Aby z kanceláře České lidem městským zadlužilým příroči žádného dáváno, ani proti nim právo zastavováno, ani porúčeními z kanceláře vyšlými věřitelům proti nim proces právní zachovávati bráněno nebylo. A jestližeby kdy který dlužník s věřitelem svým jednati chtěl, aby věřitel mimo vůli svou k tomu nucen nebyl.

Šestnácté. Jestližeby kde o jaké poručení z kanceláře vyšlé, žeby proti zřízení zemskému, aneb právu, neb svobodám, neb jakékoli jiné zvyklosti markrabství Moravského čelilo, odpor jaký vzrostl, ten aby byl rozsouzen J. Mtí královskou a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými jakož království Českého tak i markrabství Moravského.

Sedmnácté. A poněvědž na tom zůstáno, aby za místokancléře jedna osoba z těch, kteréž při sněmu tomto generálním od pánův stavův království Českého a zmocněných z markrabství Moravského jmenovány byly, vybrána byla, má také nejvyšší pan kancléř toho šetřiti, aby mezi osoby kancelářské ke všem expedicím brány byly osoby hodné, a dobře zachovalé bez rozdílu náboženství.

Osmnácté. Aby raddy nad apelací zřízené podlé jednoho každého města práva municipálního, pořádků a zvyklostí jich své reformacie na ortele z měst vycházející činili.

Devatenácté. Aby žádní nálezové a výpovědi, kteréby na obyvatelé markrabství Moravského krom statkův a zboží v království Českém ležících, předešlými lety vyšlé, a při kterémkoli právě zapsány a poznamenány se nachází, nemohly nyní ani na budoucí časy k žádnému příkladu sloužiti ani k důvodu jakému citovány a alligovány býti ani se kdo na ně odvolávati: Poněvádž jakž listem a majestátem svrchu psaným tak také tímto jednáním všecko obsýlání, a půhonové a důhonové zastaveni a vyzdviženi býti mají, a tak bez toho k něčemu se trefiti moci nebudou.

Dvacáté. Poněvadž listem často jmenovaným to jmenovitě vyhraženo jest, aby všecky pře vyslyšané na výpovědi zůstávající, a jakékoli jiné do konce minuly a vyzdviženy byly; protož bylilliby jaké pře buď na apelací neb na revisí zůstávající, aby z těch docela sešlo a více se na ně žádným spůsobem navrátiti nemohlo.

Dvacáté první. Stav prelátský a města, poněvadž již prvé netoliko v velikých dluzích než i v znamenitém nebezpečenství skrze rukojemství, v kteréž jsou od J. Mti císařské uvedeny, vězí a zůstávají; aby budoucně ušetřeny a v rukojemství potahovány nebyly. A pakliby vždy bez toho býti nemohlo, aby to aspoň na dobré a svobodné vůli jejich zůstávalo a skrze pohrůžky aby k žádnému rukojemství donucovány nebyly.

Dvacáté druhé. Aby JMt královská jakožto již panující král Český, všecky zápisy obyvatelům markrabství Mo-

ravského od J. M. C. svědčící obnoviti, a dluhy na sebe převésti i s věřiteli jakžby toho potřeba uznána byla jednati milostivě ráčil, tak aby lidé s svými jistí býti, k svému přicházeti a JMti tím volněji a ochotněji v podobných příčinách sloužiti mohli.

Dvacáté třetí. Aby žádní půhonové, důhonové a obeslání ani od soudův zemských, většího a menšího ani od desk ani od soudův dvorského, komorního a purkrabského na obyvatele markrabství Moravského nevycházeli, lečby bylo činiti s grunty, statky a zboží, kterážby v království Českém měli a drželi; avšak aby takoví půhonové, důhonové a obeslání nebývali posýláni přes hranice do markrabství Moravského, než na statky dotčené, v království Českém ležící, tak jakž to artykul zřízení zemského téhož království C. 3. v sobě světleji obsahuje a zavírá.

Dvacáté čtvrté. Aby obyvatelé markrabství Moravského ovšem pak poddaní jejích k žádnému soudu království Českého buď zemskému, neb jinému o svědomí potahováni nebyli; než jestližeby kdy se přitrefilo, žeby který obyvatel téhož království svědomí z markrabství Moravského ku při, kteroužby v témž království měl, potřeboval, aby v tom postupoval, jakž práva a zřízení téhož markrabství s sebou přinášejí a kdyžby ho tím spůsobem dosáhl, aby ho ku při své platně užiti mohl.

Dvacáté páté. Poněvadž obyvatelé markrabství Moravského žádní cizozemci nejsou, kdyžby kdo sobě statek v království Českém koupil neb dědil, neb jej sice změnou neb jináče na sebe převedl, a revers ke dckám podlé obyčeje a práva téhož království od sebe dáti musel, aby od takového reversu nejvyššímu písaři sto uherských zlatých, místopísaři padesáte a osobám při dckách dvaceti pět zaplatiti povinnen byl, a mimo to výše potahován býti nemá. Týmž způsobem také, kterýby obyvatel z království Českého v markrabství Moravském statek koupil neb dědil, neb jináče dosáhl, aby se podobně k nejvyššímu písaři, místopísaři a písařům menším zachoval.

Dvacáté šesté. A jakož již od dávných časův stavové markrabství Moravského toho vyhledávali i také listem, a majestátem výše psaným to obsaženo jest, aby privilegia a svobody, kteréž by se stavův téhož markrabství dotýkaly, a na ně jakýmkoli spůsobem se vztahovaly, a mezi svobodami království Českého buď na Karlšteině neb při dckách

chovány byly, aby od osob k tomu nařízených vyhledány, jsouc přepsány a v hodnověrných výpisích častopsaným stavům markrabství Moravského vydány byly. I poněvadž se zpráva dává, že po pilném přehlídání týchž privilegií zemských nic takového, cožby se týchž pánův stavův dotýkati chtělo, vynajíti se nemohlo, na ten čas při tom se zanechává; však na tom zůstáno, aby co nejdřívěji ještě skrze jisté osoby taková privilegia království Českého přehlídnuta a nenalezlaliby se mezi nimi která, ježto se na markrabství Moravské na díle neb na všem vztahovala, aby podlé dotčené žádosti mezi tímto časem a sv. Havlem příštím pánům stavům téhož markrabství vydána byla. A týmž spůsobem od týchž stavův markrabství Moravského tolikéž ku pánům stavům království Českého učiněno býti má.

Dvacáté sedmé. Také i na tom společně snešeno jest, aby na ouřady nejvyšší a nižší též také do soudův zemského, dvorského, komorního i jiných tak dobře rodiči markrabství Moravského, jako rodičové království Českého, kdyžby toliko usedlí v království Českém byli, a to, což v zřízení zemském království Českého vyměřeno jest, vykonali, bráni a dosazováni podlé příkladův vedlé hodnosti osob od JMtí králův Českých býti mohli, poněvádž týmž spůsobem rodičové království Českého v markřabství Moravském na takové ouřady se dosazují.

Dvacáté osmé. Kdožby jedné neb druhé zemi, jakž království Českému, tak markrabství Moravskému odpověděl, v nich škodil, neb za psance též nepřítele vyhlášen byl, a to od pánuv stavův království Českého aneb na místě jich nejvyššího pána purkrabí Pražského, stavům markrabství Moravského, aneb na místě jich pánu hejtmanu markrabství Morvského a podobně z markrabství Moravského do království Českého u známost uvedeno bylo; aby žádným spůsobem v jedné ani v druhé zemi přechováván a fedrován nebyl, nýbrž aby k němu jakožto k nepříteli obecnímu a zhoubci od obojích společně hledíno a postupováno bylo.

Dvacáté deváté. Co se pak dotýče míst a sedání mezi nejvyššími pány soudci zemskými království Českého a mezi pánem hejtmanem a nejvyššími pány ouředníky a pány soudci zemskými markrabství Moravského, poněvadž z slušných příčin při tomto sněmu věc ta na místě postavena býti nemohla, na tom jest zůstáno, aby konečně mezi tímto časem a sv. Martinem příštím od osob k tomu z obojí strany

nařízených porovnána a k konci přivedena byla. Však aby tento odklad na žádnou škodu a ublížení listu a majestátu napřed psaného býti nemohl.

Třidcáté a naposledy. Poněvadž všecko, cožby se tak správy často řečené dotýkati chtělo, v jistých artykulích obsaženo býti nemůže, na tom se srovnáno a zavříno jest, aby jedna každá z obou zemí při svých privilejích, svobodách dobrých, chvalitebných obyčejích a řádích zůstavena a chráněna byla a jedna země k druhé bez vkračování v řády, práva a svobody její tak se chovala, aby láska, svornost a dobré srozumění mezi nimi vždycky trvati a zůstávati mohlo.

Kteréžto nadepsané artykule všecky my svrchu jmenované z království Českého a markrabství Moravského k tomu srovnání nařízené osoby sobě jsme oblíbily a k zachování starodávního obojí země sjednocení, též chvalitebných dobrých práv a řádův ano i lásky mezi obyvateli jedné i druhé země, jakožto krevními přáteli a tak k rozmnožení obecního dobrého za velice potřebné jsme uznaly a v tuto smlouvu uvedly, kteréž J. Mti královské od obojí strany ukázána a v kterýchby se artykulích J. Mti královské dotýkalo, o to podlé často psaného majestátu J. M. C. od stavův markrabství Moravského neb osob k tomu od nich nařízených a zmocněných s JMtí královskou jisté a dokonalé snešení a námluva učiněna býti má. A tomu na svědomí pečeti naše k ní pro větší pevnost a jistotu přivěsiti jsme rozkázali, a za jednou každou stranou jedna zanechána jest. Jenž jest dána a psána na hradě Pražském léta a dne svrchu psaného."

IV.

Smlouva tato přednešena jest nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským při soudě Olomúckém v sobotu po svatém Janu, t. j. dne 25. měsíce června, načež stavové při sjezdu dne 22. měsíce listopadu odbývaném toto snešení učinili:

„Na tom jsme se všickni čtyři stavové snesli, aby smlouva léta tohoto ve čtvrtek po slavnosti hodu seslání ducha sv. na apoštoly při sněmu obecním neboližto generálním na hradě Pražském mezi pány stavy království Českého z jedné, a pány zmocněnými od nás stavův markrab-

ství tohoto na místě našem učiněná, a nyní při tomto sjezdu vůbec přečtena in originali k privilegiím a svobodám zemským přiložena, a aby do obojích desk zemských jak kraje Olomúckého tak i Brněnského ano i do register zemských pamětních vepsána byla.“

V.

Konečné vyřízení smlouvy té.

Poslům k JM. císařské, kardynálovi, Karlovi z Žerotína, Janu Čejkovi z Olbramovic a Hanuši Petrvaldskému, dán při soudě Svatokunhutském, jenž pak odložen byl, dne 3. března stran smlouvy této v instrukci, na ně vložené, tento rozkaz.

„Dále potom mají J. Mti císařské v známost uvésti, jaké jsme při sněmě tomto s J. Mti arciknížetem Maximilianem bratrem J. Mti nejmilejším, a pánem naším milostivým jakožto od JMti s plnomocenstvím mezi nás vypraveným v rozdílných artykulích a punktích jednání měli a na čem jsme se s JMtí Arciknížecí zůstali a narovnali, k důvodu čehož mají J. Mti přednésti přípisy dvojí resolucí od JMti arciknížecí pod pečetí a podpisem JM. nám dané a žádati, aby JMt tu první resolucií na smlouvu v království Českém učiněnou se vztahující pro větší vzáctnost a stálost toho všeho v Majestát svůj Císařský uvésti.“

Žádost tuto o majestát opakovali stavové, když císařská kancelář v Praze dopisem daným dne 10. října 1612 jednoduše stran této smlouvy odpověděla: „Co se pak dotýče odpovědi a resolucí JMti nejdůstojnějšího a nejjasnějšího knížete a pana Maximiliana arciknížete Rakouského a pana bratra JMC. nejmilejšího výše dotčeným stavům při sněmě pominulém dané, na třidcet artykulův léta šestnáctistého po korunování J.M.C. k dalšímu jich od J.Mti potvrzení podané, při té JMC. toho milostivě zůstavovati ráčí.“

Když vyslaní vyřízení královské kanceláře stavům při soudě Svatohavelském přednesli a tito z toho vyrozuměli, že císař o majestátu ani zmínky nečiní, ano i mnoho jiných ustanovení sněmu roku 1611 odbývaného mlčením pomíjí, učinili psaní k JMC., jehož datum jest 1612 v sobotu před památkou všech svatých t. j. den 27. měsíce října, a z něhož dotýčné místo tuto klademe: „Nejmilostivější císaři! Odpověď VMC., kterou jste pánům vyslaným ode všech čtyr stavův markrabství tohoto k VCM. vypraveným na ponížené

vynešení jich těchto nedávno pominulých nedělí dáti milostivě ráčili, jsme sobě při tomto soudu zemském u přítomnosti některých pánův obyvatelův této země, kteří se za příčinou téhož soudu sem byli sjeli, od nich přednešenou měli, a že jste VCM. z větší částky všecko to, což V. C. M. poníženě a žádostivě předloženo od nich bylo, sobě oblíbiti a přistoupití k tomu ráčili, z čehož také VCM. ve vší poddané poníženosti na místě týchž stavův děkujeme, z přeslyšení vyrozuměli a vědouce o VCM. mnohých zaměstknáních nechtělibychom VCM. znovu přítomně zanášeti, kdyby nás některé věci do též odpovědi postavené, některé pak z ní dokonce vypuštěné a mlčením pominuté, k tomu nebyly přivedly. Nebo nemůžeme před VCM. tajiti, že jsme předně nemohli se v ní dočísti, aby jste na poníženou žádost stavův strany uvedení a vložení v majestát VCM. resolucií aneb odpovědi JMti arciknížete Maximiliana pána bratra VCM. nejmilejšího při nedávno pominulém sněmě strany třidceti artykulův v smlouvě léta 1611 v království Českém učiněné obsažených a k namluvení se o ně s VCM. odložených jím stavům dané, místně se na čem ustanoviti, ovšem pak vůli svou milostivou při tom pronésti a otevříti ráčili. Kdež přinuceni jsme na místě týchž stavův VCM. znovu poníženě žádati, poněvadž nic jiného v tom se neobmýšlelo a neobmýšlí, než aby to, na čemž tak s JMtí arciknížecí zůstáno stálejší pro vyvýšenost VCM. důstojnosti vzáctnější bylo, a aby stavové téhož památku od VCM. míti mohli, abyste žádost jich stavův v té příčině naplněna býti neměla, nýbrž abyste ráčili k tomu milostivě povoliti, aby takový majestát co nejdříve shotoven a nám v moc naši uveden byl."

Teprv přípisem z Vídně v pondělí po třech králích léta 1613 daným přislíbil císař, že smlouvu tu uvede v privilegium (tedy předce ne v majestát.) Dotýčné místo onoho dopisu jest v tato slova:

„Na další toho ponížené při nás vyhledavání a prosbu z milosti naší Císařské jakožto král Český a markrabě Moravský ráčíme k tomu, aby ti artykulové v odpovědi Jeho Lásky Arciknížete Maximiliana Rakouského pána bratra našeho nejmilostivějšího v privilegium co nejdříve uvedeny byly, povolovati."

